

Dr. WALTER JÁNOS

Üdvözlégy Mária

KORDA R.T. KIADÁSA · BUDAPEST

ÜDVÖZLÉGY MÁRIA

**IDŐSZERŰ JEGYZETEK A LORETÓI LITÁNIA ÉS A
MÁRIA-ÜNNEPEK SZENTIRÁSI SZAKASZAINAK
MAGYARÁZATÁHOZ**

IRTA:

Dr. WALTER JÁNOS

PIARISTA GENERALISASSZISZTENS

BUDAPEST, 1943

K O R D A R. T. K I A D Á S A

**Ez a könyv Rómában készült, a piarista Pirotti Szent Pompiliusz
szenttéavaiási évében (1934 március 19).**

**Második kiadása a megdöbbsentően mozgalmás 1941. és 1942.
években.**

**Nihil obstat quominus imprimatur. Romae, ad S. Pantaleonis die
XXVIII. Junii 1941. Joseph del Buono Scholarum Piarum Prae-
positus Generalis. — Nihil obstat. Dr. Stephanus Kosztolányi
censor dioecesanus. Nr. 6578. Imprimatur. Strigonii, die XVIII.
Sept. 1941. Dr. Joannes Drahos vicarius generalis.**

Nyomatott: Korda R. T. nyomdájában, Bpest, VIII., Csepregy-u. 2.

A Duce előszava

A Milánóból kiinduló fasizmus 10 éves évfordulóját „Itália homloka” méltóképen akarta megünnepelni. A Művészipalota mellé tornyot terveztek, mely égbenyúló magasságával hirdesse a művészet magasztosságát, s egyben kifejezze az emberiség nevelésében elért eredményeket is. A terv szerint ez a torony magasabbra nyúlt volna, mint a Szűzanyának a dóm tetején a föld színétől 107 méternyire álló, reggeltől estig a nap sugaraiban tündöklő szobra. Ez a szobor a Mont Blanc-tól a cremonai nagy torony lábáig húzódó nagy térségben mindenhová ellátszik, s a tekintet jólesően megpihenhet rajta, Lombardiának szívéen, az egész olasz kultúra irányítóján. A tervezett torony tehát felülmúlta volna a „Madonnát” is. Mussolini 1932 október 27-én jutott el abba a városba, ahonnan 10 évvel előbb elindult diadalmas útjára. A főmérnök bemutatja a tervet. A Duce éles tekintete végigsiklik a méretek és számok tömegén. Megcsodálta az olasz technika és művészet fejlődését, aztán, ahogyan szokta, röviden megmondta a véleményét: „A Művészipalota tornya nem emelkedhet a székesegyház Madonnája fölé. Az emberi alkotás ne akarjon az isteni fölé kerekedni.” S aztán megadja az utasítást: „Legyen rá gondja, hogy a torony a valóságban legalább 1 méterrel alacsonyabb legyen.”

Toronytervezésben eggyel több vagy kevesebb méter, önmagában igazán nem sokat számít. S ha éles szem kellett hozzá, hogy az elenyésző méternyi különbségben szédítő ünnepek vigiliáján észrevegye az eszmei tartalmat, ugyancsak kivételes értelem kellett hozzá, hogy azt ilyen megragadó formában juttassa kifejezésre, amely bármelyik szép Mária-ünnepünk közeledtével az egész világon a szentbeszéd bevezető

gondolataul szolgálhasson. *Mussolini*, a hatalmas és élesen látó államférfi, óvást emelt a vallás és művészet kérdéseinek egymással való szembeállítására ellen, illetve az ellen, hogy a köztük fönnálló értékrend megbontassék. Olaszul beszélt olaszoknak, de amit mondott, az minden nemzet számára érthetővé teszi, hogy mi következett volna a Művészpálotát akár csak 1 méterrel is a Madonna fölé növesztő terv győzelméből. Az következett volna, hogy a gyökeréig katolikus olasz szellem vereségére a tervezett torony előbb-utóbb esetleg második, vagy nem tudom, hányadik bábeli torony lett volna, míg a Madonna régi dicsőségében változatlanul továbbra is csak azt mondaná: „*Magasra nőttem, mint a cédrus Libanonos-tul...*” A Madonna mindenkorra megmaradt volna annak, ami kezdettől fogva volt, *olyan műremeknek, melynél csak a művésze magasztosabb*. Ez aztán az igazi műremek! Az Egyház hivatásának egyik jelentős programpontja, hogy tekintetünket reá irányítsa.

*

Opus, quod solus Artifex supergreditur (Szent Bernát); olyan műremek, amely fölött értékben csak Művésze áll. Kiállítási terme a fényes mennyország. S aki Őt érdemesnek tartotta ilyen egyedülálló dicsőségre, az számára arról is gondoskodott, hogy égen és földön szünet nélkül zengjen feléje az: *Üdvözlégy Mária*.

A májusi természet Ave Maria-ja

Régi könyvekben olvastam, hogy egy forrásban az egyik kavicson *Üdvözlégy Mária*, a másikon *Malasztal teljes*, a harmadikon *Az Úr van teveled* stb. szavakat találták kiformálva. Egy erdei forrás mellett *Salve Regina*-t éneklő angyalok szava vegyült bele a víz csobogásába. A partján pedig olyan rózsák és árvácskák nőttek, amelyeknek szirmain a *Mária* név volt kivehető.

*Nomen violis rosisque notum;
Nomen nobile, molle, delicatum.
(Árvácskákkal és rózsaszirm-levelekkel
együtt nőtt drága, puha, édes Név.)*

Ez az isteni szeretettől átitatott, misztikus léleknek a valósággal — főként májusban — teljesen meg-egyező látása, hallása és beszédmódja! Mert ne érje sérelem az egész esztendőnek Szűzanya-tisztelő, varázslatos panorámáját, mikor azt mondom, hogy a természetben a legbájosabb Mária-kultuszra a május hónap képes, amikor minden szellő a Szűzanya köszöntése és minden nyíló virág egy-egy *Ave Maria*. Ha meg akarsz róla győződni, menj ki egy nyárrá hevült, szép napon a városnak nevezett kötőmegeből és nézd végig a szántóföldek kalászba siető, smaragd vetéseit, amelyekhez a síkság puha fűvének pázsitszőnyege szalad. Igazán szép! — fogod mondani. S annak bizonyul főként harmatos reggel, amikor minden fűszálon harmatgyöngy reng s a róluk visszaverődő napsugarak mindmegannyi gyémántszivárványt játszanak. S aztán ott van az elemezhetetlen színű virágtenger, amelynek távolról nézve talán a Margitvirág adja uralkodó színét, de közelről a pipacstól a szarkalábig minden virágtónus megellegző benne. S ha a színtengert a fuvalom egy kicsit megkeveri,

a hullámai közé simuló tekintet méginkább észreveszi szépségét. Ebbe az ihletett környezetbe kívánczik ünnepi intonációnak a Szent Szűz liturgiai szava: *Ego flos campi!* Én a mező virága vagyok! (Én. 2, 1.) S az egész természet ráfelel a gyönyörű magyar énekkel:

*Oh Mária, kinyílt virág,
Kit áldásul nyert a világ,
Ave Maria!*

A tavaszi friss természet összes fehér virágai — liliummal az élükön — az Ő tisztaságát ünneplik. Rózsája szeretetét juttatja eszünkbe. Százszorszépe az Ő utólérhetetlen szépségének hirdetője. S az ibolya... Ő a szép ibolya! Minden szála ezt hajtogatja: *Ime az Úrnak szolgálóleánya!* S a nefelejcs a patak partján a Szent Szűz hűségéről beszél. A búzavirág kékje a Szeplőtelenül Fogantatott ruhaszegélye. De van egy egészen különleges tavaszi virág. Az Ő hónapjának, a gyönyörű májusnak virága, amely egymaga is nagyon sokat mond a Szüzanyáról. Ez pedig a *Convallaria Majalis*.

Ein Glöckchen ist mir wohlbekannt,
Es schimmert hell im ganzen Land.
Aus Silber scheint es dir gegossen,
Doch ist es aus der Erd' entsprossen.
(Ismerek egy kis harangot,
Színe messze elkiált.
Mintha színezüstből volna
Öntve, pedig földből nőtt.)

(Ford.: Tihanyi Tibor.)

Völgyekben él, napsugártól elkerült oldalakon. Szereti a meleget, de csak a fák jótékony árnyékában, ahol a nap forró sugarai nem aszalják, szára, levele mindig friss, illata sértetlen marad. A nedvességet is kedveli, de leveleit finom viaszhártyával húzza be, hogy a fölös víz leperegjen róluk. Erős támaszték híján segít magán, ahogy tud. Mikor a levéltöredék közül a fölszínre készülődik bimbóival, levelei pajzs módjára nekifeszülnek a rája hullott nehezeknek, s a nyílásra kész virág a bimbók legkisebb sérelme nélkül,

még a taposott földet is fölfeszítve, a fölszínre jut. Néhány óra múlva előttünk pompázik a szendefehér színű, csillogó gyöngyökből szőtt, harangos, fűrtös, színezüst virágzat. Szépsége és illata már messziről odacsalogatja a rovarokat, de rejtett méze csak a mélyébe hatoló vendégnek hozzáférhető, míg a fölülletek kielégítetlenül távoznak. Gyenge szárán a sok kis gyöngyharang tündéri csilingeléssel jelzi, hogy fehérségüknek milyen előkelő szerep jutott az emberek gondolkodásában. Május hónapban a gyöngyvirág a megtiszteltetés legszokásosabb virága. A legelőkelőbb érzületnek, a hálának és szeretetnek a kifejezője. Ezzel tiszteli meg a gyermek édesanyját, ezt szán a jegyes választottjának, ha valami nagyon szépet akar neki mondani. A felajánlott gyöngyvirág harangjai ezt mondják: *En vagyok az a virág, amely a megtiszteltetés gyümölcse. Flores mei fructus honoris...* (Jéz. Sir. fia 24, 23.) S különös, hogy amikor az egész Egyház a Szűzanyának hosszabb időn keresztül tartó tiszteletet szánt, éppen május hónapjában állapotodott meg. S az egyes hívők az iránta érzett szeretetük kimutatásakor szintén a gyöngyvirágra gondolnak. Szerető kezek gyöngyvirágos érzéssel világszerte hány szálat szedtek és kötöttek csokorba s tették a Szűzanya oltáira, szobrai mellé s az Oltáriszentség közelébe, mert szerintük a gyöngyvirágnak a természetfölötti világban, a hit titkaival kapcsolatban is sok a mondani-valója.

És a liturgia? Mintha csak semmi sem volna számára ez a zavartalan „consensus”, a hívek közvéleménye. Ünnepi szótárába az ószövetség bölcseségi könyveiből fölvelt kifejezések szerint ugyanis a Szent Szűz *mirrhatartó*, amelyet a jegyesek keblükbe rejtettek; *nárdus*, amely indiai eredetű és illata miatt nagyon értékes; *Engaddi szőlőültetvényeiben pompázó ciprus*, tüskék közt magasba emelkedő *lilium*, tél után sarjadó *virág*... (Az ember szinte alig tudja nyomon követni a képeket és főként nehezen tudja meglátni bennük a szép fokozásokat.)

„Magasra nőttem, mint a cédrus a Libanonon, — mondja a liturgiában a Szent Szűz — mint a ciprusia Sion hegyén. Főlnőttem, miként a pálma Kádesben, s mint a rózsaliget Jerikóban. Mint a diszes olajfa a síkságon. Magasra nőttem, mint platán a víz mellett a tereken. Illatozom, mint a fahéj és a fűszeres balzsam. Mint a válogatott mirrha, kellemes illatot árasztok.“

(Jéz. Sir. fia 24, 17—20.)

Mindegyikben a méltóság és nagyszerűség, az erő, szépség és a báj van kifejezve. S azután tovább: „En jó illatot fakasztok, mint a szőlőtő és virágaimból pompás, dús gyümölcs terem.“ (Jéz. Sir. fia 24, 23.) Mintha szőlőhegyen járnánk, amelynek frissen fakadt virágai soha nem élvezett illatárt lehelnek és még értékesebb gyümölcsöt érlelnek. Szóval a Szent Szűz mindenhez hasonlít, csak a gyöngyvirághoz nem. A *Convallaria Majalis* név az egész Szentírásban nem is fordul elő, annál kevésbbé van bent a liturgiában.

Ha azonban a Szentírás megfelelő része Európában készült volna, a szent szerző a budai lankások gyöngyvirág-mezőit maga előtt látva bizonyosan így írt volna: „Olyan vagyok, mint az illatozó májusi gyöngyvirág. *Sum, sicut Convallaria Majalis aromatizans...*“ A Szentírásban, amely sokszor beszél liliomokról, egyszer ezt találjuk: „*Ego flos campi et lilium convallium*. Én vagyok a mezők virága és a völgyek lilioma.“ (Én. 2, 1.) Sok szentírásmagyarázó szerint ez a „*lilium convallium*“ a mi gyöngyvirágunk rokona. Tehát a Szentírással egyetértve s a liturgia megsértése nélkül mondhatjuk, hogy a gyöngyvirág a Szűzanyának nemcsak ékessége, hanem liturgiai szimboluma is. A Szűzanya gyönyörködve nézi májusban a sok fölvirágozott Mária-oltárt! Örömmel látja rajtuk az ibolyát, a rózsát, liliomot, alázatosságának, szeretetének tolmácsát, tisztaságának tükrét. De amikor megpillantja a gyöngyvirágot, majdnem azt mondom, hogy abban önmagára ismer. Szerénysége az Ő szerénysége, fehérsége az Ő szeplőtelenisége, előrelátó gondoskodása és a világtól való elkülönülése az

Ő bölcsesége, illata az Ő általa terjesztett báj és vonzóerő. Aromatizans odorem suavitatis... S egész lénye Őt magát eleveníti meg. Méltán mondhatja tehát a Szent Szűz: *Ego sum lilium convallium*. Olyan vagyok, mint a májusi gyöngyvirág.

Sokan írtak már ennek a természetfölötti Gyöngyvirágnak a szépségéről. Sokan köszöntötték életüknek egy-egy áhítatos percében. Sokan vették kegyelmeit. De kegyelmeivel igazán csak azok teltek meg, akik ünnepein hűségesen mellette vannak, imáit rebesgetik. Őt szemlélik, szavait hallgatják és meghallgatják. Akik résztvesznek ájtatosságain, főként a májusi ájtatosságon, és lélekben maguk is gyöngyvirággá válva állanak bele a mindenség Mária-tisztelő orcheszterébe.

*

A természet mindig imádkozik, mondja egy arab bölcs. De amikor kinyílik a májusi gyöngyvirág és megkondul a májusi harangszó, s az egész természet együtt mondja vele: *Ave Maria!* — imádsága akkor a legszínesebb. „Ég mosolyog, angyal örvend, pokol remeg, ördög retteg, amikor mondom: *Ave Maria!*” — írja Szent Bernát. Mert a természet még a legtündöklőbb májusban is mindig csak kíséret; legszebb imája is csupán csak kíséret. A vezetőhang mindig az emberé azokkal a szép imádságokkal, amelyek örökös gyöngyvirágként állandó bájukkal tisztelik a Szűzanyát, de májusban egészen különleges az illatuk. S valamennyi közt első a májusi Mária-kultusznak legkedvesebb mozzanata, amelyről az egész ájtatosságot *májusi litániának* nevezzük.

Az emberiség hódolata

„Az elfogadható léthez minden embernek szüksége van naponként legalább egy maroknyi muzsikára.” Így mondja ezt egy festő. S a költő Goethe hozzáteszi, hogy minden embernek naponta meg kellene néznie egy művészi képet vagy szobrot, el kellene olvasnia

egy szép költeményt, hogy izlése tisztuljon, vágyai nemesebbek legyenek, gondolatai magasabbra emeljék a föld porából. A népek legnagyobb nevelője, a római katolikus Egyház, már 2000 éve ismeri és gyakorolja a kettő egyesítéséből álló léleknevelést. Az őrizetére bízott kinyilatkoztatásban fölismerte a milánói Művészpallotánál jelentősebb s az ízlés nemesítésére minden műalkotásnál hatékonyabb műremeket. Ez pedig a Szent Szűz. S vezetése alatt szó, vonal és zene a Szűzanyát tisztelő és embert nemesítő alkotások hosszú sorát hozta létre. Köztük van az összes lírai és epikai költemények elejére kívánczó költemény, az *Üdvözlégység Mária*. Keletkezése hitünk írott forrására, az Evangéliumra megy vissza.

„Az időben elküldé az Úr Gábriel főangyalát Galileának városába, melynek neve Názáret, egy szűzhöz, ki egy férfiúnak vala eljegyezve, kinek neve József vala, Dávid házából, a szűz neve pedig Mária. És bemenvén hozzája az angyal, mondá: Üdvözlégység, malaszttal teljes, az Úr van teveled, áldott vagy te az asszonyok között.”

(Lk. 1, 26—29.)

Amióta ez az első Üdvözlégység elhangzott, egyrészt vége-hossza nem szakadt az üdvözléseknek, de másrészt semmi dicséret sem lehetett túlságosan sok. Főként a keleti egyház volt túláradoan nagylelkű és költői. Ime egy *Damaszkuszi Szent Jánostól* (676—kb. 780) származó beszédben található üdvözlés, melyben a mi litániáknak nem egy kifejezése található:

„Ave, te a Noé-készítette bárkát megelevenítő szekrény! Ave, eget érő létra, amelyet a pátriárkák közül kiemelkedő Jákob látott. Ave, égő bokor, amelyet egykor a mi ünnepelt Mózesünk a Sinai hegyén megpillantott. Ave, Aronnak szentséggel díszeskedő veszeje. Ave, sokszínű bíborral ékes és új művészettel készített oltárszekrény. Ave, Istent hordó drága edény.

Ave, mert fiat szültél, akit ég és föld minden teremtménye énekel, áld és dicsőít. *Ave*, mert gyermeket szültél, aki minden gyermeknek mintaképe s aki a mindenséget magában egyesíti. *Ave*, mert fiat szültél, akiért az angyalok földre szálltak. *Ave*, egyetlen a szűzek közt, aki szűz voltál a szülés előtt, alatt és után. *Ave*, egyetlen zárt kapu s tornyokkal megerősített egyetlen város. *Ave*, igazán malasztal teljes, mert az angyaloknál szentebb, angyaloknál magasztosabb vagy. *Ave*, te, aki különb vagy a keruboknál és fölségesebb a szeráfoknál. *Ave*, te aki édesebb vagy a méznél és fehérebb a hónál. *Ave*, te illatosabb a lilomoknál, pirosabb a rózsáknál s ki szebben virágzol a kellemes tavasznál. *Ave*, minden királynők közt egyetlen igazi királynő. *Ave*, menedékhelyünk. *Ave*, közös oltalmunk. *Ave*, az elhagyottak segítsége, a hajléktalanok fődélzete. *Ave*, betegek gyógyulása. *Ave*, aki által a római birodalom békét élvez s aki által idegen népek hullanak, mint a falevelek, s a hitetlenek szellő módjára össze-vissza járnak akkor is, amikor senki sincs nyomukban . . ."

*

„Jeder Mensch braucht zur wohlgedehlichen Existenz täglich mindestens einen Handvoll Musik.“
(Schwind.)

A nyugati egyház efféle dagályos formák helyett azt az imádságot fogadta el, amelynek kezdete az angyalnak fönt elmondott üdvözlése. Folytatását pedig így olvassuk Szent Lukács könyvében:

„Az időben fölkelvén Mária, sietve méne a hegyes tartományba, Júda városába. És beméne Zakariás házába és köszönté Erzsébetet. És lön, amint hallotta Erzsébet Mária köszöntését, repese méhében a magzat és betelék Erzsébet Szentlélekkel. És nagy szóval fölkiálta és mondá: Áldott vagy te az asszonyok között és áldott a te méhednek gyümölcse!”

(Lk. 1, 39—47.)

Az Angyali Üdvözlétnek ebből a két szentírási helyből vett következő szövege:

„Üdvözlégy Mária, malaszttal teljes, az Úr van teveled, Áldott vagy Te az asszonyok között és áldott a Te méhednek gyümölcse“

— utólérhetetlen bájjal zengi el megváltásunk fölséges titkát, nem hiába ég és föld dolgozott létrejöttén. Kezdte Gábiel, a Legfölségesebbnek mennyből jött követe. Folytatta Szent Erzsébet, Keresztelő Szent János anyja. Az így megszületett dicsőítő rész Nagy Szent Gergely idejében a megtestesülés ünnepéhez közel, advent 4. vasárnapján már szentmise-imádság volt, amelyhez a 13. században a „Jézus“ szó járult. *Szent Domonkos* szentolvasóját még így imádkozta. *Árpádházi Boldog Margit* a Szent Szűz képe előtt elmenve el nem hagyta volna ezeket a szavakat. A 16. században az Egyház, amint illik, alázatos kérést fűzve hozzá, befejezte az imádságot, s minden imának zárószavával, az „Amen“-nel, pontot tett a végére. Az üdvözléshez fűzött kérés tehát ez lett:

„Asszonyunk Szűz Mária, Istennek szent Anyja, imádkozzál érettünk, bűnösökért, most és halálunk óráján. Amen.“

A 13. században a nép közt ez az Üdvözlégy még nem volt általánosan elterjedt imádság, mert *Regensburgi Berchtold* († 1271) egyik beszéde előtt a Miatyánk után fölszólítja a híveket, hogy „*aki tudja*“, imádkozza vele együtt az Üdvözlégyet is. A mai formájában, és már a Miatyánk után, V. Pius Breviáriumban van először leközölve (1568).

*

Ez az ima *Angyali Üdvözlét* névvel a 17. század óta a katolikus Egyháznak legelterjedtebb és legkedvesebb imádsága. *Maga az üdvözlés* oly egyszerű és páratlanul fölséges dolgokat tartalmaz, hogy hallásakor maga a Szent Szűz is meglepődve kérdi: *Mit jelent ez a köszöntés?* (Lk. 1, 29.) A tudósok pedig azóta is kutatják a szavak igazi jelentését és leg-

mélyebb értelmét a nélkül, hogy végére tudnának járni, főként a legkiemelkedőbb rész jelentésének: Istennek *malasztal teljes anyja*. Ebben a kiválóságban gyökereznek ugyanis a Szent Szűz összes kiválóságai és kegyelmei, amelyek Őt létének első pillanatától kezdve szünet nélkül betöltötték.

S a kérdés? Ősrégi idők óta imádkozza az Egyház és imádkozzák a hívők abban a biztos meggyőződésben, hogy az üdvözlés égből jött szavai legbiztosabban megtalálják az utat fölfelé is, ahol számunkra pártfogást biztosítanak.

*

„*Tégy engem, mint a pecsétgyűrűt, szívedre...*” Szent *Mechtildis* (1240—98) sokszor kérte a Szűzanyát, hogy jelentse ki, melyik ima tetszik neki legjobban, mert azzal akarja Őt tisztelni. A Szent Szűz megjelent neki és keblén sugárzó aranybetűkkel ez a két szó volt olvasható: „*Üdvözlégy Mária*”. Ez a két szó, de az egész Üdvözlégy szinte beleégett lelkébe-szívébe és nem volt a napnak olyan szaka, hogy sokszor el ne mondtá volna.

Régi időkben élt egy szerzetben a sok okos szerzetes közt egy nagyon egyszerű dolgozó testvér. Elvégeztet ő minden munkát, amit a regula eléje szabott, csak azokat a hosszú latin imádságokat sehogyan sem tudta megtanulni. Nem jutott előbbre az Angyali Üdvözlés két kezdő szavánál. Ennek jelentését tudta, meg is tartotta elméjében, s míg a nagytudású páterek nehéz imádságaikkal magasan szárnyaltak, *fráter Fridolinus* a legutolsó helyen, a Szűzanya iránt érzett szeretetének bizonyossága-képen 20 éven keresztül szíve minden sebének balzsamául és a nap minden keserősége ellen édességül, hűséggel mondogatta magában ezt a két szót. Aztán meghalt, s eltemették a kolostor temetőjében a sok híres tudományú páter mellé. „Jó bárány volt, — mondogatták a temetés után a társalgóban — az Úr megemlékezik szolgálatairól. De ki tudja, juthat-e a mennyei dicsőségben olyan magasra, mint amilyenre a tudományával kiváló X. páter jutott?” Sokféle megjegyzés hangzott el, de a perdöntő feleletet másnap a temetőben találta P. Agapitus, mikor sétálközben lépteit arrafelé irányította, hogy segítse Fridolinust a sírjánál elmondott *De profundis*-szal. Már távolról megdöbbenve látta, hogy a novemberi ködös időszakban Fridolinus sírján 8 szál fehér lilium díszelgett, míg az atyák sírja kopár volt. Közel jutva látta, hogy a liliumok fehér szirmai az *A + M* tündérbetűk vannak mintegy belenyomtatva. P. Agapitus számára egyszersmindenkorra el volt döntve, hogy a nagyobb mennyei dicsőséghez a Szűzanya iránt való nagy szeretet akkor

is elég, ha a szellemi képességekből csak az *Ave Maria* megkezdésére jut.

*

Goethe élete kezdetét déli Urangyala-harangozás jelezte és amikor utolsót sóhajtott, a weimári toronyban újra déli Urangyálára harangoztak. S ez a Goethe, bár életének ilyen szép kerete volt, s bár kivételes tehetség volt, mégsem jutott el annak meglátásához, hogy a római katolikus Egyház Mária-kultusza milyen léleknevelést jelent. Nem fogta föl, hogy a kereszténység kezdete óta mennyi vágy nemesedett meg a Mária-ünnepek révén, mennyi ízlés tisztult szentbeszédek hallásával, mennyi gondolat szentelődött meg Mária-szobrok látásával és hány ferde életirány egyenesedett ki a Mária-tiszteletnek akárcsak leg-egyszerűbb megnyilvánulása által is, amikor tornyainkban naponta háromszor megszólal a harang, hogy a hívő lelkek maguk előtt lássák a Szűzanyát, a sok kegyelem forrását, s köszöntsék a sok és kedves Mária-imádsággal. Valamennyi *Ave Maria* vagy *Ora pro nobis* dicsőítés vagy kérés. Helyesebben: számára minden könyörgésünk dicsőítés az Ő nagy szeretete miatt. Viszont: siralom völgyében élő, azért irgalmas szeretetere nagyon rászorult lények lévén, legönzetlenebb dicsőítésünk is tulajdonképpen kérés. Az *Ave Maria*-t mondjuk el ugyan legtöbbször, de — főként májusban — egyik sem áll hozzánk annyira közel, éppen mert teljesen emberektől származott: mint a kedveskedő, gyermeki *Ave Maria*-változatokhoz a fáradhatatlan *Ora pro nobis*-esdeklést kapcsoló litánia, amely olyan szépen beleillik a gyöngyvirágos május hangulatába.

Május hónap Mária-hónap

A művelődéstörténet tanítja, hogy az ébredő tavasz virágzsengéit minden nép a szellemének hozzáférhető eszméknek szentelte, s ennek a gondolatnak külsőleg is kifejezést adott. A föníciaiak tavaszünnepe a hosszú tél után kitörő örömmel volt szentelve. A régi druidák tüzet gyújtottak, így jelenítvén meg a természetmelengető napnak az ébredő természetre és a fejlődő virágokra gyakorolt befolyását. A görögök táncokkal ünnepelték a tavasz közeledését; ezt tárgyáló költeményeikből nem egy napjainkig fennmaradt. A rómaiaknál március elsején kezdődött a tavaszünnep, amelynek vezérei a hosszú fehérstólás és egész magatartásukkal kellemes benyomást tevő Vesta-szüzek voltak. Április 28. és május 6. között

folytak le *Flora* istenasszony tiszteletére a virág-játékok, igen sok virággal és még több szemérmertlenséggel. A középkorban a régi nyerseségnek ugyan már nincs nyoma, de a tavaszünnepek még mindig lélektelen, szegényes. Provence-nak majdnem minden valamirevaló városában a főtéren megválasztották a májuskirálynőt. A férfi-ifjúság emelvényt hevenyészett, virágokkal diszítette, s erre állították fel a királynőt. A lányok meg sorra járták a házakat, hogy megszegezzék a hozományt, mert az illető még május hónapban biztosan férjhez ment.

A művelődés terén ennyire haladt már az ember a tavasz ünneplésében, amikor egy egészen más szellem tört magának utat. A német Württemberg területén, Ulm városában élt a 14. században egy domonkosrendi szerzetes († 1365). A ruhája fehér volt, mint a gyöngyvirág, a lelke még fehérebb, úgyhogy halála után az Egyház boldognak tisztelte; annak tiszteljük ma is. *Suso Henrik* atya nem elégedett meg a sok *Üdvözlég*y elmondásával, hanem olyan valamit kívánt tenni a Szűzanya tiszteletére, hogy az helyénvaló is legyen. meg a hívek figyelmét is ráirányítsa a Szűzanyára. Mit tett tehát? Kért a házfőnöktől egy darabka földet, április hónapban megművelte, beültette szekfűvel meg tulipánnal. Május elsejére aztán egy szép koszorút font, a Szűzanya szobrát az oltárra helyezte, s körülfonta vele. Másnap valósággal csodájára jártak az ulmiak, látván, hogy a virágok és a Szűzanya milyen jól összeillenek május elsején. Gondolata, a Szűzanya májusi tisztelete, különféle formákban másfelé is elterjedt azóta. A *párizsi ékszerészek* például az 1449 május elsejére virradó éjjel a Notre Dame templomában aranyos-ezüstös, selyemalakokkal diszített emelvényt készítettek s ennek közepére a Szűzanya képét vagy szobrát erősítették. *Néri Szent Fülöp* meg Rómában kivezette a gyerekeket a Janiculus-hegy lejtőjére, s a most is meglevő hatalmas fa lombátora alatt imádkoztak és énekeltek a Szűzanya tiszteletére.

De még hátra volt, hogy a gyermeki tiszteletnek

a pacsirtaröppenésszerű életnyilvánulásai egyrészt mindennaposak legyenek, másrészt állandó formát nyerjenek.

Ami a mindennaposságot illeti, kezemben van Latonia S. J. könyve 1748-ból, amelynek címe: *Il Mese di Maria o il mese di maggio*; a Collegio Romano e jeles tanára a gyermeknevelésben a Mária-hónap megülésének fontosságát emlegeti. Szent Kamill gyermekei, a kamilliánusok, 1784-ben Ferrarában pedig már az egyházi hatóság engedélyével ünneplik mindennap a Szűzanyát. A mindennapos májusi ájtatossággal tehát először olasz földön találkozunk, ahonnan hamar átveszik a franciák és a spanyolok is; a 19. században következnek a belgák és a svájciak, majd az osztrákok és a németek. A terjedés ütemét meggyorsítja a francia fogságból éppen május hónapban kiszabadult VII. Pius pápa, aki 1815 március 21-én, majd újból 1822 június 18-án a Mária-hónap akár nyilvános, akár magánjellegű megülését búcsúkkal látja el. Magyar földön tudtommal Szűz Mária városában, Kalocsán, a Miasszonyunkról nevezett Iskola-nővérek lettek apostolai már 1860-ban. A hívek megkedvelték és igen szívesen résztvettek benne.

Amint említettem, mindennapos formája először az olaszok közt jelentkezik. *Tiboni pitarista atya*, római rendtársam, gyermekleg lelkesedéssel mondja el nekem, hogy az ő családja miképpen tartotta meg a május hónapi esti ájtatosságokat, amikor Velence még nem ismerte a nyilvános májusi ájtatosságot. „Hetven év után is örömmel emlékszem vissza a szép május hónapra, amikor családunk az otthon szentélyében ünnepelte a Szűzanyát. Akkor még nem hívott bennünket a harang szava esténként a templomba, de boldog emlékü atyám, aki igen buzgó katolikus volt, április 30-án este vacsoránál kijelentette, hogy megkezdjük a májusi esti imádságokat. Mivel nagyon tisztelte a Szűzanyát, egész évben magának tartotta fenn a szentképe előtt égő mécesnek olajjal való ellátását. Május hónapban a szentkép mellől a gyöngyvirág és a gyertya sohasem hiányzott. Mindennap vacsora előtt elmondtuk a szentolvasó egyharmadát, elénekeltünk egy Mária-éneket. (Szeretném itt öreges hangját mellékelni két tisztá, fiatalos szemének pillantásával!) Aztán atyám elolvasott egy részt abból a könyvből, amely a Szűzanya életét mondta el a születéstől a mennybemenetelig. Az olvasmányt megtoldotta leginkább a Szűzanya tisztelői számára

kérdemelt csodákról szóló egy-egy példával, amelyek közül figyelmemet legjobban megragadó kettőre emlékszem. Egyik a szülő Ratisbonne megtérése Rómában, a másik a szentképek tisztetért küzdő Damaszkuszi Szent János levágott karjának gyógyítása. Mi pedig befejezésül elénekeltük ezt a kedves éneket:

Oh, szerető Anyánk, fogadd kegyesen itt előtted megjelenő alázatos gyermekeid hódolatát, Te, ki a szűzek közül titokra voltál kiválasztva. S aki éppen ezért még a keruboknak is díszegyöngye vagy. Jézusunknak és a Szeretetnek Anyja, följánljuk Neked szívünket.

Az utolsó napot apánk, mint a család főpapja, külön böjttel szentelte meg. Vízzel és sóval készült levesen kívül semmi egyebet sem evett egész nap, de ebbe is csak kenyérbelet morssolt bele tészta helyett."

Ez a májusi ájtatosság története röviden előadva. Valamikor a május hónap az eltévelyedés erkölcsi megnyilvánulása volt. Az Egyház vezetése alatt a Tisztaság Királynőjének hódolatává lett. Amióta Suso Henrik első koszorúját megfonta, majd amikor az ájtatosság mindennapos formájában az ismeretlenség katakombájából napfényre került, nem egy változás mutatkozott rajta: s valamennyi közt a legfontosabb, hogy szemefénye szentségi áldás lett, gerincét pedig az októberre került szentolvasó helyett a loretoi litánia teszi.

Mi is az a litánia?

A régi görögök a megpróbáltatásaiban segítségre szoruló ember esdeklését a *litánia* (litaneia) szóval jelölték. Ilyen értelemben litániát mond az, akinek a szíve fáj, aki valakiért vagy valamiért nagyon aggódik, aki nagyon szeretne valamit elérni... és minden ezen lelkiállapotokban ismer valakit, aki tudna rajta segíteni, tehát könyörög az ő segítségéért. Litániát zokog az anya beteg gyermekének ágya mellett. Volumnia litániát imádkozott Coriolanus táborában. Litániát mondott a kananei asszony, mikor kérte az Uról, hogy segítsen beteg leányán. S litániát mondott

a Boldogságos Szűz, amikor a kánai menyegzőn szent Fiától a zavarban levők megsegítését kérte. Ilyen *általános értelemben véve* a szót, az istentiszteletnek voltaképen minden mozzanata litánia, mert Isten előtt való megalázódásunkban valamennyi az ő segítségét akarja lelesdeni számunkra.

1. A régi görög keresztények *szorosabb értelemben* az ősi keresztény liturgia egy részét, a *Kyrie eleison* többszörös ismétlését jelölték litánia névvel; azt a részt, amellyel a hittanulók miséje kezdődött. Ilyen értelemben mondja egy régi szertartásmagyarázat: „*Litania cantantes, hoc est Kyrie eleison*: Litániát, vagyis Kyrie eleisont énekelve.”

A nyugati egyházban a litánia körmenetet is jelentett, míg ezt a jelentését a használatból ki nem szorította a 12. századtól fogva mindjobban elterjedő „*processio*” szó. A litánia szónak ilyen régi értelme még most is látszik a búzaszentelő körmenet *Litaniae majores* és a keresztjáró napok *Litaniae minores* nevében. A *litania missalis* pedig a szentmisében a diakonustól és a néptől váltakozva énekelt kérések összességét jelentette. Így tartott ez kb. a 9. századig, s a nagypénteki csonkamise előtt mondott imádságok egy ma is élő változatát képviselik. A *litania missalis* egyik ősi formája így hangzott:

Diákonus: *Valamennyien teljes szívvel és teljes lélekkel mondjuk:*

Nép: Uram, hallgass meg minket és könyörülj rajtunk!

D: *A legfőbb békéért és az idők nyugalmaért kérünk téged, Uram!*

N: Uram, hallgass meg minket és könyörülj rajtunk!

D: *Kérünk téged az Egyházért, mely a végektől a végekig terjed!*

N: Uram, hallgass meg minket és könyörülj rajtunk!

D: *Kérünk téged püspökünkért, az összes püspökökért és papokért, a diakonusokért és az egész papságért!*

N: Uram, hallgass meg minket és könyörülj rajtunk!

D: *Kérünk téged jámbor császárukért és a római hadseregért!*

N: Uram, hallgass meg minket és könyörülj rajtunk!

A litánia *még szorosabb értelemben véve* az Űrhoz, a Szent Szűzhöz és a szentekhez intézett rövid

kérések láncolata, a lelki szikráknak egy-egy lobogó tűzzé egyesült csoportja. Mivel pedig az Isten nagy hatalma előtt való megalázódás kifejezése, és mindig bűneink, gyengeségeink tudatában történik, régi szabály volt, hogy: *Quando litania agitur, neque Gloria in excelsis, neque Alleluja canitur*. Litániakor nincs Gloria és Alleluja, csak *Könyörülj rajtam!* De az aztán annál több volt. Voltak régen olyan, körmenetben használt litániák, amelyekben a Szentháromság iránt való hódolásként százszor *Kyrie eleison*, százszor *Christe eleison*, százszor *Kyrie eleison* hangzott el. A mi mai litániánkhoz egészen hasonló, ősrégi litánia-forma nem áll rendelkezésre, de nyoma van pl. Origenes-nek ebben az imájában: „Térdreesve segítségül hívom az összes szenteket, hogy legyenek segítségemre, mert Istent nem merem imádni. Ó Istennek szentjei, kérlek benneteket, kérjétek az ő irgalmát értem, szerencsétlenért. Ó Szent Ábrahám, könyörögj értem!” Még többször a szenteknek egyes csoportját hívták így segítségül: „*Szent angyalok, szent vértanúk, szent hitvallók, könyörögjétek érettem!*” — amint ez a haldoklók imájában ma is megtörténik, jelölül annak, hogy nagyon régi imádság. A Minden-szentek litániájában szintén ez az összefoglaló rész viseli magán a legrégibb idők nyomát.

Az ősi római liturgiák egyszerű, kettős, ötös, hetes litániáiban a hívek ugyanazt a kérdést a közszükség nagysága szerint egyszer, kétszer, ötször, hétszer ismételték, vagy pedig a segítségül hívott szentet, illetve szenteket ilyen mértékben tudták közel az *Úr trónusához*. Ez a *litania simplex, duplex, trina, quina, septena* tehát más, mint a Nagy Szent Gergely korabeli *litania septiformis*, a hétarcú litánia, melyben a hívek 7 helyről kiinduló 7 csoportja ugyanazt a litániát énekelve vonult egy előre megállapított közös helyre.

2. Ezekből az elemekből fejlődött ki a *legszeresebb értelemben vett litánia, a Kyrie eleisonnal kerezett ima, amelynek testét az Úr Jézus, a Szűzanya*

és a szentek ünnepélyesen szép megszólításai, valamint a hozzájuk intézett könyörgések teszik. Az egészen kifejlődött forma 1. és 5. részében az Uram, irgalmazz, Krisztus, kegyelmezz, valamint az Isten Báránya váltakoznak egymással. A 2. rész a szentek segítségülhívása, amire a felelet mindig Könyörögj érettünk. A 3. rész veszélyek távoltartását sürgeti; itt a felelet mindig Ments meg, Uram, minket. A kéréseket tartalmazó 4. részben a felelet Kérünk Téged, hallgass meg minket!

Az alkalom, amikor a litániákat használták, és a forma, ahogyan a kérést benne kifejezésre juttatták, nagyon hozzájárult ahhoz, hogy ez az imádság olyan gyorsan elterjedt. A bűnbánat, a veszedelem és a töredelem idején ugyanis az embereket nem nagyon kell imára sarkallni. A forma viszont olyan egyszerű, természetből sugallt, hogy szinte egymaga megokolja, miért a litánia terjedt el legjobban az összes imádságok közül. A nyugati egyház 1601-ben már vagy 80-féle formát használt. VIII. Henrik pedig 1543-ban, tehát a hitszakadás után, még mindig azt írja Crammernek, hogy a rossznak ígérkező termésre való tekintettel készítsen egy nyilvános elmondásra szánt litániát. Luther kettőt engedélyezett: egy latint, amely már a 17. században feledésbe ment, és egy németet, amely ugyan tovább élt, de a katolikus-gyűlölet miatt minden jelessége ellenére sem bírt soká fönnmaradni.

Éppen a nagy használat miatt azonban az összes imaszövegek közül a litániák mutatták a legtöbb változatosságot és tüntették föl a legnagyobb elferduléseket is. Ezért XIV. Benedek pápa az összes használatban levőket megvizsgáltatta, és mivel nem állták ki a szigorú kritikákat, a nyilvános használattól valamennyit eltiltotta a Mindenszentek litániája és a Loretói litánia kivételével, amelyekhez azóta még Jézus Szent Szívének és Jézus Szent Nevének, valamint Szent Józsefnek a litániája járult. Ezeket tehát nyilvános istentisztelet keretében is el szabad mondani.

Szűz Mária litániája, a májusi litánia

a) Kora 1. Az Úrnak 1291. esztendeje nagyon gyászos év volt. Az egész kereszténység azon aggódott, hogy a Szentföldön elveszett Akkó, a keresztes háborúk utolsó szerzeménye. A Tripolisz-, Antiochia-, Tirusz-környékbeli keresztényeknek a félhold elől menekülniök kellett. A Galilea és Akri felé menekülők egyrésze a kiállott szenvedések miatt méltatlankodva egy váratlan pillanatban visszafordult, amiért aztán a felbőszült török sereg még a csecsszopóknak sem kegyelmezett. Ilyen vad haraggal érkezett el egy kármelita kolostorig, ahol 100 szerzetes éppen a *Salve Regina*-t énekelte. Egyik kard a másik után villant, egyik fej a másik után hullott a porba. A *Salve Regina* mindinkább halkult és mikor az utolsó kármelita feje is a földön hevert, idelent elnémult a 100 énekes ajka, de annál ünnepélyesebben folytatódott a *Salve Regina* fönt az égben, ahol az összes vértanúk egyebet sem tesznek, mint Királynőjüket dicsőítik.

Ebben a szerencsétlen évben lett ismertté Loretó, az Ankonától 24 km-nyire fekvő, 8000 lakost számláló község, amelynek gyümölcsfáit szőlővessző futja be, dombjain borostyán szalad végig, s amely magában rejti a „loretói házat”, a régi názareti ház mását, melyben a Szent Szúzzal együtt üdvösségünk titkai találtak otthonra. Ebben kezdték először énekelni a loretói litániát. Innét terjedt el a litánia szövege és dallama, a nélkül azonban, hogy keletkezésének idejét egészen pontosan meg lehetne határozni.

V. Sixtus *Redditori* (1587 júl. 11.), VIII. Kelemen *Sanctissimus* (1601 szept. 6.), VII. Sándor *In supremo* (1664 máj. 29.) dekrétumaikban már *Loretói litánia* néven emlegetik. Nyomtatásban 1576-ban jelent meg a mai formája. Mindenesetre nagyon régi imádság, amelynek szövege az őskereszténységig nyúlik vissza. Egyes könyörgései a Szentatyák könyveiben ismétel-

ten fölhangzanak, sőt egyenest a katakombák kép-tárába vezetnek bennünket.

2. Irott emlékeink szerint a 12. században tűnik föl a Szűzanyához intézett litánia első nyoma, amely formáját tekintve a Mindenszentek litániájára emlékeztet, tartalma szerint pedig szomorúság idején mondandó ima. Éppen a 12. századból származó, toldalékokkal dolgozó *Mainzi Litánia* így indul:

Mennyei Atyaisten, aki a mindig szűz Máriát kiválasztottad, irgalmaz nekünk!

Szűz Mária, örök irgalom anyja, könyörögj érettünk!

Szűz Mária, angyalok öröme, minden szentek ujjongása, könyörögj érettünk!

Egy szintén 12. századbeli másik szöveg pedig ilyenképen hangzik:

Hallgass meg, igaz Szűz!

Hallgass meg, minden erény foglalata!

Hallgass meg, ájtatos edény! ... stb.

Már a 15. századtól kezdve jelentkeznek a mostanihoz egyes kifejezésekben közeledni látszó, de töle lényegesen eltérő litániaszövegek, de ezek még semmivel sem emlékeztetnek Loretóra. Az első *Loretói litánia*, éspedig mindjárt megzenésített formában, *Constanzo Porta* loretói karmester munkája, aki művét 1576-ban „*Litaniae, quae in alma domo Lauretana omnibus diebus sabbati, vigiliarum et festorum eiusdem Virginis Beatae decantari solent*” címen adta ki. Az *Uram, irgalmaz nekünk* után ilyen invokációk következnek:

Istennek szent Anyja, könyörögj érettünk!

Élőknek anyja, könyörögj érettünk!

Szép szeretet anyja, könyörögj érettünk!

Szent reménynek anyja, könyörögj érettünk!

Paradicsom gyönyöre, könyörögj érettünk!

Élet fája, könyörögj érettünk!

Bölcsesség háza, könyörögj érettünk!

3. Az eddig ismert összes litániák közt 4 szöveg kifejezéseiben annyira közel van a mai litániához, hogy annak előfutáráiként tekinthetők és a mai szöveg levezethető belőlük. A nyomukban kialakult végleges forma nyomtatásban 1576-ban jelent ugyan meg, de a kutatók véleménye szerint már a 15. század végén használatban volt. S mikor V. Sixtus pápa Loretót olyan széppé tette (1587), ezzel a ténnyel a litániára is a legfőbb tekintély pecsétjét nyomta, s utána az egész világról összesereglett zarándokok ezt másolgatták és vitték szét mindenfelé. Végül a július 11-én kiadott *Reddituri* bullájában ezt a litániát búcsúval ellátva Rómára is kötelezővé tette ezekkel a szavakkal: „*Akarjuk, hogy a föntnevezett litánia a római kúriában is mondassék.*” Ez a rendelkezés a Loretói litánia végleges diadalát biztosította. Ha még hozzávesszük, hogy VIII. Kelemen pápa 1601 szept. 6-án kiadott rendelete új litániák készítését teljesen eltiltja, a meglevők nyilvános használatát pedig a Ritusok Szent Kongregációjának engedélyétől teszi függővé, a mai Loretói litánia valóságos egyeduralmát látjuk biztosítva. Ettől kezdve a világ minden részében ez terjed; hovatovább csak ezt imádkozzák és sokféleképpen megzenésítve egyedül ezt éneklik mindenfelé. A győzelem biztosítéka azonban elsősorban nem a hatalmi szó volt, hanem az a báj és kedvesség, amellyel a legkisebb falusi templom szentélyéig és kórusáig, minden hívő szívéig az összes vetélytársak ellenére a nagyjelentőségű pápai segítség nélkül is megtalálta volna az utat.¹

b) Hatá- Tehát a szélvihar ledöntött egy házikót és
 sa a zivatar után a napsugár egy egész palotát
 teremtett helyébe. Mert egész Akkó igazán
 csak viskó a loretoi házhoz, valamint a hozzá fűződő
 litániához és annak eredményeihez képest. Hányszor

¹ P. Angelo de Santi S. J.: *Le litanie Lauretane*. Studio Storico, Roma, 1897.

mondották és mondják a hívők az év minden napján egyenkint és közösen. De főként május hónapban, amikor a napsugár minden kertet virágdíszbe öltöztet, minden lélek egy-egy üdvözléssel kedveskedik a Szűzanyának, és a közbenjárására kapott kegyelmekkel minél szebb akar lenni. De elmondják az életnek ezernyi esélyei közt is, valahányszor segítséget csak a Szűzanyától várhatnak.

*

Az Úrnak 1559. évében május elsején 3300 lélekből álló zarándokcsoporthoz érkezett Veronából Loretóba. A vezető jezsuita atyának *Lainez Jakab* rendi generálishoz intézett fölterjesztése szerint egész úton a Szűzanya litániáját énekeltek. Amikor pedig céljukhoz érték, leírhatatlan lelkesedéssel köszöntve kérték a Boldogságos Szűz segítségét:

Loretói Szent Szűz, könyörögi érettünk!

Meggyújtották gyertyáikat, s nem fogyott el ajkukról az esdeklés:

Szentséges Szűz Mária, könyörögi érettünk!

*

A római *Santa Maria della Pace*-templomot IV. Sixtus pápa Nápolyal, Firenzével és Milánóval folytatott háborúskodása közben (1483) tett fogadalma alapján építtette. Mikor a béke létrejött, ezzel a szép emlékekkel tisztelte meg a Békészerző Szűzanyát. A római új házások az esküvő után ebben a templomban szoktak először szentmisét hallgatni. Egész életüket összes nehézségeivel együtt a Békészerző Szűzanya oltalma alá helyezik. Elmondják a litániát is. A férfi mondja a dicséreteket, a nő a könyörgéseket. Aranyos és mélyértelmű versengés! Van gyümölcs, melyet kesernyessége, nyers és fanyar íze miatt nem lehet élvezni, hacsak cukor nem tapad héjához. Más gyümölcs meg, mint pl. a cseresznye vagy a barack, olyan puha, hogy csak cukrosan áll el. Mindkét fogyatkozás ellen cukor a segítség. Nők, legyetek azon, hogy férjetek részeseüljön a vallásos élet cukrában, mert különben fanyar, nyers és vad lesz. Férjek, legyetek azon, hogy feleségeitek nagyon vallásos legyen, mert a nő vallásosság nélkül nagyon törékeny és romlandó. Indulatokat tehát a Szűzanya áldásával azon az úton, amelynek a kezdetét eleinte ugyan mindig szép pázsit szegélyezi, de hamar bogáncsos és tüskés úttá változik, mihelyt elmarad a Szűzanya segítése.

*

Az első világháború legelején egy nagyobb csapat katonának fölfelé kellett vonulnia a Kárpátok egyik nehéz hegyi útján. Eltörődve, gémberedett tagokkal érték föl végre egy tisztásra, ahol egy kis Mária-képet találtak az erdőszlak falába

helyezve. Az egyik katona, mihelyt megpillantja, kiugrik a sorból, előrántja öngyújtóját s mécesst rögtönözve, letérdel a hóba. A következő pillanatban mellette terem egy másik is. A kettő példájára pedig hamarosan 10, 100, majd többszáz katona térdelt ott a hóban csendben, fegyverüket leengedve. fejüket lehajtva, s a kemény életben elfáradt lelküket a Szent Szűzhöz intézett kezdetleges litánia kéréseivel üdítően fel.

Egész földi életünkben így járunk, mint a kárpáti katonák. Az itt-ott mutatkozó virágillat és madárdal ellenére is kegyetlen élet vándorai vagyunk, s lelkünknek elemi igénye, hogy azon az úton, amelynek nehézségei miatt még jókedvünk is csak burkolt baj és jaj, megfelelő segítségben legyen részünk. Ez a segítség a Szűzanyától jön, akinek jósága miatt még dicsőítésünk is litániává lesz, s aki viszont megérzi, hogy a *Salve Regina*-ban is az irgalmasság kérésén van a főhangsúly. Olyan ima kell nekünk, amely kegyelemközvetítés mellett vigasztal, nemesít, erősít és az örök életre való tekintetből adósságunkat az Egyház tárházából törlesztgeti. Ez az ima a *Loretói litánia*, amelynek sok-sok kegyelme búcsúkkal van tetézve. Már V. Sixtus egyszeri elmondásához 200 napi búcsút fűzött. VII. Pius pápa 1817-ben a 200 napot a megholtakra is alkalmazható 300 napra emelte föl, és teljes búcsút engedélyezett mindazoknak, akik Szeplőtelen Fogantatás napján, Gyertyaszentelő, Kis- és Nagyboldogasszony napján a szentgyónás és szentáldozás után elimádkozzák és egy templomlátogatással kapcsolatban a pápa szándékára imádkoznak valamit. Ezeknek az eredményeknek minél biztosabb elérése céljából Rómában 1500-ban a pékmesterek céhe a Foro Trajano sarkában fölépítette a szép loretói templomot, amely még ma is áll. De akár Rómában, akár az egyszerű falusi templomban, vagy akár a fehérre meszelt pusztai ház földjén elmondva is, mennyi kegyelemnek, bűnbánatnak, megnyugvásnak és jóföltételnek a sugalmazója!

c) Szép- 1. A májusi litániák terjedésekor a velen-
sége cei pátriárka megtiltotta papjainak, hogy
a litánia-titulusokat válasszák beszéd-
tárgyul. Ezt a tilalmat indokoltta tette azoknak az
eljárása, akik a litánia alapján bizonyígtatták a májusi
estéken, hogy a teremtéskor a litániát énekelték az
angyalok és a titulusokban — a bölcsélet tételein és
Krisztusnak a kereszten mondott 7 szaván kívül —
az egész hittudományt megtalálták, s ezáltal a hívek
közt téves vélemények terjedtek el. Mikor ugyanaz
a pátriárka X. Pius néven pápa lett, a tilalmat nem
szorgalmazta azok miatt az okos magyarázatok miatt,

amelyek semmit sem olvasnak bele erőszakkal a litániába, de viszont mindent fölszínre hoznak belőle, ami a hívek épülésére szolgál. Ezek a magyarázatok a túlzástól tartózkodva nem mondják, hogy a Loretói litánia az alkotóművészet remeke, amelynél szebb imádság nem lobbant föl emberi lélekből. De azt igenis mondják, hogy az egyik legtöbbször, legszívesebben és legtöbb eredménnyel mondott imádsága az Anyaszentegyháznak. Esztétikája nem követi valami tudákos iskola elveit, de olyan valakinek a felügyelete alatt készült, akinek kezében minden művészivé válik, mert az örök esztétika a vérében van és ilyenformán bőven akad benne tartalmi kiválóság is, formai szépség is. Nem hiányzik belőle a teológiai biztonság. Néhány dogmatikai jellegű invokációja (*Krisztus anyja, Istennek szent Anyja stb.*) akár zsinati teológusoktól is származhatott volna. A teológiai igazságokat olyan szabatos fogalmazásban közvetítik, mintha Szent Athanáz vagy Szent Ágoston esztergályozta volna ki őket. Mások (*Titkosértelmű rózsza, Igazságának tükre stb.*) a Szentlélek citerájának melodíái visszhangoznak. Némelyek régi történelmi emléket örökítenek meg. (*Dávid királynak tornya, Elefántcsont torony, Mária aranyház stb.*) Némelyik invokáció valamikor éppen olyan sokat mondott, mint mostanában a „*Béke királynéja*“, de régi tartalmuk elhomályosodott és most a különféle nyelvek versenyre kelnek, hogy minél több tartalmat közvetítsenek. Bűnösnek, gyengének, segítséget igénylőnek mennyi bizalomkeltő van a „*Keresztények segítsége*“, „*Szomorúak vigasztalója*“, „*Bűnösök menedéke*“ invokációkban!

2. S mit mondjunk ezzel szemben a kritika nélkül ismételtetett véleményre, hogy a litánia éppen olyan unalmas a folytonos „*Könyörögi érettünk*“ miatt, mint a szentolvasó a sok *Üdvözlégy* miatt?

Mondjuk azt, hogy mindkettő unalmas annak, akinek minden imádság unalmas, mert folytonosan csak izgalmak után kapkod, minden lelki mélység nélkül; aki akár egész szentmiséket végignéz zsebre-

tett kezekkel, közömbösen maga elé bámulva, mintha sakk mellett gíbicelne; aki — idegességre hajló kor-
nak a gyermeke lévén — csak azután fut, ami érzé-
keit csiklandozza. Mondjuk azt, hogy a *litánia* és
szentolvasó egyhangú, mint a szép természet, amely
„*egyhangúságban*” következő évszakaival virágot hajt
és gyümölcsöt érlel és mindegyiknek várjuk vissza-
tértét. Mindkettő egyhangú, mint a csillagok világa,
amelyeket a Mindenható úgy hintett az égre, hogy
ugyanazon az úton való „*egyhangú*” mozgással gyö-
nyörködtessenek minket és dicsőítsék az Úr szent
nevét. Ha a természetben mindenütt ezt az *egyhangú-
ságot* látjuk, a szentolvasó és a litánia eme tulajdon-
ságaiból azt kell következtetnünk, hogy létrejöttükön
szintén az Isten szelleme működött.

A Szent Szűznek *nem unalmas* sem a litánia a
sok „*Könyörögj érettünk*” miatt, sem a szentolvasó a
sok *Üdvözlégy* miatt, mert neki szívügye a legegyszer-
űbb köszöntés vagy kérés is.

Rafaelnek közzsemlére kitett Madonna-képét ezren és ezren
nézték meg, s nem győzték dicsérni. Köztük egy angol lord
naponta meg-megállt előtte s egyre csak ezt hajtogatta: Gyö-
nyörű kép, gyönyörű alkotás; mondhatom, gyönyörű! Így tett
mindennap három héten keresztül. S a királyi festő mégis róla
mondta, hogy egyszerű kritikája jobban kielégítette, mint a
tudákosok összekeresgélt szavai: míg ezek szépen hangzó sza-
vakkal érzéseiket pótolták, ennek szavaiból közvetlenül tört elő
érzéseinek bősége. A Szűzanyára is így hat a sok *Üdvözlégy*.
Ha valaki gyermeki érzéseit 50-féle betanult körmondattal fejezné
ki, anyjának ez elviselhetetlen volna, míg a gyermeki szeretet-
nek egyszerű megnyilvánulása az anyának mindig gyönyörűség.
Az egyhangú ismétlés ugyanis a valódi *szeretet* szava.

Igen, a szentolvasó egyhangú imádság, amilyen
nagycsütörtökön este az Olajfák hegyén az Üdvözítő
imája volt, aki a Szentírás szavai szerint „mindig
ugyanazt az imádságot mondta” (Lk. 14, 39.), mert a
nagy fájdalmat is csak az „*egyhangú*” ismétlés tudja
kifejezni. S végül egyhangú a szentolvasó, mint az
égen az angyali karok éneke, akiknek miriádjai a
pathmoszi látnok szavai szerint a Legfölségesebb színe
előtt éjjel-nappal a *Szent, Szent, Szent* akkordjait

zengik (Jel. 4, 8.), mert a legmagasztosabb *dicsőítésnek* is az „egyhangú” ismétlés a kifejező szava.

Nekünk pedig a szüntelen dicséret és kérés egyaránt áldás; gyengeségünk támasza és erősítése. És ennek tudatában bár sohase tennénk mást, mint szünet nélkül ezt rebesgetnők: *Imádkozzál érettünk, Könyörögj érettünk!*

•

A Szaharában, és más sivatagban is, gyakran támad olyan hatalmas szélvész, hogy mindent magával sodor, ami útjában áll. A sivatag lakói jól tudják, hogy ilyen hirtelen, erőszakos széllel szemben csak egyetlen magatartás használ, az arcraborulás. Aki ezt nem teszi, az elveszett.

Az élet sivatagjában is akadnak ilyen pusztító szélvészek, amelyek mindent elsöpörnek, ami útjukban áll, s mérges lehelletükkel minden élet leperzselszik és megfojtanak. Ilyen pusztító szélvész egy-egy nagyobb közösségre nézve pl. a forradalom, az öngyilkosság járványa, a testiség vérsze, a gazdasági válság; egyes emberre nézve pedig minden nagy kísértés. Aki saját erejében bízva merészkedik velük szembenézni, annak szemei azonnal megtelnek homokkal s nem lát, fülét teletömik kavicsokkal és nem hall. Aki talpán áll, azt ledöntik és kegyetlenül megfojtják. Ezekről az orkánokról csak az menekülhet, aki ájtatosan leborulva arcát kezébe temeti és imádkozik; aki Isten számolya elé veti magát, Jézus szentséges Szívéhez menekül, aki a Szent Szűz közbenjárását kéri. Csak az remélheti, hogy a halálos szélvész kár nélkül vonul el fölötte és ő győz. Annak az erejével, aki minden vihárnál erősebb. Leborulni! Leborulni! — kiált a karaván vezére a szélvész közeledtekor. Leborulni! — kiált földi zarándoklásunk vezetője, a katolikus Egyház, és diktálja a gyengeségünkben egyetlen vigasztaló szót: *Uram irgalmazz, Krisztus kegyelmezz!* Az Úr Krisztusnál pedig leghathatósabb szószólónk a Szent Szűz. Azért mondjuk minél többször: *Imádkozzál érettünk. Könyörögj érettünk!*

d) Szö- A latin és német nyelv rózsakertnek és
vege rózsafüzérnek mondja a szentolvasót (rosarium, Rosenkranz). Minden Üdvözlégyet egy-egy rózsaszálnak, vagy éppen rózsabokornak szemlélve benne. A májusi ájtatosság szép imája, a Loretói litánia, a Szűzanya 7 fájdalmával és 7 örömeivel megszentelt hetes számra való tekintettel 7 gyöngyvirágszálból álló csokor. A bevezetés, valamint a befejezés *Kyrie eleison*-jai és *Agnus Dei*-könyörgései után

**az első loretoi szálnak illattal és mézzel telt 3 bimbója
a Szentszűz anyaságáról és szüzességéről csilingel:**

1. Szentséges Szűz Mária.
2. Istennek szent szülője.
3. Szűzeknek szent Szüze.

Utána következik a 11 anya-kiválóság:

4. Krisztusnak anyja.
5. Isteni kegyelem anyja.
6. Tisztaságos anyja.
7. Szeplőtelen Szűzanya.
8. Sérelem nélkül való anyja.
9. Szűz virág, szent anyja.
10. Szeretetreméltó anyja.
11. Csodálatos anyja.
12. Jótanács anyja.
13. Teremtőknek anyja.
14. Üdvöztőknek anyja.

**A harmadik virágszál a Szűz 6 jelességét illa-
tozza:**

15. Nagyokosságú Szűz.
16. Tisztelendő Szűz.
17. Dicsérendő Szűz.
18. Nagyhatalmú Szűz.
19. Irgalmas Szűz.
20. Hűséges Szűz.

**A negyedik virágszál ószövetségi szimbolum-
nyelven mondja el magasztalását:**

21. Igazságnak tükre.
22. Bölcseségnek széke.
23. Örömnöknek oka.
24. Lelki edény.
25. Tiszteletes edény.
26. Ajtatósságnak jeles edé-
nye.
27. Titkos értelmű rózsá.
28. Dávid királynak tornya.
29. Elefántcsontból való torony.
30. Mária, aranyház.
31. Frigynek szent szekrénye.
32. Mennyország ajtaja.
33. Hajnali szép csillag.

**Az ötödik szál 4 kis bimbója a Szűzanya hatal-
mában rejlő nagy szeretetét és a belőle származó sok
jótéteményt, valamint az üdvünk munkálásában neki
fenntartott szerepet csilingeli. (Ide venném bevezetés-
képen a Bölcseségnek széke és a Lelki edény közé ke-
rült invocációt: Örömnöknek oka.)**

34. Betegek gyógyítója.
35. Bűnösök menedéke.
36. Szomorúak vigasztalója.
37. Keresztények segítsége.

**S végül a hatodik szál égi otthonában, Szent Fia
mellett a Szűzanyára váró dicsőség himnuszát zengi:**

38. Angyalok királynéja.
39. Pátriárkák királynéja.
40. Próféta királynéja.
41. Apostolok királynéja.

42. Vértanúk királynéja.	47. Szentolvasó királynéja.
43. Hitvallók királynéja.	48. Béke királynéja.
44. Szűzek királynéja.	49. Magyarország Patrónája.
45. Mindenszentek királynéja.	50. Különleges titulusok.
46. Eredeti bűn nélkül fogantatott királyné.	

*

Tehát minden invokáció külön egy-egy gyöngyvirágbimbó a litánia vázán, szép sorjában, telve mézzel és illattal. Az Egyház vezetése alatt az egészet a hívők áhítata kötötte egy stílusos csokorba. Szedegették a szájakat a sok szép díszítőjelző közül, amelyek a régi szentatyák irataiban olyan tömegben találhatók, mint ahogy a százszorszép szokta ellepni a friss tavaszi rétet s a gyöngyvirág az erdő tisztásait. „Isten szent illata. Az ember üdvösségét szolgáló eszközökkel telt hajó. Ágaival és leveleivel bájos olajfa. Kegyelemekkel teli tenger. Sötétségbe világító fény. Árnyas hegy, melyen az Isten szívesen lakik. Istennek anyaként szerezett szolgálója és szolgáló hűségével udvarló fejedelemasszonya. A szüzesség aranyos lámpája. Árnyék nélkül világító lámpás. Sötétségelűző hajnal. Istennek tisztaságos barátnője. Gyümölcsével az egész emberiség táplálásáról gondoskodó nemes fa. Az Egyháznak kifogyhatatlan csüre. Védőpajzsunk az ördög ellen. Tövisek közt sarjadt gyönyörű liliom. Élővizeknek forrása. Vizek mellé ültetett platánfa. Paradicsomnak ablaka, amelyen át égi fény árad reánk. A bűn és betegség leggyógyítóbb orvossága.”

Az Egyház az efféle dicséretekből állandó gyakorlatlással kiszemelte a legszebbeket és azokat pompás csokorba kötve felajánlotta a Szűzanyának. Azóta szent örökségképen nemzedékről-nemzedékre száll és áhítattal mondogatjuk. S ha egész életünkben egyebet sem tennénk, mint hogy mindegyiket érteni akar-nók, éppen úgy nem érnénk végére a feladatnak, mint ahogy nem lehetne a föld összes mélységeit tapasztalatból megismerni, vagy akár a fölszínén nem sikerülne megismerni és kiélvezni az összes gyöngyvirágok illatát. S viszont ennél még változatosabb dicsérő szavak

és mélyebb gondolatok sem tudnák a Szűzanya méltóságát kellőképpen kifejezni. „Bármí mondassék számára dicséretül, — sóhajt föl Szent Bernát — nagyon kevésnek bizonyul; a maga teljességében mind igaz, csak kevés.” (Sermo IV. de Assumptione.)

A litánia bevezetése

a litánia szellemének megfelelően 3 egészen rövid és különös színezetű könyörgés, irgalomért való esedezés.

Kyrie eleison: Uram, irgalmazz nekünk!

E siralomnak völgyében nagy vigasztalás tudni azt, hogy „az Úr irgalmas, könyörületes, hosszantűrő és fölötte kegyelmes.” (102. zsolt. 6—7.) És szívesen meghallgatjuk az Apostol szavait: „Járuljunk nagy bizalommal a kegyelem trónja elé, hogy irgalmasságot nyerjünk és kegyelmet találjunk.” (Zsid. 4, 16.) A legtermészetesebb könyörgő szó pedig, a *Kyrie eleison*, ez az ó- és újszövetségben igen sokszor használt könyörgés; a két vak (Mt. 9, 27.), a kananei asszony (Mt. 15, 22.) és a holdkóros édesatyjának (Mt. 17, 15.) jajszava; régi időkben a temetéseknél, a holttesteknek a sírból való kiemelésénél, templombalépéskor és a templomból való kivonuláskor, körmeneteken igen sokszor előforduló, sőt még a lakodalmi köszöntőkben is sokszor használt fölkiáltás. Az emberek nagyon érezték, hogy rászorulnak Isten irgalmára.

Leginkább mégis a szentmise volt az az alkalom, amikor a hívők imádkozták. Amint egy régi liturgia mondja: „Plurimi stant respondentes semper Kyrie eleison, quod nos dicimus Miserere Domine, quorum voces infinitae sunt: A sok jelenlevő folytonosan Kyrie eleison-nal felelget, amit a mi nyelvünkön Uram, irgalmazz-nak mondunk; és ez szüntelenül így megy.” A 9. században az ismétlések számát a három isteni Személyre való tekintettel 3-ban állapították meg.

Ugyanez a *Kyrie eleison* nagyon illő kezdete a

hitániának is, amelyben a bűnös ember az Úrhoz fordul, „akié minden, akitől van minden és akiért van minden” (Róm. 11, 16.) s akivel szemben a dicsőítésen kívül csak az irgalom leesdése stílusos. Régen a kezdet ez volt:

Kyrie eleison, Uram, irgalmazz nekünk!
Kyrie eleison, Uram, irgalmazz nekünk!
Kyrie eleison, Uram, irgalmazz nekünk!

Az első az Atyaistennek, a második a Fiúistennek, a harmadik a Szentlélekistennek szólt. Később a második helyre a „*Christe*” szó került. A *Kyrie* és *Christe* eleison-nak már Nagy Szent Gergely idejében meglévő változatához a magyar fordításban még az „irgalmazz, kegyelmezz” szavak is váltakoztak egymással.

Mikor Nagy Sándor az isszusi csatában legyőzte a perzsákat, nem bízott a fegyverek erejében. Jól tudta, hogy a legyőzöttek lelkét csak úgy nyerheti meg, ha a nyers erő munkáját a szeretet folytatja. Tehát macedón ruha helyett perzsa öltözetben jelent meg köztük, perzsa szokás szerint viselkedett, perzsa néven hivatta magát, leereszkedő beszélgetésekben bátorító és vigasztaló szavakat mondott nekik.

A földi zarándok minden korban és minden helyen rászorul a hozzá símuló isteni szeretetre. Azért jött a Megváltó mint ember, aki a bűn kivételével minden emberi gyöngeséget megpróbált. Hozzá hasonlóan a Szűzanyát is egészen a mienknek mondhatjuk, s benne az emberi gondok és vergődések részese tekinthetünk.

Christe audi nos: Krisztus, hallgass minket!
Christe exaudi nos: Krisztus, hallgass meg minket!

A második isteni Személynek szól. A két kérés között az a különbség, mint a tanulás és a megtanulás, a gondolás és meggondolás, a látás és a meglátás között. Az első csak fizikai folyamat, a második azonban ésszel kigondolt, szívvel és akarattal, teljes lélekkel végrehajtott cselekvés. Minden nyelv megkülönbözteti

a kettőt egymástól a litániában: Höre uns, Erhöre uns! — mondja a német; Uslis nas, Vislis nas! — mondja a szlovák; Hear us, Graciously hear us! — mondja az angol: Hallgass minket, kegyelmesen hallgass! Mivel a hallgatás nem sokat ér, a litániában a hangsúly mindig a másodikon van.

Láttam egy szegény asszonyt, amint éppen elhunyt gyermeke miatt érzett szomorúságát mondotta el gazdájának, aki egyik kezét a nadrágzszebben tartotta, a másikat időnkint végigsiklatta arany óraláncán s közben azon gondolkozott, hogy mire váltsa be bizonytalankodó pezzeit és mikor adjon túl svédgyufa-kötvényein. Volt füle, tehát kénytelen-kelletlen *hallgatta* a panaszkodó asszonyt, de nem volt szíve, tehát nem *hallgatta* meg. Sőt sokszor maga a szív sem föltétlenül elég a segítségre.

Egy magyar festő rajongó tisztelője volt Tolsztojnak. Minden sora valóságos balzsam volt lelkére. Egy nagy szerencsétlenség után, amikor az olvasott szó nem sokat jelentett azámára, minden képét pénzzé téve elindult Jasznapoljánára, hogy a pátriárka vigasztaló szavát közvetlenül hallhassa. Nagy utat tett meg, s végre megérkezett a kis városba. Szinte lélekzetét is visszafojtva ment befelé az utcán, hogy a mester közelebe jusson. Félve indult fölfelé a lépcsőn. Egyszer csak valami családi perpatvar miatt Bozse moi-kiáltással a fejét fogva, iajgatva jön vele szemben lefelé a mester. Nem tett rá valami fölemelő benyomást. Az megpillantván házában az idegent, rögtön megkérdezi, hogy mi járatban van. S mikor megtudja a valóságot, hogy ez a festő szenvedő szívére nála akar orvosságot lelteni, azért jött ide olyan szörnyű messzeségből, megsajnálta. Ránézett, de a tekintetéből ki lehetett olvasni, hogy nem örül a látogatásnak. Ő megírta könyveit. Szívesen veszi, ha olvassák azokat. Jólesik neki, ha gratulálnak hozzá és ha autogrammot kérnek. De vigasztalásért, sebzett szívre balzsamért messziről hozzá utazni, ez nem éri meg a fáradságot. Érezte, hogy neki magának is éppen elég a baja, nem hogy másnak tudna segítségére lenni.

Az Úr Jézus az egyetlen, aki a Szűzanya közbenjárására minden ügyünkben *hallgat és meghallgat*. Magához hívja a szegényeket és elhagyottakat, a sebzett szívűeket. Hallgat, meghallgat és segít, mert van szíve és isteni mindenhatósága.

Sokkal kifejezettebb invokációk következnek.

Pater de coelis Deus: Mennyei Atyaisten,
Fili Redemptor mundi Deus: Megváltó Fiúisten,
Spiritus Sancte Deus: Szentlélek Uristen,
Miserere nobis: Irgalmazz nekünk!

Amint a szavakból látszik, kéréseinkben nem valami elvont, bölcséleti fogalom áll előttünk, ami bizony édeskeveset is segítene rajtunk, hanem a katolikus hittan élő Istenéhez fordulunk, a termékeny életelvhez, aki pl. egy virágágynban is ezerszámra tükrözi tökéletességeit. Aki irántunk érzett szeretetében a világot teremtette s azóta is állandóan rajta tartja kezét. Mindenható Atya, akinek akarata végtelen mennyiségben hozza létre a teremtés kifogyhatatlan csodáit, s egy cél felé irányítja valamennyit. Megváltó Fiúisten, akinek érdeméből több vagyunk, mint bűn és göröngy. Megváltottságunkat szenvedésének köszönhetjük. Szentlélek Uristen, aki kezdetben a vizek fölött lebegett, s most a víz révén az ember lelkének mélyére hatol, hogy kegyelmeivel fölékesítse. Ez a három Személy a Szentháromság, akit a teremtésben látunk, s a mindenséggel együtt szüntelen énekkel vagyunk kötelesek magasztalni. Hitvallásunk szerint *Creator visibilium et invisibilium*. Látható és láthatatlan szépségek teremője.

Isten művei, áldjátok Alkotótokat! — mondja a Zsoltáros. Egi szellemek, dicsőítsétek Őt! Természet erői, áldjátok az Istent! Eső és harmat, szellő és vihar, tűz és melegség, köd és zuzmara, hó és jég, éj és nap, fény és sötétség, felhő és villám; a föld növényeivel, a tenger szörnyeivel, az ég madaraival, az erdők vadjaival egymással versengve magasztalják és áldják a Teremtőt! De mikor a végén a Zsoltáros az embert is magasztalásra szólítja: *Emberek, papok és Istennek minden szolgái, áldjátok és szünet nélkül dicsőítsétek az Istent! . . . az Atyát, a Fiút és a Szentlelket, a háromszemélyű egy Istent! . . .* — elcsuklik a szavunk, s végül is az Irgalmazz nekünk szalad a nyelvünkre.

Még inkább a Loretói litániát mondva. Hiszen mi a Szűzanyához könyörgünk. Ő közbenjár értünk az *Atyaistennél*, aki alázatos szolgálóleányát örök végzéssel eme legnagyobb tisztségre kiválasztotta és értünk való esedezését meghallgatja, végtelen hatal-

mában irgalommal viseltetik irántunk. A Szűzanya könyörgésével a *Megváltó Fiúistennél* is csupán közbenjár, mert fölségétől és méltóságától, bár neki tisztaságos anyja, mérhetetlenül távol van, míg a Fiúisten irgalmas és kegyelmes végtelen hatalmában. Amint irgalmas és kegyelmes a *Szentlélekisten* is, aki a Szűzanyát, régi magyar szólás szerint: mátkáját, minden kegyelemmel bőségesen ellátta, s neki az Atya-, Fiú-, Szentlélekistennél megadta az érdekünkben való közbenjárás lehetőségét.

Sancta Trinitas unus Deus, Miserere nobis!
Szentháromság egy Isten, Irgalmazz nekünk!

A Szentháromság mennyei trónjáról látta a bűnbeesett emberiség eltévelyedését, amitől igazsága és szentsége megborzadva a már többször is igénybe vett büntetésre gondolt. Az angyalok vétkeztek és pokolra taszítottak. Ádám ivadéka vétkezett és vízőn zúdult rá. Jeruzsálem nem akart Urához, Istenéhez térni és kegyetlenül megbűnhődött. Az isteni igazságosság látta a kiegyenlítődés lehetőségét. S akkor az irgalom közbelépett és új eljárást javasolt. Erre az isteni igazságosság azt a megoldást fogantatotta, amely az emberiség életében új korszakot jelent és amelynek ünneplése tulajdonképpen minden litánia-imádkozás. Az Atya a Fiúnak megmutatja, hogy a tévelygő emberiség miatt mennyit tűr. A Fiú rögtön kész az elégtételre. A Szentlélek kész a közreműködésre. A Fiú egyidőre áldozatul adja mennyei dicsőségét s fölségéről lemondva, földi életre vállalkozik. A Szentlélek ereje testet készít számára a Szent Szűz méhében. S amikor a Loretói litániát mondjuk, annak a Szentháromságnak irgalmát kérjük, akinek hatalmát és igazságát ismerjük. Azt kérjük, inkább irgalma jusson szóhoz velünk szemben, egyenként és összesen, mindnyájunkkal szemben, mintsem igazsága, mert ennek színe előtt senki meg nem állhat.

*

A Beethoven- vagy Mozart-misék Credo-fölépítésében erős akkordok vezetnek bennünket az Atya mindenhatóságán és a Fiúnak az Atyával való egylényegűségén keresztül. Amidőn azonban a Fiúisten földreszállása következik, akkor „dolce”-ra váltanak, orgona és énekesek pianóra térnek. A lehelletfinom hangok azt jelzik, hogy a legszentebb Szűz lép be a Credo-ba, s a legszebb hangú énekes egyedül interpretálja eme néhány szót: *Et incarnatus est de Spiritu Sancto ex Maria Virgine: És megtestesült a Szentlélek ereje által a Boldogságos Szűz Máriából.*

A Szentháromság egy Isten invokációnál megváltozik a Loretói litánia melódiája. Mintha a Santa Maria Maggiore-templomban Havas Boldogasszony napján a kupola tetejéről jázminszirmok hullanának, úgy jönnek egymásután az invokációk, amelyekkel a Szent Szűz fehérsége, illata és édessége rezeg bele a hallgatók lelkébe.

ELSŐ GYÖNGYVIRÁGSZÁL

Sancta Maria: Szentséges Szűz Mária

A spanyol Palos kikötőben 1492 augusztus 2-án három hajó állt készen a nagy útra, amelyet Kolumbusz Kristóf tervezett néhány emberével. 18 évi gondolkodására és készülődésére akart ezzel koronát tenni. A parancsnoki hajóra nagy betűkkel írta föl: Sancta Maria, mert az egész vállalkozást a Szűzanya védelme alá helyezte. Amikor belépett a gyöngye alkotmányba, lelkében erősen élt a meggyőződés, hogy vállalkozásának ilyen vezetés mellett sikerülnie kell. S a meggyőződése sértetlenül maradt nemcsak augusztusban, amikor még minden simán ment, de a szeptemberi és októberi viharok sem tudták azt benne megingatni. Mások elkedvetlenedtek, ő törhetetlenül remélt. Végre október 11-én a nap szétkergette a felhőket és megjelent a láthatáron az első szárazföld. Ellenállhatatlanul tört ki lelkük-ből a *Te Deum*. Rövid idő múlva a hajók kikötöttek. Elsőnek a parancsnok lépett szárazföldre, és miután azt lehajolva megcsókolta, így szólt: „Mától kezdve *San Salvador* lesz a neved.”

Biztató kép mindenki számára, aki a maga elé tűzött célt el akarja érni, életfeladatainak meg akar felelni. Ez emberi erővel nem lehetséges a viharok miatt, melyek a megkezdett utat veszélyeztetik s a látóhatárt elborítják. Csak az indulhat bizalommal, akinek útja a litániához hasonlóan Sancta Maria-val kezdődik és akinek hajóját Kolumbuséhoz hasonló erős hite a Szent Szűz védelme alá helyezi. Az bizhatik benne, hogy az eredmény nem marad el sokszor már ezen a földön sem. Az meg teljesen biztos, hogy az út vége a San Salvador, az Üdvözítő lesz. Hiszen a Szent Szűz maga mondja a liturgia szavaival: „Nálam vagyon az út és az igazság minden kegyelme.” (Jéz. Sir. fia 24, 25.) „Aki engem megtalál, üdvöt merít az Úrtól.” (Péld. 8, 35.)

Ora pro nobis: Könyörögj érettünk!

A „*Hannibal ante portas!*” óta nem láttak Rómában olyan rettenetést, mint amilyen Kr. e. 491-ben arra a hírre keletkezett, hogy a legbüszkébb patrícius mint ellenség közeledik a kapuk felé. „*Coriolanus ante portas!*” Tudták jövelele célját: bosszút akar állni a számkivetés miatt, amellyel őt a nép sujtotta. Tudták, hogy vele tartanak a volszkok, akiknek földjét néhány évvel előbb a római katonák tönkre tették és Corioli városát éppen az ő vezetése alatt fölégették. Attius Tullius volszk vezér szívesen állott a bosszúállásra kész katonák élére. Az örök város határában, ahol már Coriolanus vezette őket, minden azántőföldet letaroltak, minden vetést fölégették. A kapuk előtt Róma előkelői, a patríciusok ünnepélyesen várakoztak, hogy megsértett társukat kiengeszteljék és őt visszavonulásra bírják. De be sem engedték őket a táborba. A második követség, a papság, szintén eredménytelenül tért vissza. Végre a közönség azt kívánta, hogy a vezér édesanyja, Veturia, járuljon az elé, akitől ebben a pillanatban Róma sorsa függött. Ez is megtörtént. S amire a patríciusok ékesszólása, a papság tekintélye nem volt képes, azt elérte az édesanya esdő szava. Az ellenség békésen visszafordult és Róma meg volt mentve.

Ez a történelmi jelenet értesse meg velünk a Loretói litániában olyan sokszor fölhangzó „*Könyörögj érettünk!*” értelmét. A legokosabb és leghatalmasabb, a hűséggel legteljesebb és legirgalmasabb Szűz, a mi édesanyánk, látva ezernyi nehézségünket és bűnös voltunkat, ami miatt szent Fiának ugyancsak oka van ránk neheztelni, közbenjár értünk, és minden hitünk az, hogy szent Fia meghallgatja Szűzanyjának könyörgését. Katolikus vallásunk megingathatatlan tétele, hogy Isten kezében, aki már a természetben is dolgozik erőtlenségekkel, a természetfölötti rend számára világhatalommá vált az a női erőtlenség, amely az emberiségnek a Megváltót adta s nála kérésünket közvetíti. S tudjuk, hogy földi zarándoklásunkban nem a tudás, nem a technika vívmányai, nem a természet erőssége, nem a többtermelés, hanem a Szűzanya hűséges tisztelete a leghathatósabb támasz. S meghallgatásunkban nem kételkedve, bizalommal mondogatjuk: *Könyörögj érettünk!*

Sancta Dei Genitrix: Istennek Szent Anyja

Istennel összehasonlítva minden teremtmény jobban elenyészik, mint ahogy megsemmisül a porszem a Naphoz arányítva. A két utóbbinak viszonyát a meny-nyiségtan kifejezi számokkal, Istenhez képest azonban még a legszentebb ember is csak por, hamu, semmi! (I Móz. 18, 27. Zsolt. 38, 6.) Egy teremtmény kivétel, a Szent Szűz. „Az egész mindenséget Isten teremtette, Istennek pedig Mária az anyja” — mondja Szent Anzelm. (Sermo 22.) Nincs a Szent Szűznek olyan címe, amely az istenanyaságot fölülmúlna és azért méltán került a litániában az első helyre. „*Hoc solum de virgine praedicari, quod Mater Dei sit, excedit omnem altitudinem, quae post Deum dici, vel cogitari potest*” — mondja Damjáni Szent Péter. (Sermo I. de Nat.) „*Ha a Szent Szűzről csupán azt az egyet is mondjuk, hogy Istennek Anyja, fölülmul minden, Isten után elgondolható vagy mondható méltóságot.*” Nem is volt cím, mely ennél szigorúbb vizsgálatnak lett volna alávetve.

A legelső megvizsgálásra *Nesztórusz* konstantinápolyi püspök adott alkalmat (431), aki azt tanította, hogy az Úr Jézusban két személyt kell megkülönböztetni: egyik a látható emberi személy, a másik a kísérő isteni személy. Az első a Boldogságos Szűztől vett testet, a másik nem. Tehát a Boldogságos Szűz csak az Ember-Krisztusnak anyja, s nem egyúttal az Istené is. Amikor eme tanítását Konstantinápoly templomaiban először hirdetni kezdte, majd hívei azt mindenfelé továbbadták, az egész Egyházon nagy fölzúdulás morajlott végig. Az eretnekségektől már különben is földült Kelet olyan lett, mint a megzavart hangyaboly. Császár és pápa az új eretnektanításnak egyetemes zsinati határozattal reméltek végetvetni. Össze is hívják a zsinatot Efezusba 431 júniusára. A kitűzött időpontra megjelent az ellenmozgalom lelke, jeruzsálemi Szent Cyrill, 50 püspök kíséretében. Mennon efezusi püspök pedig Azsia 40 püspökét állította harcba. Fölvonult püspöke képviselésében Pon-

tus, Kappadócia, Ciprus, Tesszalonika, Korintus, Filippi, tehát mindazok a részek, melyek az apostolok tanítását hallgatták valaha.

S ha már a zsinatot János apostol székhelyén tartották, természetes volt, hogy tanácskozási helyül a Boldogságos Szűz templomát választották. Mikor 431 június 22-én Jeruzsálemi Szent Cyrill megnyitotta a gyűlést, a Szentírást külön trónusra helyezték, annak jeléül, hogy most tulajdonképen arról fognak dönteni, vajjon Nesztóriusznak vagy az örök igazságnak, a Szentírásnak van-e igaza. Ismételten fölolvasták az Istenanyaságról szóló következő helyeket:

„Az Úr maga ad jelt nektek: íme egy szűz, ki méhében fogan és fiat szül és neve Emmanuelnek fog hivatni.“ (Iz. 7, 14.)

„Az időben elküldé az Isten Gábrriel angyalt Galilea városába, melynek neve Názáret, egy szűzhöz, ki egy férfinak vala eljegyezve; a szűznek neve pedig Mária. És bemenvén az angyal hozzája, mondá: Üdvözlégy, malaszttal teljes, az Úr vagyon teveled, áldott vagy te az asszonyok között... A Szentlélek száll tereád és a Magasságbelinek ereje megárnýékoztéged; azért a Szent is, mi téled születik, Isten Fiának fog hivatni.“ (Lk. 1, 26—35.)

A zsinat 200 püspöke az év leghosszabb napján kora reggeltől késő estig azt vizsgálta és bizonyíttgatta, hogy a Szentírásnak eme részletei az Istenanyaságot napnál világosabban kifejezik. A Szentírásban nem arról van szó, hogy Szűz Mária anyja lett *valakinek*, aki későbbben a *Jézus* nevet nyerte és aki későbbben bármi úton Isten lett, vagy annak tartották, mint ahogy Monika szülte Agostont, aki később Szent Agoston lett; mint ahogy Betsába szülte fiát, aki későbbben Salamon néven király lett. Nem. Szűz Mária az isteni és emberi természetet kezdettől fogva birtokló Jézus Krisztust szülte. Azért a zsinat így fejezi be vizsgálódásait: „Aki nem vallja, hogy Emmanuel valóságos Isten és azért a Szent Szűz Istenanya, Theotokosz, az ki van közösítve.“ Amikor a zsinati atyák az első ülés után kezdték elhagyni a zsinat színhelyét, a

határozat eredményére reggeltől fogva étlen-szomjan várakozó nép, Nesztórusz elítélését hallva, örömmámorban úszott. Egő fáklyákkal kísérte szállásukra a püspököket és érsekeket, egész úton énekelve, hogy rajtuk keresztül az Ur Jézus és a Szent Szűz kivívták a katolikus tanítás diadalát.

S a koronát a diadalra I. Celesztin pápa tette rá, amikor karácsony napján az efezusi jegyzőkönyvre a pecsétet ráütötte és a gyűlés határozatait a kinyilatkoztatással megegyezőnek jelentette ki. Ezt a tantépségben tartotta az Egyház, amelynek nagy tudósai az Istenanyaság mibenlétét kifejtették és megértették. Közülük Szent Tamás így beszél: „A természet szerinti anyaságban az anya fiának csak testét adja, a lélek nélkül, mert azt közvetlenül Isten teremti, mégsem mondjuk senkiről sem, hogy az illető *Péter testének anyja*, hanem egyszerűen azt mondjuk, hogy Péter anyja. Éppen úgy amikor Szűz Máriáról azt mondjuk, hogy *Krisztus anyja*, nemcsak Krisztus emberségére gondolunk, mivelhogy az egész Krisztusnak anyja. Krisztus Isten, tehát Mária Istennek anyja.”

S amikor az egész keresztény világ az efezusi zsinat 1500 éves évfordulóját ülte, minden tájon örömtüzek gyúltak, s a kis falvak és nagyvárosok egyforma lelkesedéssel ünnepelték Isten Anyját, a legnagyobb ünneplés természetesen Róma számára volt fönn tartva. 1931 május 10-én a Szűzanya képét a legelőkelőbb hercegi fogaton sohasem látott népes menet szentolvasót imádkozva és Mária-énekeket zengedezve kísérte végig Róma főutcáján.

Ennyire kipróbált igazságot hordozva visszhangzik a litániában századokon át: *Istennek Szent Anyja, könyörögj érettünk!*

Sancta Virgo virginum: Szűzeknek szent Szűze

Kiválasztását Szent Lukács evangélista mondja el. (1, 26—28.) A szent szöveg néhány szavából az lát-

szik, hogy angyal ment Názáretbe és ott betért egy egyszerű házba. Rendkívül szép, igazán angyalhoz méltó szavakkal köszöntötte az egyszerű szűzet, kinek neve Mária volt.

Miért ment az angyal éppen Názáretbe az egyszerű szűzhez? Hiszen fölkereshette volna Görögország fényes városait is ragyogó szépségeikért. Talált volna Helénákat, akikért Hellász leventéi harcra kelttek. Szépségeket, kiket a költői génusz Pindaros lantjával énekelt meg és Apelles ecsetje lehelt vászonra. Fölkutathatta volna Egyiptomot, s ráakadhatott volna a Kleopátrákra, kiknek pávatoll-vitorlással fölszerelt aranycsónakját a Nilus hajjai himbálták és Antóniusz szabású hadvezérek 30 győzelem babérait rakták lábukhoz. Ellátogathatott volna Rómába a Semproniákhoz, akik szépségükkel Catokat szédítettek meg; vagy mehetett volna a Corneliákhoz, akik a haza legnemesebbjeit polgári erényeikkel ragadták bámulatra. Az Úr angyala mindezt nem kereste. Ő Názáretbe tartott és ott Szűz Máriát köszönté, mert az Úr oda küldte, hogy az idők teljességének küszöbén örök tervét tudtára adja. Ilyen megbizatással küldte oda az, akinek kezében a földi erőtlenség égi erővé, a földi nemtelenség égi nemességgé, a földi értéktelenség égi értékke vált, akinek egyszülött Fia a Szűzben testté lett. Ezért lett a Boldogságos Szűz első az asszonyok között. Elhomályosította a Corneliákat, Kleopátrákat, Helénákat és Semproniákat. Sőt e miatt lett a *szűzeknek Szent Szűze*. Ez a kifejezés a héber nyelv beszűremkezése a litániába s az európai népek szókincsébe. Olyan, mint az *énekek éneke* = legszebb ének, *királyok királya* = legfőbb király, *seregek serege* = legkiválóbb sereg. A *szűzeknek Szent Szűze* tehát = a legkiválóbb szűz, legelső valamennyi szűz közt.

A kiválasztás célját maga a Szent Szűz mondja el a liturgiában ajkára adott eme szavakkal:

„Kiterjesztem ágaimat, mint a terebintust.
Ágaim pompásak és szépségesek, Jó illatot
fakasztok én, mint a szőlőtő és virágomból pom-

pá, dús gyümölcs terem. Anyja vagyok én a szép szeretetnek, a lélelemnek, beismerésnek és szent reménységnek. Nálam vagyok az út és az igazság minden kegyelme. Nálam az élet és erény minden reménye. Jertek hozzám mind, kik meg kívántok engem, és teljete el gyümölcsseimmel. Mert lelkem édesebb a méznél és birtoklásom jobb a lépesméznél. Minden idők nemzedékeiben él emlékezetem. Kik engem esznek, méginkább éheznek. Kik engem isznak, méginkább szomjaznak. Ki reám hallgat, meg nem szegyenül. Kik értem fáradsz, nem esnek bűnbe. Kik fényt derítenek rám, örök életet nyernek." (Jéz. Sir. Iia 24, 23—31.)

*

Leány, Anya, Jegyes. A Loretói litánia első könyörgése, Sancta Maria = Szentséges Szűz Mária, a Szent József- és a Mindenszentek litániájának is első invokációja. Ez teljesen érthető. A régiek hite szerint a gyémánt, a legelső drágakő, az egész természet minden lényének főjelességét magában foglalja. A Szűzanya, a legelső szent, az Isten országának legdrágább kincse, annyi jelességet egyesít magában, hogy méltán minden szentet megelőz, általa valamennyi megdicsőül.

De az már nehezebben érthető, hogy a Mindenszentek litániájában a *Szentséges Szűz Mária* után még az Istennek szent Anyja és a *Szűzeknek szent Szűze* is következik. Hogy éppen három invokáció kerül a többi elé, az nyilván esztétikai okból történik: a szintén három Isten-invokációnak akar visszhangja lenni. S hogy erre a célra miért éppen a fenti három választatott ki, azt hirtelenében igazán nem tudom mással megokolni, mint hogy Petrarka is a „*Figliola-Madre-Sposa*” kiemelésével köszönti a Szent Szűzet gyönyörű szonettjében. A 3—3 invokáció-csoportot egymásmellé írva:

Mennybéli Atyaisten
az Atya,
Megváltó Fiúisten
a Fiú,
Szentlélek Uristen
a szeretet Istene.

Szentséges Szűz Mária
Figliola, az Atya leánya,
Istennek szent Anyja,
Madre, a Fiú Anyja,
Szűzeknek szent Szűze
Sposa, a szeretet legméltóbb tárgya, a jegyes.

látszik, hogy a baloldali invokációk egységéhez hasonlóan a jobboldaliakban is van bizonyos egység. Itt az *Anya-Szűz-Jegyes* egymást magyarázza és erősíti. A Szent Szűz jegyes, sőt annál már sokkal több, mert Istenanya. Sőt még ennél is hasonlíthatatlanul több, mert továbbra is szűz-jegyes. Anyai örömek részese szűzi tisztaságban. Sem az elsőben nincs párja, sem a

másodikban nem akad követője, mondja Sedulius költő szavaival a Sarlós Boldogasszony-mise kezdete:

„Szentanya, üdvözlégy! Méhedből jött a király, ki földet-eget tart századokon át birodalmas erővel, mely a mindenséget örök gyűrűjébe kerítve végtelenül maradand. Te magad vagy az egy, kiben áldón az anyaságnak örömét szűziségnek szenteli fénye; Egy, ki előtt nem járt és nem jön utána hasonló; Egy, aki Krisztusnak tetszett, példátalan asszony.”

(Babits Mihály fordítása.)

MÁSODIK GYÖNGYVIRÁGSZÁL

Mielőtt továbbmennék a magyarázatban, először Petrarca költeményének első versszakát kell itt tefordítanom.

„Szép Szűz, aki napfénybe öltözötten és csillagkoszorúzottan úgy tetszettél a Legfőbb Napnak, hogy fényességét benned rejtette el, a szeretet arra indít, hogy neked valami kedves dolgot mondjak. De nem tudom elkezdni mondanivalóimat, ha Te és aki magát szeretetből szívedbe rejtette, segítségemre nem siet.”

Az Úr pedig Szent Jánosnak a kereszt tövében szűz Anyjára tekintve mondta: *Ime a te Anyád!* Gyermekkorában így szólította meg őt: *Anyám!* Tehát az Anya dicsőségéről szólt, s azért a litánia először az anyát mutatja be, aztán szól csak a szűzről.

Először tehát anya s azután szűz. Aki a litánia szövegét figyelmesen megnézi, meglepődik rajta, hogy a három bevezető titulus után először az anya dicsőítése következik és csak azután kerül sor a szűzi kiválóság részletezésére. Fő tehát az anyaság és minden többi kiválósággal együtt a szüzesség is abból következik. Az istenanyaság nélkül a szüzesség nemcsak hogy kevesebbet ér, de éppen az istenanyaságtól nyeri megdönthetetlen bizonyosságát: Szűz Mária sértetlen szűz, mert Istenanya.

Igazán csodálatos elgondolás! S ennek megfelelően 11 titulus először meglepő tulajdonságokkal az anyaságot ünnepli és utána 6 kiválósággal a szűzek Szűzét magasztalja. Ha a litánia a mi fogalmainkkal dolgozó költő vagy bölcselő, vagy a kinyilatkoztatás ismeretében kontár szerző munkája volna, akkor először kedves, tiszta, szeplőtelen Szűzet emlegetne, és csak utána következnek pl. a jóságos, hűséges, önzetlen anya. A litánia ezt az elgondolást mindenestül fölforgatva, először a *tiszta, érintetlen és szűzi* anyát dicsőíti, és csak aztán köszönti a *bölcs, hatalmas, hűséges* szűzet. Hogy a szűz érintetlen és szeretetre-méltó, az mindenki számára természetes. Hogy azonban valakit anyai minőségben is szűzi kiválóság díszít, az minden, csak nem természetes, amint hogy a Szent Szűzet leszámítva az sem természetes, hogy egy szűz anyai méltósággal lép elénk.

Mater Christi: Krisztusnak szent Anyja

„... Jákob fia pedig volt József, férje Máriának, akitől született Jézus, kit Krisztusnak hívnak.” (Mt. 1, 16.)

A katolikus Egyház Mária-kultuszának sok indítéka van, de a leggyökeresebb okot az Evangélista eme néhány szava fejezi ki. Szerinte a Szent Szűz Isten küldöttének és szülöttének anyja, a nap keltét megelőző hajnalpír, az Igéret asszonya, aki üdvünket munkálja. Igen elmés rövidséggel ez van összefoglalva a Loretói litániának a főnti szentírási szavakra támaszkodó titulusaiban: *Krisztusnak szent Anyja*. Amit mi a Szentírásban az Úr Jézus életének legfőbb mozzanatairól olvasunk, az teljesen megfelel ebben a néhány szóban összefoglalt méltóságnak.

Mikor az idők teljessége beköszöntött, a Betlehembe siető pásztorok „*megtalálták a gyermeket Máriával, anyjával*”. Ha a Szent Szűzről nem volna több semmi az egész Szentírásban, az ész számára akkor is igazolva volna a katolikus Egyház Mária-kultusza. De bőségesen akad más adat is. A szív pedig, melynek a tiszteletre még az értelemnél is követelőbb okai vannak, határozottabban beszél. Érti, hogy Palesztina nem volna igazán szent föld, ha hiányoznék talajából a legszebb virág, amint Názáret sem volna otthon, ha a Szűzanya nem volna benne. Látja, hogy ő eszközölte ki az első csodát. Hogy a Kálvária azért olyan megrendítő, mert a Szűzanya is a keresztt alatt állt. A keresztút azért olyan kedves ájtatosság, mert először ő járta végig. A föltámadás első vigiliáját ő virrasztotta át. Jelen volt a mennybemenetelnél, ahonnan „*mindnyájan visszatértek Jeruzsálembe, s egy akarattal állhatatosak valának az imádságban Jézus anyjával*”. (Ap. Csel. 1, 12. 14.)

Abból, amennyit a Szentírás a Szent Szűzről mond, világos, hogy a helye, mint anyának szent Fia mellett volt. Ebből viszont a katolikus Egyház joggal következteti, hogy ennek így kell lennie a tiszteletben is. A Mária-kultuszt helytelenítve, Anyát a Fiától

elválasztani akarni, vakmerőség és nem kisebb lehetlenség, mint elzárni a hajnalt a naptól, vagy elvonni a színt és illatot a virágtól. Szent hitünk alaptanítása szerint *Atya, Fiú és Szentlélek* a Szentháromság néven ismert egységbe tartoznak. De emberszívünk és eszünk éppen úgy mondja azt is, hogy az *Atya, Fiú és a Szűzanya* szorosan beletartoznak egy más egységbe. Ezt pedig csak az értelmetlenség akarhatja megbontani, és csak elvakultság akarhatja a tiszteletből éppen a Szűzanyát kihagyni.

A gyermekszobában egy ötéves fiúcska tanulgatja a keresztevét:

★ Az Atyának... az Atyának és Fiúnak...

Többször is nekifog, de sehogy sem tudja tovább folytatni.

Az édesanyja biztatja:

— Mondd tovább, kislíam!

— Nem értem, anyuskám, — válaszol a kicsiny — az Atyát és a Fiút már elmondtam, hát az anyát miért hagyjuk ki?

Ez az ártatlan gyermek az egész emberiség helyett beszélt kérdésével. Az ártatlanság naív nyelvén az emberi természet alapvető törvényét mondta ki: az anya és fia összetartoznak tisztelet dolgában. A tiszteletben részesülő fiú anyját is bele akarja vonni a tiszteletbe.

Mackensen 1915-ben elnyerte a legmagasabb rangot és kitüntetést, s ekkor a következőket írta 90 éves édesanyjának: „A jóságos Isten szemmeláthatólag megáldotta hivatásomat és egész életemet. Erdemeimen és várakozásomon túl elhalmozott szerencsével. Fokról-fokra emelt, győzelmeinek eszközkévé telt, s ezzel népünket is megáldotta. Édesanyám! Tudom, hogy a nevemhez fűződő összes eredmény elérésében nagyrészt van a Te imáidnak...”

Az Úr megváltói tevékenységét ugyan nem a Szűzanya imádsága viszi véghez, de az öt ezer más címen megillető tisztelet annál inkább folyik az Úr akaratából. S az Úrnak ezt a komoly akaratát nekünk embereknek, tudomásul kell vennünk.

S ahol a fiút igazán tisztelik, ott az anyjától sem vonják meg a tiszteletet.

Nagy Szent Gergely egyszer engedte meg, hogy öt lerajzolják, de akkor édesanyját is maga mellé kívánta a képre. Erre a kegyeletre utal a nagy pápa templomának bejárata fölött a felirat: „Ugyanitt sokáig élt a Nagy Gergelynek édesanyja, Szent Szilvia, akit azért kell tisztelni, mert a jámborságnak, a bölcseségnek és a tudománynak ezt a nagy világosságát szülte.” Ugyan ki ütköznék meg ezen a tiszteleten?

Vagy mikor a majnai Frankfurtban Goethe szobrát leleplezték, s művészek, tudósok, írók méltatták a nagy szellem

érdemeit, az ünnepség nem fejeződött be a szobornál. Az ünneplők kegyeletes megemlékezéssel koszorút helyeztek édesanyjának sírjára is. Ha valaki megkérdezte volna őket, hogy miért mennek el a sírhoz, azt válaszolták volna, e nélkül a befejezés nélkül Goethe emlékéen esett volna kegyeletsértés. A fiú nagyságának ünneplésekor az anyjáról is meg kell emlékezni. Am amit Szent Szilvia, Goethe édesanyja és minden földi édesanya megérdemel, az éppen csak a Szent Szűznél nem lenne indokolt?! Igenis, joggal mondhatjuk, hogy Szűz Mária tiszteletét az *anima naturaliter christiana, a természetből fogva keresztényi* lelkelet hangos szóval követeli.

Mater divinae gratiae: Isteni kegyelem Anyja

Az anya tovább él gyermekeiben. Az eszményi édesanya szelleme érvényesül a kereskedő becsületes-ségében. Az ő szava beszél az ügyvéd jogvédelmében. Ő gyógyít az orvos emberszeretetével. Isten kegyelmével együtt az ő lelke is benne rejlik a pap-fia fölszentelt kezével adott áldásban. De még inkább áld bennünket az Úr Krisztus Édesanyja a szent Fiától kiesdett sok-sok kegyelem által. Mikor az angyal köszöntésével imádságunkban kegyelemmel teljesnek tiszteljük és valljuk, nyugodtak lehetünk, hogy meg is felel ennek az Istentől nyert kiválóságnak. Az evangéliumban olvasom:

„Ama napokban útrakelvén Mária, sietve méne a hegyek közé Júda városába. S bemenvén Zakariás házába köszönté Erzsébetet. És lön, hogy amint meghallotta Erzsébet Mária köszöntését, repese méhében a magzat, és betelék Erzsébet Szentlélekkel. És nagy szóval fölkiálta, mondván: Áldott vagy te az asszonyok között és áldott a te méhednek gyümölcse! De hogyan jutok én ahhoz, hogy az én Uramnak anyja jön hozzám? Mert íme, amint a fülemben hangzott köszöntésed szava, örömtől repes a magzat méhemben. És boldog vagy te, ki hittél, mert be fog teljesedni, amiket mondott az Úr.” (Lk. 1, 39–46.)

Szent Szülője lévén az eget és földet öröktől fogva kormányzó királynak, anyja is egyúttal minden kegyelem kútfejének, az Úr Jézusnak, akivel kegyelmet visz Erzsébetnek és kegyelmet juttat mindenkinek, aki azt igényli és kéri. Aki a kegyelmek kiérdeklésében

együttműködött minden kegyelem szerzőjével, irántunk való szeretetében most is ég a vágytól, hogy minél többen, minél több kegyelem részesei legyünk. Böven szerzi a kegyelmet bárhol a világon, de a kegyhelyeken különösképen. Kiscell, Bodajk, Csíksomlyó, Vértessomlyó, Máriaremete, Máriabesnyő, Mátraverebély, Máriapócs, Loretó, Lourdes stb. stb. egytől-egyig a Szűzanya kegyelemosztó jóságának, különös segítésének színhelyei.

1. Július 1-én, a hegyek közé siető, nagy kegyelmet hordozó Szűzanya szép ünnepének, Sarlós Boldogasszonynak előnapján, a Felvidék: Palocsa, Lubotény, Palonca, Jakabfalva, Pusztamező, Komlóskert, Lubló környékéről, mint valami *litania septiformis*, szinte az egész falu népe megindul a végcél felé, Lőcsére. A teljes pompájukban viruló szántóföldek, virágos rétek, illatozó fák közt kanyargó fehér útszalagon, levendulaszegélyes dűlőutakon 15—20 irányból közelednek a zarándokcsapatok, hogy egyszerű lelkük áhitatával kedveskedjenek a Szent Szűznek. Mikor egy-egy falun keresztülhaladnak, egymásután kicsapódnak a kis ablakszárnyak, s az otthonmaradásra kényszerültek kikiáltanak: „Nevemben is köszöntsétek a Szűzanyát!” Az ablak közé zárt virágok megrezdülve bólintanak. mintha ők is hozzájárulnának vagy sürgetve kérnének. S az országúton arról tudják biztosan, hogy a szembejövő vadidegen ezen a vidéken, hogy nem küld üdvözlétet a búcsúsok által a kegyelemmel teljes Szűzanyának.

Az egyik csoport éppen kitért a tisztásra az erdőből, a másik bekanyarodik a fák közé. Ott tótok, emitt rutének, messzebb németek vonulnak. Évszázados fenyők alázatosan hajtják meg magukat. A borókabokrok és fehér nyárfák feszes vigyázz-állásban tisztelgnek. Fönt a magasban a harangok teljes erővel zúgnak. A júliusi napfény szelíd sugarai fölkapják az ércnyelvek ünnepi harsonáját s a zarándokok énekével együtt elvisziki Szűz Mária trónusához. Jelen-tik, hogy szentélyébe kegyelemre szomjas lelkek

érkeztek. A Szűzanya pedig bőségesen ellátja mind-
egyiket.

2. A kegyhelyekre zarándoklók vagy a templom szögletében a Szűzanya szobra előtt elhúzódva imádkozók lelke igen sokszor de tele van nehézséggel és kéréssel! Mindenki tudhatja a maga életéből, hogy a siralom völgyében néha milyen életbevágó és sürgős kérésekkel halmozzák el a Kegyelmekek Anyját. Ha azonban valaki igazán akarja látni az efféle kérések fontosságát, színét és hangulatát, menjen el a Róma melletti *Santuario del Divin Amore* kegyhelyre, ahol az olasz zarándokok nem titokban sóhajtják el kérésüket. Vagy menjen el a spanyol *Virgen del Rocio* kegyhelyre, ahol az egyszerű andaluzok fönnhangon kiáltják oda kéréseiket. „Adj gyermekemnek kenyeret! Adj állataimnak egészséget! Legyen eső, hogy el ne száradjon a lencsém! Legyen már napos idő, hogy fölgyűjthessem szénámat! Segíts megtalálni elveszett függőmet! Add vissza családunknak a békét! Szüntesd meg 20 éve szenvedő anyám kínjait! Őrizd meg jegyesemet hűségesnek!” S mihelyt lelkük keserűségét kiöntötték, fölüdülnek, mint a vándor, ha tikkasztó meletelés után friss forrásvízre bukkant. Halvány kétségük sem támad, hogy a Kegyelmekek Anyja kérésüket meghallgatja.

3. Kis Szent Teréznek egész életében egyetlen vágya volt, hogy az Úr akaratát teljesítse. De erősen remélte, hogy viszont az égben majd az Úr sem zárkózik el az elől, hogy az ő akarata teljesüljön, amikor a földön élőkkel akar majd jót tenni. Remélte, hogy a *kegyelmek rózsaesőként hullanak majd a földre*, és az lesz az ő legnagyobb boldogsága. A Szentszűz, az Úr alázatos szolgálóleánya, méginkább teljesítette az Úr akaratát egész életén keresztül. Ezzel jogot szerzett arra, hogy rajtunk segíthessen. A kegyelmeknek a hozzá szóló sok-sok ima nyomában hulló rózsaesője bizalmat kelt bennünk. Szenvedésben és megpróbáltatásban, örömben és pályaválasztásban, tervezgetésben és egyéb szükségekben — Szent Bernát buzdításával

egybehangzóan — az a tény sarkall a Szent Szűz közbenjárásának igénybevételére, hogy még senki sem akadt, aki beléje vetett reménységében csalódott volna.

*

A rét a Felvidéknek féltve őrzött kincse s éppen azért tilos rajta keresztüljárni. Egyedül a búcsúsok vehetik bármelyiket igénybe, ha az utat kell vele meg rövidíteni. Sőt a gazda különös kegynek veszi, ha fűve a Szűzanya zarándokainak bársonyszőnyege lehet, mert lépésük nyomán annál jobban nekizsendül minden.

S ha jól belenézünk és beleérzünk az életbe, mindig tapasztalhatjuk, hogy a Szent Szűzet tisztelő és szerető lelkek lába nyomán, keze munkájából, szavaiból, gondolkodásából és egész lényéből a Boldogságos Szűz felfrissítő, erősítő, melengető s az életet megszépítő kegyelmei áradnak. A Mária-tisztelő lélek a Szűzanya élő, kegyelemhordozó és kegyelmeket öntögető edénye.

Szűz Mária szépsége

Néhány évvel ezelőtt meghalt Angliának egyik legünnepeltebb és legnépszerűbb arcképfestője, *Sir William Orpen*. A londoni felső tízezer, a newyorki pénzvilág s a francia arisztokrácia egyformán kedvelte, s mégis fáradt és elkeseredett emberként végezte életét. Bejárta az egész világot, hogy modellt találjon az eszményi nő ábrázolásához, de egyre kedvetlenebbül és szomorúbban tért haza világkörüli útjáról. S a szépségnek ez az ihletett rajongója valósággal meggyűlölte a szépséget, mert igazában sehol sem találkozott vele.

Mikor *Zeuxis* festőt megbízták a görögök, hogy készítse el a híres *Heléna*-művet, Hellasz leányai közül kiválasztotta az öt legszebbet, s ami szépséget, bájat és nemességet csak észre tudott venni rajtuk, mind rámásolta nagyszerű alkotásaira. De bármilyen szép is volt a nagy festő műve, a mesterien ábrázolt eszményi alakból hiányzott a legfontosabb mozzanat, az eleven élet.

A római katolikus Egyház szeme az eszményi nőiség vonásait a Szent Szűz alakján pillantja meg. Benne magának a teremtető Istennek a keze egyesítette mindazt, ami a szépség leglényegét alkotja: a bűntől egészen mentes tisztaságot, az édesanyai szeretetbe foglalt nemes szüziességet, ennek érintetlen báját, hamvas

üdeségét és szépségét. Szent Bernát szinte ujjong, mikor rátekin:
*„Unum est, in quo Maria nec primam similem visa est, nec
 habere sequentem: gaudia matris habens cum virginitatis honore!
 Az a csodálatos egyetlen vonás, melyhez hasonlót sem előtte,
 sem utána nem hordozott földi nő, mely az édesanya boldogságából
 és a szűz méltóságából fonódik össze.”* (Sermo IV. De Assumptione.)

Sok teológus véleménye szerint maga a *Mária*-név is annyit jelent, mint *szép, pompás, fölséges*. Ennél a szónál a hagyomány ugyan a testi szépségtől sem riad vissza, sőt szerinte a mai názáreti nők szépségüket éppen a Szűzanyára való tekintettel kapták az Úrtól. „Amikor esténként a lányok amforával a fejükön vizért mennek — írja egy utazó — ahhoz a kúthoz, mely azelőtt a város vidámságának és egész életnyilvánulásának központja volt, de ma már romokban hever, az idegent megkapja arcuk szabályossága, amelyet már a 4. század óta Mária ajándékának tartottak.”

A Mária-név azonban elsősorban mégis az imént jellemzett lelki szépséget jelenti. Így alkalmazza az Egyház is a Szent Szűzre az Enekek Enekének gyönyörű szavait:

„Legszebb az asszonyok között (1, 7.), egészen szép (4, 7.); szép, mint a hold (6, 9).”

Suso *Henrik* pedig így beszél: „Mária szebb, mint a piros rózsza és mint az összes liliumok. Összehasonlíthatatlan lelki szépsége mellett minden földi szépség úgy elhomályosodik, mint ahogy eltűnik a szentjánosbogár a tündöklő nap ragyogásában.” Édesanyai minőségében pedig: a „*szép szeretet anyja*” (Jéz. Sir. fia 24, 24.). Ezt a sokszínű, gazdag, nagy szépséget fejezi ki a következő 4 invokáció: *Mater purissima, Mater castissima, Mater inviolata, Mater intemerata*. A keresztény népek nyelvei versenyre kelnek egymással, hogy megeljele a legkifejezőbb szót a fönséges tartalom jelölésére. A németek így mondják: *Du reinste Mutter, Du keuscheste Mutter, Du ungeschwächte Mutter, Du unbefleckte Mutter*. A megfelelő angol szöveg viszont: *Mother most pure, Mother most chaste, Mother inviolate, Mother undefiled*. De talán valamennyinél kifejezőbb a magyar: *Tisztaságos Anya, Szepítetlen Szűzanya, Sérelem nélkül való Anya, Szűz virág szent Anya*. De mennyivel találób és költőibb a tartalmuk!

Mater purissima: Tisztaságos Anya

A *fölkelő nap* és a *Jungfrau*. A Righi-csúcsra igen sok embert csalt fel a természet egyik legbájosabb jelenségének, a napkeltének ott legszebben szemlélhető képe. Mikor a turisták nekivágnak a meredek útnak,

még mindenfelé sötét van. Jobbról-balról sokhelyütt mély szakadék ásít. Távolról vízesések moraja zúg. Idő kell hozzá, hogy az egyhangú sötétséget felváltsa a pirkadás és valamivel világosabb legyen. Időbe kerül, míg lassankint eltűnnek az égről a csillagok s a fölkelő nap sugárkarjai leemelik a gyönyörű hegyvidék színpompájáról a sötét leplet. A táj formagazdagsága fölé ezután már csak az égbolt azúrkék kendője van kifestítve. Az Eiger, Mönch, Tödi és egyéb hegycsúcsok mellett a legszebb a Jungfrau.

Krisztus és a Szent szűz. Ez a kép akarja az olvasó szeme elé vetíteni a történeti ádvent jelentőségét és tartalmát. Volt idő, mikor az emberek szívében és egész szellemi életében komor sötétség honolt, a pogányság éjtszakája. Nagyon sokan nem tudtak akkor Istenről. Némelyek a tüzet tartották a legfőbb lénynak, mások a napot, holdat vagy a csillagokat imádták. A tehén, kígyó, bika, fa és minden, amin csak megakadt az Isten után sóvárgó ember szeme, megkapta a csakis Istennek kijáró tiszteletet. A pogányságnak eme rettenetes éje, ami Ázsia, Afrika, Amerika legelhagyatottabb részein jórészt még ma is megvan, akkoriban szinte egészen általános volt. Az egész elhagyatott emberiség eme szomorú ádventjében csak itt-ott tűnt fel néha egy-egy csillag, az Istennek egy-egy prófétája, akiknek tanítása évezredekken keresztül derengő fénye volt a felkelő napnak, az Úr Jézusnak. S áhítózza beszéltek a Világosság eljövételéről. Végre azután feltündökölt a Nap, s fényénél minden a maga valóságában mutatkozott. A bűn, amely nyomorgatta az embereket, s a megváltás, amely a régóta ígérgetett boldogságot hozta. De legszelídebben és legbájosabban mégis a Jungfrau, a Boldogságos Szűz, az Úr Jézus Édesanyja tündökölt ebben a hatalmas pirkadásban. Szépségével hívogatta, vonzotta magához az embereket, hogy életet találjanak és üdvösséget merítsenek az Urból. Signum magnum apparuit: Hatalmas csodajel támadt a bűn átká alatt nyögő világ horizontján.

A Szent Szűz és mi. Correggio, a szent éjtszaka

festője, úgy állítja elénk a Szentcsalád betlehemi tartózkodóhelyét, hogy az Úr Jézus arcáról minden sugár először a Szentszűz arcára esik, ahonnan aztán a környezet arcára rezeg és valami csodás dekrescendóval az oktan állatokon és a természeti tárgyakon keresztül ivódik be a homályba. A közvetítő tehát a Szentszűz, „*cuius vita inclita cunctam illustrat Ecclesiam*”, akinek fénye és szentsége tündöklővé teszi az egész katolikus Egyházat. Kit-kit annyira, amennyire lelke alkalmas a ráömlő fénnel való rezonálásra.

*

Ha a Loretói litánia többet nem is mondana a Szűzanya tökéletességéről, ez az egy is elég volna arra, hogy fölséges lénye iránt a legnagyobb tiszteletet váltsa ki. De a Szentszűz magas méltósága és irántunk való szeretete indokoltá teszi, hogy lelkének gazdagságát minél több szemszögből lássuk, s így maga a tisztaság is több mozzanatában kerül megvilágításba.

Mater castissima: Szeplőtelen Szűzanya

Emberi romlandóság. Egy szép őszi napon gazdag koronáján sok szép gyümölccsel megrakott, hatalmas almafa mellett vitt el az utam. Tavasszal ugyanez a fa tetőtől-talpig virágdíszben mosolygott. Mintha kékes-pirossal gyengécskén színezett hólepel borította volna csúcsától a legalsó gallyakig. De mikor most ősszel letéptem róla egy szép piros almát, közvetlen közeli nézve pirossága közepén egy kis fekete pontot láttam rajta. Felvágtam. Férges volt. Közelebb lépve a fához, szomorúan láttam, hogy a második, harmadik, talán a tizedik, sőt századik almával is így jártam volna, mert annak a szegény fának minden gyümölcse meg volt rontva még virágjában, s csupán idő kellett hozzá, hogy a benne rejtőzködő baj kívülről is látható legyen.

Május hónapjában az egész emberiségnek ez az almafa lenne a legtalálhatóbb képe. Szép virágzás után

is férges gyümölcssei katolikus hitünk szomorú tételét hirdetik, hogy az emberiségnek sokezeréves életfáján már a virágzat beteg. Azért férges a gyümölcs, mert már virágjában bent ül a féreg. Minden ember lelkén csúnya foltként feketélik a féregnek útja, s a féregnek foga rágja titkon. Az ember születésekor e miatt a szepelő miatt nem kedves az Isten előtt. Az első ember engedetlensége és annak minden következménye utódaira is átszállt. Akár királynak, akár koldúsnak, akár 2000 év előtt, akár 2000 év után születik valaki, ennek a vészthozó sérelemnek szepelőjével születik.

Szeplőtelen szüzanyaság. De mégsem egészen így van a dolog. Az Úristen gondoskodása egyetlenegy lényt mégis megoltalmazott ettől a mindenkit elcsúfító szepelőtől. Megoltalmazta Szűz Máriát azért, mert szent Fiának anyjául volt kiválasztva. Megoltalmazta az eredeti bűntől és annak következményeitől. De ez nem azért történt, hogy létének első pillanatától szepelőtelenül megoltalmazva, elérhetetlen magasságban tündököljék és csak csodálatunk tárgya legyen, hanem hogy gyümölcs, az Úr Jézus az egész emberiségnek orvosságot hozzon.

Az Úr Jézus kegyelme a keresztségben tisztára is mossa a lelket az eredeti bűntől, de következményei nem tűnnek el teljesen. Ezért lehetnek személyes bűnök az emberekben. Az egyik tisztelettudó és kegyeletes, de hanyag. A másik szorgalmas, mint a hangya, de felfuvalkodott, mint Ezópus mesebeli békája. A harmadik bátor, mintha egyenesen hadvezérnek született volna, de: *nagyobb az ő bátorsága, mint amekkora erőssége.* (Iz. 16, 6.) A negyedik idegenekkel szemben nyájas, szavai, tettei, mint a bársony, de otthon, szüleivel, testvéreivel, hitvesével, gyermekeivel goromba, mint a pokróc. Vagyis az emberi lelken még a kegyelmi megtisztulás után is marad bűnre való hajlandóság. Nem egészen szép. S akár egy Limai Szent Róza, akár egy Szent Ágoston, akár egy Gonzágai Szent Alajos érényei mögött is ott volt a leküzdendő gyarlóság.

Csak egy valakin nincs semmi bűn és szeplő: a sérelem nélkül való szeplőtelen Szűzanyán, a tisztaság királynőjén, aki valóban „*Tota pulchra*“, hibátlan szépségű.

A férges gyümölcs romlása nem merül ki annak az egy helynek a rothadásában, ahol a féreg a gyümölcsöt kikezdte. Lassankint mindenfelé barna foltok keletkeznek rajta és az egész először élvezhetetlenné, majd undortkeltő tömeggé válik. Ez történt volna az egész emberiséggel és így lenne most is az egyes emberekkel a szeplőtelen Szűzanya kegyelmei nélkül. Mivel eredeti bűnben születünk, megvan bennünk a cselekedeti bűnre való hajlandóság. Ezt követi a tényleges bűn, sőt rendszerint egyik bűn a másik nyomában jár. Hogy egy ember sokszor annyira eltorzul a bűnök sebei alatt, és hogy szemében örök életre szánt lelkének értéke annyira lecsökken, annak gyökere az eredeti bűn talajába nyúlik vissza. Személyi oka pedig abban rejlik, hogy az illető nem használja a lelki romlás és rothadás ellenszereit, a szentségeket, az imádságot, s a Szűzanyát tisztelve nem ragaszkodik a bűnök elleni leghatékonyabb segítséghez.

Mater inviolata: Sérelem nélkül való Anya

A kis *Velors* francia község nagy zavarban volt az 1870-i porosz betörés idején. Az ellenség már-már a község határában volt. A nagyon jó katolikus lakosok vagyonuk és életük mellett az Oltáriszentség miatt aggódtak legjobban, mert nem volt papjuk, aki biztos helyre vihetné volna. A közvélemény az volt, hogy csak a község legidősebb embere lehet méltó arra, hogy a drága kincset kezébe vegye és elrejtse. Mikor azonban az egész nép a szomorú pillanatot várta a templomban, hogy az Úr Jézust ünnepélyesen biztos helyre kísérik, az öreg megszólalt: „Erre a tisztségre csak ártatlan gyermek méltó. Jöjjön ide egy azok közül, akik az első szentáldozásra készülnek.” S a gyermek az egész nép kíséretében a megjelölt helyre vitte az Oltáriszentséget.

1. Amikor az emberiség története ahhoz a fordulóhoz jutott, hogy az Isten örök végzése szerint a második Személy emberi testet készült öltetni, szintén csak a szeplőtelen ártatlanság találtatott alkalmasnak, hogy

öt a prófétai könyvekben az Istentől kijelölt helyre, Betlehembe magával vigye, mert innen kellett származnia. A Boldogságos Szűz akkor lett Szűzanya, amidőn az angyal köszöntésekor a Szentlélek ereje beárnyékolta. Minden árnyék a hő ellen szolgál. A *Magasságbelinek árnyéka* a testiség tüztét akadályozta meg. Mivel a Fiúisten megtestesülésének elegendő oka volt a Mindenható akarata, a Szent Szűz tisztaságos vére kellett ugyan az új test formálásához, de a Szentlélek különleges közreműködése folytán nem kellett felfornia ennek a tiszta vérnek. S fel volt függesztve az új test formálásával természetesen összefüggő minden érzés is. Így Krisztus Anyja szüzességének teljes épségben maradásával, sérelem nélkül való anya. De ez még nem minden!

2. Az első bűn következményeként minden nő fájdalommal szül, sőt életének kockáztatásával lesz anyává. A leendő anya maga is érzi, hogy úgy kell felkészülnie, mintha a legsúlyosabb orvosi műtétet hajtának rajta végre. S a legnagyobb merényletet minden édesanya ellen éppen az követi el, akinek életet ad: a gyermek. Mivel a Szent Szűz bűn nélkül volt, a természetnek emez erőszaka, violenciája, nála nem érvényesült. Azért *Mater inviolata*, sértetlen édesanya.

Mint üvegen a sugár
ahogy átsugárzik,
mégis rajta semmi kár,
sérelem nem látszik:
Úgy született az anya
foltja-kára nélkül,
Isten, Istennek fia,
saját jegyeséből.

S mint a gondolat suhan
a szív rejtekébül!
Aki bűn nélkül fogan,
szül fájdalom nélkül.
Ha sugarat ont a szem,
nem veszti világát;
így a virág-anya sem
veszíti virágát.

(Egy 13. századból való franciaországi ének. Babits Mihály fordításában.)

De még ez is kevés! Az isteni mindenhatóságnak nem elég, hogy nem esett sérelem a *zárt kerten*, amikor elszállt belőle a rózsailat; hogy a lepecsételt forrás, a *fons sigillatus* zavartalan maradt, amikor a tiszta Víz

kibuggyant belőle; hogy nem romlott meg a kristály, amikor a nap sugarai átvillantak rajta. A negatívum helyett magas pozitívum valósult meg az egész vonalon. A Szent Szűz nemcsak fájdalom nélkül szült, hanem egyenesen ujjongva lett édesanya: *germinans germinavit, laetabunda et exultavit.* (Iz. 35, 2.) A kert és a forrás a kisarjadt s benne díszlő rózsától csak szebb lett; a kristály a nap sugaraitól még jobban tündöklött.

„In tuo conceptu et partu crevit pudor, aucta est castitas, roborata est integritas. Fogánásodban és szülésedben — mondja Aranyszavú Szent Péter — a szemérmesség csak gyarapodott, a tisztaság fokozódott, a szűzi sértetlenség csak erősödött.”

Hogy a Szent Szűz mégis alávetette magát a mózesi törvényekben előírt tisztulási szertartásoknak, az csak azért történt, „ut debitis supererogaret indelbita” mivel az őt kötelező dolgokon fölül a reá nézve nemkötelezőket is vállalni akarta.

Mater intemerata: Szűzvirág Szent Anya

A büntől az egész életre szólóan való mentesség nagy kiválóságát az Isten megadhatta a Szent Szűznek, szent Fiára való tekintetből. Illett, hogy megadja, és tényleg meg is adta. *Potuit, decuit, ergo fecit.*

1. *Potuit.* Megtehetette. Aki a fizikai világban ronthat és teremthet száz világot, és aki az erkölcsi rendben létrehozza a szentek ezerváltozatú seregét, aki az anyagi karok népes és gazdag sorát teremtette: az a Szent Szűzet is részeltethette az emberi természetben és az anyai méltóságban, a gyarlóságnak minden árnyéka s a szüzességnek legkisebb sérelme nélkül. *Potuit.*

2. *Decuit.* Illett, hogy megtegye. Az anyák tisztessége a fiak dicsősége. Az Úr Jézus tökéletes szentsége megkívánja, hogy egészen szent legyen az a nő is, amelyen a legszentebb sarj fakadt. Az Üdvözítőt kegyelele készítette, hogy megváltói erejét egészen különös módon mutassa meg azon, akitől testet vett. *Decuit.*

„Immensum concepit, aeternum genuit, genitum ante saecula parturivit... qui, antequam nasceretur, talem creavit eam, ut ipse digne nasci posset ex illa = Mérhetetlen az, aki méhében fogantatott, örökkévaló az, akit szült, öröktől fogva készült szülni szülőttét, ... aki már születése előtt olyanná tette őt, hogy méltóképen születhessék tőle” — mondja nekünk Damiani Szent Péter. (Sermo I. de Nat. Virg.)

„Illett, — mondja Szent Anzelm — hogy a Szent Szűz Isten után a legnagyobb tisztaságban tündököljék. Mert örök határozat szerint úgy adta neki az Isten önmagához hasonlóan a világ számára egyetlen szeretett Fiát, hogy ugyanaz a gyermek természet szerint az Atyának és a Szent Szűznek a fia legyen.” (Sermo 28. de Concept. Virg.)

*

Mikor V. Károly spanyol és I. Ferenc francia király háborúban állottak egymással, az utóbbinak seregéből egy katona megszőkött és átkelve a Pireneusokon, jelentkezett az ellenséges fővezérnél. A király előtt hajlandónak mutatkozott serege titkainak elmondására. A király nem akart a hitvány emberrel egy földél alatt lenni, s azért egy gróft bízott meg a kihallgatással. S reggel a gróf földig lerontatta kastélyát, mert nem akart többé abban a házban lakni, ahol az áruló kihallgatása és elszállásolása történt.

Földi ember ilyen undorral fordulhat el a büntől! S égi királyunk szállást vehetett volna olyan hajlékban, ahol minden gonoszság ösatyja, a gonoszlélek lakozik, vagy benne annak valamiféle rontása látszik? *Dedecuit. Nem illett volna.*

*

3. *Ergo fecit.* Ezt a nagy tényt mondotta ki 1854 dec. 8-án IX. Pius pápa, amikor 54 bíboros, 133 patriarcha és püspök jelenlétében ünnepélyes formában kihirdette, s ugyanakkor az egész világhoz intézett levélben minden hívővel közölte, hogy a Boldogságos Szűz szeplőtelen fogantatása a kinyilatkoztatás tanítása.

A modern ember kétkedve áll az angyal szavai és a Boldogságos Szűz szeplőtelen szüzanyasága előtt, mert a létének első pillanatától kezdve megszentelő

kegyelemben és a szüzesség bájában tündöklő isten-
anyai méltósággal nem tud mit kezdeni. A hívő lélek
azonban megalázkodik Isten végzése és tanítása előtt, és
az itt szóba jöhető természeti igazságokon elgondol-
kozva, alázattal elfogadja, nem annyira az iskolázott
teológiai értelemnek, mint inkább a szívnek szóló egy-
szerű következtetést: *potuit, decuit, ergo fecit*.

De készült rá a Szent Szűz maga is. Mikor valaki
a szentáldozásra készül, előbb meghányja-veti lelké-
ben, hogy kit fogad magába, fölékesíti belső világát
kegyelemmel, s csak azután járul az Úr asztalához.
A Szent Szűz is úgy készült szent Fia befogadására,
hogy — amint Nagy Szent Leó mondja — „*prolem
prius mente conciperet, quam corpore* = előbb foganta
Fiát lelkében, mint testében!” (Sermo I. de Nat. Dom.)

*

L P D

XIV. Lajos francia király idejében a francia szabadkőmű-
vesek jelvényein olvasható betűk a Bourbon-liliom-ellenes szö-
vegség jelmondatát hirdették: *Lilia pedibus destrue* = tipord
lábbal a liliomot! A mai világ romlottsága az emberiség kert-
jének a Bourbon-liliomnál sokkal értékesebb szüzességi liliomát
fenyegeti letiprással. Ennek ellensúlyozásaként állítja lelki sze-
meink elé a litánia a Tisztaságos Anyát. Akinek megadatott a
drága kegyelem, hogy az Egyház vezetése alatt a Szűzanya olda-
lánál a legelőkelőbb lelki nevelésben részesüljön, az tisztában
van a nőnek Isten-rendelte feladataival, Isten dicsőségét és a
rábizandók boldogságát célzó kötelességeivel. Az a Szent Szűz
révén az erőt is megnyeri, hogy Isten szándéka szerint való
élettel diszére legyen szüleinek, tisztességére váljék családjának
és áldása legyen gyermekeinek, ha az Úr őt erre szólítja. Külön-
ben pedig nagy okosságban, szent tisztaságban tudjon élni és
meghalni.

*

Aratás idején történt, hogy a mindszeri aratótanyán a
banda egyik legénye, aki iránt két lány érzett vonzalmat szívében,
kijelentette, hogy egy hónap múlva ketten közülük az egyiknek
férje lesz. Mivel mindegyik lány magának akarta biztosítani a
szerencsét, s mivel attól félt mindegyik, hogy számításában a
másik majd ártalmára lesz, a nagy féltékenység véres sarló-
párviadalban végződött. Az egyik leányt súlyos sebekkel a kór-
házba kellett szállítani.

*

A tirolai Hall városka mellett egy duhaj fiatalember megtámadott egy fiatal leányt. Először hízlegésekkel, majd fenyegetésekkel múltó szerelemre akarta rávenni. Arra az esetre pedig, ha kívánságának nem engedne, kijelentette, hogy a helyszínen megöli. A válasz azonban határozott volt: „*Akkor sem egyezem bele a bűnbe!*” Az eme helyen épült kápolna a *Tisztaságos Anya* követségében hőssé nevelődött leány emlékéért hirdeti, szemben azzal a lelki elferdüléssel, mely minden, csak nem szép szeretet. Amely felforgat családi boldogságot, elpusztít életet, megkeserít jelent és reménytelenné tesz örökkévalóságot, fölemészti a lélek minden képességét, hogy elérje azt, ami a végén semmivé esik össze. A szép szeretet tisztaságos anyjának egész eszményi valójából emez elferdülések orvossága árad felénk, hogy fel-frissítsen bennünket és körjával szemben ellenállásra képesítsen.

Mater amabilis: Szeretetreméltó Anya

„A világegyetem legmagasztosabb alkotása az ember. Az ember legelőkelőbb tehetsége a szellem képessége. A szellemi élet legszentebb megnyilvánulása a szeretet. A szeretet legméltóbb tárgya pedig Isten.” Így mondja ezt Szalézi Szent Ferenc. Tehát egyedül Isten és az ő ügye méltó mindenekfölötti szeretetre. Minden más lény csak Isten törvényeivel való összhangzatban igényelhet szeretetet. Minden vonzalom és kívánság csak az Isten-szeretet prizmáján keresztül bocsátva felel meg Isten törvényeinek. Ezek szerint Isten után elsősorban az ő Szűzanyja méltó szeretetűnkre. Ennek büntől mentes és áldozatos szeretetnek kell lennie.

Akárkinek feltűnhetett, hogy míg az ószövetségi törvénynek *szolgaság törvénye* a neve, a kereszténység viszont a *szeretet vallása*, noha ennek erkölcstana amaznál sokkal következetesebb és szigorúbb. Hiszen míg amaz pl. csak a gyilkosságot tiltja, emez szerint, aki felebarátjára haragszik, méltó a gehenna tűzére. Míg amaz tiltja a cselekedeti bűnt, emez a gondolati bűnnek sem tulajdonít kisebb fontosságot.

1. A látszólagos ellentét gyökere az, hogy az ószövetségből hiányzott a szerető anya, aki pusztán jelenlétével, egy szavával, vagy akár csak a rá való gon-

dolással a nehezebb törvényt is megkönnyíti, és akiért a nehéz parancs is könnyű és kíváncsú íga. Amint azt *Szent Vencel* cseh király életében látjuk, aki gyakran felkereste a Szent Szűznek közeli kegyhelyét, s leginkább éjjel kedveskedett egy-egy látogatással. Legszívesebben esőben, hóban és fagyban vonult ki a szeretetreméltó Anyához. Amit azonban a szeretetreméltó Anya a hívő lélek számára jelent, annak legmélyebb megérzője *Pirotti Szent Pompiliusz*, a Szűzanyáról nevezett szabályozott papoknak, a piaristáknak rendjéből való szerzetes. Élt 1710—1776. Szentté avatták 1934-ben. A gyermekeket állandóan a Szűzanya szeretetére serkentette. A felnőttekbe az iránta való nagy bizalmat csöpögtette. Szeretete olyan nagyfokú volt, hogy a róla mondott prédikációk közben vagy csak nevének kiejtésekor is, örömtől sugárzott az arca. Iskolai munkájában az alapító szándéka szerint munkatársa a Szűzanya volt. Óra alatt, kongregációs gyűlésen, képe előtt letérdelve kérte a gyermekekre áldását. A jó viselkedéssel és szorgalommal megérdemelt jutalmat így adta át nekik: „Íme, itt a kitüntetés, melyet jó Anyátok ad nektek.” Törekvésüket így fokozta: „Anyánk nagyon jóknak kíván látni benneteket, az ő fiait.” Valami csíny után összehívta őket és szomorúan tudtukra adta a szerető Anya nehezteletét. Senkinek sem tudott volna olyan szigorú büntetést adni, ami hatékonyságban felért volna ezzel az egyszerű bejelentéssel.

S a felnőttek közt is a szerető Anya személye volt apostoli tevékenységének középpontja. Mivel a Szűzanyára vonatkozó minden tudása élet és valóság volt, bejárta Campi Salentina és Benevento házait, a környező falvakat, városokat és kastélyokat, s mindenkinek fáradhatatlanul lelkére kötötte a Szűzanya szeretetét. Nappal prédikált, éjjel imádkozott és szentolvasót gyártott. Ezeket aztán egy-egy prédikáció után szétosztotta. S mikor megkérdezték, hogy miképpen győzi a sok munkát, a válasz mindig csak az az egy volt, hogy a Szűzanya segíti, akivel egész éjjeleket

töltött szent és édes társalgásban. Ha valakinek bajáról tudomást szerzett, leborult Szűz Mária szobra előtt és így esengett: „Jó Anyám, segítsd meg ezt a szűkölködőt!” Ha valakinek nehéz volt a lelke, kézenfogta, s vele együtt mondta az imát: „Jó Anyánk, tekints reánk!” Ha valaki halottját siratta, vele együtt letérdelt sokszor a nyílt utcán s közösen elmondtak egy-egy Ave Maria-t.

2. A szeretetreméltó Anya invokációja azonban eszünkbe idézi az Egyház tanítását, hogy a Szűzanya iránt való szeretetünknek a bűntől mentes szív szeretetének kell lennie.

Szent Cirjék egy szép, csendes nyári este sátora előtt imádkozva csodálattal veszi észre, hogy egy lényes bárányfelhőtől övezett gyönyörűséges női alak közeleg feléje Szent Péter és Szent Pál társaságában. Mikor már annyira volt hozzá, hogy szavát meghallhatta, így szólt Cirjékhez:

— Nem vehetek szállást hajlékodon, mert az én ellenségem tartózkodik ottan.

Ezzel már szállt is vissza az égbe. A szegény remete csak ekkor eszmélt rá, hogy maga a Szent Szűz akarta őt látomásban meglátogatni. Bár neki esze ágában sem volt a Szűzanya ellenségeivel cimborálni, mégis elesett most attól a nagy kegyelemtől, hogy az Úr Jézus Édesanyját köszönthesse kunyhójában. De legalább az okát tudta volna! Szomorúan hányta fel sátrának minden zegét-zugát, de nem talált semmi olyat, ami a Szent Szűznek ellenére lehetett volna. Végül kedves könyvét vette elő, hogy olvasás közben megvigasztalódjék egy küssé. S íme, mihelyt kinyitja, azonnal megpillantja benne Nestorius eretnek levelét, mellyel ez a boldogtalan az Isten-anya címe és méltósága ellen támadt. Most már értette szegény öreg remete, hogy miért nem akart hozzá betérni a fölséges vendég. El is pusztította rögtön a könyvet, de úgy, hogy egy foszlány sem maradt belőle.

Egy-egy szép ünnep alkalmával, vagy a szép májusi ájtatosság idején, bizonyára sok hívő lelkében megcsillan a kívánság, bárcsak iránta is kimutatná szeretetét a szeretetreméltó Anya. És Szent Cirjék esetéhez hasonlóan nem egynek szomorúan azt kell tapasztalnia, hogy a Szűzanya csak messziről mutatkozik, a családi szentélybe nem tér be óhajtott kegyelmével és szeretetével. Sokszor éppen olyanokkal tör-

ténik ez, akik magukat a Szüzanya hűséges és kifogástalan szolgálónak tartják.

Keressék csak szorgalmasan az okát! Járjanak utána, s talán már az első lépésnél megtalálják a Szent Szűznek házukban őrzött ellenségét egy rossz könyv formájában, mely róla, szent Fiáról, országáról, szentjeiről becsmérően szól; vagy talán egy napilap, vagy folyóirat formájában, amely az Úr örök igazságait támadja; egy-egy bűnös gondolat formájában, amely leginkább ellenére van a Szent Szűznek.

Mater admirabilis: Csodálatos Anya

A hitében gyöngé, ú. n. modern ember inkább „lehetetlen anyát” mondana, mert az esze azt súgja, hogy a Szűzeknek Szent Szűze után a Krisztusnak Szent Anyja, szüzesség és anyaság egyszerre, lehetetlen valami.

A litánia nagyon bölcsen megválasztott kifejezése szerint azonban az anyának természetadta sok kiválóságához itt olyan kegyelem járul, ami a karácsonyi liturgia szavaival élve „*szemünkben csodálatos*”, de fönt, ahol a terv megszületett, nem csodálatos. Az égi világ nyugalma tükröződik a Próféta néhány szaván: „*Íme egy Szűz méhében fogant és Fiat szül.*”

Mai kor gyermeke, csodálkozol rajta? Megteheted, hiszen azért csodálatos Anya. Hogyne lehetne csodálkozni ott, ahol angyal a követ, szűz az Anya, Szentlélek az emberi test formálója. Nem te vagy az egyedüli, akinek az eset szöveget ütött a fejébe.

„Mikor el volt jegyezve Jézus Anyja, Mária, Józsefnek, mielőtt egybekeltek, úgy találattott, hogy méhében fogant a Szentlélektől József pedig, az ő férje, igaz ember lévén. és nem akarván őt elhíresztelni, titokban akarta őt elbocsátani. Amint pedig ezen gondolkozott, íme az Úr angyala megjelenék neki álmában, mondván: József, Dávid fia, ne félj magadhoz venni feleségedet, Máriát, mert ami őbenne fogantatotta Szent-

(Carlo Dolci)

*„Boldog vagy Te, ó Mária, és minden dicséretet megérdemelsz,
mert Tőled származik az Igazság Napja, Krisztus, a mi Istenünk,
aki véget vetett a ránk nehezédő átoknak, áldást adott helyébe,
legyőzte a halált és az örök élet ajándékát adta.”*

(Kisasszony-napi zsoltosma.)

Ein Kindlein auf den Armen
Die Wunderbare hält
Und himmlisches Erbarmen
Durchdringt die ganze Welt.

(Eichendorf.)

Kisgyermeket tart kezében
A csodálatos szent Anya
S az Ég könyörületével
A világot átítatja.

(Ford.: Tihanyi Tibor.)

lélektől vagy on. És fiat fogsz szülni, kit Jézusnak fogsz nevezni, mert ő szabadítja meg népét bűneitől." (Mt. 1, 18. 21.)

Mai ember, csodálkozol rajta? Megteheted; ugyanezt tette először maga a Szent Szűz is, amikor az angyal köszöntését hallotta.

„Megzavarodék annak beszédén és gondolkodék, miféle köszöntés ez. És mondá neki az angyal: Ne félj, Mária, mert kedvet találtál az Istennél. Ime méhedben fogansz és fiat fogsz szülni és nevét Jézusnak hívod. Nagy leszen ő és a Magasságbeli Fiának fog hívatni; és neki adja az Úristen Dávidnak, az ő atyjának királyi székét és országolni fog Jákob házában mindörökké és királyságának nem leszen vége. Mondá pedig Mária az angyalnak: Miképen leszen ez, mikor férfit nem ismerek? És felelvén az angyal, mondá neki: A Szentlélek száll tereád és a Magasságbelinek ereje megárnýékoztéged; azért a szent is, mi téled születik, Isten Fiának fog hívatni. És íme Erzsébet, a te rokonod, ő is fiat fogant öregségében, és ez hetedik hónapja neki, aki magtalanak hívatik; mert Istennél semmi sem lehetetlen. Mária pedig mondá: Ime, az Úr szolgálóleánya, legyen nekem a te ígéd szerint. És eltávozáék tőle az angyal." (Lk. 1, 29—38.)

Az Isten követének eme szavaira elhallgatott a Szent Szűz, elhallgatott Szent József, és méginkább hallgasson el minden emberi kételkedés, okvetetlenkedés, mert ezen a ponton nem okoskodásnak, hanem dicsőítésnek van helye. Itt isteni akarat hajt végre öröktől fogva kigondolt és a világ megváltásához bizonyos időpontban szükségessé vált tervet. Keil ennél több? Az Isten számára elegendő volt ennyi. Vagy talán mi többet tudnánk tenni Istennél?

*

Mintegy 170 esztendei munka után a Szent Péter-templom már annyira készen volt, hogy csak a kupolája hiányzott. Elkészítése annyi nehézségbe ütközött, hogy a hátra levő mun-

kákra mindenki legalább még tíz évet szánt. De mikor V. Sixtus személyében egy akaratember került a pápai székbe, ő megsűrgette a kupolát. S midőn feleletül a *lehetetlen* szót kapta, egyenesen kiadta a parancsot, hogy *egy év múlva ne hullhasson eső Szent Péter sirjára*. S egy év múlva a római ujság már ezt írta: „A mi urunk, V. Sixtus pápa halhatatlan dicsőségére befejezte a Szent Péter-kupola hatalmas építkezését.” Ugyancsak V. Sixtus a Szent Péter-térre egy nagy emlékoszlopot akart volna állíttatni. Ez is „*lehetetlen*” volt, míg a pápa ki nem adta a parancsot, hogy a kijelölt helyen másnap ott legyen az obeliszk. És 1586 szeptember 14-én Fontana építész 800 emberrel felállította a 326.784 kg. súlyú, s még most is ott álló emléket. A pápa lehetetlent nem ismerő erélyességével megelőzte *Napóleont*, a világ egyik legnagyobb hadvezérét, aki szerint egy francia számára a *lehetetlen* ismeretlen fogalom: „*L'impossible n'est pas un mot français*.” Ez a francia pedig ön maga volt.

Chathan gróf expedícióra készült. Elküldte emberét Anson lordhoz, hogy őt a szükséges hajók előkészítésére kérje. Az admirális lord a grófnak azt üzentte vissza, hogy lehetetlent tervez. „Lehetetlen!? — horkant fel a gróf — ki ne mondja még egyszer előttem ezt a szót!” S gyengesége ellenére felugrott helyéről, egész teste megremegett, és hatalmas verejtékcseppek gyöngyöztek arcán. Majd így szólt: „Menjen vissza az admirális lordhoz és mondja meg neki, hogy most olyan valakivel van dolga, aki a lehetetlenséget lábbal tapossa.” S a hajók a mondott időre készen voltak. A gróf útnak indult.

A fizikus *Arago* még tovább megy. Kimondja: oktalan ember az, aki a matematika körén kívül kiejti a lehetetlen szót. „Celui qui en dehors des mathématiques pures prononce le mot *impossible*, manque de prudence.” S az ugyancsak fizikus *Faraday* véleménye: „Semmi sem annyira csodálatos, hogy igaz ne lehetne.” Mert „az ember a lehetetlenek mestere” — okolja meg *Crooks Vilmos* angol fizikus. A bölcselő *Eltinger* pedig valamennyinél mélyebbre nyúl, amikor így vélekedik: „Das Wort *unmöglich* sollte überhaupt nicht im Wörterbuch derer stehen, für welche angeblich nur Tatsachen entscheidend sind. A *lehetetlen* szó nem szerepelhet azok szótárában, akiknek csak a tényekre szabad tekintettel lenniök.”

A lehetetlen tehát a tudósok és az akaratemberek előtt már itt a földön hitelesített szó. És egyedül csak a mindentudó és mindenható Isten lett volna megkötvé akkor, amidőn az egész emberiség megváltásának nagy művét készítette elő és a rossznak végleges diadalrajutását akarta lehetetlenné tenni? És éppen a természet állott volna útjában, amelyet minden adottságával együtt a maga elhatározásából és saját gondolatai szerint ön maga hozott létre? A természet kötné meg az Istent, amelynek minden porcikája létében és működésében pillanatról-pillanatra tőle függ? A természet éppen ezen a ponton Isten működését csak megerősíti. Az orvos *Bastianelli* megkérdezte a

híres *Marconit*, miképen tudja összeegyeztetni a szeplőtelen fogantatás „csodáját” a természettörvények kérlelhetetlen működésével? „Ezt könnyen meg tudom tenni, — válaszolt Marconi — mert éppen a technikai világban, amelyet jól ismerek, mindenütt észlelem Isten csodáit.” Mindenfajta kételkedéssel szemben az Evangélium a valóságot nyomósítja határozott szavaival:

„Istennél semmi sem lehetetlen.” (Lk. 1, 37.)

Sejteti, hogy benne olyan valakivel van dolgunk, aki a lehetetlenséget csakugyan lábbal tapossa. Még akkor is, ha műve minden részletét nem is tudjuk ésszel felérni. „Engedjük meg, — mondja Szent Agoston — hogy Isten tud valami olyat is létrehozni, amiről nekünk meg kell vallanunk, hogy kikutatása és megértése erőnket felülmúlja. Demus Deum aliquid posse, quod nos fateamur investigare non posse.” A Csodálatos Anya tehát marad annak, aminek a litánia mondja: csodálatos, de nem lehetetlen.

*

Tudod, mi a lehetetlen? Lehetetlen egy személyben Isten és a sátán. Lehetetlen, hogy egy teremben egyszerre teljes sötétség és teljes világosság legyen. Lehetetlen, hogy ugyanaz a valami tűz és jég, semmi és minden legyen. Amint azonban nem lehetetlen egy személyben istenség és emberség, éppenúgy nem lehetetlen a szüzesség és anyaság sem egy személyben. Amint azonban lehetetlen egy horizontról nézni és megérteni istenséget és emberséget, éppenúgy nem lehet egy horizontról megérteni a szüzességet és anyaságot. Sőt a kettő között lévő anyag és a látóképeség korlátoltsága miatt az északi és déli sarknak a földön nagyon nyilvánvaló tényét is nehéz ugyanarról a horizontról szemlélni. De akinek van rá képessége és a mi horizontunk fölé emelkedik, s még erős látása is van hozzá, az az északi és déli sarkot úgy látja, mint mi a magunk horizontjáról a napnyugtát és napkeltét. És aki az emberség fölé emelkedhetik, az az istenséget és az emberséget nemcsak látja, de egy személyben birtokolja is, és még inkább láthatja egy személyben a szüzességet és anyaságot. Mint ahogyan a mi látásunk számára hozzáférhető világban mi emberek, a jóságot és rosszasságot, jószívűséget és szelidséget merevséggel, vadsággal és durvasággal keverve lát-

juk. Mindezek számunkra hozzáférhetőek, az előbbieket viszont nem. De ez a körülmény még nem teszi őket lehetetlenné, csupán csodálatossá. Énekeljük tehát csak minden fönntartás nélkül:

Szüzeknek szent Szüze, Krisztusnak szent Anyja, könyörögj érettünk!

Mater boni consilii: Jótanács Anyja

XIII. Leó pápa 1903 április 22-én „*Ex quo*” kezdetű brévéjében fölhatalmazást adott, hogy ez az invokáció belekerüljön a Loretoi litániába, s eggyel több címen kérhessük a Szűzanya segítségét.

1. Ki ne érezte volna életében a magyar példaszó igazságát, hogy a jó tanács többet ér, mint a jó kalács. „A bölcs ember tanácsa olyan, mint a frissítő forrás.” (Eccli. 2, 16.) „Az ostoba ember szeme szerint indul, az okos tanácsot kér.” (Péld. 12, 15.) A jótanács kikérését az okosság sarkalatos erénye sürgeti, ami nélkül nincs észszerű cselekvés. Hadvezér, király, püspök, mind-mind rászorul okos emberek útbaigazítására, mint ahogy a hajó rászorul az irányításra. Azért vannak mellettük a tanácsosok. S amelyiknek a tanácsa beválik, az biztos lehet előmeneteléről. Merényletet követ el saját érdeke ellen, aki a jó tanácsadót elkerüli. A szerzetesi szabályok szerint az előljáró a legfontosabb ügyekben tanácsosait annyira köteles meghallgatni, hogy nélkülük döntése érvénytelen.

2. Isten földi országában, az Egyházban, a legkülönbözhetlenebb tanácsos, aki működését a kánai menyegzőn kezdte és szerepét a jótanácsok végeszakadatlan sorozatában azóta is folytatja, a Szent Szűz, a Nagyokosságú Szűz. Ő a legjobb tanácsokat adó édesanya. Tanácsadásában nem az előmenetel reménye, vagy a magasabb fizetés kecsegteti, hanem csak a gyermekei javát óhajtó anyai szeretet melege. Tanácsaival szent Fia előtt egyrészt érdekeinket képviseli, másrészt nekünk jó indítékokkal szolgálva,

ellentéteket egyenlít ki és oszlat el. Sőt sokszor tudtunkon kívül hiúsít meg az ellenség részéről tervezett cselvetéseket. S az egyes emberek *legszemélyesebb ügyeikben* hányszor szorulnak rá a Szűzanya segítségére?! Vannak ugyanis esetek, amikor emberi tanácsadó nincs kéznél, vagy a szóbanforgó ügy embernek el nem mondható. Amikor egy ügyben többféle lehet, akár jó, akár rossz. A pogányok ilyen esetben sorsot vetettek. Számunkra nagyon megnyugtató megoldás a Szűzanya előtt való letérdelés és a hozzá küldött fohász: *Jótanácsnak Anyja, könyörögj éretünk!* Így tegyen az édesanya, aki gyermeke testi betegségében a sok orvosi és nem orvosi tanács közt nem tudja eldönteni, hogy mit tegyen. Vagy gyermeke lelki bajában nem látja az irányt, amelyet követnie kell. Így tegyen a jegyes, aki legbensőbb ügyét senki előtt sem meri föltárni, pedig nagyon kellene neki a világosság. A gyermek, aki legfontosabb életkérdésével (pályaválasztás, házasság) családjában elhagyottak érzi magát, vagy mikor már annyit beszéltek neki az emberek, hogy végül is nem tudja, mitévő legyen. Így tegyen mindenki, aki maga, vagy családja érdekében jelentős lépés előtt áll, amelynek következményei egyrészt még nem látszanak, de másrészt nem tudásuk nem mentesít bekövetkezésük alól. (Unkenntnis schützt vor Folgen nicht!) Amikor tehát a kétség és bizonytalanság súlyos terhét érzi a lelkén. Mindezek bátran fordulhatnak a *Jótanács Anyjához*, aki nem marad néma. Sőt tisztelőinek, éppen a tisztelete által szerzett készség révén, kéretlenül is olyan tanácsot ad, hogy annak esetleg horderejét a válságos pillanatban észre sem veszik. *Svéd Szent Katalin* minden ügyének megvizsgálását Üdvözléggel kezdte. A tőle tanácsot kérőknek nem válaszolt mindaddig, amíg az Ég Királynőjéhez nem folyamodott. Országutak mentén, közel a városokhoz, rendszerint van egy *Jótanács Anyja*-kápolna, hogy az ügyes-bajos dolgaikkal a városba siető emberek betérhessenek egy-

egy fohászra a Szűzanyához. Egyházi szónokok a Szűzanya köszöntésével kezdik szentbeszédüket. Egyházi tanácskozások, teológiai előadások legjobb bevezetése egy-egy Üdvözlégy, annak köszöntésére, akit a liturgia így beszéltet: „Altalam uralkodnak a királyok és határoznak helyesen a törvényhozók.” (Péld. 8, 15.)

3. A litánia titulusa az ezer erkölcsi nehézségben szenvedő mai kor emberének segítséget akar nyújtani *a bűn ellen való küzdelemre*. A lelkiismeret mindig megérzi a bűnt, ha nincs elrontva, de az akarat sokszor gyöngye a bűn ellen való gyökeres állásfoglalásra, az értelem pedig nem mindig veszi észre, hogyan kerülheti el a bűnt. Azért szükség van jó tanácsadóra a Szűzanya személyében, aki a szerető anya érdeklődésével áll minden gyermeke mellett. A reá figyelés nélkül ijesztő és szegényes a bűnökbe keveredett ember élete. Ahol ezt a kereszténység-nyújtotta leghathatósabb segítséget megvetik, ott mértéktelen élvezetvágy vétkes örömei tenyésznek minden keserves következményükkel együtt. Nagyvárosok emeletes házaiból, fényesen kivilágított ablakaiból sokszor mennyi tanács talanság, bűn és lelki nyomorúság kandikál kifelé! És míg e miatt a leggazdagabb ember lelkét akárhányszor hatalmába keríti a kétségbeesés, a legutolsó munkát végző cseléd lelke a Szűzanyához való ragaszkodásban, intéseinek meghallgatásában békét és örömet élvez.

Mater Creatoris: Teremtőnknek Anyja

A kifejezés első hallásra fából-vaskarikának hangzik. Hogyan? — kérdezi a felületes hallgató — a Boldogságos Szűz adott életet annak a Lénynek, akitől a Szentírás szerint minden élő és élettelen származott? Aki a tenger határait kimérte, s a lények megszámlálhatatlan sokaságát létrehozta? Aki az emberbe az élet lehelletét lehelte és ilymódon az emberi nemzedékek áttekinthetetlen váltakozásai so-

rán a Szent Szűznek is életet adott? Ki tud eligazodni ebben az érthetlenségben!?

1. Hát te még sohasem hallottad, hogy amikor az édesapa nagyon kedvesen akart szólni az édesanyához, ezt mondta neki: *Fiacskám, ma együtt megyünk el sétálni!* Vagy nem hallottad, mikor az édesanya túlcseresznyés szeretetében így beszélt kislányához: *Kedves kisanyám, ezt nagyon jól csináltad!* S egyik kifejezést sem érezted fából-vaskarikának, mert érezted, hogy itt a szeretet a szavaknak a szigorúan szabályostól eltérő értelmet és kapcsolatot ad, s a *fiacskám* és *kedves kisanyám* betűszerinti értelme helyett benned is, másokban is, a *feleségem, kislányom* fogalmak merültek föl.

2. Már ez is megérteti velünk, hogy a litániában *Teremtőnknek Anyja* nem okvetlenül fából-vaskarika kifejezés. De még többet is mond a nekünk szánt s az isteni szeretet szókincsének hozzánk jutott hangzata. Mikor az isteni szeretet remekel, nem szavakat kapcsol szokatlan formába, hanem sokkal mélyebbre hatol és tényeket foglal szokatlan egységbe. Ez az isteni szeretet szólalt meg, midőn a Nap már megjelenni készült köztünk az idők teljességekor, és előre-bocsátott irgalom-sugarai létrehozták a Hajnalt, aki aztán meghozta a győzhetetlen Napot. A mindent teremtő Háromságnak Második Személye, aki a mélységek előtt fogantatott, öröktől fogva volt, sőt van. Aki előbb lett a halmoknál és előbb létezett a föld sarkainál s a tenger mélységeinél, a Szent Szűztől vett testet a maga idejében. Mivel ilyenformán a megtestesülés öröktől fogva el volt határozva, és a Szent Szűz öröktől fogva ki volt választva az istenanyaságra, az eszményi rendben létének kezdetétől fogva anyja volt a Boldogságos Szűz Teremtőjének, bár a valóság rendjében csak időszámításunk kezdetén lett azzá.

S így mindenképen helytáll az örök Bölcsesség szavainak a liturgiában reá alkalmazott része:

„Az Úr útjai kezdetén szerzett engem, kezdetben, mielőtt bármit is alkotott. Öröklől fogva rendelt engem, ősidők óta, még a föld előtt. Nem voltak még tengerek, s én már fogantattam. Még nem törlek elő a vízben dús források. Még nem állottak a hegyek súlyos tömegükben. Előbb születtem, mint a halmok. Még nem teremtette meg a földet és a folyókat és a földkerekség sarkait. Amikor az eget fölállította, már ott voltam. Amikor biztos törvénnyel kört vont a mélység színe fölé, amikor a fellegeket ott fönt megerősítette és kimérte a vízforrásokat, amikor a tengert körülvette határával és törvényt szabott a vizeknek, hogy határaikat át ne hágják; amikor a föld alapjait megvetette: ott voltam mellette, mindent elrendeztem és gyönyörködtem nap-nap után. Színe előtt játszadoztam mindenkor. Játszadoztam földje kerektségén. És gyönyörűséggel voltam az emberek fiai közt.” (Péld. 8, 22—35.)

Minden nyelv költői megpróbálkoztak vele, hogy ennek a gazdag tartalmú helynek értelmét költői formákban az emberek elé vetítsék. Egyik legszebb változatát találjuk Danténál, Szent Bernát imájában:

„Oh Szűzanya, leánya ten Fiadnak,
teremtményeknél nagyobb és szerényebb,
őscélja az örök határozatnak:
természetünket a te tiszta lényed
megnemesíté úgy, hogy a Teremtő
teremténné lett benned és szent erényed
méhedben fölggyújtá a tisztelendő
szerelmet, melynek örök melegéből
a Béke e virága volt kelendő.”

(Parad. 33. Babits Mihály fordítása.)

Az Egyház, az Úr örök terveinek magyarázója, Danténál egyszerűbb szavakkal imádkozza a litánia invokációjában kifejezett nagy valóságot: „Alkotódat szülted, s örökre szűz maradsz.”

„Er ist dein Kind, dein Vater und dein Schöpfer.
Wohl uns, dass du ihn durltest einst gebären.
Den Höhe, Tiefe, Breite, Länge nie umgriff, umging.
Den kleiner Leib mit süßer Keusche ihn umfing.
Ein jedes Wunder ist vor dem gering.”

„Ó a te gyermeked, Atyád és Teremtőd.
De nagy áldás ránk, hogy szülhetted nekünk őt!
Kit magasság, mélység, hosszúság, szélesség körül nem
/foghatott,

*De akit embernyi-kicsiny, szüzi tested, lám, befogadhatott ...
E mellett eltörpül minden, ami csoda."*

(Walter von der Vogelweide. Fordította Tihanyi T.)

Mater Salvatoris: Udvözítőnk Anyja

Isten az első nőt teremtő szándékában az élet anyjának szánta, de a Megrontó incselkedése által mégis a romlás terjesztője lett. S utána hány férfi romlásának lett az egyik legfőbb okozója! Nézd csak meg a történelmet!

Szent Jeromos beszéli, hogy *Simon Mágust* ágyasa, *Heléna* segítette. *Antiochiai Miklós* eretneksége nőkkel kezdődött. *Marcion* asszonyt küldött maga előtt Rómába, hogy útját előkészítse. *Montánusnak* tévtanai elterjesztésében főleg két asszony: *Prisca* és *Maximilla*, volt segítségére. *Arius* legfőbb támasza a császár felesége volt. Az Afrikában működő *Donatust* *Lucilla* pénzelte. A spanyol *Elpidiust* felesége, *Agape*, *Priscillianust* pedig *Galla* segítette. *Samosatai Pálnak* asszonyok nélkül sohasem lett volna sikere. *Theofilaktusz* konzul hírhedt felesége, *Marozia*, nagyravágásában még a pápai udvart is uralma alá hajtotta. *Boleyn Anna*, ki az angolok elszakadásának oka volt, *Erzsébet*, ki Angliát megszilárdította az eretnekségben, szintén erre a szomorú listára tartoznak.

S erkölcsi téren hány nő lett ostora éppen annak, akit segítenie kellett volna. Fölvonulnak lelki szemeink előtt a mindenáron uralomra törő nők: a *Médeák*, *Klitemnesztrák*, *Kleopátrák*, *Messzalinák*, egészen addig a nőig, aki a francia forradalomban a *Notre Dame* oltárán tébolyodott lélekkel a megvadult nép tiszteletét itta. A *Heródiások*, akiknek egyetlen céljuk a testi szépség révén uralkodni a férfi-rabszolga fölött. A „*chronique scandaleuse*” szereplői. A *Poppeák*, akik öszvértejben fürödve őrzik szépségüket. A *Báthory Erzsébetek*, akik szűz lányok vérével gondozzák bőrük puhaságát. A *Xantippék* és a férfisorsnak valamennyi megkeserítői, akikről *Salamon* mondja: „Bárminő sebet, csak szívbéli sebet ne. Bárminő bosszút, csak ellenség bosszúját ne. Bármilyen gonosztságot, csak asszony gonosztságát ne.” (Eccl. 25, 17.) Mert kellemesebb együttlenni az oroszlánnaal és sárkánnyal, mint együttlakni rosszlelkű asszony-

nyal (U. o. 23.), akiről *Tertullianus* mondja: „Te az ördög ajtója, az isteni törvény lábbal tiprója, te segítettél megrontani azt, akivel az ördög egyedül nem bírt.” (De habitu mulierum.) Az örök *Adámok*, *Dávidok*, *Sámsonok* és *Salamonok* megrontói, az örök *Évák*, akiknek szépsége miatt Isten gondolata eltávozott az emberek közül (I Móz. 6, 2—3.), s így előtötte a földet az irigység, a vetélkedés, a soknejűség, a fényűzés, a kegyetlenség, a bujaság iszapja, *Bachus* és *Venus* ezerféle gonoszság járma alá hajtotta az embereket és előkészítette a legnagyobb csapást, a vizözönt, ami tömegével pusztította az emberiséget, egyrészt a történelem azóta is tovahömpölygő sok bajának. Ez a nőtípus mint anya is a romlás továbbfolytatója. Miatta: „*Beata sterilis, quae non parit . . .*” (Iz. 54, 1.) Dicsérendő, aki nem szül, mert ivadékával csak a vétek terjed, vérével és tejével a salak gyarapszik, gondolkodásával és érzületével az emberiséget lefelé húzó teher nagyobbodik. Látszólag a régi folytatódik abban a jelenetben is, amelyről a Szentírás a következő szavakkal számol be:

„Midőn letelék a nyolcadnap, hogy körülmétéljék a gyermeket, hivaték az ő neve Jézusnak, miként az angyal nevezte, mielőtt méhben fogantatott. Mikor pedig eltelt az ő megtisztulásának napjai, Mózes törvénye szerint fölívék őt Jeruzsálembe, hogy bemutatassák az Úrnak; amint írva vagyon az Úr törvényében, hogy minden elsőszülött fiúgyermek az Úrnak legyen szentelve; és hogy áldozatot mutassanak be, miként megmondattott az Úr törvényében, egy pár gerlicét vagy két galambfiat.” (Lk. 2, 21—24.)

De csak látszólag, mert a valóságban új világ kezdődik. A gyermek, akit törvénytiszteletből alávetnek a tisztulásnak, *Jézus*, az üdvösség. Az anya pedig az üdvösség anyja, az áldott asszony, aki az *Éva*-stílus nők közül magasra kiemelkedve az előbbiekre mérge okozta bódulatot ellensúlyozta. Nemcsak hogy nem romlás, hanem áldott asszony, áldott méh gyümölcse a Megváltó Krisztus. *Szent Irén* így szól a Szent Szűz eme kiválóságáról: „Amint Éva az egész emberiség számára halált hozott, Mária az egész emberiség szá-

mára az üdvösség oka lett." (Contra Haeres. 3, 22.) Ő tehát több, mint a másik *Mária*, *Mózes nővére*, aki az egyiptomiaktól való kimenekülés, valamint a szolgaság megszűnte után az Úr győzelmét éneкли. (II Móz. 15, 20.) Több, mint *Debbóra prófétanő*, aki bölcsességben törvényt ül Izrael népe fölött a pálmafa alatt. (Bír. 4, 4.) Több, mint *Ruth*, *Eszter* vagy *Judit*, akiknek nevét az asszonyi hűség, a népet nemes egyszerűséggel menteni tudó okosság, az Istenbe vetett rendíthetetlen bizalom, valamint az önfeledt hősiesség miatt a Szentírás egy-egy könyve őrizte meg. Több, mint *Anna*, aki Istennek ajánlott gyermekével prófétát és bírót adott Izraelnek. (I Kir. 1—2.) Több, mint *Sába királynője*, akit a bölcsesség szeretete vezetett *Salamonhoz*, és aki az Úr szerint az ítéletnél kárhoztatására lesz Izrael nemzetségeinek. (Mt. 12, 42; 3 Kir. 10, 1 k.) Több, mint a bűnbánó *Magdolna*, aki *hitt*, amikor az apostolok még kételkedtek; mint *Veronika*, aki az Úrnak akkor adott enyhületet, mikor a férfiapostolok félelemből távol maradtak. Több, mint *Erzsébet*, aki az Úr útjának *előkészítőjét* adta az emberiségnek. Több, mint *Flacilla*, Nagy Theodózius felesége, aki férjét Isten törvényeinek megtartására figyelmeztette és buzdította. Mindenkinél több a Szent Szűz, mert az Éva-nő fogatkozása és hibája nélkül nemének minden jelességét birtokolja. Nemcsak Izrael megmentője, nemcsak a megszűnt egyiptomi szolgaság éneke, nem egy nép bölcse és tanácsadója, nemcsak egy király lelkesítője. Mária az egész emberiség számára az üdvösség anyja, megváltásunk biztosítója, eszköz az emberiségnek a legnagyobb rossz, a bűn hatalma alól való kiszabadulásra.

„Örvendezzünk!” — lelkesít az Egyház a jelesebb Mária-ünnepeken. Az öröm okát megmondja Szent Tamás: „*Maria est speciosa, gloriosa et gratiosa*. (Sermones festivi 32.) Szép önmagában, dicsőséges Istentől fölmagasztalva és kegyelmes a nekünk adott sok segítség miatt. Ez utóbbiról az Egyház így beszél a Kisasszony-napi papi zsoltosza Magnificat-antifó-

nájában: „Boldog vagy Te, ó Mária, és minden dicséretet megérdemelsz, mert tőled származik az Igazság Napja, Krisztus, a mi Istenünk, aki a ránk nehezdedő átoknak véget vetett, helyette áldást adott, a halált legyőzte és az örök élet ajándékát adta.” Aldott Asszony, Üdvözítőnk Anyja! „Vedd el őt a világból, — mondja Szent Bonaventura — és megmarad a bűnök átka és a tévedések útálata.” (De nativ. BMV. S. I. pars 3.) „Üdvözítőnk Anyja, — mondja Szent Agoston — mert férfiaknak és asszonyoknak életet szerzett. Nemünk anyja bűnhődést hozott a világba, az üdvösség szülője megváltást adott. Éva a bűn létesítője, Mária az érdem szerzője. Éva lelki gyilkossággal ártott, Mária életrekeltéssel használt. Az rajtunk sebet ejtett, ez bennünket meggyógyított.” (Sermo 2. de ann.)

*

A legenda szerint Krisztus születésekor Augusztus császárnak, a világ akkori urának egy sibilla azt mutatta, hogy a napban lakó szűz gyermekét a világnak följánlja. Az idők teljességekor anyjával együtt ez a gyermek hiányzott a világnak, a gazdag Rómának, és ma is mindenkinek hiányzik, aki nem tudja buzgó lélekkel imádkozni a litánia eme szavait: *Üdvözítőnk Anyja, könyörögj értünk!*

HARMADIK GYÖNGYVIRÁGSZÁL

Virgo Prudentissima: Nagyokosságú Szűz

A kegyelemből mindegyikünknek az ajándékozó Úr mértéke szerint adatott (Ef. 4, 7.), amely mérték természetesen a Szűzanyánál volt a leggazdagabb. Mindnyájan a kegyelem teljességéből nyertünk, de legbősegebben az kapott, aki az adományozó szívéhez legközelebb állott, a Szent Szűz. Ennek okát hivatása adja.

Kereskedő, hivatalfőnök és minden földbirtokos megfelelő gondot fordít arra, hogy alkalmazottját jól kiválassza. S minél jelentősebb az ügykör, amellyel meg akarja őt bízni, s minél közelebb áll majd hozzá munkálkodásban, annál több gondot fordít a kiválasztásra. Először magában hányja-veti meg az ügyet. Azután barátainál érdeklődik; majd a kiválasztottal beszél; végül kipróbálja és fogásokkal megbizonyosodik arról, hogy igazán méltó-e a fölfogadásra. Esetleg iskoláztatja is. Lelke mélyére azonban nem tud lehatolni, hogy a legszükségesebb erények magvát behintse. Mikor Isten anyát akart választani szent Fia számára, isteni mindenhatóságát érvényesítette. „Akiiket Isten választ ki valamire, — mondja Aquinói Szent Tamás — úgy választja ki és készíti föl őket, hogy alkalmasak legyenek a reájuk bízott hivatal betöltésére.” A Szent Szűz kiválasztása és előkészítése a mennyei Atya részéről azt eredményezte, hogy ha sokan mások okosak, szentek és igazak, akkor Ő legokosabb, legszentebb és legigazabb. Így hozzáfoghatott a megváltásban reá háruló feladat megoldásához.

Az evangélium okossága nem a változékony

tudományokban való jártasság, nem a nyelvek tudása, vagy a zongorázásban való nagy ügyesség, a teniszben való kiválóság, amit ma éppen a nőnevelés terén olyan fontosnak tartanak. Nem a társaságokban való nézetekhez és hangzatos jelszavakhoz való alkalmazkodási készség, ami nélkül a világon való eligazodást és érvényesülést szinte lehetetlennek mondják. Igazi okosság az élet nehézségei és szövevényes útjai közt a változatlan isteni törvényekhez való ragaszkodás, a kívánságok fékezése, a vágyakon való uralkodás, a nyugtalanságot okozó igényekről való lemondás és az összeszedettség. Mert „a világ szórakozásaiban eltévedt elme sohasem bukkan rá az örök szépségre és az örök igazságra, ami nélkül minden tudománya ellenére is oktalan marad. Die höchste Liebe und die höchste Kunst ist Andacht. Dem zerstreuten Gemüte erscheint die Wahrheit und die Schönheit nie“ — mondja Herder. Okosság elsősorban a legszükségesebb ismeretek alapos megszerzése és a legnagyobb okosság a szerintük való élet a Szűzanya követésében, aki az élet célját az Istennek való föltétlen szolgálatban látta és a világ minden rontó befolyása ellenére egész életében ragaszkodott hozzá.

A Szentírás sokszor beszél az evangéliumi okosságról. Egyszer elmondja, hogy a szűzekben okosság az Úr Jézus eljövetelére várni és erre mindig készen lenni. Leír egy jelenetet is, amely szemléletesen mutatja meg az okosságot és megszerzésének módját.

„Betére Jézus egy faluba, ahol egy Márta nevű asszony befogadá őt házába. Vala pedig ennek egy Mária nevű nővére, aki az Úr lábaihoz ülven hallgatta az ő igéjét. Márta pedig sürgött-forgott a sok házi dologban. Egyszer csak előlépett mondván: Uram, nem gondolsz-e vele, hogy nővérem egyedül hagyott engem szolgálni? Mondd neki, hogy segítsen engem. Felelvén, monda neki az Úr: Márta, Márta, sok gondod van és sokkal vesződöl. Pedig egy a szükséges. Mária a legjobb részt választotta, amely el nem vétetik tőle.“ (Lk. 10, 38—42.)

Ez a Mária a legokosabb Szűznek első és olyan

jó követője a gyakorlati keresztény életben, hogy az ellentétes világnézetben lévők is sokan megcsodálják érte, de még a hivatottak közül is csak kevesen követik, mert követése nem könnyű. A liturgia Nagybaldogasszony napján őt szerepelteti a Szűzanya képviselésében.

Rénan, a hírhedt francia közíró, a montecassinoi kolostorban ennek az életnek szemlélésekor a látogatók könyvébe ezt írta neve mellé: „Unum est necessarium. Maria optimam partem elegit.” Egy a szükséges. Ezzel szemben az oktan emberek mennyi mindent szükségesnek tartanak! Hogy törik magukat. Ejjelt nappallá téve vesződnek, hogy hiú terveik megvalósuljanak. S a földiek elvesztésétől félve nagyon sokszor az örökkévalókkal semmit sem törődnek és ezért mindkettőt nélkülözni kénytelenek. Temporalem perdere timuerunt, vitam aeternam non cogitaverunt ac si utrumque amiserunt. (S. Aug. Tract. 59. in Jn. sub finem.) Vagy legjobb esetben a végén azt veszik észre, hogy amiért vesződtek, az megvan, de nem sokat ér. Ami ellenben nagyon kellene, azt sajnálattal nélkülözi. Ha halottak beszélni tudnának, hánynak volna az a szomorú bizonyágtétele, hogy legtöbb iparkodásuk hiúságok hiúsága volt.

Egy orosz nábob hirdetést tett közzé, hogy nála olcsón lehet venni nagy fekvőségeket. A hírt meghallotta egy földéhes ember. Mindenét pénzzé tette, hogy Oroszországból néhány év múlva dúsgazdag emberként térhessen vissza. A nábob kedvező ajánlatot tett neki. Annyi földet ad a vevőpénzért, amennyit az új gazda egy napi járással körül tud keríteni. Reggel nagy irammal indult neki. Délután 4 órakor már alig húzta lábait, de még mindig ment, mert még több föld kellett neki. Eszébe ötlött, hogy egy ilyen birtokhoz is kellene, tehát bekanyarintott a körbe egy szép kis erdőt is. Majd arra gondolt, hogy jó legelő nélkül igazi gazdálkodás nem gondolható el. Konyhakert és halastó is elkelne. Mindez benne is volt már a körben, mikor a vérmes reményességekkel bélelt új-gazdag teljesen kimerülve összerogyott és meghalt. „Vedd az ást, mondotta a nábob kísérijének, és áss egy 2 méter hosszú, fél méter széles gödröt.” Mielőtt ráhányták a földet a holttestre, letérdeltek és elmondták a boldogtalan lelkéért egy Miatyánkot. Tehát a sok földre, a zöldségeskertre, halastóra, rétre nem volt már szüksége, de neki is, nekünk is szükséges az, hogy az Isten kegyelme

velünk legyen egész életünk folyamán és főképp halálunk óráján ne hagyjon el minket. Erre a nélkülözhetetlen okosságra tanít minket a nagyokosságú Szűz.

Virgo veneranda: Tisztelendő Szűz

„Ama napokban szólott az Úr Acháznak: Kérj valami csodajelet lent a pokoli mélységben, vagy fönt a magasban. És Acház így válaszolt: Nem kérek, nem kísértem az Urat. És folytatta: Halljátok mind, kik Dávid házából vagytok. Nem elég, hogy terhére vagytok az embereknek, hogy Istent is nyugtalaníjátok? Maga az Úr ad majd nektek jelet. Egy szűz méhében fogan és fiat szül és neve Emmanuel lesz. Vajjal és mézzel él, hogy elkerülje a rosszat és kövesse a jót.” (Iz. 7, 10–15.)

Naponta háromszor szólal meg a harang Ürangyalára. 400 millió katolikus hívőnek hirdeti az igazságot, hogy az Úrtól ígért égi jel megadatott, és hogy a Tisztelendő Szűz az, aki által jött ez az égi jel. A mód, ahogy a tiszteletadás kifejlődött, legszébb bizonyossága annak, hogy a Szűz igazán Tisztelendő.

*

Az ószövetség imarendje ez volt: „Istenhez kiáltok. Este, reggel és délben szólok Hozzá és meghallgatja szavamat.” (Zsolt. 54, 18.) A legelső keresztény könyv szerint a Miatyánkot naponta háromszor kell elmondani. (Didache 8, 4.) *Szent Ágoston* pedig a zsoltárt így magyarázza: „Imádkozzunk főképen reggel, délben és este. Este a kereszten, reggel föltámadásban és délben a dicsőséges mennybemennetel útján találjuk az Urat. Este az önmagát halálra adó, reggel új életre ébredő Úrról gondolkodjunk, s délben arra kérjük, hogy a mennyben az Atya mellett kérésünket meghallgassa.” (Enarr. in Ps. 54. et 18.) *Szir Szent Efrém* († 373) ezt mondja: „Imádkozzál, amikor csak tudsz, de főként este, reggel és délben.” Ez a keresztény magánajátosság akkor lett katolikus imaprogrammá, amikor a szívek adott jelre együttdobogva nagy erőt és áldást kezdtek képviselni. Mint ahogy a páracseppek felhővé, majd esővé tömő-

rülve földjeink számára áldásszámba mennek. S csodálatos, hogy ez az együttdobogás olyan hamar a Szűzanyára gondolva történt!

1. Az emberi élet a sírok mélységének és a csilagos ég magasságának kettős csöndje között zajlik le, mondja Carlyle. Mikor az éj beköszöntésére egy pillanatra elül a zaj, arra a gondolatra, hogy esetleg a sírban folytatódó csönd lesz belőle, mindenkinek megdobban a szíve és szívesen kap a segítség után, amit a Szűzanyának búcsúkkal ellátott köszöntése biztosít. Ez a gondolat önmagában is biztosította volna az Ave Maria elterjedését és fennmaradását, ha nem is segítette volna a hegyen-völgyön zengő-bongó, reményt keltő és hitet tápláló esti harangszó poézise, amely idők folyamán annyi költő lelkét megihlette. Ezek közt van *Dante* is, világszerte ismert híres versével, melynek legbravúrosabb magyar fordítása így hangzik:

„Eljött az óra, amelyben fordul szíve a hajósnak,
s lágy bútól nem menekszik aznap,
hogy búcsúját hallotta híve.
S melyben az új utast pengéi metszik fájó vágynak,
hallván távoli harangot,
amely a holt napot siratni tetszik.”

(Purg. 8, 1—6. Tóth Árpád fordítása.)

Egy általánosan elterjedt vélemény szerint az 1095-ben meginduló kereszteshadak segítésére elrendelte II. Orbán pápa az Űrangyalát a clermonti zsinaton. De bármilyen szép gondolatot ront is le, előre ki kell jelentenünk a nézet tarthatatlanságát. Éppen olyan alaptalan a másik vélemény is, hogy III. Honorius († 1227) vagy IX. Gergely († 1241) pápa lett volna a harangszóra szokásos Űrangyala elrendelője. Amint ugyanis az Egyházban minden szokás lassankint jelentkezett és észrevétlenül fejlődött, így volt ez a reggeli, déli, esti harangozással és az Űrangyalával is. A naponkinti három harangozás és a három Ave Maria a romlatlan néplelekkel találkozó dogmatika kivirágzása éppen úgy, mint ahogy a jó termő-

talajjal érintkező tavasz előhossa a nefelejcsét és az illatos gyöngyvirágot.

A 10. századbeli bencés regula előírja, hogy a zsolozsma végén az apát csöngessen és három imát mondjon. Az okát a regula így adja meg: „Amint három imával kezdték meg a napot, hárommal akarják zárni is.” Sok kolostorban a breviárium befejezése után „ad sonum campanae ter Ave Maria a prostratis: harangszóra, leborulva három Üdvözlégý Mária” következett.¹ A caeni zsinat (1061) meg azt határozta, hogy „estére jeladással mindenki imára hívassék fel”. Az „Angyal köszönté Szűz Máriát, Üdvözlégý Mária...” stb.-t először az arezzói franciskánusok énekeltek a papi zsolozsma befejezésekor 1250-ben. Az 1269-i assiszi franciskánus zsinat azt határozta, hogy megkezdésekor jelt kell adni, hogy a nép szíve-lelke is a kórossal lehessen. Észak-Itália ferences kolostorai pedig egy 1295-ben tartott közös gyűlésükön azt a határozatot hozták, hogy „3 kondításra térdénállva 3 Üdvözlégý mondandó”.

Nem csoda, ha toronyról-toronyra száll a kedves hang, amely betegbe és egészségesbe, a rögök közt dolgozó földművesbe és az utat rovó vándorba új erőt önt. Senki sem tudja, hogy mikor kondult meg az Ave Mariára való fölhívás. Az első történelmi adat a brixeni egyházmegyébe vezet, ahol a püspök 1239-ben búcsút engedélyez azoknak... „*akik esti harangszóra 3 Üdvözlégýt mondanak*”. (Hist. Jahrb. 1902. 39. 1.) A második emlékkel mindjárt Szűz Mária országában, hazánkban, találkozunk, ahol 1307-ben az Udvardon gyűlésező esztergomi zsinat azt határozza, hogy... „amint azt sok vidéken a keresztény hívek gyakorolják naponkint, amidőn a nap már nyugovóra hajlik, az összes szerzetes- vagy világipap-prelátusok s az összes plébániák papjai harangoztassanak, s a jel hallatára a hívek a Szűzanya dicséretére 3 Üdvöz-

¹ Martene, De antiquis monachorum ritibus. Lugduni, 1690. I. 117. l.

légyet mondjanak, hogy így bűneik bocsánatát megnyerjék". Montpellier püspöke 1316 körül rendel esti Ave Maria-harangszót, „vespertinum pulsum campanae ad salutationem Beatae Virginis”. A spanyol katalán földön 1322-ből való az első adat. Winchester püspöke az 1324-i okmány szerint azt mondja, hogy „a tüzeltő esti harang jelzésére”, vagy ahol ez a szokás nincs meg, „ott estenden 3 kondításra 3—3, összesen 9 Üdvözlégy mondandó”. Így indul hódító útjára az esti harang, főként azonban a pápai dekrétum után, amely Róma minden kerületében megjelöl egy templomot, ahol esténként Üdvözlégyet kell harangozni. „A Szűzanya tiszteletére és abból a célból, hogy közbenjárása által a hívők az isteni Fölségtől minél több kegyelemben részesüljenek, mondja a dekrétum, nagyon illendőnek tartjuk annak elrendelését, hogy az éj közeledtével naponkint megszólaljon a harang és a hívek harangozás közben mondják el az angyali köszöntés szavait... Mindazoknak, akik az említett időben a fönti üdvözlést megismélik, a mindenható Isten irgalmára, a dicsőséges Szűzanya érdemeire, Szent Péter és Pál apostolok közbenjárására támaszkodva, minden esetben 10 napi bűcsút engedélyezünk.” Így rendelkezik XXII. János pápa 1327-ben.

2. Ha az esti ima enyhülés az egész napi munkában törődő ember lelkének, nem kisebb a jelentősége a reggeli imának sem. Már a régi pogányok azt mondták: „A Jove principium!” Jupiterrel kezd a napot! A jó kezdés a jó folytatás biztosítója. Szent Ambrus pedig azt mondja: „Kövesd a madarakat, minden este és reggel hálát adván az Úrnak. Minden reggel új életkezdés, s benne az ima a több erőt adó harmat. Azért az esti harangszót rövidesen nyomon követi a reggeli is. Bolognában 1260-ból, Bresciában, Luccában, Milánóban, Parmában 1317-ből, Avignonban és Páviában 1330-ból vannak már emlékei. Részen munkakezdésre, részben csak imádságra ad jelt és fölhívást. *Dante* is mondja:

„*Maria, il bel fior che io invoco e mane e sera...*”

Mária, szép virág, akit segítségül hívok reggel és este...”

(Parad. XXIII. 97.)

A francia *Lavaur*-ban 1386 körül tartott zsinat határozata szerint az estéli harangszóval kapcsolatos gyakorlat mintájára a papok kiközösítés terhe alatt kötelesek buzdítani a híveket, hogy Krisztus Urunk 5 szent sebe tiszteletére 5 Miatyánkot, a Szűzanya 7 fájdalmának tiszteletére 7 Üdvözlégyet mondjanak el. „Amikor a hajnal megaranyozza az eget, Mária nevét mondom ki. Mikor az alkonyat világossága kihúny, újból azt kiáltom: Mária!” — mondja egy 1450-ből származó jámbor szabály.

3. A déli harangozás dolgában *Prága* jár elől jó példával (1368). *Olmützben* 1413 óta pénteki napon délben 3 Miatyánk és 3 Üdvözlégy volt kötelező. *Salzburg* 1418-ban csatlakozik a déli harangoztatás gyakorlatához. A déli harangszó terjedésében nagy jelentősége volt annak a ténynek, hogy a nándorfehérvári csata előtt (1456 jún. 29.) *III. Kallixtus* pápa naponkinti déli harangozást, és a török elleni háború sikeréért 3 Miatyánkot, 3 Üdvözlégyet rendel.¹ Konstantinápoly 1453-ban a török hatalmába került és tornyain az üdvösség jelét a félhold váltotta föl. Mohammed török szultán már Belgrád felé tartott, és azt négy hónapig erősen ostromolta. Végre iszonyú támadást intézett ellene. A bezárt és fáradt vitézek már elhatározták, hogy megadják magukat. Akkor *Hunyadi Jánossal* egyetértve *Kapisztrán Szent János* a keresztények hősi védnökének, Máriaanak pártfogásáért esedezett. Erre a keresztény vitézek megtámadták a törököt és győzelmet arattak. *III. Kallixtus* pápa az eredményt a Boldogságos Szűz közbenjárásának tulajdonította és emlékezetére harangszóval adott jelre az egész keresztény Egyházban egy Angyali Üdvözlétyet imádkoztatott, d. u. 2 és 3 óra között, mert

¹ Pastor, *Geschichte der Päpste* I. 699. l., és Karácsonyi, *Magyarország egyháztörténete* 99. l.

a győzelem akkor következett be; ezt az időpontot később a dél váltotta föl.² Végül VIII. Kelemen pápa előírja, hogy mindenütt naponta háromszor kell a Szűzanya tiszteletére harangozni (1600). *Meaux* 1520, *Róma* 1600, *Brixen* 1603, *Konstanz* 1609, *Augsburg* 1610, *Genf* 1613, *Salzburg* 1616, *Köln* 1627, *Trier* 1628-ban már ezt a szokást követi. A pápai rendelet tehát az eszmét egyrészt terjesztette ugyan, de másrészt hosszú szokást pecsételt meg, amelynek végső fejlődési fokán a 3 Üdvözlégység a mai Ürangyala-imádkozássá alakult át.

Az 1594-i *Thesaurus*-könyvben a reggelre előírt imádságnak ez az alakja: *Regina coeli laetare. Ave Maria ... Quia quem meruisti portare. Ave Maria ... Resurrexit, sicut dixit. Ave Maria ... Oratio, Deus, qui per resurrectionem ... Este* viszont ezt kell mondani: *Angelus Domini* nuntiavit Mariae et concepit de Spiritu Sancto. *Ave Maria ... Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum. Ave Maria ... Et Verbum caro factum est et habitavit in nobis. Ave Maria ... Oratio, Deus, qui de Beatae Mariae Virginis utero ...*

A mostani Ürangyala először 1571-ben jelent meg nyomtatásban V. Pius rendeletére. A záró imádság itt már a Kérünk Téged, Uristen, amely Nagy Szent Gergely Sacramentariumában a Gyümölcsoltó Boldogasszony-napi imádságok közt van. Phil. Rovenius érsek *Institutionum christianae pietatis* című négy könyvből álló munkájában is így olvasható már, amely Antwerpenben jelent meg 1635-ben. Az eltérés a maihoz képest mindössze annyi, hogy az *Ora pro nobis Sancta Dei Genitrix, Ut digni efficiamur promissionibus Christi* helyett a *Dignare me laudare* verzikulus szerepel. Ilymódon teljesen megvalósult a reggeli, déli és esti imádságnak szentágostoni indokolása, mely szerint a halálra, feltámadásra induló, illetve a dicsősége trónusán ülő Úr Jézusra gondolva kell imád-

² Balogh i. m. 397. l.

kozni. A Szűzanya közbenjárásával kérjük Istent, öntse lelkünkbe szent kegyelmét, hogy akik az angyaltól hozott üzenet által megismertük az Ő Fiának, Jézus Krisztusnak az emberré levését, az ő szenvedése és keresztye által jussunk el a dicsőséges feltámadásra.

„Mikor megszólal az Űrangyalára hívó harang, mondja egy misztikus, reggel kétszeresen illatoznak a virágok, délben színesebb a madarak csicsérgése és este megédesedik a csillagok fénye.” De legtöbbit mond a reggeli, déli és esti harangszó a földi hazába számkivetett embernek. Hangja irányító szó a magasba vágyó lélek számára. Egy-egy csöpp méz, amely után mohón kap a siralomvölgyében járó szegény és gazdag, hogy mindenképen kiűritendő, örömmel telt poharába tegye. Napóleon arra kérte őret Szent Ilona szigetén, hogy szólalhasson meg Űrangyalára a fára függesztett csengő. De ez a kegy nem adatott meg neki. Amikor az Egyház megőrizte az Űrangyalára való harangozás régi szép szokását, mélységes lélekismerettel és anyai jósággal mindnyájunk igényéről gondoskodott. Toronyról-toronyra terjed a *Tiszteendő Szűz* köszöntése, s a híveket belevonja a kegyelemáradásba.

Virgo praedicanda: Dícsérendő Szűz

Az Űrangyala harangja a Szűzanya áhitatos tiszteletét sürgeti. A liturgia szavai által, nagy jutalmat helyezve kilátásba, maga a Szent Szűz biztat mindnyájunkat dícséretére: „*Akik fényt derítenek rám, örök életet nyernek!*” (Jéz. Sir. F. 24, 31.)

Fényt derített a Szűzanyára *Szír Szent Efrém*, a Szentlélek Citerája, a szép Mária-énekekkel. *Goethe* a *Faustban* a *Gretchen* ajkára adott Ave Maria-val. *Byron lord* az Ave Maria című költeményével, amelyet utólérhetetlen szépségei miatt a legtisztább égi szeretet dallamának mondtak. Fényt derített rá *Nagy Theodosius*, mikor az istenanyai méltóságot tagadó nesz-

toriánusok ellen fegyveresen lépett föl. Fényt derített rá *Nagy Szent Leó* pápa, mikor tiszteletére szép templomot építtetett. *Chilidelbert*, mikor a tiszteletére Párizsban épült templomnak alapkövét letette. *Szent István* királyunk, mikor országa patrónájának választotta. *II. Henrik* francia király, aki naponkint elmondta a szentolvasót. Fényt derített rá *a firenzei Signoria*, mikor templomát építtetve a munkásoknak megparancsolta, hogy az megfelelően a Szűzanya méltóságának. Fényt derített rá *Marco Cornaro dozse*, aki a velencei tanácsterem számára megfestette a Boldogságos Szűz megkoronáztatásának képét. A *Santa Maria Maggiore* római templommal fényt derített rá *Giovanni patricius és felesége*, akik építtették. *Ferdinánd és Izabella*, akik az amerikai gyarmatokból kapott első arannyal mennyezetét megaranyozták. *Toledo Ferenc* jezsuita bitoros, aki halálos ágyán alapítványt tett, 12 papja számára úgy végrendelkezvén, hogy ebben a szép templomban szombat estéken és a Szent Szűz ünnepeinek vigiliáján énekeljék el a Loretói-litániát. *XII. Pius pápa*, aki 1899-ben itt mutatta be első szentmiséjét. Fényt derített rá *VII. János* pápa, mikor az egyik bulláját a következő kitételrel fejezi be: „Joannes, indignus servus Beatae Mariae Virginis, János, a Boldogságos Szűz méltatlan szolgája.” Aztán a nagy *XIII. Leó pápa*, aki a szentolvasó tiszteletét nagyon terjesztette. Fényt derített rá *Pietro Bianchi* azzal, hogy a Szent Péter-templomban elkészíttette a Szeplőtelen Fogantatás szép mozaikját. *IX. Pius*, aki azt a Szeplőtelen Fogantatás hittételének kihirdetésekor, 1854 december 8-án aranykoronával díszítette. Ezt az aranykoronát a római nők az 50 éves évforduló alkalmából briliáns koronával cserélték ki.

Fényt derített rá *Mansfeld tábornok*, aki a hosszú hadjárat idején (1592—1606) délben és este kürtjelre minden katonájával együtt térdenállva mondta el az Űrangyalát. *Professor Ghirardi*, amikor 1899 augusztus 28-án az Alpok 3537 m magas csúcsára felvitette azt a szobrot, amely az olasz gyermekek

szórakozásra kapott, de erre a célra félretett filléreiből készült. A *kalocsai Miasszonyunk-zárda*, melynek az alapításkor történt ünnepélyes megnyitása és átvétele Mária nevenapján, szeptember 12-én történt (1860).

Aztán fényt derítettek rá mindazok, akik a tudomány, művészet vagy az apostolság nyelvén iparkodtak mást az iránta való szeretetre hangolni. *Fra Angelico*, aki őt olyan áhitatosnak, *Leonardo de Vinci*, aki olyan tisztának, *Michelangelo*, aki olyan fájdalmasnak, *Rafael*, aki olyan szépnek festette, s halálos ágyán azt kérte, hogy abba a templomba temessék, amelynek számára a legszebb Mária-képeket festette. Fényt derített rá *Murillo*, aki a Szűzanyát 22 képben festette meg utólérhetetlen bájjal. Fényt derített rá *Carlo Dolci*, aki esküvel fogadta meg, hogy művészetét csak a Szent Szűz tiszteletének terjesztésére fordítja. Fényt derített rá *Damaszkuszi Szent János*, aki egész életét a Szűz Mária-tisztelet előmozdítására szentelte. *Berchmans Szent János*, aki vérével írta alá a fogadalmat, hogy élete végéig hirdeti a Szeplőtelen fogantatásnak akkor még dogmaként ki nem hirdetett tételét. *Kalazanti Szent József*, a piarista rend alapítója († 1648), akinek tűzben égett az arca, valahányszor a gyermekeknek a Szent Szűzről beszélt. *Liguori Szent Alfonz* († 1787), akinek hüvelyk-, mutató- és középső ujját VII. Pius pápa a rendtől emlékül kérte, mert „olyan jól írtak Istennek és a Boldogságos Szűznek dicsőségéről, qui tam bene pro gloria Dei, Mariae Virginis scripserunt”. Tisztelendő *Palotti Vince* rendalapító († 1850), piarista tanítvány, aki sohasem prédikált a nélkül, hogy a Szűzanyáról meg ne emlékezett volna. Fényt derített rá a híres nyelvész, *Lipsius*, aki aranytollát Szűz Mária képe alá akasztja. *Volta Sándor*, a híres fizikus, mikor elzarándokolt Einsiedelnbe. *Ozanam* († 1717), aki *Ampèren* többet segített szentolvasójával, mint az összes jámbor könyvek és prédikációk. Fényt derített rá *Galilei*, *Muratori*, *Viviani*,

Ximenes, akik haldokolva az ő képét kívánták látni és fagyos kézzel még csókot intettek feléje.

Fényt derített rá *Kránitz püspök*, akit szentoltvasóval a kezén találtak halva. *Prohászka püspök*, akinek a *Soliloquia* című naplójában az 1883 október 7. kelte alatt ezt olvasom: „Fölajánlom a Bakácskápolnában tisztelt Szűznek az imát, a szót, az írást, a szenvedést. Mindez az övé. Kérem, hogy tökéletesítse, amennyiben akarja, hogy használjon. Minden héten egyszer ott mondom el a rózsafüzért s minden nap e szándékból ajánlom föl.” Fényt derített rá *Balogh Ágoston plébános*, aki 1829 Gyümölcsoltó Boldogasszony napján járult először a szentáldozáshoz. 1842 Kisasszonynapján mondta első szentbeszédét, 1844 Nagyboldogasszony napján a Galgóci-várban mondta első tót beszédét; 1844 Szeplőtelen fogantatás napján szentelték pappá. 1845 Gyümölcsoltó Boldogasszony napján mondta első szentmiséjét. 1846-ban a Szent Szűz bemutatása napján lett plébános és Szeplőtelen fogantatáskor köszöntötte először híveit a szószékről. 1869 Nagyboldogasszony napján ünnepelte papi jubileumát s 1872 Szeplőtelen Fogantatás napján adta közre *Beatissima Virgo Maria Mater Dei qua Regina et Patrona Hungariae* című könyvét.

*

A festészetben beszélnek hideg és meleg színekről. A Szüzanya dicsőítésében is szó lehet hideg vagy meleg fényről és színezésről. Hideg az a dicséret, amelyben a hatalom tényén, a szellem sziporkáján és a génusz gondolatán kívül nem látszik semmi egyéb sem. Meleg az a dicséret, amelyen minél több lélek és szeretet érzik.

Igy gondolkozott „Giustiniani bíboros, a Szüzanya hűséges tisztelője, aki halálos ágyán nagy örökséget hagyott rá, hogy e hódolat által ott legyen minden kincse, ahol szíve mindig volt szeretetben”. Így mondja ezt a nagy bíborosnak sírfelirata a római Minerva-templomban. Hasonló értékes dicsérettel

adózott neki az a kisfiú, aki súlyos betegen feküdt, mikor társai kongregációs tagfelvételtre készültek. Már az oltár előtt a fogadalom szavait mondták: „...életem utolsó lehelletéig neked szolgállok. Amen” Éppen ezekre a szavakra érkezett oda. Még volt annyi ideje és ereje, hogy ezt a néhány szót, az utolsó mondat végét ő is kimondja a többi után, aztán összeesett és meghalt. Még drágább fényt derített rá a hetven éves haldokló, aki azt mondta, hogy hosszú élete folyamán tudomása szerint halálos bűnt sohasem követett el, s ezt a nagy kegyelmet a Szent Szűz iránt érzett meleg szeretetének tulajdonítja. Mindezek életet találtak a Szűzanyában és üdvösséget merítettek az Úrtól.

Virgo potens: Nagyhatalmú Szűz

A szüzesség hatalom. A szervezet erőinek fönn-tartásában, a kombináló képesség megőrzésében és frissességének biztosításában, a minden munkakörhöz szükséges szent nyugalom megszerzésében, a nehézségek elviselésében, a meggyőződésnek félelem nélkül való kifejezésében olyan hatása van, amivel a világon semmi sem versenyezhet. El nem tékozolt erőivel határozottan szól, a tévedés félelme nélkül tervez és cselekszik. Valóban: magna parens rerum, a dolgok nagy létesítője és a nagy dolgok szülője. Minden tiszteletet megérdemel, amivel a történelem folyamán meg is becsülték már a pogányok idejében is, akik megőrzésében ugyan nemigen tündököltek, de értelmük nem tagadta meg tőle a tiszteletet. Felfogásuk szerint az Olimpus összes istenei közt a szűz Diana volt a legbátrabb és legtehetősebb. Az okosság istennője, Minerva, szintén szűz volt.

Valóban „magna parens rerum”, nagy eredmények létrehozója. Maximinus római császár *Alexandriai Szent Katalint* hite miatt pörbe fogta. Arra az esetre, ha felfogása mellett kitart, biztos vesztén sajnálkozván, összehívatta a birodalom bölcseit, hogy rábeszéléssel próbálják meg őt a keresztény „babo-

nától" eltéríteni. Ennek éppen ellenkezője történt: a bölcsek Krisztus követői lettek. A császár akkor tizenegy napi börtönre ítélte. Felesége és Porphyrius vezér meglátogatták és szavainak hatása alatt kereszténnyé lettek. *Cap dret, cor net*, mondja a katalán közmondás; a tiszta szív nagy önérzet és magával ragadó erő. *Sziénai Szent Katalin* († 1380) olyan pártoskodást szüntetett meg vele, amellyel Dante-súlyú tudósok és politikusok hiába próbálkoztak, és előkészület nélkül olyan könyveket írt, amelyek magas teológiát tartalmaznak. *Szent Teréz* pedig harminckét kármelita kolostort reformált meg, s műveiből *Szalézi Szent Ferenc* és *Liguori Szent Alfonz* is merítettek. „A belső életnek lemélyeségebb titkait minden tanultság nélkül utolérhetetlen világossággal írta meg” — mondotta róla a Rota Romana V. Pálhoz adott felterjesztésében. Igen, a tiszta szív nagy erő. „Karom erős, mert szívem tiszta” — mondta a Szentsír védelmezője és bárója, *Antiochia* és Jeruzsálem elfoglalója, *Bouillon Gottfried*. „A bátorsággal együtt birtokolta a szüzességet is” — mondja az ószövetségi hősnőről a Szentírás (Judit 13.). Ennek a legteljesebb értelme az, hogy a szüzességgel együtt birtokolta a bátorságot is, amint azt Franciaország megmentőjéről, az Orleansi Szűzről is el lehet mondani.

De mindez méginkább igaz a Szent Szűzről, akinek hatalma nagyobb mindenki hatalmánál, mert legközelebb van minden hatalom forrásához, a menygyei Atyához, szent Fia révén, „Akinek az égben és földön minden hatalom adatott”. (Mt. 28, 18.) És aki azt a gyermeki szeretet nagylelkűsége szerint elsősorban szent Anyjára való tekintetből érvényesíti. Amennyiben tehát az Úr Jézus hatalmas, a Szűzanya is az. A hívők meggyőződése eme meggondolás alapján joggal ellenállt minden olyan kísérletnek, amely a Szent Szűz hatalmát iparkodott elszínteleníteni, és a Szentírásnak egy kedves jelenetére támaszkodva indokoltnak találta segítségét kérni.

„Az időben menyegző lőn a galileai Kánában: és ott vala Jézus anyja. Meg volt pedig hívá Jézus is tanítványaival együtt a menyegzőre. És fogytán lévén a bor, mondá Jézus anyja neki: nincs boruk. Felelé neki Jézus: mi közöm nekem és neked, ó asszony, még nem jött el az én óráim. Mondá az ő anyja a szolgálknak: amit nektek mond, cselekedjétek. Vala pedig ott 6 köveder elhelyezve a zsidók tisztulására, egyenkint két vagy három korsó tartalmú. Mondá nekik Jézus: töltsétek meg a vedreket vízzel. És színig tölték azokat. És mondá nekik Jézus: Merítsetek most és vigyetek a násznagynak. És elvivék. Amint pedig megízlelte a násznagy a borra vált vizet, és nem tudta, honnét való az, — de tudták a szolgálk, kik a vizet merítették vala — előhívá a násznagy a vőlegényt és mondá neki: Minden ember először a jó bort adja és miután megittasodtak, akkor az alábbvalót; te pedig mind-
 eddig tartogattad a jó bort. Ezzel kezdte meg Jézus csodajeleit a galileai Kánában; és nyilvánosságra hozá dicsőségét és hívének öbenne tanítványai.“ (Jn.
 2, 5—11.)

Amit a galileai Kánában a Szent Szűz megkezdett, azt a multban szünet nélkül folytatta és folytatja ma is.

Emiliani Szent Jeromos († 1537) velencei származású katonatisztet ellensége a csatában foglyul ejtette és megkötözött kezekkel egy rettenetes börtönbe vetette. (Carlo Dolci.)

Tehetetlenségében csak töprengött, de a hatalmas Szűz megmentette őt, amiért hálából egész életét a keresztény felebaráti szeretetnek szentelte. Volt idő, amikor sokkal többen, ezren és ezren jutottak hitetlenek fogságába. A legtöbb ember nem is gondolt arra, hogy ezen segíteni lehet. A rágondolók pedig tehetetlenül töprengtek. *Nolaszkusz Szent Péter* († 1257) a hatalmas Szent Szűzhöz imádkozott és kérte, hogy mondja meg neki, mi lehet a megoldás. Ima közben megjelent neki a Jótanács Anyja, a hatalmas Szűz és megmagyarázta neki, hogy szent Fiának nagy gyönyörűsége telnék benne, ha az ő iránta való tiszteletből a mondott célra Rend alakulna. A Szent meghallgatta az égi szótatot és Pennaforti Rajmunddal

s I. Jakab aragoniai királlyal együtt, akiknek ugyanazon éjjel ugyanazon ösztönzéssel jelent meg a Szent Szűz, megalapították a fogolykiszabadító vagy Mercedárius Rendet. Fővédőjük és segítőjük mindig a Szent Szűz volt.

Ma a hatalmas Szent Szűz ilyen segítségére látólag nincs szükség, de nézzük csak meg akár egy napi ujság kishireit, mindjárt másképp gondolkozunk.

Torontálvásárhelyen a 48 éves *Polgár József* és a 46 éves *Kovács Sándor* már régóta engesztelhetetlen gyűlöletet tápláltak egymás iránt. Tegnap a korcsmából jövet Polgár hetykén felszólította haragosát, hogy vívjanak egymással kaszapárbajt. Kovács beleegyezett. A kaszák előkerültek, s a párbaj hamarosan véget ért: Polgárt sebeivel beszállították a kórházba, s ott meghalt. Kovácsot a csendőrség letartóztatta.

Bekey János mélykúti gazdálkodó kilenc éves leánykája atyja vadászfegyverével kezdett játszadozni. Ráfogta a fegyvert kilenc hónapos öccsére. A fegyver elsült és a golyó a kis Gábort azonnal megölte.

Újlétán *Miklós László* hirtelen haragjában egy karóval úgy föbe vágta Lisztes Lajost, hogy az másnap meghalt. A tettest a csendőrség átadta az ügyészségnek.

Bogdán József gazda azzal távozott el battonyai tanyájáról, hogy csak este megy haza. A határban meggondolta a dolgot, hazament és feleségét a béressel enyelegve találta. A legényt egy kocsilöccsel úgy fejbe vágta, hogy az azonnal meghalt. A gazdát letartóztatták.

*

Egyik nap olyan, mint a másik: telve ezer bajjal-jajjal, amelyek eredményeként annyi a rab. Aztán mennyi az egyébfajta szerencsétlenség, amelyek közt a Szent Szűzhöz fordulunk. -

Kiváltságos Szent Szűz,
mindenek közt enyhe,
oldd föl bűneinket,
enyhíts, tisztíts minket!

Szabadíts rabokat,
adj fényt a vakoknak,
űzd el bajainkat,
kérj számunkra jókat!

S amikor arra kérjük, hogy a fogságban sínylődők keserveit szüntesse meg, elsősorban természetesen a sokkal károsabb szellemi fogságra gondolunk. Kérjük, hogy szent Fiánál közbenjárva hullassa le a lelkekről a csúnya és kínzó bűnbilincseket. Oszlassa el

a gondolkozásról az előítéletek ködét. Szabadítson meg a szenvedély mámorától, az indulat, tudatlanság, feledékenység tébolyától. Szabadítsa meg a gyengéket az erőszakosaktól, a modern élet káros jelszavainak, a nemkeresztény ujságok terjesztette féligazságok és teljes hazugságok átkától, a nyilvánossági jogra szert tevő bűnöknek a gyengéd lelkiismeretre kivetett hálójától.

Ó hatalmas Szent Szűz, oldd fel bűnbilincseinket!

Aki engem megtalál, életet talál... Egy molnárnak gyermekkorá óta szokása volt a harang megkondulásakor a Szűzanya köszöntése, az Úrangyala elmondása. Évek múltán a gyermekből férfi lett. Sok ember megváltozott körülötte, elhagyták gyermekkori jószokásaikat, de ő kitartott régi gyakorlata mellett. Egy szép nyári napon, mikor a gyerekek éppen a zsilipnél játszadoztak, az egyik a mély vízbe pottyant. Egy pillanatra felszínre vetődött a hadonászó kis teremtes, de tehetetlenül belekerült a zsilipnyílás felé kavargó sodorba, mely zuhogó árával a hatalmas kereket mozgatta és az alatta levő sziklán megtörve, szelíden folydogált tovább. Ebben a pillanatban kondult meg a szomszéd falu harangja, s a molnár, amint azt egyébkor is tenni szokta, elzárta a zsilipet. Szinte kővé meredt az ijedtségtől, amikor a berohanó másik kicsinytől hallja, hogy Ferkó a zsilipben van. Segítségére rohan, s látja a kisgyermeket, amint kis kezével a levegőbe kapkod. Kiszegítette a veszedelemből és hálát adott a Szűzanyának, hogy gyermekét, hűséges tisztelete által megmentette a biztos veszedelemtől.

Ha a Szent Szűz minden esetben ilyen nyilvánvaló módon és azonnal segítségére lenne a rászorulóknak, mindenki azt tartaná első kötelességének, hogy valamelyik Mária-társulatba lépjen. A hatalmas Szűzanya azonban nemcsak így, és elsősorban nem így segít és jutalmaz. Bernadettnek sem azt mondta, hogy szeretetét már ezen a földön viszonzozza, hanem a végleges és minden földinél értékesebb jutalmat az örök boldogságban helyezte kilátásba.

Virgo clemens: Irgalmas Szűz

A családján esett sérelemmel mélyen megbántott Zách Felicián, a magyar történelemnek ez a megdöbbentően tragikus szereplője, Klára leányának meg-

becstelenítése miatt kardot ránt és a királyi családra tör. Jó szerencse, hogy a nagy megrettenésen és a királyné gyöngé négy ujjának megvérzésén kívül nagyobb baj nem történik, mert a szolgák megakadályozzák a kitörő atyai harag rombolását. S mégis, mikor utána a király megkérdi hitvesétől, hogy fájdalmára mit kíván balzsamul, a királyné így mondja el kérését:

Mutatóujjamért
Szép hajadon lányát,
Nagyujjamért legény-fia
Borzasztó halálát.

A másik kettőért
Veje, lánya végét.
Piros vérem hullásáért
Egész nemzetségét.

Igy van ez a világon! A hatalom adott esetben mindig nagy kísértés a kegyetlenségre s az irgalomról való megfélemlítésre. A hatalmas ember feledi az irgalmat, ha büntetés kirovására van szó. Hamar elveszti higgadtságát, ha mások gyengeségét, baját látni kell, és mások fogyatékosságáról kell ítélni. S a hatalomnak minden formája és foka kísértés az irgalomról való megfélemlítésre. Hány *rendes* ember nem szívleli a rendetlent. Hány *tudós* nem tud szót váltani az egyszerűvel. Hány *egészségtől duzzadó* nem tudja megnézni a beteget. Hány ember „olyan tisztá ugyan, mint az angyal, de viszont olyan büszke, mint az ördög”. Hány *gazdag* megy el részvétlenül a mellett, akinek betevő falatja sincs. Hány Rockefeller, Morgan, Zacharow, Kreuger, Deterding és más dollárkirály és lírakirály, vagy akár pengőkirály adakozik valamit, mert van hatalma, de elhanyagolja azt, ami a törvényben a legnagyobb, az irgalmat.

Az örökkévalóság keretei közt és a természetfölötti világban az Úr törvényei uralkodnak, „Akinek természete a jóság, akarata a mindenhatóság és tette a könyörület”. (Nagy Szent Leó: Sermo II. de Nat. Dom.) Az Egyház a pünkösöd utáni 10. vasárnap így imádkozik hozzá: „Isten, aki mindenhatóságodat leginkább könyörülettel és irgalommal mutatod ki...” Irgalommal mutatja ki hatalmát a méltóságban mind-

járt utána következő lény, a Szent Szűz is, aki hozzá még édesanya is, Szűzanya. Mint ilyen, egyrészt enyhíti a büntető Isten fölgerjedt haragját, másrészt enyhíti a büntetés nyomában keletkező fájdalmat.

Savonában, a „Mater Misericordiae” székhelyén, nagyon régi idő óta az irgalom anyja is belekerült a litániába, éspedig nem is egyszer. VII. Pius, mint Napóleon foglya ottjártában csodálkozva hallgatta a számára ismeretlen betoldást: *Irgalom Anyja*. Szomorú lelkének jólesett ezt hallania, de azért a következő napon, amikor éneklésre került a sor, a plébános intett a híveknek, hogy a liturgia-ellenes két szót hagyják ki. Erre a nép nem egyszer, hanem kétszer harsányan énekelte: *Irgalom Anyja, könyörögj értünk!* A fogoly pápa ezt szó nélkül hallgatta, a savonaiak régi gyakorlatuk szentesítését látták benne, és az irgalmas Szűz után azóta is kétszer kérik az Irgalom Anyjának segítségét. De kérhetnék 72-szer is, mert irgalmasságát ki nem meritenék.

*

Mikor a májusi litánia nagy bensőségében a szép invokációkat hallgatom és elérkezünk az Irgalmas Szűz titulushoz, annyira kívánom, hogy ezt az egyet régi liturgikus módra többször énekelnék. Ez jobban kifejezné aényt, hogy a Szűzanya nagyon, de nagyon irgalmas és mi nagyon, de nagyon rászorulunk az ő irgalmára. A szép titulusz azt mondja, hogy a Szűzanya nagyon irgalmas minden emberi jajjal-bajjal és gyöngeséggel szemben, ha az nem személyes bünből származik. Vagy ha személyes bünből származik is, de az illetőnek már nincs módja másképen segíteni, csak bünbánattal lehet és kell túrnie. A Szent Szűz az ilyen bünösök iránt is irgalmas.

A szép titulusz azt mondja, hogy ami a legformásabb emberi arc a szív dobbanása nélkül, az ég sötét-kék sátra a csillagok ragyogása nélkül, a hajnali csillag a fény mosolygása nélkül, a mező virágok nélkül, és a rózsa a színek játéka és illat nélkül, a jegyes szeretet és a gyermek ártatlanság nélkül: a

(Carlo Dolei)

*„Nyugodt lehet, akinek kérése a Fiával kedveskedő
nagyhatalmú Szűzben a legbefolyásosabb
szószóló szivéig már eljutott.”*

Boldogságos Szűz minden más kiválósága és erénye ellenére is ilyen volna irgalom nélkül. Sőt éppen a többi erényei után mennyei vigasztalásképen hangzik ez a mennyei invokáció: Irgalmas Szűz. A nagy okosság, a nagy hatalom, az Isten-anyaság csak az értelmet meggyőző alapja a Szűzanya iránt érzett nagy bizalmunknak. Szárnyat azonban irgalmassága ad nekünk, hogy repüljünk feléje, amikor segítségére szorulunk. Damjáni Szent Péterrel érezzük, hogy minél hatalmasabb a Szent Szűz, annál kegyelmesebbnek és irgalmasabbnak kell lennie.

*

Az olaszban a nefelejsnek „*occhi della Madonna*”: a *Madonna szeme* a neve. Ha minden nefelejs-szem csak ezt esdené: „*Fordítsd az emberek felé irgalmadat!*” — a mostani nyomorúságban akkor sem volna sok a kérés. S a Szűzanya irgalma akkor sem merülne ki, ha minden kérést azonnal meghallgatna. Nagy vigasz ez számunkra, főként az ítéletre való tekintetből.

A nizzai törvényszék Engeder ügyét tárgyalta (1937), aki meggyilkolta... kisasszonyt. Engeder titkára volt a leánynak. Ellene tanúskodott a kocsivezető, aki utolsó útját tette vele és vitte a nagy kézitáskát, melyben a nő földarabolt teste volt. Nővére a törvényszék előtt szemébe vágta, hogy eltévelyedett öccse folytonosan csak bajt csinált a családnak és sokat kellett miatta szegyenkeznie a falu népe előtt. Majd édesanyja jött. Tekintete merő fájdalom volt, amint bilincsekbe vert fiára nézett. Roskadozva fölzokogott. A fiú ösztönszerűen fölállt. Bilincsei megcsörrentek a halálos csendben. S a megkínzott anya egyszerre így szólt a rácson át az örökhöz: „*Engedjétek megölni gyermekemet!*”

A Szűzanya szerepe az ítéletkor irgalomkérés. Sok bűn terheli lelkünket, bilincs szorítja kezünket, szegény égeti arcunkat. De akkor nem hagy el bennünket a remény, hogy lesz valaki, aki segít, s aki a közbenjáró szavát a részleges és az utolsó ítéleten egyaránt meghallgatja.

A sok veszedelemmel küszködő Cremonában egy csecsemő feküdt a bölcsőben. A családjáért aggódó anyja a szobában tett-vett. Egyszer csak megszólal a csecsemő és az anyja nagy

csodálkozására azt mondja, hogy a Szűzanyát az Úr ítélőszéke előtt látta, amikor az Úr éppen végső csapást akart mérni a városra és a Szűzanya irgalomért esedezett. Ennek közlése után a csecsemő elhallgatott és nem szólt addig, amíg ajka a természet szerint szólásra nem nyílt.

Vilmos pap a középkorban angyalt pillantott meg az Úr Jézus előtt. Az angyal az Úr parancsára kürtjébe fújt, s ennek hangjától az egész emberiség úgy megrázkódott, mint ahogy erős szél támadásakor megrezdülnek a falevelek. Mikor az angyal a második fúvásra kapott parancsot, a Szent Szűz látva, hogy attól az egész világ valósággal megtébolyodik, a jelenlévő összes szentek és angyalok szemeláttára az Úr lábai elé borult. S míg azok félelmükben csak hallgatni mertek és rettegni tudtak, ő arra kérte az Urat, hogy a neki hűségesen szolgálókra való tekintettel függessze föl a rettenetes ítéletet. Eme közbenjárásával lecsillapította a jogos isteni haragot.

Nem csoda, ha Szent Brigittának ezt mondta az Úr: „A világ nagyon eltávozott tőlem. Ha szűz Anyám közben nem járna érte, nem volna számára irgalomnak helye.” A mai nagy fölfordulásban senki sem tudja abban való bizalmunkat csökkenteni, hogy a Szűzanya az Úr ítélőszéke előtt, mint Irgalmas Szűz esedezik értünk. A neki hűségesen szolgálókra való tekintettel a büntető angyal második, sőt már harmadik harsonafuvása előtt sikerült irgalmat lelteni.

Virgo Fidelis: Hűséges Szűz

Egy rózsaszál teljesen megfelel rendeltetésének, ha üde és szép. A nő, ha csak szép, semmi. Ellenben, ha hűséges és szeretettel viseltetik családja, férje iránt, akkor nagy dicséret illeti meg. Viszont a litániának fönti szavait a Szent Szűzre ebben az értelemben venni csupán annyi volna, mintha valaki egy szentet azért dicsőítene, mert az, mondjuk, elvégezte reggeli imádságát. Nekünk dicséretünkre válnék, de egy szentre egyenesen sértés lenne. A Szűzanya hűségének a közönségesnél sokkal magasztosabb és átfogóbb értelme van.

1. A Libanonnak ősrégi időktől fogva csak a cédrusfa volt egyedüli ékessége. Ma azonban ott emelkedik a Szűzanyának a Maroniták által épített

és sűrűn látogatott szentélye is. Valamikor a Mont Blancnak csupán a hó volt egyedüli ékessége, most a 3482 m magas Crépon csúcsát a Szűzanya szobra ékesíti, melyet 1927-ben lelkes turisták vittek föl oda és arccal Chamonix felé felállítottak. Azóta a 120 cm magas és 40 kg-os szobor ott valóságos „*Santa Maria ad nives*”. Mint igazi Havas Boldogasszony uralkodik a környező csúcsokon, az ünnepi szent lecke szavaival szólva:

„Én a Magasságbeli szájából jöttem elő mint elsőszülött valamennyi teremtmény közt. Én el nem múló fényt gyújtottam az égen és mint kőd borítottam a földet. A magasságban van az én lakásom és trónom a felhőoszlopon áll. Bejártam az ég körét egymagamban, behatoltam a tenger mélységébe, végigmentem a tenger hullámain és megálltam a földön mindenhol. Minden nép és valamennyi nemzet fölött uralmat gyakoroltam. Örömmel jártam minden között, mi magas és alacsony. És pihenőt kerestem mindenek között, hogy az Úr örökrészébe tartózkodjam. Akkor meghagyta nekem a mindenség Teremtője, aki teremtett engem és pihenőt adott sátramnak és mondotta nekem: Jákobbal lakjál, Izraelben legyen örökrészed, választottaim közt verj gyökeret!” (Jéz. Sir. fia. 24, 5—13.)

A magasság, ahol a Szűzanyának annyi szentélye és szobra áll, az élet a maga sokféle kötelességeivel, esélyeivel, terheivel és megpróbáltatásaival, amelyek közt az embernek nem jó egyedül lenni. (Gen. 2, 18.) Környezet, férj, feleség és gyermekek, cselédek és munkatársak nem egy nehézséget tudnak megoldani, ha megvan bennük az az erény, amely olyan ritka, mint aminő értékes. Annál drágább, minél nagyobb értéket véd, s annál értékesebb, minél több áldozatot jelent. Ez az erény a Szentírásban annyiszor dicsért hűség.

„A hű férfi nagy dicséretet érdemel.” (Péld. 28, 20.) „A hű barát nagy erősség.” (Jéz. Sir. fia 6, 14.) „A hű cseléd az ember lelke.” (U. o. 33, 31.) Az élet útján örvények közt járó zarándoknak úgy kell a

hűség nyújtotta védelem, mint a kiscsirkének a melengető szárny. Cseléd, jóbarát, feleség és gyerekek állnak mellette, mint Istennek fölbecsülhetetlen adományai, akinek a Szentírásban szép jelzője az, hogy hű: Deus fidelis. De a Szűzanya is igen sokat tud tenni. A hűséges Szűznek éppen az a feladata, hogy járja a magasságokat és mélységeket, hogy mindenütt megálljon, ahol nehézségeket tud, és segítsen. Szellemének örökösei nem elégszenek meg édeskés sóhajtozásokkal, divatos érzelem-vallással. Nekik kevés az orgonahanggal és tömjénfüsttel meginduló és velük együtt tova is tűnő érzelgősség, hanem elsősorban családi körükben találnak módot a hűséges szolgálatra.

2. A magasság jelenti továbbá azt az életmagaslatot, amelynek célja lehetőség szerint emberi testben is megközelíteni az Úr és a neki szentelt Szent Szűz vagy a neki eljegyzett Egyház viszonyát. Szemináriumokban és szerzetes-nevelőintézetekben az Úrnak szentelt fiatalság ezt a magaslatot tanulmányozza és kezdi, amely felé kevesen indulnak, de nehézségei miatt még kevesebben jutnak föl a csúcsára. A bátraknak az Úrhoz való viszonyát a liturgia ősrégi szentírási dala fejezi ki, ahol a Szent Szűz (Menyasszony) és az őt szeretni kezdő lélek (Vőlegény) vonzódása van jelképesen megénekelve.

Menyasszony (észrevéve a kedves közeledését, aki türelmetlenségében a legrövidebb utat választja):

Csitt! A kedvesem	Mint a szarvasborjú.
Ime itt jól	Már itt is áll
Ugrál hegyeken át,	A házunk fala mögött.
Szókell halmokon át.	Benéz az ablakon.
Olyan, mint a gazella,	Nézel a rácson által.

Ime, ezt mondja nekem:

Vőlegény:

Kelj föl szaporán, barátnőm!	Mert a tél már elmúlt,
Jöjj, galambom, szépem!	Az eső elállt, elvonult.
Földünkön előbújnak a virágok,	
Eljött a szőlőmetszés ideje	
S a gerle szava hallatszik földünkön.	
A lüge már kihajtja első gyümölcsét	
S a virágzó szőlő illatot áraszt.	

Kelj föl, barátnőm! Jöjj, te szépem!
Te galambom a sziklaüregekben,
A kőszál rejtekében,
Hadd lássam arcodat, hadd halljam hangodat!
Mert a te szavad édes és orcád bájos!"

(Én. 2, 8—14.)

A Szent Szűz szívének ünnepi leckéje már a hűséges Szűz követésére végleg elszánt lélek epedése, vagy erre a tökéletes hűségre vágyódó Szent Szűznek eme lélekhez intézett buzdítása.

„Tégy engem, mint a pecsétgyűrűt, szívedre, — mondja egyik szerető lélek a másiknak. — Tégy, mint pecsétgyűrűt karodra, mert erős a szerelem, mint a halál, könyörtelen a léltés, mint az alvilág. Szikrája izzó, tüzes szikra. Tengernyi víz nem tudja eloltani a szerelmet, folyamok sem tudják elsodorni. Ha valaki családja egész vagyonát adja a szerelemért, vajjon lenézik-e azt?" (Én. 8, 6—7.)

Az itt kifejezett és a természet képességein felül álló szeretet erős, mint a mindenben győzedelmeskedő halál; könyörtelen, mint az alvilág, ahonnan nincs visszatérés; könyörtelen, mint a féltékenységek, amely minden másra való gondolatot lehetetlenné tesz. Tűz, amelyet a körülötte tornyosuló felületességnek tengervize el nem olt, és a bűnnek körülötte kavargó folyama el nem sodor.

*

3. Ilyen elszánt lelkek a világban is vannak. Mivel azonban könnyen eltaposztatnak, mert az élet országútján a kerteteket sokan legelőnek nézik és a virágokat benne nem kímélik, a hűséges lelkek nevelőotthona a kolostor.

„Hadd halljam hangodat, mert hangod édes!" Egy életen keresztül ismételte ezeket a szavakat *Limai Szent Róza* (1596—1617), Amerika első szentje, a Domonkos-rend terciáriusa. Önmagát nagy önmegtagadásokkal fegyverező és az Úrtól látomásokkal kitüntetett lélek, aki a mellett mint varrónő, még nem szűnt családjának anyagi helyzetén segíteni. 12 éves kora óta törhetetlen hűségben a legodaadóbb szeretettel adózott a Szent Szűznek. Oltárát sajátkezűleg termesztett virágokkal díszítette, s még a legszebbeket is méltatlanoknak ítélte a Szent Szűz szépségéhez és méltóságához. „Ha gazdag volnék, mondogatta többször, drágakövekkel ékesített aranykoronát hoznék, de szegénységem miatt kénytelen vagyok megelégedni

a föld termésével." A napi ájtatosság végén azzal az ígérettel kért engedélyt a távozásra, hogy másnap minél előbb megjelenjen. S a Szent Szűz jóságosan intett, hogy menjen pihenni, amiből azonban nem egyhamar lett valami. Sokszor ugyanis egy madárka szállt ablakára és őt kedves trilláival, a Szent Szűz dicséretére hívta. Vele versenyezve mondta az Ave Mariát. De hányszor elmondta! Akkor egy keveset aludt, de félve, hogy reggel nem tud fölébredni. A Szent Szűz azonban gyakran fölébresztette. Amikor Szentünk hallotta a keltegető szót (sőt sokszor a Szűzanya jóságos alakját is látta), mindannyiszor hálásan megköszönte a jóságot és csodálkozva kérdezte: „Honnan van az, hogy az én Uram anyja jön hozzám?!” Majd Ave Mariákat mondva gyorsan elkészült és ment a kápolnába.

„Erőmmel jártam minden között, ami magas és alacsony...” — t. i. e világ számára alacsony, az Isten országa számára magas. Közülük a legismertebb a lourdesi Soubirous-családnak 1844-ben, január 7-én született gyermeke. Alig 5 hónapos korában édesanyja láradtan elszenderült a gyertya mellett, amelynek lángja belekapott ruhájába, s a mellén szenvedett égési sebek miatt gyermekét egy szomszéd községbeli nő táplálta. A szegény család 1844-ben elvesztette az egyetlen megélhetési forrást, az ősi malmot, amelynek új tulajdonosa az anyának, mint napszámosnak adott megélhetést, és az egész családnak a régi börtön egyik szobája szolgált lakóhelyül. A nagy szegénység miatt Bernadett 1857-ben a szomszéd faluban régi dajkájának juhait őrizte, akinek édesanyjától közben megtanulta a szentolvasó imádkozását és a katekizmus legfontosabb kérdéseit. Amikor egy év múlva Lourdes-ba visszakerült, 14 éves volt, s noha írni-olvasni nem tudott, s elmaradottsága miatt még az első szentáldozáshoz sem bocsátották, az isteni Gondviselés elérkezettnek látta az időt, hogy titkaiba beavassa, a Szent Szűz révén sok embernek boldogsága tőle induljon ki.

1858 február 11-én Mária nevű testvérével és egy másik lánnyal rőzsét szedegetett. Zúgást hallott. Mivel a nyárlák mozdulatlanok voltak, csodálkozott az eseményen. Ismételt zúgásra fölneézve, a lourdesi szobor mostani helyén egy fehérruhás és kéköves nő homályos alakját pillantotta meg, aki összetett kezében szentolvasót tartott. Közeledést parancsoló intésére ijedten elővette szentolvasóját, de a kereszttetésnél keze lehullott, mintha megbénult volna. A jelenés kereszttel vetett. Bernadett követte és elimádkozta az első tizedet. „A nő végig engedte mondani. Az olvasószemeket ő is pergette, de néma volt. Csak a tized végén mondta velem együtt a Dicsőség-szavakat. Mikor a tized befejeződött, a jelenés távozott.” Így mondta el a jelenést maga Bernadett.

„Hadd halljam hangodat, mert szavad édes!”

Február 14-én, vasárnap, Bernadett több társával együtt egy üveg szenteltvízzel fölszerellen ment a sziklához. A jelenés kez-

detekor szenteltvizet hintett feléje. „Ha Istentől jön, közeledjék!” — kiáltotta neki. Ez meg is történt. A nő megnyugtatólag mosolygott, Bernadett átszellemült. A lányok ijedten emelték föl és hurcolták hazafelé. Csak útközben tért magához.

Február 15-én mások tanácsára tintával és tollal fölszerelve újból többedmagával ment a sziklához és fölszólította a jelenést: beszéljen. „Ha ördögtől van, távozzék, ha Istentől van, legyen szíves leírni a nevét s mondja meg, mit kíván.” A felelet ez volt: „Amit mondani akarok, azt nem szükséges leírni. Jöjj ki ide 15 napon át mindennap. Boldogságot ígérek neked nem ezen, hanem a másvilágon.” Ezzel eltűnt. Akik vele voltak, sem a jelenés, sem Bernadett beszédéből nem hallottak semmit, noha Bernadett teljes erejéből beszélt.

A következő 15 jelenésben Bernadett különféle megbízásokat kapott. Február 18-án a mai forrást találta meg. Február 27-én az volt a parancs, hogy a papokkal kápolnát építsen, amiből bazilika lett. Ezt 1871 augusztus 15-én óriási ünnepekkel adták át a hívők áhítatának. Az is kívánsága volt a jelenésnek, hogy sokan zárandokoljanak oda, s március 4-én már 20,000 ember vonult ki a barlanghoz, ma pedig a világ minden tájáról mennek oda a hívek. S végül március 25-én belső szózat ismét a barlanghoz szólította Bernadettet, s míg az őt kísérő nagy tömeg semmit sem látott, ő a Szent Szület leírhatatlan szépségében látta, aki ezekkel a szavakkal: „*En vagyok a Szeplőtelen Fogantatás*” — tudtára adta a jelenésekben többször követelt kilétét. A Szűzanya ekkora szeretete és az Úr nagy titkainak látása Bernadettben azt a vágyat érlelte meg, hogy kizárólag az Úrnak szentelt életben mindenkorra egyedül maradjon. Két évig a lourdesi apácák között élt, hogy ment legyen az érdeklődők sok zaklatásától, 1860-tól pedig 6 évig élt a városi szegényházban mint a házvezető apácák barátnője. Végre 1866-ban belépett a szerzetükbe s Neversbe került. Nem is látta többet viszont Lourdest, ahol pedig azalatt megindultak az ő nevéhez fűződő átalakulások és építkezések. Mindezzel nem sokat törődött. Nem érdekelte, hogy miképpen mennek a zárandoklatok a jelenés helyére, sőt a gyógyulások hírére sem kíváncszott vissza szülőfalujába, pedig betegségei miatt szüksége lett volna rá. Régi betegsége, az asztma s a térdén egy rosszindulatú daganat és a csontszű megőrölte amúgyis gyöngé és a sok jelenés extázisával megviselt szervezetét, és 35 éves korában 1879 április 16-án lelke elszállt oda, ahol hűséges szolgálatai jutalmául a Boldogságos Szűz ígérete szerint a boldogság várakozott rá. Amikor sirját felnyitották (1909), teste ép volt, és újra felöltöztethették. Amikor X. Pius alatt a szenttéavatási eljárás megindult (1913 augusztus 27.), sirját újra fölnyitották és testét ismét épségben találták. A Venerabilis címet kapta. Az 1925-i szentévben a boldoggáavatás miatt harmadszor is fölnyitott sirban a föloszlásnak még mindig nem volt jele. 1925 június 14-én lett boldog. Most már

nem is temették vissza a földbe, hanem a nevers-i templomba helyezték el, ahol Istennek és a Szűzanyának élt. Azóta legnagyobb ékessége a templomnak. Élete beszél az egész Egyház híveinek, s 1933 december 8 óta az egész Egyház híveiért, mint szent beszél Istennél és szűz Anyjánál, akiknek a földön leg-hűségesebb szolgálójuk volt.

NEGYEDIK GYÖNGYVIRÁGSZÁL

Bimbóit, 13 megszólítás szimbolumait, a Santa Maria in Transtevere római templom freskóin 13 angyal viszi örvendezve. Annál többet fáradoznak a magyarázók, akik közös értelmük megelégsén, rendszerezésükön tölték a fejüket. Míg az előbbi megszólítások, mondja az egyik, az ószövetséget tartották szem előtt, a legutolsó rész a megdicsőült Szűzanyát tekinti, ez a közbeeső rész az újszövetségre való tekintettel beszél Róla. Egy másik vélemény szerint a litánia a küzdő, szenvedő és megdicsőült Egyház szükségleteinek megfelelően három részből áll. Míg a két első rész és a negyedik rész a Mária Szűzanyát és a diadalmas Egyház Szűz Máriáját köszönti, *ez a harmadik rész a küzdő és szenvedő Egyházhoz való viszonydnak van szentelve.*

A felütésszerű bevezetés (igazság tüköre, bölcsesség széke, örömrők oka) után a három edény-titulus a *tükrő*-szimbolum visszhangja és kifejtése, a *bölcsesség széke*nek a *torony*, *ház*, *szekrény*, *ajtó*, *csillag* a folytatása, míg a többi örömrők okát magyarázza.

Ezek az erőszakolt szavak nem tudják felejtetni, hogy egyrészt a különféle időkbeli és különféle szerzőktől származó Loretói litánia ilyen rendszerezést nem tűr meg s hogy másrészt benne minden rész valamennyi megszólítása a három Egyház közös kincse. Hogy Szűz Mária Teremtőnknek Anyja, hogy Dávid király tornya stb., azon örvend a győzelmes Egyház, amelynek Ő főekessége; ünnepli a szenvedő s a küzdő Egyház, mert a Szent Szűz mindegyiknek reménye. Hogy a *bűnösök oltalma*, ez fölemelő gondolat a küzdő Egyház rögös utain járó zárándokoknak; a bűn nyomát még viselő szenvedő Egyház tagjai számára a szenvedést boldogsággá változtatja, s e kettős tényen ujjong a saját boldogságában már biztos és a mi üdvünkért aggódó diadalmas Egyház.

Ha a litánia egy szerzőtől származnék és főként ha a mi fogalmainkkal dolgozó költő, bölcselő vagy stilisztika készítette volna, akkor lehetne benne az előbb említett rendszert keresni. Így azonban a törekvés Homérosz-költeményeket Garay költeményeiből levont szabályok szerint való magyarázatnak mása, a tavaszi mezőn a virágok elhelyezkedésében egy park beosztása szerint való rendszerkeresés.

Speculum Justitiae: Igazságnak tüköre

Mikor Septimius Severus római császár a romlásnak indult római birodalmat meg akarta menteni, egy olyan gyönyörű palota építésére gondolt, amelyről a római birodalom nagysága lesugárzik, s amely Kelet követői és a birodalom minden alattvalója előtt a rendkívüli nagyság és hatalom benyomását kelti. Mikor Kelet követői és fejedelmei a Via Appián végigmenve meglátták fehér márvány öltözetével a napsugarakban tündöklő palotát, a római birodalom régi nagysága dobogtatta meg szívüket.

Az idők teljességében az Úr sokkal tündöklőbb és tükrözőbb palotát tervezett a Szent Szűzben, aki a Bölcsesség könyvének szennyfolt nélkül való tüköre, „speculum sine macula”. (7, 26.) Gondolatai az égben jártak, ahova vágyai irányították. Iskolája az örökkévalóságra való gondolat, ami által a mulandóktól szabad volt. Az isteni igazság tanította, ami szerint életének minden mozzanata igazodott. Könyve a lelki ismeret tisztasága lett, amelytől tanácsot kért. Tükre az istenség volt, minden evilági benyomás azon keresztülszűrődve érte lelkét. Igen gyarló emberi vélekedések helyett isteni igazságot tükrözött.

A tükörnek minden hibája leginkább vetületében látszik. Hogy a mi értelmünk tökéletlenül veszi föl és tükrözi az örök Nap sugarait, az egész életünk vetületén, gondolataink külső megjelenésén látszik. Mennyi a tökéletlenség tetteinkben! S egy-egy nemzet vagy az egész emberiség kebelében hányszor találjuk a siralmas tény, hogy a bennünket egyesíteni akaró örök igazságok helyett makacsul ragaszkodnak ideig-óráig tartott véleményekhez, és az így keletkezett bábeli zavarban gyilkolják egymást.

*

A Szűzanya a legtökéletesebb tükör, amelyben mint minden szépség zavartalan forrásában, Isten örömmel szemléli önmagát — mondja Damaszkuszi Szent János. (Or. I. de Nat. Deiparae.) S a liturgia alkalmazott szavaival élve a Szűzanya „az örök fény

tündöklése, az Úr fölségének szennytelen tükre és az Ő jóságának képe" (Sap. 7, 6.). „Mária az örök fény tündöklése, az Úr fönségének makula nélkül való tükre és jóságának mása" — mondja Nagy Szent Albert. „Mária az örök nap fényét visszaverő tükrör" — mondja Suso Henrik. Ellenben hányan élülnek órák hosszat a tükör előtt és szemlélik benne a — tökéletlenséget! A litánia invokációja arra figyelmeztet bennünket, hogy a Szent Szűzben a legtökéletesebb élet-tükröt szemlélve, iparkodjunk hozzá hasonulni. „A Szűzanya szűz volta és élete — mondja Szent Ambrus — mint kép álljon előttetek, amelyről mint tükörről a tisztaság jelentősége és az erény szépsége tündöklék felétek. Innen vegyetek életformát; a benne mesterien kifejezett tanítás megmondja, mit kell tartani, kerülni és javítani." (Lib. II. de Virg.) „Mária a keresztény élet tükre, amire mindig figyelemmel kell lenni" — mondja Sziénai Szent Bernát.

Midőn egy édesanyától nevelőintézetben levő fia tükröt kért, az okos anya elküldte a kívánt tárgyat, de megfelelő oktatást is mellékelte hozzá. „Egyszerre három tükröt küldök neked, — írta mellékelte levelében — mindháromnak igen jó hasznát veszed. Az egyik azt mutatja, milyen vagy most. A másik megmutatja, milyennek kell lenned a jövőben. A harmadik pedig azt mutatja, hogy milyen leszel akkor, ha az előbbi túlságosan sokszor, a másodikat pedig egyáltalán nem használod." A fiú nagy érdeklődéssel bontotta ki a csomagot és talált benne egy valódi tükröt, amely tényleges külső állapotát mutatta: a gondosan fésült haját, az ápolat fogakat, a pozsgás arcot. Talált benne egy halálfejet, amely lelkének halálát akarta jelenteni arra az esetre, ha nem néz minél gyakrabban a Szűzanya képére, amely minden ékesszólásnál meggyőzőbben mutatja az élet legmélyebb értelmű igazságát: Aki rám talál, életet talál és üdvöt merit az Úrtól. Földi életében és az örökkévalóságban boldog lesz, aki rátalál a Szűzanyára, akinek gondosan ápolat lelkiismerete irtózik a bűntől. Boldog, aki a Szűzanya társaságában minél többet megy az Úr Jézushoz és az élet kenyerével táplálkozik. Boldog, aki így megerősödve és az örök igazságokat földolgozva, lelkét pozsgásan, a küzdelmekre megedzette tudja megőrizni.

„*Ki reám hallgat, meg nem szégyenül.*" — Stracciabende Pellegrina, gazdag flórenci nő, Corsini Miklós felesége, 1331 november 30-án egy kisgyermeknek adott életet, akit a kereszt-ségben a nap szentje után Andrásnak neveztek el. Tehát

András lett a család öröme és ürröme. Mert a gyermekéhez nagy reményeket fűző anyára nemcsak a neveltetés gondjai vártak. Mikor 12 éves lett, a könnyelmű és bűnös életirány tünetei kezdtek rajta tükröződni. Mennyi aggódás az atya szívében, s mennyi könny az anya szemében! De még több imádság szállt a Boldogságos Szűzhöz mindkettő részéről. Főként az anya fordult hozzá teljes bizalommal arra a bölcs és fontos tanácsra hallgatva, hogy a könnyek és imádság gyermeke nem veszhet el. S egyszer, amikor nagyon tele volt az anya szíve bánattal, magához hívta gyermekét és így kezdett neki beszélni:

— Most kezdem érteni, édes fiam, hogy te vagy az a farkas, melyet álomban láttam, amidőn szívem alatt hordoztalak.

András figyelni kezdett és az anya ebben az ünnepélyes pillanatban elmondta neki egykori álmát, hogy mérges farkasnak adott életet, ami őt akkor nagyon elszomorította. A farkas később betért egy templomba, és ott szelid báránná változott. Azt is elmondta, hogy őt születése előtt a Boldogságos Szűznek ajánlotta föl. A kis András eme szavak végighallgatása után elment a kármeliták templomába. Sokszor látta ott már azelőtt is a Szűzanya képét, de olyan tündöklőnek sohasem tűnt föl, mint akkor. Soha olyan szépeket nem hallott tőle, mint akkor. Letérdelt és kegyelmes közbenjárását kérte, hogy anyja szeretetét újból kiérdemelhesse, bánatát eloszlatthassa és keresztségi fogadalmáért helytállva a Szent Szűz követőjeként élhessen. Nézte a képet és hallgatta beszédét. Soha nem szólt róla, hogy mi készítette őt a második, harmadik és még igen sok látogatásra és imádságra. Tény, hogy nem szégyenült meg: 1316-ban belépett a kármeliták rendjébe. Fiesole apostoli lelkű püspöke lett. Aldásos életét 72 éves korában fejezte be 1373-ban, VIII. Orbán pápa pedig 1629-ben a szentek sorába iktatta.

Sedes Sapientiae: Bölcsesség széke

A német Waldsee Mária-kegyképe alatt ez a fölírás olvasható: „In gremio Matris sedet sapientia Patris = az istenanya szent ölen ül a mennyei Atya Bölcsesége.” Erre a kegyképre gondolva az invokáció annyit jelent, hogy a Bölcsesség trónja az Úr Jézust karján vagy ölében tartó Szent Szűz. De a kifejezés annyit is jelenthet, hogy a Bölcsesség széke a Szent Szűz, lelkében a sok erénnyel és nagy bölcsességgel. Ha az Úr félelme kezdete a bölcsességnek (Ecclí. 1, 7.), az Urat szeretetben birtokló Szent Szűz a bölcsesség teljességének birtokosa.

„En, a bölcsesség, jelen vagyok az értelmes gondolatokban.”
— A kósi lakosok kivétlen hálójukat, a fogást láthatatlanban miletosi idegeneknek adták el. A kihúzásnál egy arany tripos tűnt elő, amelyet állítólag a Trójából visszatért Heléna, egy régi jóslatról megemlékezvén, e helyen a tengerbe vetett. Kezdetben csak az idegenek és a halászok közt támadt versengés a tripos miatt; majd a két város keveredett vitába, azután háborúra került a dolog, végre Pythia azt tanácsolta a két ellenséges tábornak, hogy adják a tripost a legbölcsebbnek. Először a milethoszi Thaleszhez küldték, amibe a kósiak szívesen bele is egyeztek. Thalesz azonban Biászt magánál bölcsebbnek tartván, a tripost ehhez juttatá, ettől pedig egy másikhoz került, mint akit még Biásznál is bölcsebbnek tudtak. Miután a tripos így körüljárt és Thaleszhez másodszor is visszakerült, végre Milethoszból Thébába vitetett, és Pallas Athénének vagy Minervának, mint a legbölcsebbnek szenteltetett föl. (Plutarchos, Solon IV.)

A Minervánál is bölcsebbet, aki a bölcsesség széke a legteljesebb mértékben jogot tarthat, amint az egy régi római templom nevében is ki van fejezve, a katolikus Egyház találta meg. Ez a templom a Domitián császár-féle Minerva-templom romjain épült, a Sancta Maria supra Minervam. Tehát Sancta Maria supra Minervam, a minervai tudomány, művészet és bölcsesség fölött álló Szent Szűz! A római katolikus Egyház Őt megtalálta és tiszteli, bölcsességét a bölcsesség forrásának, székhelyének, kezdetének és megtestesülésének tartja.

*

A régi világban az ifjúság törekvőbb része egy-egy mester köré gyülekezve tanulékony lélekkel hallgatta bölcsességét és szerinte irányította életét. A mester a széken ülve beszélt, az ifjak tiszteletből állva hallgatták. A litánia kedves címe: „Bölcsesség széke” a Szűzanyát úgy mutatja be, mint a bölcsesség birtokosát és tanítómesterét, akit hallgatni nagy szerencse és boldogság. A liturgiában maga a Szűzanya így beszél:

„Gyermekeim, hallgassatok rám. Boldogok, akik megtartják utaimat. Hallgassátok az intést! Legyetek bölcsék! Ne vessétek azt el magatoktól! Boldog az ember, aki hallgat rám és ajtómnál virraszt naponta

és őrzi ajtóm félfáját, mert aki engem megtalál, életet talál és üdvöt merít az Úrtól." (Péld. 8, 32—35.)

Aki a Szűzanyára talál, az meglesi az Úrnak tetsző életet, amely az Úr akaratának megfelel, amint megleszte *Liguori Szent Alfonz* († 1787), aki búcsút mondott a világi életnek és mindenki által megcsodált tehetségét az Úrnak meg a Szűzanyának ajánlotta fel.

Midőn egy alkalommal az Úr őt meglátogatta és Szentünk a következő kérdést hallotta tőle: „Mi dolgoz a világon?” — Szentünk először csak képzelődésnek gondolta azt, amit hallott és nem törődött vele. De ugyanaz a hang félreismerhetetlen tekintéllyel ismételte az előbbi kérdést: „Mi dolgoz a világon?” És szívét állandóan készen tartva az isteni akarat megismerésére, hirtelen megkérdezte: „Uram, mit akarsz, hogy cselekedjem Neked?” De akkor már belépett a közeli templomba, ahol az Oltáriszentség ki volt téve és buzgón kérte az Urat, hogy fogadja el szolgálatát s egész életét. Kardját leoldotta, a Boldogságos Szűz oltára elé akasztotta s ezzel életének irányát egészen meg volt szabva. A Szűzanya révén egészen szoros kötelék fűzte az Úrhoz.

A Szűzanya ajtajánál naponként vigyázók el nem mulasztának egy napot sem, hogy a Szűzanyát ne köszönténék. A fölhívásnak eleget tett *Labre József*, a francia származású koldus-szent. A szülői házban nyert vallásos nevelésnek megfelelően szerzetes szeretett volna lenni, de egészsége nem bírta a szigorú trappista és karthauzi szabályokat és azért a világban akart a felebaráti szeretetnek és a bűnbánatnak mestere lenni. Hét év alatt, mint zarándok, Európa összes kegyhelyeit bejárta, nem kevesebb, mint 5000 mérföldet téve meg gyalog. Végre 1777-ben visszatért Rómába, hogy azt többé ne is hagyja el. Napjainak legnagyobb részét a templomokban töltötte. Nagyon sokszor a templomokban, s még többször a kolosszeumi keresztút 5. állomásának kápolnájában aludt. S ahol éjjeli szentségimádás volt, ott biztosan megjelent. A templomok közül legjobban szerette és legtöbbet látogatta a *S. Martino ai Monti*-templomot. 1783 április 16-án ott imádkozott, amíg össze nem esett. Egy közeli házba vitték, ahol meghalt. Kedves templomában temették el. A Szűzanya szeretetében nemcsak örök életre tett szert, hanem nagy földi megdicsőülést is nyert. Ő az 1881 december 8-án kanonizált koldus-szent. XIII. Leó pápa a Szeplőtelen Fogantatás ünnepét választotta a megdicsőülés nap-

jaúl, hogy megdicsőülésében is a Szűzanyát magasztalja, aki egész életében őt szolgálta. Tizenegyszer zárandokolt el gyalog Loretóba és szinte a Szent Szűz templomában halt meg.

Causa nostrae laetitiae: Örömnünk oka

Emerson amerikai bölcselelő egy tikkasztó júliusi napon telt omnibuszra szállt föl, s a többi utashoz hasonlóan ő is kedvetlenül, álmosan és leverten nézett a félórai utazás elé. A következő állomáson azonban aranyoshajú, kékszemű, napsugaras fiacskájával egy fiatalasszony lépett be a szakaszba, s alig telepedett le az egyik sarokban, a szakasz egész légköre megváltozott. A gyermek, a bűnnel nem terhelt emberiségnek ez az üde pillantása, a meg nem rontott paradicsomi életnek egy mosolya az összes utasok figyelmét magára terelte. Hol a kocsi berendezését szemlélte, hol vidáman az ablakon kifelé tekintett, s ujjongott minden változásnak. Az anya meg türelemmel, sőt túlárado szeretettel tartotta karján folyton ficáncoló gyermekét. Gyermek és anya így frissítő életörömet árasztottak maguk körül. Mindenki őket nézte, mozdulataikat leste és csevegésüket élvezte. „Mikor a következő állomáson kiszálltam, fejezi be Emerson megemlékezését, kötelességemnek tartottam, hogy titokban köszönetet mondjak nekik azért a jótéteményért, hogy életem néhány nehéz pillanatát kedvesebbé tették.”

Abban az autobuszban, amelyet a tudomány Földnek nevez, s amelyben az egész emberiség a tudósok számítása szerint évenként 503.576.000 km sebességgel rohan tovább a kijelölt úton, az idők teljességének elérkeztekor egy anya lépett be gyermekével. A hely, ahol letelepedtek, betlehemi barlang néven ismeretes. A *Gyermek* valóban a bűnnel nem terhelt emberiség üde pillantása, a romlatlan paradicsomi élet mosolya volt. Az *Any*a pedig az el nem múló, legtisztább örömek birtokosa. Megismerte az örömek egyetlen okát: *Et exultavit spiritus meus in Deo salutari meo! És ujjongott lelkem az én üdvözítő Istenemben!* A forgalom és ipar lármája az éj közeledtével elül. A szórakozások mámore a nap közeledtével megszűnik. Az ágyú dörgését csend váltja fel. A fejedelmi fogadtatásra zúgó harangok elnémulta után tücsökciripelés lesz úrrá a mezőn. Minden mulandó, csak az Úr és színélátásának örvendezők boldogsága örök, s az elsősorban szent fiával örökké egyesült Szűzanya

öröme nem múlik el soha. De ők ketten minket sem egy pillanatra örvendeztetnek meg, hanem a világ végéig köztünk maradnak. Akik őket észreveszik és szemlélik, lelkükből távozni érzik a tikkasztó és fárasztó élet nehézségét. A Szent Szűz maga biztosított arról, hogy aki őt keresi és megleli, az ezen élet veszedelmei közt örök életet talál, az Urból pedig hozzá hasonlóan örök életet merít. (Péld. 8, 35.)

Aki engem megtalál, örök életet talál... Valamikor nagyon régen a széles Campagna terein egy eltévedt vándor tartott az Örök Város felé. Még aznap el akarta érni, de est borult a tájakra és az utas eltévedt. Nem tudta, jobbra vagy balra menjen-e. Körülötte közel és távol minden sötét volt. Irányító csillag nem tündökölt az égen. Csak az itt-ott felvetődött lidércfény mondogatta csalogatva: Jöjj felém!

Az utas tudta, hogy a csalóka fény mocsarat jelez, s ha utána indul, többé nem szabadul az ingoványból, azért nem ment utána. Amint így gondolkozik, harangot hall. Mint mennyei zene éri füleit a kedves hang: új erő száll tagjaiba, utána indul. Rövid idő múlva sugárzó arccal ott térdelt Róma legszebb templomának, a Santa Maria Maggioré-nak főoltárképe, a Boldogságos Szűz és a kisded Jézus előtt. Megmeneküléséért hálát adott és alapítványt tett, hogy a kedves bazilika harangjai minden este hat órákor megszólaljanak és hívogassák az utasokat arra az igaz ösvényre, amely a Boldogságos Szűzhöz és a kisded Jézushoz vezet, akinek megeléje a legállandóbb örömet biztosítja. Az Úr Jézus bevonul a legeltikkadtabb lelkekbe, megközelelti a legfagyosabb szíveket s mint igazi király, angyali kísérettel tartja diadalútját a tengertől a tengerig és a Föld határáig minden szívbe.

Ennek az örökkétartó örömnak a biztosítása vezetőgondolata minden Mária-ünnepnek és minden imádságnak, mivel az Egyház a Szent Szűzhöz fordul s azt kéri, hogy „... a jelen élet szomorúságaitól megszabadulva az örökkétartó örömben részesedjünk, vagy hogy „közbenjárása által az örökkétartó örömek részesei lehessünk, akik itt védelmének örvendezünk”. S ezzel a gondolattal fordul éppen húsvét idején a mennyei Atyához is: „Isten, aki szent Fia, Jézus Krisztus feltámadása által a világot megörvendeztetted, add, kérünk, hogy az ő szűz Anyja által az örök élet örömeit vehessük. Amen.”

Vas spirituale — honorabile — insigne devotionis

A három „edény” megszólítás latin formájának a

magyar	német	lengyel	angol	olasz
	i m a k	o n y v	e k b e n	
Lelki e.	Geistiges Gefäss	Naczynie duchowne	Spiritual vessel	Dimora dello Spirito Santo
Tiszteletes e.	Ehrwürdiges G.	Naczynie poważne	Vessel of honour	Vaso di elezione
Ájtatosság jeles edénye	Gefäss der Gerechtigkeits	N. osobliwe nabożeństwa	Singular vessel of devotion	Modello di vera pietà

szövegek felelnek meg. Mindegyik kifejezés végén a Szűzanyának egy-egy kiválósága rejlik.

*

1. A régieknél a „vas” = *lakás, eszköz, minta*, s azért az embernek kedve volna az olasz fordításhoz ragaszkodni, amely szerint *a Szűzanya a Szentlélek lakása, kiválasztott eszköz, a jámborság követendő mintaképe*. A női világnak főképen a mintakép mond sokat, éppen tavasszal, amikor annyi rózsabimbó, nyiladozó tulipán és gyöngyvirág árasztja el kertjeinket. Gyönyörűen fejlődnek, a természet törvényeinek engedelmeskedő parányaik egy nem látható, de teljes erejével ható eszményi minta szerint alakulnak és helyezkednek el. Így van az ember szervezetében, de így van lelkében is. Ezek is egy eszményi minta szerint fejlődnek. Mikor a 13 éves kisleányból az a 15 éves lény lesz, amely se nem kicsi, se nem nagy, jelentkeznek az átmeneti idő kellemetlenségei, aggodalmi és szenvedései. A termet megnő. A régi bájos vonások egyidőre eltűnnek. A gyermekarc kerekdedégeit szögletes és nyúlt hajlások váltják fel. A sovány kar és láb nem nyugszik: tenni szeretne a nélkül, hogy tudná, mit és hogyan kell tennie. A játéknak nincs szórakoztató ereje és a tanulásban már nincs meg a régi varázs. Szeretne tudni, de nem tudja, mit kellene tudnia. Néha ok nélkül sír, máskor ujjong, és nem

tudja, miért. Egy új kalap álmatlan éjszakákat okoz neki. Mindez azt jelenti, hogy lelke, mint a rózsza, szép formát keres. Érzi, hogy csak a mintát látva lesz a kaoszól Istennek és embernek tetsző forma, szín és illat. A legszebb forma a Szent Szűz. Szent Agoston szerint: „*Forma Dei*” = *isteni forma*. Nem idomulhat szebben a kisleány lelke, mint ha a malaszttal teljes, a kiválasztott Szent Szűz oltára előtt gyakran megjelenve, a jámborságnak jeles edényévé válik. Az így alakult és megnemesült szép lélek majd a testet is előkelő formához segíti.

2. A Szentírás a *vas* szónak *edény* értelmét személyekkel kapcsolatban is használja. Óniás főpap a mindenféle *drágakövekkel ékes, színaranyból való edény*. (Jéz. Sir. fia 50, 10.) A Szent Szűz *edény*, mindenekelőtt malaszttal teljes *lelki edény*; és csodálatos, mint a Szentírás szerint a földre kiáradó fénynek edénye, a Nap. A Szűzanya csodálatos lelki edény, anyaga, formája és tartalma miatt. „*Admirabile ratione materiae, ratione formae, ratione rei contentae.*” (Szent Bonaventura: Sermo IV. de Nativ. B. M. V.) *Anyagát* a Szent Szűznek a legkiválóbb erényekkel felékesített és királyi ősoktól származó személye teszi. Képes beszéddel aranyba és ezüstbe foglalt kristály-, smaragd- és elefántcsontedény: az arany ellenálló anyagából készült, a hit jáspisával, a remény zafírjával és a szeretet topázával feldíszített drágálátos edény — mondják az egyházatyák. *S formája*, vagyis stílusa révén teljesen beleillett a megváltó tervbe: minden gyöngy, csiszolás és díszítés ahhoz idomult. „Tengerszépség, minden szépség: Isten csodálatos alkotása” — mondja Damaszkuszi Szent János. (Orat. de Nativ. B. M. V.) *S tartalma* miatt, akár mint kegyelemmel teljes Szűz, akár mint a Szentlélek erejének vagy az Úrnak átmenetileg kijelölt palotája, páratlan. „Oh, istenségnek legtisztább lakása, a Szentlélek szentélye, az Isten-igének diadal-kocsija, az örök Királynak díszszekere, az igazi Salomonnak kvadrigája! Oh égnél térségesebb, a menny-

boltnál ékeesebb, a Paradicsomnál illatosabb Istenlakás! Mi tisztább, szentebb és gazdagabb nálad?!” — kérdi Villanovai Szent Tamás. (Con. I. de Anna.)

3. A héber nyelvben *edény* = *eszköz*. Mikor Tarsusi Szent Pál a keresztényeket bebörtönzés céljából Damaszkusból Jeruzsálembe akarta hurcolni és isteni világosságtól találva az úton lováról leesett, ezt a szózatot hallotta: „Nehéz neked az ösztöke ellen rugdalóznod.” (Ap. Csel. 9, 5.) Ananiás prófétának pedig, aki oktatásával volt megbízva, így szólt az Úr: „Kiválasztott edényem ő nekem.” (U. o. 15.) Tehát Szent Pál kiválasztott eszköz volt egy cél megvalósulására. A Raffael-képeknek Raffael zsenije a megteremtőjük és ecset az eszköze. A hírek közlésének a leadó- és felvevőállomás az eszköze. Az emberiség megváltásában az Úr a legfőbb tényező. A kiválasztott eszközök között pedig vannak Szent Pálok és Szent Ágostonok, akik az Apostol kifejezését használva, először *szennyvíztartónak* indultak (*vas ignominiae*), míg az Úr meg nem mutatta rajtuk, hogy mindennel teljhatalmúan rendelkezik. S aztán vannak Szent Alajosok, Kis Szent Terézek, Szent Imrék, akik felnőttek a nélkül, hogy csak egy percre is belekerültek volna a gonoszlélek kezébe, amióta kivette őket onnan a keresztiség szentsége. Köztük első a Szent Szűz, a leghatalmasabb eszköz egyesek és közösségek jóléte és üdve számára. A lelkiségnek és a jámborságnak kiváló eszköze.

•

A flórenzi templom Annunziata-kegyképe előtt az 1257. év húsvétja után való csütörtökön egy húszéves orvos hallgatta a szentleckét, amely az ethiop királyné kamarásának megtéréséről szólt. Feszült figyelemmel kísérte a szent szöveg minden szavát: „A Szentlélek ezt mondta Fülöpnek, jöjj és csatlakozzál e kocsihoz!” Az ifjú szétnézett maga körül, mindenféle mocsarat látott és tehetetlenül felkiáltott: „Uram, segíts, mert elveszünk!” Erre béke szállt szívébe és csendes fény ereszkedett le rá. Megpillantotta a mellette elvonuló, bárány húzta kocsit, amelyből a Szent Szűz integetett feléje: „Jöjj, Fülöp, és fogdzzál ebbe a kocsi!” Az ifjú engedelmeskedett. Hogy belőle lett *Benitius Szent Fülöp* († 1285), a szervita rend generálisa és

büszkesége, s az Egyháznak támasza, az a Szent Szűznek köszönhető.

Ratisbonne Mária Alfonz (1814—1884) strasszburgi származású zsidó 1842-ben minden hitét elvesztette. Egy római tartózkodása alkalmával a S. Andrea della Fratte-templomban sétált, amikor a munkások egy nagy gyázmisére készültek elő. „Pillanatnyilag — mondja maga Ratisbonne — kimondhatatlan zavarodottság fogott el. Feleltem tekintetemet: az egész templom eltűnt szemem elől. Minden fény és világosság egyetlen kápolnába szorult össze, és annak oltárán nagy fényáradatban a Szűzanya alakja látszott. Ellenállhatatlan erő vonzott feléje. Kezével intett, hogy térdeljek le, s mintha azt mondta volna: Jól van! Többet nem beszélt, de így is megértettem a többi.” 1847-ben pap lett. A szintén konvertita papbátyját, Theodort, a Notre Dame de Sion megalapításában segítette (1843), ő biztosított nekik terjeszkedési lehetőséget Jeruzsálemben, és fáradhatatlan volt a zsidók és mohamedánok térítésében. Sírja Jeruzsálem mellett, Ain Karim-ben van.

Rosa mystica: Titkosértelmű rózsa

Hogy a virágok nem voltak kedvesek az ősegyház előtt, az a pogány világból hozzájuk tapadt emlékekből érthető. A diadalmenetre induló fővezér díszét mirtuszból, Vénusz kedves növényéből készítették. A borostyánkoszorú, Apolló és Liber szent díszé, szintén a diadalmenetnél volt használatban. A tölgylombból font corona civica háborús jutalom volt. Áldozatkor a főpap virágokkal koszorúzottan állt a szintén virágkoszorús áldozati állat mellett. Összejövetelek alkalmával nefelejcskoszorút fontak a házigazda feje köré. S a romlott Rómában a legvadabb tivornyák virágdíszét a rózsa adta. Mindenütt ott volt, ahol pénzt és lelket tékoztak. Lucullus lakomáiban és Néró mulatságaiban, ahol a szemérmes nem ismerték, külön gépezet hintett rózsaszirmot a vendégekre. Sok idő kellett hozzá, hogy a virágokról lekopjon mindaz, ami a bűnös pogány világban hozzájuk tapadt. Szent Ágoston már a tőlük való tartózkodás indokolatlan voltáról beszél. „A borostyántól azért tartózkodunk, — mondja — mert Apollóé. Ugyanolyan alapon tartózkodni kellene a kenyértől, mert az Cereszé, s a

víztől, mert az meg Neptunuszé. S egyiktől sem tartózkodunk." Az okoskodás perdöntő volt, a gyakorlatban azonban sok idő kellett, mire a rózsza keresztény körben s éppen vallási vonatkozással alkalmazást nyert. Először csak (1100 körül) a mulandóságnak, a hősieis önfeláldozásnak, a szeretetnek a jelvénye, s csak későbbben vált a legszentebb Anya erényeinek szimbolumává. Szent Bernát már azt mondja, hogy a Szent Szűz rózsza. A liturgiában az Egyház magát a Szent Szűzet beszélteti így: *„Ego quasi rosa plantata super rivos aquarum; Olyan vagyok, mint a forrásvíz mellé ültetett rózsza.”* (Jéz. Sir. fia 39, 17.)

*

1. Ha a tél kellős közepén, amikor az egész határban egy szemernyi élet sem mutatkozik, hanem helyette a zuzmaratündér játékos kedve apró csipkékkel látja el a fán maradt leveleket, ha — mondom — ebben a kihaltságban reggelre egy kertecske kellős közepében megjelennek egy szép rózsza, amelynek szirmain a dermedtségnek nyoma sincs, friss, zöld leveleiben nyári nedv kering, — látására nem fogyna csodánk. És jaj, de nagyon szeretnők tudni eredetét a szép rózsának! Ez történt akkor, amidőn az egész emberiség télben állt és a Próféta kikeletre várt.

„Vessző sarjad Jessze törzséből és virág növekszik gyökeréből. És megnyugszik rajta az Úr lelke, a bölcsesség és értelem lelke, a tanács és erősség lelke, a tudomány és ájtatosság lelke és az Úr félelmének lelke betölti őt. Nem a szemek látszata szerint ítél és nem a fülek hallása szerint dorgál, hanem igazságban ítéli meg a szegényeket és igazság szerint végez a föld szelideivel. És megveri a földet az ő szája vesszejével és ajkai lehelletével megöli az istentelent. Igazság leszen ágyékainak öve és a hit lesz veséinek őrzője.” (Iz. 11, 1—5.)

A Jessze-törzsből sarjadt tőn a szép virág a Szent Szűz, s a Szentlélek erejéből megérett gyümölcse az Úr Jézus Krisztus. A misztikus rózsza első titka tehát az, hogy test szerint, Szent Anna és Szent Joákim

révén a Jessze-törzs hajtása ugyan, de mindenkinél inkább Isten teremtmése lévén, nem a hideg tél dermedtette meg őt, hanem hatására a hideg engedett.

2. További titka az, amiért a néplegendák a piros rózsza létrejöttét mind a vérrel hozzák összefüggésbe: annak adott létet, akitől eredt.

A görög legenda szerint Aphrodite istennő a vadászaton megsebesült Adonis véréből nőtt rózsát kedves virágává fogadta és nektárral öntözte. A perzsa legenda szerint a virágok első uralkodójukkal, a lótusszal nem voltak megelégedve és mást kértek. Kapták a fehér rózsát, amelynek szépségét az egész természet bámulta. Isten kedves madárkája, a fülemüle rászállott, de tövisében halálra sebezte magát, s ölében kilehelte lelkét. Kihulló vércseppjeiből lett a legszebb perzsa virág, a piros rózsza.

Az 1100 körül keletkezett keresztény legenda szerint Krisztus vére a kereszt tövében meghúzóódó mohára hullottés abból lett az első piros rózsza, a Szűzanya szimboluma. Sőt abból lett maga a Szent Szűz, mert életének életbe hívója a megváltáshoz szükséges Krisztus-vér. Amikor az idők teljessége elérkezett, s a Loretói-litánia titkosértelmű, szép fehér rózsája varázslatos szeplőtelenységében a világ csodája volt, a Szentlélek ereje által Isten legkedvesebb madara, a Fiúisten rászállott, sőt benne talált otthont. Bár e miatt a tény miatt Isten külön gondviselésének lett a tárgya, mégis hét tör volt számára főntartva. Közülük a legfájdalmasabb megsebezte szent Fia szívét és halálát okozta, mintegy az ő ölében lehelte ki lelkét. Ezzel a halállal s a miatta kiállott szenvedésekkel lett a Szent Szűz a kereszténység piros rózsája, a Fájdalmas Anya, élete minden mozzanatában az Úr titkainak áhítatos szemlélője.

3. Többféle rózsza van. Ha az erdő tisztásain és az utak szélein egyszerű, fehér virágzatával messzevirító értéktelenebb *vadrózsának* valaki a kertjébe átültetett tövét tavasszal nemes rüggyel beoltja, szinte átalakul az egész tő: virágai teltek, szirmai életre-

valóbbak, illata pompás lesz. A Loretói-litániának vad tövön hajtott titkos rózsájába Isten a Szentlélek erejével az égből származott legnemesebb rügyet, a Fiú-istent oltotta bele. Így az emberiség törzsökén nemcsak egyetlen hajtás nemesedett meg, de minden hajtása fogékonnyá vált a megnemesedésre.

S miben? Ami legnehezebb.

A betriacumi harctéren sokezer ember nyögött és vívódott a halállal. A barbár Vitellius így szólt: „Ennek a vérnek rózsaillata van” — és szívta magába és élvezte.

„*Ennek a rózsának vérillata van*” — mondja a katolikus Egyház a Rosa mystica szépségét szemlélve. S jól gondolja! Illata a valóban nemes vérnek, a fegyelmezett, a tiszta vérnek bája és illata, a loretói Rózsa legszebb titka és kegyelme. A tavaszi üde rétek, balzsamos füvek és olajtartalmú fenyők a Titkos-értelmű Rózsa eme kiválóságára terelik figyelmünket. Arra emlékeztetnek, akinek neve kiöntött olaj, lelke pedig kegyelemmel és igazsággal telt friss rózsa. Egy hónapon keresztül repeső örömmel jár feléje az ember, s mivel nehéz tőle megválni, magunkkal visszük onnan kegyelmét, a tisztaság szeretetét.

Turris Davidica, Turris eburnea:

Dávid királynak tornya, Elefántcsonttorony.

A föld fölé emelkedő és azzal minél kisebb területen érintkező alkotásnak a történelem folyamán sokféle rendeltetése akadt. Oziás a pusztában tornyokat készíttetett a pásztorok biztonságára. Nagyobb városokban a polgárság a tűzveszedelem ellen tűztoronnyal védekezik.

Miután Hadrián császár Britanniát meghódította, az elfoglalt terület biztosítására egy hatalmas falat húzott, rá háromszáz tornyot állíttatott. Ez volt a római Maginot-vonal, a *Vallum Hadriani*, az impérium védelme. Régen hasonló védelem szempontjából a jelentősebb hegyek tetejére várak építettek: megdönthetetlen sziklaalapra méteres falakat emeltek, rájuk tornyokat állítottak, s az ellenség közeledtekor minden erő ezek-

ben összpontosult. Ha az ellenségnek a toronyból sikerült a védelmet elűzni, birtokába került a vár és vele az egész vidék; ha a torony diadalmasan ellenállt, az ellenség székelyével távozott. Ilyen erős volt a visegrádi Salamon-torony s Arva vára.

1. Dávid király tornya. Trónrajutásakor Dávid királynak az volt első terve, hogy Jeruzsálemből elűzi a jebuzeusokat, és a várost országára erős székhelyévé teszi. Katonái a törökök és dárdák zápora közt foglalták el Sion várát és rá, minden ellenséggel szemben védelmül, bevehetetlen tornyot épített. Ez a torony sokszor szolgált az új országnak fizikai erősségül.

Egyiptom kulcsát, Damiette várost, 32 torony védte, s mégis a keresztények birtokába került (1219). A török erre békét kért, s felajánlotta Jeruzsálemet a keresztényeknek. Mivel azok II. Frigyes csapatait várták, az ajánlatot nem fogadták el, maguk erejéből akarták Jeruzsálemet elfoglalni s a törököket teljesen leverni. A császár serege azonban késett, s azért Brienne János, Jeruzsálem címzetes királya, kénytelen volt megadni magát. A pestis és éhínség által megtizedelt sereg kivonult a 32 toronyból. A címzetes királyt megláncolva vitték a szultán elé, ahol sirásban tört ki a kereszténységnek a császár gonzsága miatt bekövetkezett megalázása miatt.

De a torony nemcsak fizikai erősség. Mikor Viannei János gyalogosan útban volt állomáshelye, Ars felé, a templom tornyát megpillantva, tiszteletből letérdelt, s a toronyban munkatársát köszöntötte. Mert a viskók közt, ahol szegény emberek a mindennapi élet ezer gondjával bajlódnak, a torony vigasz, reménység és üdülés, szellemi erő és erkölcsi védelem. Tetején az isteni szeretet jelvénye, a kereszt, árnyékában az isteni szeretet adománya, az Oltáriszentség pihen. Reggel, délben és este harangszóval mindenkit arra figyelmeztet, hogy az állatokon kívül a lelket is táplálni kell. Amidőn vasárnap hívogat a szentmisére, erre a legszebb drámai előadásra, mindenkiel megérteti a legfontosabbat, hogy t. i. mintegy kétezer esztendővel előbb az Isten egy Fia értünk áldozattá lett, hogy viszonzásképpen érte mi is áldozattá váljunk. Tartós, ellenálló, nem nádszál. A viharban is mozdulatlanul áll, s amit a példáját követő falusiak a természeti életben egy tüsszentés nélkül bírják áznak és hideget tűrnek, az erkölcsi világban a modern életnek a falura elható szennyes áramlatával is küzdenek.

A torony tehát a lelki és fizikai védelemre szolgáló erőnek találó kifejezése. A kudarc miatt, amelyet jelent, félelme az ellenségnek, s viszont a biztonság révén, amit nyújt, öröme és büszkesége a bentlevőknek. Az egész emberiségnek első erősségéről a Zsoltáros így szól: „Isten a mi tornyunk” (Zsolt. 60, 3.) S mellette áll az Isten országának másik erőssége,

„*Turris draconi impervia*“, a gonoszlélek számára megközelíthetetlen erősség.

2. *Elefántcsonttorony*. A város közepén a torony nem annyira a külső ellenséggel szemben felállított erőd, hanem inkább a belső biztonságot szolgálja. A római *Turris Speculorum* örei tükrök segítségével ügyeltek fel a középkori Róma biztonságára. Magánházakon és középületeken pedig az apró tornyok, inkább bástyák tömege elsősorban dísz. Régi időben az előkelőség mutatására egyéb dísz tárgyakhoz hasonlóan elefántcsontlemezekkel voltak befödve. (3. Kir. 22, 39; Zsolt. 44, 9; Én. 7, 4; 2. Krón. 9, 17.)

Ha a bástya elsősorban erősség, díszítése viszont a szépség érzését kelti bennünk. Főként az elefántcsont díszítésről áll ez, amelynek fehérsége báj és kellem; azért mondja a völegény jegyesének: „Nyakad olyan, mint az elefántcsonttorony.” (Én. 7, 4.) Ennek az anyagnak az *előkelősége* miatt Salamon király elefántcsontból trónt készíttetett magának. (3. Kir. 10, 18.) Mivel pedig a elefántcsont egyúttal olyan erős, hogy szű és léreg kárt nem tehet benne, a nyilak pedig lepattognak róla, az erősségnek s a szépségnek egyaránt találó szimboluma.

Izaiás beszél egy szőlőről és a közepén egy toronyról. (5, 1—4.) Sok Írás-magyarázó szerint ez a szőlő az Isten országa és annak biztonságul és szépségül állított védelmi tornya a Szent Szűz: a Krisztus-fő és az Egyház-törzs közt ő az erős nyak, akinek az ószövetségi Szentírásban dicsőített erős asszonyhoz hasonlóan „erő és bátorság a ruházata”. (Péld. 31, 25.) Elefántcsont fehérségével díszre és Dávid-torony erősségével minden külső és belső ellenséggel szemben védelme az Egyháznak. „*Turris eburnea, Deo amabilis, Diabolo terribilis*”; „*Istennek kedves és az ördögtől rettegett Elefántcsonttorony*.” Az ellenség kezdettől fogva hiába leselkedett rá: elefántcsont fehérsége meg nem sérült, toronyerős-

sége nem engedett, a romlás ellen igen soknak védelme lett és védelme ma is.

*

„Tégy engem, mint pecsétgyűrűt szívedre, karodra!” Sok erőt biztosít a Szent Szűz elsősorban a férfinak, aki bár az erőt képviseli, ma abból még többet igényel, mert teljesen igaz, amit róla Arany János mond: *„Férfié az élet gondja.”* A férfi, aki hivatalának és a családi életnek gondjai közt a Szent Szűz felé tekint, olyan, mint a régi városok sziklafala, amelyen a Szent Szűz monogramja dísz és erő volt. Milyen másképpen alakulna egész nyilvános, magán-, és családi életünk, ha minél több férfi szemén, karján és szívéen diszelegne a Szűzanya pecsétje. Ha gondjai megkönnyítésére a férfi a szentolvasóból, a harangszóra mondott imából, a Szűzanya köszöntéséből, a májusi ájtatosságon való részvételből meritene erőt. Ha a Szűzanya tiszteletében felülvő katolikus férfi az Istenországért is tudna áldozatot hozni. Ha Szűzanya-tiszteletében megfinomodott lélekkel élettársának lovagi tisztelettel tudna szolgálni. Ha családi hűségét és töretlen szeretetét megőrizve szeretetéből és gondoskodásából minél több jutna a gyermekeknek, akik arra éppen ma annyira rászorulnak, amiből viszont neki volna legmaradandóbb haszna, amint egy régi írás mondja a régi Mária-tisztelő férfiokról: *„Ő boldog férfiak... kik a tenger csillagát nézve igazították életük folyását, hogy ahhoz igazodva evezhesenek a világ hullámaiban és elkerülve a tajtékzó örvényeket, az örökkévaló nyugalom révét meg lehessék.”* (Szent Gellért élete 13.)

*

S aztán erő árad a Szent Szűzből arra, akiről Vörösmarty mondja: *„Gyengeség, asszony a neved!”* A Szűzanya iskolájában a legnagyobb áldozatosságra képesített gyengeség, a családi teendők hűséges végzésére erővé magasztosult nő meghazudtolja a költő szavaiból szárnyra kelt szállóigét. Történelmi példák mutatják, hogy a Szent Szűz erejével felmagasztalt

női gyöngesség még a családon kívül, a közügy terén is mire képes.

A francia forradalomban a Konvent intézkedésére (1793) a keresztet Breuse polgármestere is levétette a toronyról és a lomtárba tétette. A templomot bezárták és senkinek sem lett volna szabad többé bemennie. A bátor férfiak hallgattak, mint hal a tarisznyában.

De volt a községben háromszáz nő, akik minden szombaton együtt voltak kongregációi gyűlésen. Amint ők a történetekről és a rendelkezésről hallottak, a háztartás szerei közül a kezük ügyébe eső eszközökkel felszerelten a polgármester hivatalába mentek és megmondták neki, hogy a karosszékekben mozdulatlanul maradjon, ha kedves az élete. Aztán előkeresték azt az embert, aki a keresztet a torony csúcsáról levette. Kerítették egy létrát is. Aztán két nő az embert létrástul a templom elé kísérte, ahol előkerült a kulcs, kinyílt a lepecsételt ajtó, előkerült a kereszt, amit asszonyi ellenőrzéssel a munkás ügyesebben és fürgébben állított vissza a helyére, mint ahogy azt onnan Jéhozta. Ott is maradt, amíg aztán a hatóság mindenütt meg nem adta az engedélyt a toronynak kereszttel való feldíszítésére.

A mai nehéz időkben sok helyen van alkalom arra, hogy a Szűzanya leányai az Irás-beli erős asszonnyá váljanak.

Domus aurea: Mária, Aranyház.

Ami magát a szót illeti, a kép a régi kor emlékei közé vezet bennünket, ahol se szeri, se száma az aranyház nevű pompás palotáknak.

1. Valamennyit felülmúlta *Néró aranyháza*. Falait belülről a legelőkelőbb művészek freskói díszítették, amelyeket mindenféle arany-, drágakő- és gyöngyházmezők választottak el egymástól. A folyosókon ezer szépséget rejtegető mozaikfigurák szaladtak végig. A lakomaterem elefántcsontlemezekkel volt kirakva, amelyek közül időről-időre elmés szerkezet a legkeresettebb illatokat árasztotta a vendégre. A csillagos eget megjelenítő mennyezet alkalmas szerkezettel a csillagképek változatosságát mutatta. Fürdőiben állandóan Tivoli környékének kénese vize csörgedezett. Tacitus előt, aki gyermekkorában még látta az épületet, rendkívüli előkelősége nem a felsoroltakban nyilvánult meg. Ránézve legcsodálatosabbak voltak a nagy halastavak, amelyek mesterséges falvak képét tükrözték. A palota előtt a 120 láb magas Néró—Apolló-szobor volt, a görög Zenodoros alkotása. „Most végre emberhez méltó életet élhettek!” — kiáltott fel Néró, mikor jelentették neki, hogy palotája elkészült. Márpedig ebben az aranyházban, Istenből semmi sem

lévén; emberhez méltó élet helyszíne épp olyan kevésbé lehetett, mint a mai modern, Istent nélkülöző palotákban, amelyek minden drágaság és előkelőség dacára is nagy lelki szegénység otthonai; szegény, sőt nyomorult gazdagoknak lakóhelyei és a boldogtalanságnak tanyái.

2. Aranyház az ószövetségnek istentiszteletre rendelt helye, amelyet Dávid háborúinak befejezése után ezekkel a szavakkal tervezett: „Házadhoz, Uram, szentség illik.” (Zsolt. 92, 5.) Megvalósításához Salamon 968-ban ezzel a gondolattal fogott: „Nagy mű, nem ember, Isten számára készül.” (I Krón. 29, 1.) A Szentírás szerint semmi sem volt a templomban, amit nem arany fődött volna. (III Kir. 6, 10.) Hét-évi építés után 961-ben szentelték föl, hogy isteni jogon örököse legyen a Szövetség sátrának, Istennek a kiválasztott néppel és benne az egész emberiséggel rendelt találkozóhelyének. S helyet adott annak a templomnak, amelyet nem külső dísz, hanem az a kiválósága tett érdekessé, hogy jelenlétével az Isten Küldötte szentelte meg.

„Ezt mondja az Úr: Ime elküldöm az én követemet, és az utat fog számomra készíteni. Hamarosan eljön templomába az az Uralkodó, akit ti vártok; a szövetség angyala, akit kívántok. Ime, máris jön, mondja a seregek Ura. Ki tudná elgondolni eljövételének napját és ki tudná meglátni Őt? Olyan Ő, mint az olvasztó tűz és mint a posztófestő lúve. És megtisztítja az ezüstöt és megnesemíti Lévi fiait és megtisztítja őket, mint az aranyat és ezüstöt, és az Úrnak igazságban mutatnak be áldozatot. És tetszeni fog az Úrnak Júda és Jeruzsálem áldozata, mint a hajdani napokban és a régi esztendőken. Így szól a mindenható Úr.” (Mal. 3, 1—4.)

A legelső, aki eljövételére megtisztult, akinek a három előbb említett szentély csak előképe volt, a Szent Szűz, az újszövetség legértékesebb aranyháza, amelyben és amelyen az Úrnak különös kegyelme folytán *létének első pillanatától kezdve minden meg volt szentelve és nemesítve*. Tehát értelme teljesen lelki, képzelete földtelen, salaktalan volt, mint a megtisztított arany és ezüst. Mozdulatain a lélek uralkodott.

Éhség, szomjúság, álmoság és a pihenés vágya az Isten törvényei szerint és a lélek uralma alatt jelentkeztek és viszont a kiválasztottság állapota ellen semmi sem történt.

3. Hogy Mária aranyház, jelenti továbbá azt, amit róla az Egyház karácsonyi éneke mond: *Domus pudici pectoris repente fit templum Dei*: Atyaisten által az Úr Jézus befogadására kiválasztott aranyház Isten temploma lett. Mikor az Úr szent Fia számára ezt a hajlékot tervezte, semmi aranyértéket sem sajnált róla, hogy minél méltóbb lakóhely legyen. A szövetség-sátor szent felszereléséből megvolt benne a hétágú gyertyatartó, vagyis a hit égi világossága; megvolt a tömjénoltár, vagyis az imádság szelleme; megvolt az áldozati oltár, vagyis a mindennap megújuló áldozatosság és az erényeknek a salomoni templom aranyával és cédrusával csak nagyon homályosan jelzett gazdagsága. A Salamon-féle templomot tehát 420 évi fönnállás után az idők teljességének beköszöntésekor fölváltotta egy olyan templom, amely legnagyobb ékességét külső pompa helyett belső szentségtől nyerte. Koronája pedig minden szépségének az volt, hogy a világ Megváltóját foglalta magában.

A Szűzanyát mint aranyházat az tiszteli legjobban, aki méltó szentáldozással maga is aranyházzá válik. Talán semmi sincs rajta a jeruzsálemi templom aranyából. A Szűzanya kiválóságainak is csak árnyéka, de tiszta lelke a benne lakó Üdvözítő miatt mégis aranyház. Az Istenségnek nagy értékekkel földísztett otthona. Az aranyház, mert nem a ház tünteti ki az Urat, hanem az Úr a háznak legnagyobb ékessége. *Non domo Dominus, sed Domino domus honoratur.* (Cic. De Off. 3.)

Foederis arca: Frigynek szent szekrénye

A Szövetség szekrényét, lelki mását a vízőzön ellen menedékül szolgáló Noé-báráknak, Mózes az Úr parancsa szerint készítette el. A romlásnak ellenálló

sethim-fából, a legdrágább faanyagból készült szekrényt belül aranylemezekkel rakatta ki. Benne őrizték a Tízparancsolat két kötéltábláját és az Úr jóságának és mindenhatóságának emlékeit, a mannat meg Aron kivirágzott vesszejét. Kívül pedig kegyelemtrónnal (propitiatorium) látta el. Nehéz körülmények közt a főpap itt tudta meg az Úr akaratát és itt kérte irgalmát. Mint az Úr jóságának és fönségének meg irgalmának színhelye és emlékeztetője, összeforrott az egész zsidó néppel. Szerencsétlenségben mindenki feléje tekintett. Először azt iparkodtak menteni, mert az országot addig nem tudták biztonságban, amíg a Szövetség szekrénye helyén nem állott. Nagy volt a tisztelete és aki tiszteletlenül közeledett hozzá, halál fia volt. De beszéljen a szavak helyett a Szentírás. A Jordán folyón való átkelés előtt

„az előjárók bejárták az egész tábornak és kiálták: Mihelyt meglátjátok az Úrnak, a ti Isteneteknek szövetségládáját, amint a Lévi törzsből való papok azt viszik, keljetek föl és menjetek utána úgy, hogy 2000 könyöknyi távolság legyen köztetek és a láda között, hogy így messziről láthassátok és tudjátok, mely úton kell haladnotok, mert azon még nem jártatok sohasem. De vigyázzatok ám, hogy a ládához közelebb ne jussatok!... Majd mondá József a papoknak: Vegyétek föl a Szövetség ládáját és vonuljatok vele a nép élén! Azok teljesítették a parancsot és fölvevék és menének előttük.” (Józ. 3, 1—6.)

„Dávid egybegyűjté Izrael valamennyi választottját. Majd fölkerelkedék Dávid és a Júda emberei közül vele tartó egész néppel együtt elméne, hogy elhozza az Isten ládáját, amely a kerubok közt rajta ülő seregek Urának nevére kapta nevét. Föl is tevék az Isten ládáját egy új szekerre és Oza és Ahio, Aminadab fiai, vezették az új szekeret... Mikor azonban Nákon szerűjéhez értek, Oza kinyújtá kezét az Isten ládájára és megkapá, mert a marhák kirúgtak és csaknem lefordították. Erre az Úr haragra gerjedt Oza ellen és megverte őt vakmerőségeért, úgyhogy ott hala meg az Isten ládája mellett.” (II Kir. 6, 1—7.)

Mikor Dávid király a filiszteusok legyőzése után az országot rendezni akarta, először a Szövetség szekrényének visszahelyezésére gondolt. A Szentírás ezeket mondja: „Hírülvivék Dávid királynak, hogy az Úr megáldá Obededomot és mindenét az Isten ládájáért. Erre Dávid elment és vigasság közepette átvivé Isten ládáját Obededom házából Sionba. Dávid hét énekkart és áldozati borjút is vitt magával. Mikor az Úr ládájának hordozói hat lépést haladtak, áldozatot mutatott be. Azután

egész Izrael ujjongás és harsonaszó között vitte az Úr bizonyosságának ládáját... és bevivék és elhelyezék annak a sátornak a közepén, amelyet Dávid e célra üttetett. Majd áldozatokat mutatott be Dávid az Úr előtt. Utána megáldá a népet a seregek Urának nevében." (I Kir. 6, 1—18.)

*

Az újszövetség frigyszekrénye a Szent Szüz. Amikor az ószövetségben idejét múlta és a régi szövetségben az Úrral kötött frigynek szent szimboluma már régen nyomtalanul elpusztult, az újszövetség kötésének időpontján:

„Megnyílek Isten temploma az égben és láthatóvá lön Szövetségének szekrénye az Ő templomában és lőnek villámok és szózatok és földrengés és nagy jégeső. És nagy jel tűnik föl az égen, egy asszony, akinek öltözete a Nap volt és lába alatt a Hold és fején 12 csillagból álló korona, áldott állapotban lévén. És nagy szózat hailék az égben, amely így szólt: Most lön az üdvösség és az erő és a mi Istenünknek királysága és az ő Krisztusának hatalma.”
(Jel. 11, 19; 12, 1; 12, 10.)

Ez az újszövetség frigyszekrénye. Az Egyház arra sarkall bennünket, hogy „Bizalommal járuljunk a kegyelemtrón elé, hogy irgalmasságot nyerjünk és kegyelmet találjunk alkalmas időben való segítségre”. (Zsid. 4, 16; máj. 31-i szentmise-kezdet.) Számára kezdettől fogva kultuszt biztosított. Reménységünk belé helyeztetí. Rajta van, hogy tekintetünkkel kövessük. Naponkint figyelmeztet, hogy a tornyosuló hullámok elől oltalma alá meneküljünk. Ünnepein dicsőségét zengi, jótéteményeit emlegeti, s óva int megbántásától. Mert ha az ószövetségben Óza szörnyethalt csak a miatt, hogy megbizatas nélkül merészkedett a frigyszekrényhez nyúlni, gondolhatjuk, hogy mi lesz azokkal, akik szentségtörő kézzel az újszövetségi frigyszekrény ellen törnek. Maga a Szent Szüz mondja a liturgia nyelvén: „*Aki gyűlöl engem, a halált kedveli.*” (Péld. 8, 36.) Ez a halál az örök halál, néha annak előzményeként a földi élet pusztulása.

*

Az Ūrnak 1931-ik évében április 12-én kitört a spanyol forradalom és a következő napon az istentelenségnek szennyes árja söpört végig az országban. Egyik nap délután 2 óra tájban egy fegyverraktár kifosztása után vagy 100 emberből álló horda tartott a madridi kármeliták rendháza és temploma felé. Híre járta, hogy a köztársaság ellen összeesküvő monarchisták tanácskoznak ott, akiket meg kell ugrasztani. A templom szinte egészen üres volt és csak néhány hívő imádkozott a Szent Szűz szobra, a nagy spanyol szobrásznak, Montagnesnek 1700-ból származó remekműve előtt. A fölforgatók közeledtének híre a fráter hamar bezárta a templomot, de egyrésztük a fölfeszített ajtón, másík részük az oldalkapun bejutott és az orgona alá tüzet rakott. A hívők jajkiáltással menekültek s közben a vandálok oly gyors egymásutánban végezték el teendőiket, hogy azoknak a legretteutóbb jelenetei maradtak meg a szemlélők emlékezetében. Az oltárról a misekönyveket leszórták, a feszületeket ledobálták, a szobrokat szertehajigálták; köztük a föntemlített műalkotást ezer darabra törték. Az egyik megragadva a szobor felét, azt magasra emelte és gyalázkodó szavakat mondott. S a jelenlevők elbeszélése szerint a merénylő erre hatalmasat sikoltott és mire odanézték, ahonnan a jajszó hallatszott, őt a földön elterülve és vonagolva látták. — A merénylők erre a jelenetre vad futásnak eredtek, a hívek pedig térdreborulva nézték a Szent Szűz összetört szobrát és óriási nagy hatalmát. A merénylő ott feküdt előttük, megmerevedett kezeiben tartva a Szent Szűz fejét, amíg el nem vették tőle.

Janua coeli: Mennysország ajtaja

Ha az Ūristen és az angyalok valami nagyon szépet akarnak látni, mondja a valenciai spanyol nép, akkor Valencia fölött lenéznek az égből és gyönyörködnek rizsmezőiben, narancs-, citrom-, füge- és pálmaligeteiben. Még jó, hogy azt nem teszik hozzá, hogy gyönyörködnek a valenciaiakban.

Ha mi, földi emberek, valami nagyon szépet akarunk látni, minden nagyítás nélkül mondhatjuk, hogy elég szemeinket este az égre irányítani, ahová a Zsol-táros szerint a csillagokban az Ūr egész dicsősége ki van feszítve. S hogy még ennél is van szebb, azt elhihetjük Szent Jánosnak, aki a Titkos jelenések könyve szerint (11, 19.) Pathmosz szigetén a csillagos égen a Szent Szűzet szemlélte.

1. *Mária az üdvösség kapuja, melyen keresztül az Ūr közénk jött.* (44, 2.) Egyesek és közösségek szá-

mára Isten ezt a szépséget tette mindörökké az üdvösség kezdetévé és biztosítékává. Szent Antonin mondja, hogy amint egy város életlehetősége a kapun keresztül van biztosítva, a természetfölötti életnek minden föltételét az üdvösségnek ezer kegyelmét a Szűzanya, az égből hozzánk nyíló ajtó közvetíti.

2. „Amint Isten a Szűz Mária-ajtón jött közénk, nekünk is azon keresztül kell hozzá emelkednünk” — mondja Szent Bonaventura. *Mária az üdvösség kapuja*, amelyen keresztül tényleg elnyerjük az örök boldogságot. Hogy az Úr Jézus önmagát mondja kapunak, amelyen keresztül a hívők üdvösségre jutnak, az Egyház pedig a Szent Szűzről éneklí, hogy „*felix coeli Porta*”, az égnek boldog ajtaja: azt Szent Antonin szerint úgy kell érteni, hogy az Úr Jézus és a Boldogságos Szűz üdvünkkel való vonatkozásban az egyöntetűen nyíló és záruló kettős ajtó. Mindketten részesei üdvösségünknek.

A régi időkben a bírák a város kapuja mellett ítéleztek. A Szent Szűz ott van a szűk kapunál, ahol a lelkek az üdvösségre törnek, s az isteni Bíró jogos haragját csillapítja, az utat tágítja, a törekvőket segíti, a lángoló pallossal ott álló kerubokat eltávolítja. Ennek a tisztének figyelembevételével nevezték a Szent Szűzet égi létrának, mennyország kulcsának, az üdvösség biztosításának.

*

„Szeretem azokat, kik szeretnek engem.” *Boldog Matild* azt szokta mondani, hogy ha a hívők ismernék, milyen nagy jótétemény a szentáldozás, soha el nem maradnának tőle. Ő maga gyóntatóatyja engedelmével egy nap sem maradt áldozás nélkül. Előkészüléséhez hozzátartozott közvetlenül a szentáldozás előtt elmondott 5 Ave Maria. Az egyiket a Szűzanya tisztaságának a dicséretére szánta, amely miatt az Úr Jézus Anyjává lett. A második a nagy készséget és alázatosságot ünnepelte, amellyel a Szent Szűz az Úr Jézust magába fogadta, mondván: „*Ime az Úr szolgálóleánya, legyen nekem a te szavad szerint!*” A harmadikban a *malasztal teljes* Szűzet köszöntötte és azt kérte, hogy ő se állítson soha semmi akadályt az elé, hogy valóra váljék benne az Úr minden kegyelme, amivel szívébe tért. A negyedikkel szent örömének áldozott, amely eltöltötte az alatt az idő alatt, amíg szent Fia benne lakozott. Az utolsó

Ave Maria háláját emelte ki. Azt kérte vele, hogy az Úr látogatásáért ő is minden szentáldozás után ugyanazt a hálát és örömet érezze. Amikor ennek jutalmául 1160 május 31-én halálos ágyán feküdt és az Urat útravalóképen vette magához, a Szent Szűz megjelent nála: mellette állott, s a Szent arca sugárzott az örömtől, előre érezve a Szűzanya mellett a mennyei dicsőséget, amelyre egy egész élet hűség és szeretetével rászolgált.

Kosztka Szent Szaniszló a római jezsuita noviciátusban halt meg 1568 Nagyboldogasszony hajnalán. Egész életében ékeskedett a Szűzanya tiszteletével. Sokszor mondta ki nevét imádkozva. Most is ezzel a névvel ajkán halt meg.

Michelangelo utolsó műve az utolsó ítéletet varázsolja a Sixtusi-kápolna falára. Középen van az Úr Jézus, mint ítélő bíró, éppen abban a pillanatban, mikor kimondja a rettenetes szavakat: Távozzatok tőlem az örök tűzre. A baloldalon egy végelethatalatlan tömeg ereszkedik lefelé a pokolba. Ördögök és kárhozottak kétségbeesett harcban és minden segítség reménye nélkül a legnagyobb erőfeszítés ellenére is lefelé süllyednek és mindig újabb csoportok jelennek meg az angyali trombita szavára és ereszkednek lefelé. A jobboldalon ellenben minden fölfelé tart. Mindenki a Bíró felé néz reményteljes arckifejezéssel. A Bíró mellett látszik a Szent Szűz és két szentolvasót bocsát le, amelyet két föltámadott boldogan szorongat, és a nézőnek az a benyomása, hogy az egész tömeg annak révén emelkedik fölfelé.

Szép szokás az Egyházban, hogy a szentolvasót a megholtak kihűlő ujjaira fűzik. Ez természetesen csak annál célravezető, aki előtt a Szent Szűz tiszteletének eme különben határozott módja nem volt ismeretlen, s az Ave Maria eme szavaival: „Imádkozzál érettünk most és halálunk óráján. Amen.” — nem szűnt meg a jó halál kegyelmét kérni.

Stella matutina: Hajnali szép csillag

Szép, és Isten jóságát hirdeti az ég, amikor sátra alatt a gazdag természet mosolyog. Szép, és Isten kegyességére tanít, amikor mérhetetlen kékjét fehér báránnyel felhők frissen mosott gyapja élénkíti. Gyönyörű, és Isten igazságosságát hirdeti, mikor villámai keresztül-kasul cikáznak rajta. És fölséges, amikor bársonytakarójába burkolózik, s milliószámra gyúlnak ki rajta a csillagok.

Gottes Pracht in Himmelsbogen	Az égbolton Isten képe
Ist in Sternen aufgezo-gen.	Csillagokból van kiverve.
Welch ein heiliger, stiller Chor!	Ó, mi szent és néma kar!

Szűz irányt jelző csillagfény, amely elsősorban a tenger legnagyobb veszedelmei közt tartózkodók számára kedves jel. Amíg az első hajós kezdetlegesen bárkájában csak a kiálló partmenti sziklák veszedelmétől tartott, egy-egy közeli hegy, vagy a parti kanyarulat szerint igazodva biztonságban érezte magát. Később este megtette egy-egy világítótorony. Amikor azonban nyílt tengeren az éj sötétjében a mélységek örvénye fenyegette, magasabban kellett segítséget keresnie: az égen a csillag látása öntött bele erőt és reményt. De még inkább a Szent Szűz, az „élet Reménysége”. Azért a Mária-kép és előtte a mécses minden hajónak legelső felszereléséhez tartozott. S amint a Dunára ereszkedő osztrák hegy tetején álló „Maria Taferl” mellett elhaladva a hajó személyzete és az utasok fölváltva köszöntötték a Szűzanyát, a nyílt tengeren az esti csillagot megpillantva, még nagyobb buzgósággal mondták el az Üdvözlégyet. Így volt ez régen! A természet erőt ismerni vélő modern ember előtt csökkent a csillag jelentősége, és a sok fizikai felszerelés miatt utas és hajós előtt elhomályosult a „Tenger-csillag” is, akinek segítsége pedig az „úszó város” fényűző berendezése és szórakozásai miatt fokozottabban szükséges volna. De legyen csak igazi vihar! Nincs az a páncélos, amelynek utasai a 20. század technikai vívmányai közt is biztonságban éreznék magukat. S nincs a fölség jellege nélkül a jelenet, amikor a „Tengercsillag” szükséges volta érezteti hatását.

„A felhők gyülekezni kezdtek Nyugat felől — írja Chateaubriand egyik tengeri útjáról — s nagy vihar kitörését várták. 3 órákor leeresztették a vitorlákat és a Szent Szűz képe elé egy kis mécsest akasztottak, annak jeléül, hogy ettől a pillanattól kezdve az egész tengeren való uralmat mindenki egy gyöngye nő kezében tudta. A hajósok és az utasok a szárazföldön bátrak lehetnek, azonban a veszélyek az emberi erőt és okosságát kevésnek mutatják. A tengeri viharban a bölcsélet fátyla kevésbé nyugtatja meg az embert, mint a Szent Szűz képe előtt pislákoló mécses.” (Itineraire de Paris a Jerusalem.) Éppen ezért Argentína tengerészeti minisztériuma a mai időkben nagyon is követésre méltóan járt el, amikor tengeri haderejét a Szűzanya oltalma alá helyezte.

*

Ma az egész föld nem más, mint utasaival, az egész emberiséggel, állandóan a legnagyobb veszélyek közt haladó óriási hajó. Veszedelmes úton magunkkal visszük egyéni életünk ezernyi kínzó gondját és megoldatlan problémáink keserű terhét. De mindennél nehezebb az a sejtés, hogy talán az egész emberiség hajója meg van fúrva! Ebben a nagy veszélyben a valamikor kétségtelen fényűnek tartott csilla-

gok elhomályosodtak és a kuruzslók elhallgattak. Csak egyetlen csillag fénye nem változott. Sok barangszó irányítja feléje tekintetünket. Május és október hónapokban pedig különösebben törekszik az Egyház arra, hogy az egész útitársaság mint egy ember térdeljen a Szűzanya elé:

„Üdvözlégy szűzek virága,	Nézz le ránk a földi pályán,
Üdvösségünk olajága,	Tengerünknek éjtszakáján.
Tengerek szelíd világa,	El ne hagyd süllyedni gályám,
Biztonságos csillaga.	Fényed óvhat egymagát”

(Szentviktori Ádám, (1192). Ford.: Sik Sándor.)

ÖTÖDIK GYÖNGYVIRÁGSZÁL

A rádió által az egész világot bejáró hírek hallgatói föl-
neszelnek, amikor egy őket közelről érintő kedves hír követ-
kezik. „Ez nekem való!” — mondja mindjárt az első szív-
dobbanás és a hallgató csupa fül és érdeklődés. Akik a loretoi
litánia következő invokációit különös áhítattal hallgatják, azok
elsősorban a betegek. Mert a Szent Szűz

Salus infirmorum: Betegek gyógyítója

VII. Gergelynek súlyos betegségében megjelent
a Szent Szűz és mosolyogva kérdezte:

— Sokat szenvedtél?

— Szűzanyám, — felelte a nagybeteg pápa —
erről Te többet tudsz, mint én.

Erre a Szent Szűz hozzáért ujjával, aztán eltűnt.
A pápa pedig már másnap az egész nép jelenlétében
elmondta szentmiséjét.

Egy a sok-sok ezer eset közül, amelyek azt mond-
ják, hogy a Szűzanyába vetett hit nem elmélet, nem
az ellenőrizhetetlen hitelességű eseményeknek erősza-
kos magyarázata, hanem jóságos arcáról lemosolygó
bizalom gyümölcse, a vigasztaló Szűzanya jóságának
a természet béklyóit nem tűrő ereje és könyörülete,
a természetfölöttinek lenyúlása a mi nyomorúsággal
telt könnyvölgyünkbe. Minden Szűzanya-tisztelő beteg
ágya és szobája kegyhely, ahol a Szűzanya kegyelmé-
vel jelen van s az Úr akaratában való megnyugvásra
segít, de igen sokszor testi egészséget is közvetít. A
legelső kegyhely ebből a szempontból Lourdes. 1858
február 18-án Soubirous Bernadette ezekkel a szavak-
kal: „Menj a forráshoz, igyál belőle és mosakodjál
meg benne!” — megtalálta a szent forrást, amely

részint fürdésre, részint ivásra azóta is naponként 122,400 liter vizet szolgáltat.

„Szomjazók, mindnyájan, jöjjetek el a vizekre¹ és akiknek nincs pénzetek, siessetek, vegyetek és egyetek. Jöjjetek, vegyetek pénz nélkül és minden csere nélkül bort és tejet. Miért költöttek el a pénzt nem kenyérre és fáradságokat nem jóllakásra?” Hallgatván hallgassatok engem, egyetek jót és gyönyörködjék lelketek a kövérségben. Halljátok meg hívószavamat és jöjjetek hozzám! Halljatok és élni fog lelketek.” „Ime hívod a népet, amelyről nem is tudtál. És a nemzetek, amelyek téged nem ismer-tek, hozzád futnak a te Uradért és Istenedért, mert ő megdicsőít téged.” (Iz. 55, 1—3. és 5.)

*

Ezt találja az ember Lourdes-ban. Harangszótól a patakcsobogásig ott minden ezt a gyermeki hitet és bizalmat inspirálja, elsősorban a betegekbe, akik igazán „lourdesi betegek”: orvosi segítséget nem igényelnek, hiszen azok mondták ki róluk, hogy számukra emberi segítség nincs. Egyetlen reményük, hogy a Szűzanya közbenjárására az Úr Jézus könyörüljön rajtuk. Délután 3—4 órájában már ott vannak a bazilika előtti téren két hosszú kettős sorban. Földön ülve, kocsiban, hordozható ágyban fekvé várják, hogy közülük melyik dobhatja el mankóját, kocsiját és nyomorúsága egyéb segítőit. Közben a sokezer zarándok nyolcas sorban megindul: középen a papság. Minden-kinek égő gyertya van a kezében. A jelenlevő legnagyobb egyházi méltóság viszi az Oltáriszentséget.

¹ Pusztában utazó embernek a víz gyönyörűség, a számkivetettségben járó zarándoknak az enyhület Isten kegyelme. Maga Jézus mondja tanítását víznek (Jn. 4, 14.), önmagát pedig kútforrásnak. (Jn. 7, 37.) Ilyen gyönyörűség és enyhület a Szent Szűzbe vetett bizalom; az minden kegyhely, de gyógyvizével főképpen Lourdes az.

² Balga emberek dobálják a pénzt dözsölésre, szórakozásokra és mindarra, ami életet rövidít és lelket öl, de azt kevésre becsülik, ami igazi békességet ad és egy krajcár nélkül megszerzhető: ez a kinyilatkoztatásban való hit, az élet minden körülményeiben balzsam és erősség.

Fölötte néha miniszterek tartják a mennyezetet. Mikor a körmenet a betegekhez ér, a főpap mindegyiket külön-külön megáldja az Oltáriszentséggel, mialatt a tér közepén egy harsányhangú pap kiterjesztett kezekkel mondja a Lourdesi litánia kéréseit:

Uram, imádunk Téged.	Aldott legyen, aki az Úr nevén
Uram, remélünk Benned.	{ben jön,
Uram, szeretünk Téged.	Te Krisztus vagy, az élő Isten
Hozsanna, hozsanna Dávid	{Fia.
[Fiának.	Uram, akit szeretsz, beteg,
	Uram, tedd, hogy lássak.
	Uram, tedd, hogy járjak.
	Uram, tedd, hogy halljak.

A sokezernyi tömeg ugyanezt kérésenkint ismétli s főként az utóbbi három kérést mondják nagy alázattal, közben fölhangzik:

Ave Maris Stella,	Tengernek csillaga,
Dei Mater alma,	Istennek szent anyja,
Atque semper virgo,	Mindenkor tiszta Szűz,
Felix coeli porta.	Mennycsillag ajtaja.

Ezek alatt a körmenetek alatt sokszor történt gyógyulás, amelynek valódiságáról eleinte csak a kezelő-orvosok bizonyítványa tanúskodott, de mivel a tényállás igazságával szemben több oldalról kétséget támasztottak, 1895-ben külön orvosi szakosztály (Bureau des constatationis) alakult. Termei mindenki előtt nyitva vannak, aki hivatott a vizsgálatra, akár hívő, akár hitetlen. 1890—1904 között 1712 orvos fordult meg ott, köztük 1101 idegen. Voltak képviselők a legelsőbb rangú akadémiákról is. A betegségek vizsgálásánál résztvevő orvosok száma 1927-ben 722, 1928-ban 788, 1929-ben 920, 1930-ban 998 volt; köztük 489 francia, 103 belga, 79 olasz, 47 spanyol, 89 északamerikai, 38 délamerikai, 22 hollandi, 20 svájci, 17 ír, 16 német. Az orvosi körnek 20 nemzetből 1250 tagja van.

A 3000 gyógyulási eset között, amelyeknek fényképfelvételei és a gyógyulás után fölvevett jegyzőkönyvei megtekinthetők, minden baj előfordul. Az eddigi

gyógyulások 1/13 részben idegbajok voltak. Utána kezdettől fogva túlnyomóan sok volt a szívbaj, a tüdővész (1897—98-ban 50 tüdővésztes betegség közül 24 gyógyult meg), a gerincbetegség, az agybántalom, a rák és a gennyedés. Meggyógyult 34 vak. A gyógyulások közül megdöbbenő egy 29 éves leánynak egy 12 év előtti tifuszból maradt 32 cm hosszú és 15 cm széles üszöksebe, amely a bokától a térdig szinte teljesen széttroncsolta a húst. A láb görbén lefelé hajolt. Kétszeri fürdés után az elkorhadt láb javult, de mivel még nem volt egyenes, ismételt fürdést tanácsoltak. Ennek eredményeképpen a vízbeereszkedéskor éles fájdalom futja át a tagokat, az alaktalan láb egyenesedik, az izmok bizseregve kihúzódnak, a térd visszanyeri alakját s a beteg teljesen meggyógyul. A kezelőorvos, a montpellieri egyetem tanára utána azt írta a bizonyítványába, hogy „egy összeroncsolt szervezeten a sebnek hirtelen gyógyulása fölül áll minden természetes magyarázaton”.

Akik a csodás gyógyulást elfogulatlanul nézik, nem tudják kivonni magukat hatásuk alól. Láttukra a hitetlen elnémul, a cinizmus megdöbben. Az ilyen lelkiületű szemtanúk nyilatkozata többet ér az orvosok tanúbizonyságánál. Senki sem ment Lourdes-ba annyi cinizmussal, mint Zola, de regényében ő is ezt kénytelen írni: „Láttam, hogy olyan emberek emelkedtek föl helyükről, akik azelőtt mozdulni sem tudtak.” Vannak Lourdesnak megtértjei is. Dozous, a város orvosa, aki először vizsgálta meg a lourdesi eseményeket, a róluk írt könyve mottójául ezeket a szavakat választotta: „*Credidi, quia vidi. Hittem, mert láttam.*” Estrade, az orvosi szakosztálynak eleinte szintén a nevetők közé tartozó tagja, hasonlóképpen a barlang mellett lett hívővé s a lourdesiaknak volt alkalmuk látni, amint a valamikor hitetlen orvos olvasóval a kezében járt ki reggelenként a barlanghoz. Huysmanns, Retté megtérésük alkalmával Lourdesban erősítették meg hitüket. Dr. Vergez, a montpellieri egyetem orvos-tanára, tapasztalatait a következő módon foglalja

össze: „Kérdezik, mit láttam Lourdesban? A leghitelesebb tények alapján, amelyek szinte fölülmúlják a tudomány biztosságát, láttam, érintettem az Isten művét, a csodát.”

Refugium peccatorum: Bűnösök menedéke

Isten a zsidók számára a Jordánon innen és túl három-három menedékhelyet rendelt. (Refugium fugitivorum. Deut. 19, 2; Num. 35, 11.) Az üldözői elől menekülő előadta ott kérését, s a veszedelem megszűnt. Az újszövetségben a legnagyobb baj a bűn. Elkerülése a legégetőbb feladat. A tőle, valamint az érte járó büntetéstől való mentesítés a legnagyobb jótétemény.

1. A bűn megbocsátója és így a bűnös első menedéke mindig Krisztus, akinek a szanatóriuma a gyóntatószék, gyógyszerháza a tabernákulum és orvosa a helyettesítésével megbízott pap. De hathatós közbenjáró és védelem a Szent Szűz is, aki nagyon jól tudja, hogy az emberiségnek milyen átká a bűn, amelyért szent Fiának halált kellett szenvednie, s egyúttsszenvedve érdemet szerzett arra, hogy közbenjáró szava meghallgatást nyerjen. S amint a gyermeknek az édesanya a legbiztosabb menedéke, nekünk, Isten-gyermekeknek, legelső védelmünk az Istenanya, ki az ártatlanok számára kegyelmet kér a bűn elkerülésére. a bűnösöket pedig palástjával takarja be. „Ó boldog Szűz, mondja Szent Bernát — mert anyja vagy Istennek és embernek, a királynak és a száműzöttnek, a bűnösnek és bírójának! Mindkettőnek anyja lévén, nem tudsz neheztelést elnézni köztük.” Ó boldog Szűzanya! S ó boldog bűnösök, akiknek ilyen segítség jutott osztályrészül! Mert ha az ég angyalai örvendeznek egyetlen megtért bűnösön (Lk. 15.), elgondolhatjuk, hogy milyen nagy a Boldogságos Szűz öröme annyi bűnös megsegítése miatt. Őt ugyanis az Örök Bölcsesség éppen a bűnösök megtérítésében választotta munkatársának. „Azért vagy Te kezdettől fogva Isten

anyjául kiválasztva, mondja Aranyszájú Szent János, hogy könyörületességed révén mindaz üdvözljön, akit Ő a szigorú igazságossággal nem üdvözíthet... quem Deus non potest salvare per suam meritissimam justitiam, tu per tuam salwares pietatem et misericordiam." (In Deprec. ad Virg.) Amit az Egyház szép éneke rámutatva a könyörület gyökerére, szeretetére, így fejez ki:

Tiszta vagy te, mint a harmat,	Sár a gyöngy mellé nem illik,
Mely az égből gyöngyözött.	Bűnt útál a szűz erény.
Allsz a bűntövis között.	Hogy figyelhetsz hát te ránk, ki
Sérthetetlen liliomként	Tiszta vagy, mint égi fény?
Tiszta Szűz vagy, akitől a	Ő de tudjuk, hogy mihozzánk
Másik Adám teste lett.	Szűz szíved szerelme nagy.
Ép virág korhadt gyökéren,	Hisz te irgalom szülője,
Mely hibátlanul eredt.	S bűnösöknek anyja vagy.

2. Az Egyház a rendelkezésére álló kincstárból bőven juttat híveinek; vagyis a rábizott hatalomnál fogva leesdi az égtől, hogy az elkövetett bűnök után vagy még itt a földön esedékes, vagy már a túlvilágra fenntartott büntetések részben vagy teljesen töröltesse. Ilyen imádság maga a *Loretói litánia* is. Ezenkívül XIII. Benedek pápa 1724 szeptember 14-én az *Ürangelének* harangszóra való egyszeri elmondásáért 100 napi búcsút engedélyezett; s akik a hónap folyamán naponta legalább egyszer elmondják, azok a szokott feltételek mellett (szentgyónás, szentáldozás és a pápa szándékára mondott ima) teljes búcsút nyerhetnek. VI. Pius pápa 1786 április 5-én 100 napi búcsút engedélyezett azoknak, akik reggel a *Salve Regina*-t, este pedig a *Sub tuum praesidium*ot elimádkozzák; akik ezt egy hónapon keresztül mindennap megteszik, a szokott feltételek mellett két tetszés szerint választott vasárnap részesülhetnek teljes búcsúban; ugyanez áll a szokásos feltételek mellett minden Mária-ünnepre és a halál órájára. Igen sok a búcsúkkal ellátott fohász, amelyek nem sok időt vesznek igénybe és a legnagyobb elfoglaltság közt is

sok kegyelmet közvetítenek. XIII. Kelemen pápa 1759 szeptember 5-én 25 napi búcsút engedélyezett a Mária-név ájtatos kimondásáért.

Ilyen búcsúkkal ellátott egyéb fohászok: *Árvák anyja, könyörögj érettünk.* 300 n. b. (1924 február 23.) *Makula nélkül való béke-királynő, könyörögj érettünk.* 300 n. b. (1924 február 9.) *Szentolvasó királynője, könyörögj érettünk.* 100 n. b. (1915 október 1.) *Szűz Mária legtisztább szíve, nyerj számomra Jézustól tiszta és alázatos szívet.* 100 n. b. — és a szokott feltételek mellett egy hónapon keresztül minden nap elmondva teljes búcsú. (1922 január 13.) *Fájdalmas Szűzanya, az összes keresztények anyja, könyörögj érettünk.* 300 n. b. (1906 június 27.) *Ó Szűzanya, add, hogy Istenben, Istennel és Istenért éljek.* 300 n. b. (1931 április 26.) *Szűz Mária, ments meg bennünket a pokol szenvedéseitől.* 100 n. b. (1914 január 22.) *Szűzanyám, bizalmam.* 300 n. b. (1917 január 3.) *Irgalom anyja, könyörögj érettünk.* 300 n. b. (1927 május 21.) *Szűz Mária, Istennek szent Anyja, könyörögj érettem Isten előtt.* 100 n. b. és a szokott feltételek mellett egyszer egy hónapban teljes búcsú annak, aki a hónap minden napján elmondja. (1921 április 7.) *Szentolvasó búcsúk:* Aki hetenkint legalább egyszer elmondja az 5 tizedet, továbbá meggyónik, megáldozik és a pápa szándékára imádkozik, teljes búcsút nyerhet: karácsonykor, január 6-án, február 2-án, március 19-én, március 25-én, húsvétkor, áldozócsütörtökön, pünkösdkor, Szentháromság ünnepén, Úrnapkor, Jézus Szíve ünnepén, június 24-én, augusztus 15-én, szeptember 8-án, november 1-én, december 8-án, Szent József oltalmának, Szent Pálnak és az Apostoloknak ünnepén. Az 5 tized elmondásával mindannyiszor 5 évi búcsú jár; ha otthon vagy a templomban közösen imádkozzuk, akkor egyszer napjában 10 évi búcsút nyerhetünk; minden hónap utolsó vasárnapján teljes búcsúban részesülhetünk, ha minden héten legalább háromszor elmondtuk az 5 tizedet, továbbá meggyóntunk, megáldoztunk és

valamely templomot vagy nyilvános kápolnát meglátogattunk. Valahányszor az Oltáriszentség előtt (ha nincs is kitéve) 5 tizedet imádkozunk (nem kell egyszerre), meggyónunk és megáldozunk, mindannyiszor teljes búcsút nyerhetünk.

3. A bűnös, aki a gyóntatószék térdeplőjén alázattal várja a feloldozó szavakat és legjobb tehetsége szerint küzd az ellen, hogy benne az emberi gyöngeség a bűnben való megátalkodottsággá, vagy éppen Isten ellen való küzdelemmé váljék, az számíthat a Szűzanya hathatós közbenjárására. Akikből ellenben a bűn kerülésének első kelléke, a jóakarat hiányzik, s lelküket soha tisztára nem mossák, akik a bűnök közt addig válogatnak, míg a súlyosába is belészeretnek; akik a számukra könnyebb bűnöket gyűlölik és kerülnek, de mentegetik és dédelgetik azt, amihez szívük ragaszkodik, és mellette haláluk óráján is kitartanak: azoknak a *Bűnösök menedéke* semmit sem mond és nem segít rajtuk.

*

Párizsban halálos ágyán feküdt Lully János zeneszerző. Papot kívánt, s ez tudtára adta, hogy bűnei alól csak akkor nyerhet feloldozást, ha szerzeményei közül a lélekrontó darabokat megsemmisíti. Lully bekérte a füzeteket és a pap szemeláltára elégette. Majd barátainak szemrehányó szavaira azt felelte: „Nincs ok a neheztelésre. Az elégetett füzetek csak szólamok voltak. A partitúra még ott van a sarokban.”

Ha a gyónás olyan, hogy elégnék a szólamok, de megmarad forrásuk, a partitúra s a nóta újra kezdődik, ha megmarad a rendezetlen vágó, egy-egy főbűn, ami a lelket sanyargatja s nem engedi meg neki, hogy menedéket találjon ott, ahol kegyelem vár rá a Szűzanya oltalma alatt: akkor nincs segítség.

Consolatrix afflictorum: Szomorúak vigasztalója

„Bevégezvén az ünnepnapokat, midőn visszatérőben voltak Jeruzsálemből, a gyermek Jézus ottmaradt és nem vevék észre szülei. Vélvén pedig, hogy az úti társaságban van, menének egy napi utat és keresék őt a rokonok és ismerősök között. És mikor nem találták, visszatérének Jeruzsálembe, keresvén őt. És lőn, hogy három nap múlva megtalálták őt a templomban a tanítók közt ülve, amint hallgatá és kérdezé őket. Álmélkodának pedig mindnyájan, kik őt hallák, az ő okosságán és feleletein. És meglátván őt elcsodálkoznak. És mondá neki az ő anyja: Gyermekem, miért cselekedtéél így velünk? Ime, atyád és én bánkódva kerestünk téged. Ő pedig mondá nekik: Miért hogy engem kerestetek? Nem tudátok-e, hogy az én Atyám dolgaiban kell lennem? De ők nem érték a beszédet, melyet nekik mondott. Akkor hazatért velük és Názáretbe méne és engedelmes vala nekik. Anyja meg szívében tartja vala mindez ígét.” (Lk. 2, 43—51.)

Valamikor az egész föld a bűn átka alatt nyögött. Arculata olyan volt, amilyennek a bűnbeesés után elhangzott ítélet miatt várni lehetett: tövist és bojtort járt termett. Jaj volt annak, aki a tüskébe lépett, pedig senki sem kerülhette el a keserű próbát. Élet vagy halál, munka vagy betegség, testi vagy lelki megpróbáltatás szomorúságot és ezer jajsztót fakasztott. Ezt az utat járta értünk az Emberfia, s a Szűzanyának is tövis és bojtort járt közt vezetett az útja. És szomorkodott, könnyezett és szenvedett. Régi magyarázat szerint: *Mária = keserűség*. Életéből az Egyház hét fájdalmat emelt ki emlékül, amelyet 7 tördőzés okozott. De említhetne 77-et is, annyit kellett szomorkodnia. Régi, kedves legenda szerint az Úr Jézusnak a keresztről lehulló vércseppei Ádám koponyájáig hatottak, hogy a megváltás ott jusson kifejezésre, ahol a romlás megfogamzott. A Szűzanyának a föld töviseire és bojtortájaira lecsurgó könnyei pedig a szűrés tüskék hegyén bársonyos bimbókat

fakasztottak. A bojtorjából bársonyszőnyeg, a növények mérgéből drága nedű lett.

Tam salubri terra felix
Irrigata pluvia,
Ante spinas quae scatebat,
Germinavit flosculos;
Inque nectaris saporem
Transiere absynthia.

Im a boldog föld, mely eddig
Tüskebokrot terme csak,
Új, szent harmattól öntözve
Sarjaszt már virágokat.
S édes nektár-ízt kapott a
Régi, ébítő ital.

(Ford.: Szűcs Imre.)

Manapság rengeteg a másféle baj és szomorúság. Menj a kunyhókba, ahol a mindennapi ruha és a kenyér hiányzik, ahol a kórágyon synylődő betegnek még az sincs, aki egy pohár friss vizet adjon. Menj az utcára, ahol a szegényt tapossák, félrelökik. Menj műhelyekbe, gyárakba és irodákba, ahol percenkint teljesedik az isteni végzés: „Arcod verejtékével eszed a kenyeredet!” Menj a palotákba, ahol látszólag ugyan semmi sem hiányzik és minden darab bútoron jólét csillog, a melleken a Szent Gergely-rend, az Annuntiata-rend, az érdemrend keresztje és más kiüntetés látszik, fizetésemelés, előléptetés, de belül a lélek mégis jajgat. Menj a legelőkelőbb hivatalokba, ahol nagyurak lealázó embersorsa sokszor kemény szolgálatsággal párosul. Menj kórházakba, tébolydákbba és börtönökbe, ahol a lélek tört erői vergődnek. Allj meg világvárosok kapuja mellett, amerre az út a temetőbe vezet: egyik halott a másikat éri, s a bölcső meg a koporsó közti néhány perc melyik számára nem volt e siralomvölgyében szomorúság és megpróbáltatás ideje? Jaj, de szépen hangzik ez az invokáció: *Consolatrix afflictorum, Szomorúak vigasztalója!* Ami voltaképen annyit jelent, hogy *minden ember vigasztalója*, mert Éva ivadékai közt egy sincs, aki a vigasztalást nélkülözhetné.

*

Az Atlanti Óceán végtelen hullámain vagyunk. A Kárpáthia egyik matróza nagyon elhagyatottnak érzi magát a hajón, és sokszor búnak ereszti fejét. Esténként, mikor a munka befejeződik, nekidől a vaskorlátnak és szomorúan nézegeti a

mélyen alattuk kavargó hullámgyűrűket. Szívét kínos honvágy gyötri. Félő, hogy egy ellenőrizetlen pillanatban átveti magát a korláton és nyomorúságosan pontot tesz földi életére.

Ilyen sötét gondolatokkal és vágyódó tekintettel nézi most is a mélységeket. Már a korlát után nyúlt és már hallotta, hogy súlyától mekkorát loccsant a nagy víz, s íme, az utolsó pillanatban egy erős kéz nehezedik vállára. Főlnéz és áldottlelkű kapitányát látja maga mellett, akinek 30 évvel előbb éppen olyan nehéz volt megszoknia a végeláthatatlan tengeren a hontalan, sivár életet.

— Tóni, szól hozzá szinte a lelke mélyébe irányítva átható tekintetét, aki szenved, annak nem lefelé, hanem fölfelé kell tekintenie! — Azzal továbbment a kapitány, a nélkül, hogy egy szentbeszéddel felérő mondatához csak egy szót is hozzá tett volna. Azt tudniillik, hogy akit bánata lefelé húz, annak föl kell tekintenie a Kálváriára és a Fájdalmas Anyára. Így ismerje meg a szomorúság és fájdalom jelentőségét.

*

Villiers de l'Isle Adam gróf, Rhodosz utolsó nagymestere kénytelen volt elhagyni a szigetet, s szívében a régi hatalom elvesztése fölött érzett nagy fájdalomával, s flottája egyetlen maradék bárkájával érkezett Messzinába. Mikor bevitorlázott a kikötőbe, csak egyetlen vitorla volt kifeszítve rajta: az, amelyen a Szűzanya képe s alatta az írás volt látható: „*Afflictis spes unica rebus, a szerencsétlenségben egyetlen remény.*”

De sokat terhel ma nagy fájdalom súlyos anyagi veszteségek miatt! Akiket lever a tudat, hogy veszendőbe ment a régi életmód s alapjában megrendült vagyoni állapotuk; bántja őket mások sikerének és saját sikertelenségüknek látása. Ezek gondoljanak arra, hogy a Szűzanya a szomorkodók reménye. Gondoljanak Szent Bonaventura következő sóhajára: „*Szűzanyám, ha valamikor megbántottalak, keserűségem legyen büntetés. Ha valamikor szolgálatodra voltam, keserűségem legyen jutalom... De szégyenletesnek tartanám, hogy a sebekkel borított Krisztusom s Szűzanyja mellett a hitvány szolga sértetlenül és minden nehézség nélkül haladjon el.*”

*

A szenvedés a veleszületett finomság és érzékenység miatt elsősorban a nő sorsa, aki Horatiusnál „*pati nata*”, szenvedésre született. Valamilyen értelemben minden nő „*Mária*”, a *tengerkeserűség egy csöppje*. Szenvednie kell, ha eléri legszebb vágyát, a családalapítást, mert bőven akad benne tövis. Szenved, ha e cél elérése nélkül a magános élet keserű kenyerét eszi. Sokszor szenved, mikor más azt gon-

dolja róla, hogy jólétnek örvend, pedig csak nem akarja más napjait szomorítani. Szenved helytállva a mindennapi élet aprólékos kötelességeiben, amelyért elismerés vagy hála nem jár, legfőljebb kemény bírálat jut neki osztályrészül. Hány anya, jegyes vagy fiatal leány mondhatja a Szűzanya panaszát: Tenger-nagy az én szomorúságom! Azért található meg oly sok nő szobájában a Fájdalmas Anya képe vagy szobrocskája és előtte, mint feleség, anya, sokszor leborul, mikor fürkésző szemek nem látják.

Auxilium Christianorum: Keresztények segítsége

Minden segítségnek végső tényezője az Atya-isten, aki ezt a hatalmát örök elhatározással a Fiúnak adta át (Mt. 28, 18.), és azért végelemzésben segítségünk csak az Úr Jézus, „az eget és a földet örökké kormányzó Király” lehet. Mivel azonban az anyai szeretet révén a Szent Szűz egyrészt szent Fiánál a legszívesebben meghallgatott védő és másrészt ugyan-csak az anyai szeretet miatt minden ügyünket legjobban a szívéen viseli, a leghivatottabb közbenjárónk az Úr Jézus Anyja. Elsősorban akkor, amidőn szent Fia legszentebb ügyéről, a kereszt diadaláról van szó. Hányszor megmutatta ezt a Szűzanya!

*

A gótok *Totila* királyuk vezetése alatt 549-ben Róma felé közeledtek s az Örök Város rémületében már mozdulni is alig mert. *Narses a Szent Szűz* nevében ellenük megy, megállítja seregüket, a királyt elfogja, s a kereszténység szívét megóvjá a pusztulástól. Ez megismétlődött, mikor a mórok Arábiából és Afrikából előtörve, Spanyol- és Franciaországot és Portugáliát végpusztulással fenyegették. A keresztény királyok a Szűzanya nevében szálltak harcba és győztek. XI. János pápa hálából a *Miraflores*-bazilikát építtette, XI. Alfonz király pedig zsákmányát a Boldogságos Szűz szobra elé tette.

A még pogány magyarok Nagy Ottó uralkodásá-

nak első éveiben Németországra rohantak és Augs-burgot ostrom alá vették (955). A polgárok vitézül védtek magukat, s maga Ulrich püspök templomi öltözetben vezényelte őket. A kívánt győzelem biztosítása céljából nyilvános könyörgéseket rendelt el. A nőket két részre osztotta; egyiknek kereszttel a kezében, imádkozva kellett megkerülnie a várost, a másik a templomban leborulván, a Szűzanya segítségéért esedezett. Az oltár lépcsőire tett csecsemők sírásukkal könyörögtek. Ottó megütközött és győzött. (Cantu VIII. 10, 146.)

*

A törökök 1456-ban Belgrád előtt táboroztak és egész Magyarországot elfoglalással fenyegették. *Kapisztrán Szent János* a Szent Szűz segítségére hivatkozva szólította harcra a magyarokat és általában a keresztényeket. Erre a fényes győzelemre *III. Kalixtus* pápa a keresztények összes tempolmaiban hála-ajtatosságot rendelt.

„Mikor a török mindig előbbre tört és Európát elfoglalással fenyegette, 1663-ban nagy császári sereg indult ellene. A vezérek azonban késtek. A horvát bán, Zrínyi Miklós, eme késedelmet nehéz lélekkel viselvén sereget gyűjtött és a török feltartóztatására készült. Ez az ostoba gyaur — mondta a basa — egyenesen azon dolgozik, hogy minden emberével elpusztuljon. Zrínyi Miklós azonban magasabb segítségben bízott. Mikor készen volt, a vezér a Hétfájdalmú Szűz képét megcsókolta és imádkozott előtte. Amikor az ellenség át akart jönni a hidon, a huszárok *Jézus, Mária!* szavakkal ellenállottak; 300 huszár állta a 3000 nyilas ostromát, és a győzelem az övék volt. A csáktornyai erdőben — írta a vezér a császárnak — a Fájdalmas Szűznek szobrot állítottam. A nyilak visszapattantak rólunk, mert láthatatlan égi pajzsok védtek bennünket. A csoda annyira megzavarta a nyilazókat, hogy csatarendjük felbomlott. Ez a Szűzanya műve volt. A vezér hálából ugyanoda később templomot is emelt.” (Balogh, i. m. 699. l.)

Mikor a harmincéves háborúban a huszita csehek a fehérhegyi csatában (1620) az egyesült katolikus seregek megverték, a Szűzanya segítségével kivívott győzelem örök emlékére az V. Pál pápa által épített Szent Pál-templomot a *Madonna della Vittoria* néven a Szűzanya tiszteletére szentelték. Azt a Mária-képet, amelyet az ütközetben a harcosok előtt vittek, az ott használt zászlókkal együtt ebben a római templomban helyezték el. A mellette lévő kolostornak a folyosója a csatajelenetek képeivel van tele.

A Foro Traiano mellett 1734-ben épült szép templom sekrestyéjében egy márványlapon ez olvasható: „A *Mária*-név Társulata, emlékül alapítójának, Isten tiszteletreméltó szolgájának, XI. Incének, a jó és dicső pápának azért, hogy akkor, amidőn nagy török csapatok igen keményen ostromolták Bécsset, a Szűzanya nevének hathatós erejét híván segítségül, azokat isteni beavatkozással megszalasztotta, s azért is, mert eme nagy név föellenségeivel szemben további állandó védelem leesdése céljából ugyanazon legszentebb név tiszteletére társulatot szervezett és tagjai közé legelsőnek önmaga iratkozott be.”

Ezek a márványba vésett sorok örökítik meg a Szűzanya segítségével kivívott 1683-i bécsi győzelmet. És az egész világon szerteszét és minden országban hány emléke van az egyesek és a közösség Szent Szűz által való megsegítésének! A „Keresztények Segítsége” megszólítás minden nehézségünkben ezen nagy történelmi emlékek nyelvén szól hozzánk, s az 1571 október 7-én, Lepanto mellett a törökökön aratott győzelem emlékeként¹ került bele a litániába, amikor éppenúgy, mint 1717 augusztus 16-án a nándorfehérvári diadal alkalmával a Szűzanya segítette meg a keresztényeket.

Napóleon önkényeskedése az Egyházat gyökerében támadta meg. A vágrámi csata éjjelén (1809 július 5.) 2 órakor a Quirinál előtt őrtálló negyven svájci testőrt négy csapat katona lefegyverezte és VII. Pius pápát Napóleon foglyává tették, majd sok megaláztatással Fontainebleau-ba hurcolták. Az egész Egyházért szenvedő pápa a Szűzanyához fordult segítségért, végre

¹ A római Breviáriumnak az az adata, hogy az Auxilium Christianorum-invokáció V. Pius pápától származik és az ő parancsára került bele a Loretói-litániába, alig tartható fönn. Valószínűbb az a vélemény, hogy az invokáció a harctérről győzelmesen hazatérő és Loretón keresztúlvonuló katonák örömköltésaként, mint igazi „vox populi” került bele az akkor már a nép ajkán terjedő litániába. (A. de Santi, *Le Litanie della Vergine*.)

1814-ben Napóleon ugyanabban a szobában írta alá lemondását, amelyben ő a pápát lemondásra kényszerítette és komédiásnak mondotta. Napóleon száműzetésbe ment, a pápa pedig, aki még az ő engedélyével, de „titkon” és kardinálisai nélkül indult el Párizsból, már francia földön is a nép örömmujjongása közt közeledett az Örök Város felé. Mikor pedig május 21-én alattvalói nagy öröme Rómába bevonult, az egész kereszténység a Szűzanya közbenjárásának tulajdonította a váratlan fordulatot. A pápa úgy örököltette meg ennek emlékét, hogy minden év május 24-ére az egész Egyházban a „Keresztények Segítése” ünnepét rendelte el.

*

A „Keresztények Segítése” tehát a meg nem osztott kereszténységnek könyörgése és egyúttal diadalkiáltása és emléke annak az időnek, amikor az Úr Jézus Krisztusban egy volt a törvényhozó, akinek mindenki engedelmeskedett; földi helytartójában egy volt a vezér, akire mindenki hallgatott, és a Szűzanyában egy volt a pártfogó, akinek a segítségével mindenki bízott. A szent célokra osztatlan erejét megsokszorozva érző kereszténységet a protestantizmus szétbontotta és a megbontás minden átkát kínosan érző világ most földi segítség felé tekint. Gyökeres segítség pedig csak annál van, aki isteni tanításával a nehézségek megoldását mindenkorra biztosította, akinél a legjobb közbenjáró a Szent Szűz. A Keresztények Segítése így a mult dicsősége és a jövőnek záloga. Azért bizalommal fordulj hozzá! Ellenségeid nem Totila gótjai vagy Ali basa janicsárjai, hanem a nagyon megnehezült mindennapi élet ezernyi gondja és a bizonytalanná vált jövő terhe. Ebben is a Szűzanya a keresztények legnagyobb segítése.

HATODIK GYÖNGYVIRÁGSZÁL

Ennek bimbói harangoznak, amikor Nagyboldogasszonykor az Egyház ezekkel a szavakkal kezdi a szentmisét: „Mindnyájan örvendezzünk az Úrban, ünnepet ülvén a Boldogságos Szűz tiszteletére, akinek mennybemenetelén örvendenek az angyalok és együttesen dicsérik Istennek szent Fiát.”

Regina, a megdicsőült Szűz

Az Úr Jézus mennybemenetele után szűz Anyját a földön hagyta, hogy továbbra is segítségére legyen apostolainak. De ki tudná megérteni keserűségét a miatt, hogy elszakítottan kellett élnie szent Fiától! Alig győzte kívánni az időt, amikor a földi Izraelnek tett szolgálatok után az Úr az örök Sionban ad neki végleges pihenőt, a *„dicsőséges nép közt, a szentek gyülekezetében”*. Végre másodszor érkezett hozzá angyal az örömhírrrel, hogy a földi számkivetés vége elérkezett. Rögtön összehívta az apostolokat, hogy az utolsó intézkedéseket tudtul adja. A hagyomány szerint egészen csendesnek és nyugodtnak találták. Nála nyoma sem volt vergődésnek, rettegésnek, aggodalomnak, ami a haldoklók ágya mellett olyan nyomasztólag hat. Arca ragyogóbb volt, mint valaha, szemei az ég derűjét tükrözték. Szellemé már az örök Sion gyönyörűségeit élvezte. S lelke az isteni szeretetnek utolsó földi lüktetése alatt az örök hazába szállt, miután gondolatain megegyezően végigrezdült a Szentírásnak élete lényegét és jövődő megdicsőülését visszatükröző következő része:

„Pihenőt kerestem mindenek között, hogy az Úr örökrészében tartózkodjam. A k k o r meghagyta nekem a mindenség Teremtője és mondotta, aki teremtet engem, pihenőt adott sátramnak. És mondotta nekem: Jákobban lakjál, Izraelben legyen örökrészed és választottaim között verj gyökeret. M a j d pedig Sionban kaptam állandó lakást, a szent városban találtam ekkép pihenőt és Jeruzsálem lett uralmam székhelye. A d i c s ő s é g e s n e p k ö z t vertem gyökeret. A z é n Istenem részében, az Ő örökrészében s a szent-

tek gyülekezetében megtelepedtem.”
(Jéz. Sír. fia 24, 11–13. és 15–16.)

*

Igy halt meg a legtisztább és leghűségesebb Szűz, a legcsodálatosabb Anya. Az apostolok a holttestet a régi hagyomány szerint Jozafát völgyébe vitték, ahol Szent Joáchimot és Szent Annát, a Szent Szűz édesatyját és édesanyját eltemették. A szomorú kötelesség teljesítése után nem tudván elszakadni a drága tetemtől, három nap és három éjjel mellette imádkoztak. Akkor érkezett meg India apostola, Szent Tamás, aki esdekelve kérte őket, hogy mutassák meg neki a holttestet, hogy még utoljára szemlélhesse a legjobb Anya vonásait. A felnyitott sírból azonban hiányzott a test, amely a második isteni Személynek adott otthont, amelyet az Istenanyai méltóság miatt az eredeti bűn meg nem sértett, amely mentes volt minden cselekedeti büntől és annak minden árnyékától, a vonaglásban, szenvedésben való kimúlás, valamint a test feloszlása okától. A Szűzanya szent teste nem vált a férgek martalékává, hanem a lélekkel együtt az égbe jutott. A sírban nem volt más, mint rózsza és gyöngyvirág, szeretetének és megdicsőülésének szimbolumai. Maga pedig testével-lelkével, mint koronázott királyné uralkodik a pátriárkák, apostolok, vértanúk és minden szentek között, sőt maguk az angyalok fölött is.

*

Szépsége

A mikroszkóp alatt, amely mindent szebbnek mutat, mint amilyennek szabadszemmel látszik, a figyelemre nem méltatott virág és megvetett rovar a Mindenható csodálatos alkotásának bizonyul. Hát még milyen elbájoló lehet a természetfölötti látásra képesített szem számára a kegyelem szépségeibe öltözött lélek!? S méginkább minek bizonyul a lélek előtt dicsőségének fényében a Szent Szűz! Méltóságát itt a földön a „királynő” szó csak nagyon tökéletlenül fejezi ki! Szépségét a liturgia így sejteti:

„Sion leányai... lássátok királynőtöket, akinek a csillagok hódolnak, szépségét a nap és hold csodálják és látásán Isten minden gyermeke ujjong.”

A patmoszi látnok, mint olyan égi jelt emlegeti,

„akinek öltözete a nap, koronája 12 szép csillag”.
(Titk. Jel. 11, 19.)

A megdicsőült Szent Szűz szépsége a valóságban mindennél elragadóbb és a lélekre való hatása minden elképzelést felülmúl. A régi, kedves legenda szerint egy jámbor lélek nagyon kívánta őt látni. Megadatott neki; a belőle kiáradó fényesség azonban szemét nagyon megviselte. Nem törődött vele; mindenkorra hajlandó volt lemondani a földi dolgok látásáról, csak életében megegyeszer szemlélhesse azt, akit próféták és királyok hiába kívántak látni. S íme, az is megadatott neki. S a helyett, hogy ez látását még jobban megviselte volna, utána mindent szebbnek és lelkibbnek látott.

Amit a kinyilatkoztatásnak hozzánk jutott sugara nyomán a hívő lélek a megdicsőült Szűzanya szépségéről tud, az arra való, hogy tőle a szemek vétkes kívánsága kihaljon s a látásától megütszult tekintet virágon, pázsiton, emberen és egész környezetén előbb észre sem vett, nyugtató szépséget fedezzen fel.

Salve Regina

Ha Az, aki a Szűztől született, Király, — mondja Szent Athanáz — akkor az Anya, aki ezt a Királyt szülte, valóban úrnő és királynő. Az Egyház kezdettől fogva így gondolkozott a Szűzanyáról.

Mikor a régi királyok és fejedelmek törvényt hoztak, s általában népükhöz szóltak, első helyre az a cím került, amelynek alapján ezt tették. Így mondják Szent Kunigunda okmányai: „*Kunigunda, Isten kegyelméből királynő.*”

A megdicsőült Szűzanyának első címe, amelynek alapján hozzánk szól, ránk gondot visel, kegyelmeket közvetít és mi iránta határtalan bizalommal viseltünk az, hogy istenanyasága révén örökös királynő. Valamikor minden királynő kezéből kiesik a kormánypálca, csak az ég Királynőjének hatalma örök, amint örök Az, akitől a hatalom származik, és akire való

tekintetből a hatalom neki adatott. Minden királynőt továbbá csak külsőleg takar bíbor és bársony, míg belkén az eredeti bűn és esetleg egyéb, nyomában járó szenny éktelenkedik. Csak az ég Királynője van minden szeplő nélkül, akinek „a csillagok hódolnak, szépségét a nap és hold csodálják és látásán ujjong Isten minden gyermeke.”

Mennyei karoknak minden szeplő nélkül való örökös királynője.

Értelemnek még az előbbi fejtegetések nyomán is nehéz elgondolni eme méltóság tartalmát, de minden nagyszerűsége mellett is az mond nekünk legtöbbet, hogy a királynő irgalmas királynő. Ugyanaz, aki szűznek kegyes, anyának jóságos, királynőnek is irgalmas. „Deipara dimidiam partem regni Dei impetravit, ut ipsa sit regina misericordiae, cujus Filius est Rex justitiae. Az Istenanya az Isten országának felét kívánta magának, hogy amint Fia az igazság királya, ő az irgalom királynője legyen.”

Az Isten könyörületessége és irgalmas volta minden művét felülmúlja (Zsolt. 144, 5.), az alól a Szent Szűz sem kivétel: rajta is az irgalom a legszebb. Jól esik emberi fülnek hallani az örök dicsőségben tündöklő, jóságos anya teljes címét: *Salve Regina, Mater misericordiae!* És amikor minden hatalom esékény, minden pártfogó csak máról holnapra él, önmagát mindenkorra biztosítani kívánó emberi szívnek jól esik elrebegni azt az imát, amelynek kedves szövegét a nagy megpróbáltatások közt élő *Herrmannus Contractus* († 1054) béna bencés révén isteni ihletés szülte, a keresztesek ajkán mindenfelé terjedt és isteni ihletés adta befejezését is. A hagyomány szerint Szent Bernát pápai követ 1146 karácsonya előtt való napon érkezett Speyerbe. A püspök, a papság, a városi előkelőség és az egész nép az utcán várja, s mikor kísérete feltűnik, szent énekek hangja tölti be az egész várost. A bazilika bejáratánál a birodalmi hercegek társaságában maga a császár fogadja őt. A zászlók tiszteletből meghajolnak előtte, s az egész nép ajkán

a neki annyira kedves *Salve Regina*-ének zeng. S amikor a követ a császár jobbán a szentély közepére ér s az ének befejeződik, a pillanatnyi csendben Szent Bernát háromszor térdet hajtva intonálja a *Salve Regina* mostani befejező szavait: „*O clemens, o pia, o dulcis Virgo Maria. Ó kegyes, ó irgalmas, ó édes Szűz Mária.*” A nép mérhetetlen örömmel hallotta ezeket a szavakat Szent Bernát ajkáról, s mindjárt énekelte is szűnni nem akaró lelkesedéssel. A kedves ténynek örök emlékére a speyeri székesegyházban mindennap éneklük a *Salve Regina*-t. A befejező szavak ma is olvashatók a kövezeten: bronzkockák jelzik a helyet, ahol először elhangzottak. Sehol sem imádkozzák ugyan olyan ünnepélyesen és olyan áhitattal, mint fönt az égben, ahol az angyalok, pátriárkák, próféták és szentek seregei a *Szent, Szent, Szent*-et csak a *Salve Regina* üdvözléssel szakítják félbe. De sehol sem mondják nagyobb buzgósággal s a meghallgattatás vágyával, mint itt, ebben a siralomvölgyében, ahol XIII. Leó pápa rendeletére szentmise után a földkerekség minden templomában elimádkozzák.

Reginā Angelorum: Angyalok királynője

Mikor a római követség megjelent a hegyek közt és Péter remetének tudtára adta, hogy 1294 július 5-én az Úr Jézus földi helytartójául megválasztották, távolról nézve a jelenetet, a be nem avatott könnyen összetéveszthette volna a fényes küldöttség és az egyszerű remete szerepét és hatalmát. Mikor az egyszerű názáreti hajlékba Gábor főangyal személyében követ küldetett, Isten titkainak tudása nélkül szemlélve a jelenetet, a fényes angyal tűnhetett fel nagyobb méltóságnak. A Szűz a siralomvölgyének lakója, az angyal a fényes Ég követe. Az angyal az Úr erősségei közül a legelőkelőbb, a Szűz az ács jövőendő jegyese. Az angyal ezer évek óta szemléli szemtől-szembe az Úr felségét, a tizenöt éves Szűzhez csak fátyolon

keresztül jut néhány sugara. S mégis olyan felfoghatatlan magasságban állott *már a názáreti házban* is az égi követ előtt.

Többet mond *Szent Szofrón* püspök: „Szüzanya, Te az emberi természetet felmagasztaltad, az angyalok rendjét felülmúltad. A főangyalok villogását homályba borítottad, a trónusok székhelyét valahol alattad mutatod. Az uralkodó-angyalok magasságát megaláztad, a fejedelemségeket megelőzted, a kerubokat és hatalmasságokat háttérbe szorítottad, s a hat szárnyon előre törő kerubok repülését legyőzted. Az összes teremtetett lények közül magasan kiemelkedel, valamennyinek Teremtőjét magadba fogadtad, erre a világra szülted. Valamennyinek királynője letél, Szüzanya.” (Hom. de Deiparae Annunt.)

Ennek megfelelő hatalma és közbenjárása is. A keresztény időszámítás 590. évében vagyunk. Az örök várost olyan veszedelem teszi próbára, amelyhez hasonlót nemigen láttak még Romulus és Remus ivadékai. Szomorúan és rettegéssel várja mindenki, hogy mikor kerül rá a sor, mikor viszik pestisben megfeketedett holttestét a temetőbe, ahová már annyian előrementek. Köztük II. Pelágus pápa is. S az éppen most utána választott új pápának, Nagy Szent Gergelynek, kedvenc gondolata támadt, amelynek megvalósítására ki is adja rögtön a parancsot. Összegyűjti híveit Szent Szabina templomába. Kezébe veszi a Szüzanyának ősrégi, most a Santa Maria Maggiore templomában őrzött képét és híveivel, papjaival megindul könyörgő körmenetre, amelynek egyetlen éneke és imádsága az *Ora pro nobis, Miserere nobis!* volt. Az Angyalvárhoz közelgett már a követ, amikor a pápa feltekintve egy angyalt pillantott meg az Angyalvár fölött, kezében kivont karddal. A nép jajveszékélő éneke elhallgatott és helyette a magasságokból szent angyalok zengtek:

Regina coeli laetare, Alleluja,
Quia quem meruisti portare, Alleluja,
Resurrexit, sicut dixit, Alleluja,

amire a pápa *Ora pro nobis Deum, Alleluja* szavakkal felelt. — A pestis csökkent, majd hamarosan egészen elmúlt. S a pápa, hogy az angyalok révén bennünket sok jótéteményben részesítő Szüzanyának emléket állítson, április 25-én ugyanezt a körmenetet elrendelte. A Regina coeli azóta is egyik legszebb énekünk, legbiztonságosabb támaszunk.

Regina Patriarcharum: Pátriárkák királynője

Szószármaztatási értelemben a pátriárka annyi, mint ősatya, az atyák nemzedékének kezdete. Az *emberiség pátriárkái* azok a kiváló férfiak, akiket Isten a zsidó nép kiválasztása előtt egy-egy kor vagy vidék romlottsága ellen, mint a szent törvényhez való ragaszkodás mintaképét hívott életbe, hogy az Istenhez való hűség mintaképei legyenek. A *zsidó történelem pátriárkáinak* nevezzük az egész zsidó nép ősatyját, Ábrahámot és az egyes törzsek őseit, akik az ószövetségben voltak az emberiség vezérei. Ki feltétlen engedelmességével, ki ártatlanságával, ki Isten előtt való kedvességével, igazságos voltával mutatta az utánuk következőknek az utat. Jövendöltek a Messiásról, táplálták az emberekben az iránta való reménységet. Sőt a Szentírás előadása szerint közülük mindegyik szeme annak a láncnak, amely a Messiásban végződik.

„Abrahámnak fia volt Izsák, Izsáké meg Jákob. Jákob fiai pedig Júda és ennek testvérei. Júda fiai pedig Fálesz és Zára Támártól; Fálesz fiai meg Ezron, Ezron fiai meg Árám, Árám fia meg Aminadab, Aminadab fia meg Naasszon, Naasszon fia meg Szalmon, Szalmon fia meg Booz Ráchábtól, Booz fia meg Obed Ruthtól, Obed fia meg Jessze, Jessze fia meg volt Dávid király. Dávid király fia meg volt Salamon attól, aki Uriás felesége volt; Salamon fia meg Roboám volt, Roboámé meg Abia, Abiáé meg Áza, Ázáé meg Jozafát, Jozafáté meg Jórám, Jorámé meg Oziás, Oziásé meg Joatám, Joatámé meg Akáz, Akázé Ezekiás, Ezekiásé meg Manassesz, Manasseszé meg Amon, Amoné meg Józiás; Józiás fia Jekoniás és ennek testvérei a Babilonba való költözköskor. És a Babilonba való költözés után Jekoniás fia volt Szalatiél, Szalatiélé meg Zorobábel, Zorobábel meg Abiud, Abiudé meg Eliákim, Eliákimé meg Azor, Azoré meg Szádok, Szádoké meg Akim, Akimé meg Eliud, Eliudé meg Eleázár, Eleázaré meg Mátán, Mátané meg Jákob. Jákob fia pedig volt József, férje Máriának, akitől született Jézus, akit Krisztusnak hívnak.”

(Mt. 1, 1—16.)

Amikor a Szent Szűzet a pátriárkák királynőjének mondjuk, a pátriárka szót úgy vesszük, ahogy hangzik, minden megszorítás nélkül: valamennyinek királynője. Időt tekintve ugyan valamennyinek utóda, de ha az egész törzsnek gyümölcse Jézus, a gyümölcstermő virág a Szent Szűz. S mikor a pátriárkák nagy vágyakozással föltekintettek Urukhoz, királyukhoz, mellette látták szűz Anyját, akiről az Írásban ez a jövődölés szólt:

**„Ellenkezést vetek, kígyó, közted és az Asszony
közt, ivadékod és az ő ivadéka közt. Ő fejedet szét
fogja taposni.” (Gen. 3, 15.)**

A lélek előkelőségét tekintve valamennyi közt még jobban kiválik. Magában egyesíti Abel jámborságát, Hénóch szemlélődését, Izsák türelmét, Jákob okosságát, József tisztaságát, Ábrahám engedelmességét, Sámson erősségét, Sámuel feddhetetlenségét, Salamon bölcsességét, Izaiás állhatatosságát, Jeremiás nagylelkűségét, Ezekiel szigorúságát, Dániel buzgóságát.

Ezek miatt a tulajdonságok miatt abban a fényességi körben, ahol a pátriárkák fényes csillagok, a Szent Szűz ott fényes nap. Isten és bármely szent közt mérhetetlenebb úr táton, mint Isten és a Szűzanya közt, mert emitt a tátonzó örvény egyrészt eltüntetéséhez szükséges áthidalást megcsinálja az anyai szeretet. Isten látása után minden szentnek legnagyobb öröme őt nézni és rajta minél többet látni Isten méltóságából és szeretetéből.

Regina Prophetarum: Próféták királynője

Palesztina legismertebb hegyét, északi vidékének 150 km hosszú hegységét és legmagasabb csúcsát, a 3063 m magasra emelkedő Libanont a Szentírás nagyon sokszor említi. Mondja róla, hogy az északi pogány világ korlátja. Beszél erdőiről, fenyőiről, ciprusairól, olajfáiról, melyek lejtős oldalait paradicsommá teszik. Említi vizeséseit, amelyek vidékét öntözik, virágait, amelyek légkörének fahéj- és balzsamillatát adják.

Említi havát, amely koronát tesz az egész panorámára. De egész leírásából leginkább cédrusai maradnak emlékezetben. A gyönyörű cédrus, amely méltósággal kiemelkedik a föld minden növényei közül, terebélyes lombjával jótékony árnyat nyújt az eltikkadt utasnak. Féreg nem rágja, a rothadással dacol. Nagyon illatos. S amint a Libanon olvadt hava a Jordánba szalad, ennek irama a magával ragadt légáramban a cédrusillatot is keresztülhajtja a völgyeken és mindenfelé frissességet, üde légkört visz. A Szentírás költészetében azért lett a libanoni cédrus az örök bölcseségnek, az erőnek, a hatalomnak, Krisztusnak, és egyúttal az ő országát hirdető prófétáknak is jelképe.

A próféták megéreztek a hajnalt, amelyben az emberiségre az örök Nap első sugara derengett. De amint a cédrusillat a libanoni cédrushoz van legközelebb, — mondja Szent Agoston — az Úr Jézushoz mindig szűz Anyja van legközelebb. Amint a kereszt mellett és a názáreti otthonban tette, mennyei dicsőségében is megelőzi a prófétákat. A pitymallat továbbá értékben kevesebb a virradatnál, amint ez is kevesebb, mint a napkelte, és ez ismét kevesebb a teljes fényben tündöklő napnál. Az Isten országa szempontjából is kevesebb az életfrissességről, az új világról való jövendölés és jövendöléseivel Libanon cédrusillatát árasztó egész prófétai kar, mint maga az új világ beköszöntése az Úr Jézusban és aki neki hajnala, a Szűzanyában. Így ő szent Fiához a prófétáknál közelebb van, számára azoknál kedvesebb, de egyúttal náluk jelentősebb. Nagy királyok egyes titkokat tetszésszerint közöltek megbízottakkal, másokat elhallgattak előttük, mondja Szent Agoston; a próféták az isteni bölcseségnek csak szikráit vették és közvetítették. A Szent Szűz ellenben az isteni bölcsesség teljességét bírta és adta nem szavakkal, hanem valóságban. És ha Keresztelő Szent János az Üdvözítő szerint prófétánál több, mert amiről azok mint távollevőről jövendölgettek, arra ez ujjával mutatott, hogyne volna több minden prófétánál a Szent Szűz, aki Őt

szívében hordozta és a világnak adta. Ezért egyenesen királya minden prófétának. Mózesé, aki az égő és el nem égő csipkebokorban, az ószövetség frigszekrényében őt látta; Dávidé, aki Isten kiválasztott városáról szólva, róla jövendőlt; Salamoné, aki a bezárt kert képében őt írta le; Izaiásé, aki századokkal előbb a Szűzet gyermeke miatt óhajtotta és várta Jessze házát, akire a Szentlélek száll; Dánielé, aki leírta a nagy hegyet, ahonnan leválik a szikla, az ellenállót ösztöri, s maga a szegletkő lesz; Ezekielé és valamennyié, kisebbeké, nagyobbaké, bármilyen időben szóltak az Úr Jézus születéséről, kiválóságairól, isteni életéről és hatalmáról.

Minden ország esengve várja vezérét, aki alkalmas arra, hogy a kesergőket a jólét felé vezesse. A jól látók már előre sokat beszélnek róla, leírják tulajdonságait, és amikor trónra kerül, a hódolatból természetesen a királyi édesanya sincs kizárva, és a jövendőlők is elveszik jutalmukat. Az Úr Jézust mint örök királyt mennybemenetelekor az egész mennyei udvar hódolva köszöntötte, s mennybevitelkor a Szűzanyának királyi trónusa előtt az egész udvar élén a próféták kara is hódolt mint örök királynőnek. Itt lent pedig szegény és gazdag, idős és fiatal hozzá siet, hogy a legkiválóbb cédrus illatában és árnyékában fölfrissülve, megpihenve haladhassanak tovább az élet útján.

Regina Apostolorum: Apostolok királynője

„Az első beszédben, Theophilus, szóltam mindarról, amit Jézus cselekedett és tanított kezdettől fogva addig a napig, amelyen fölvételett, miután parancsot adott a Szentlélek által apostolainak, akiket kiválasztott. A kinszenvedése után ezeknek élve mutatta meg magát sok bizonyágban, megjelenvén nekik 40 napon át és beszélvén az Isten országáról. Mikor együtt étkezett velük, meghagyá nekik, hogy ne távozzanak el Jeruzsálemből, hanem várják be az Atya ígéretét, amelyet (úgymond) hallottatok az én számból arról, hogy János vízzel keresztelt, ti azonban Szentlélekkel fogtok meg-

kereszteltetni ezen kevés nap múlva. Erre az egybegyűlték megkérdezték tőle, mondván: Uram, vajjon mostanában állítod-e helyre Izrael országát? Ő azonban azt mondá nekik: nem a ti dolgotok, hogy tudjátok az időket és a pillanatokot, melyeket az Atya önhatalmával megállapított, hanem veszitek majd a reátok lejövő Szentléleknek az erejét és tanúim lesztek Jeruzsálemben és egész Judeában, Szamáriában és a föld határáig. Miután ezeket mondotta, szemük láttára fölemelkedék és felhő vevé föl őt szemük elől. S miközben nézték őt, amint az égbe ment, íme két férfiú áll a meg mellettük fehér ruhában, s ezek mondták: Galileai férfiak, mit álltok és néztek az égbe? Ez a Jézus, aki fölvetetett mellőletek az égbe, úgy jó majd el, mint ahogy fölmenni láttátok őt az égbe. Ekkor visszatérének Jeruzsálembe a hegyről, melyet Olajfák hegyének hívnak, amely Jeruzsálem mellett vagyon szombatnap járóútra. S amikor beértek, fölmenének a felső terembe, ahol időzni szoktak: Péter és János, Jakab és András, Fülöp és Tamás, Bertalan és Máté, Jakab, Alfeusnak fia és Simon, a buzgólkodó, végül Júdas, Jakabnak a testvére. Ezek mindnyájan állhatatosak valának egy szívvel-lélekkel az imádkozásban az asszonyokkal, valamint Máriával, Jézusnak anyjával és az ő atyjafiaival egyetemben." (Ap. csel. 1, 1—14.)

A Szűzanya ünnepein a szentleckéket az úgynevezett bölcseségi könyvekből veszi az Egyház. Az apostolok királynőjének ünnepe kivétel. A szentleckét az Apostolok Cselekedetei adják. A kivételt elsősorban nem a befejezés indokolja, amely szerint a Szűzanya az apostolokkal együtt imádkozva töltötte a pünkösd előtti időt. Fontosabbak az előzmények, amelyek egyúttal azt is megértetik, miért királynője a Szűzanya az apostoloknak. Szenvedése után az Úr 40 napig beszélt az apostoloknak az Isten-ország titkairól, amire azok ugyancsak rászorultak. A Szűzanya nem. Az apostolok veendőik valának a Szentlelket, hogy erősek legyenek a hit megvallásában. A Szűzanya már régebben vette a Szentlelket, s vele együtt magát az Urat. Ennek értelmében ő nem úgy szolgálta Jézust, mint „Péter és a 11” hirdette, hanem otthont és életet adott neki. Ha továbbá az apostolt Isten ügyéért való buzgólkodás teszi, a Szűzanya az

összes apostolokat ezen a címen is fölülmultha. *Ubi major est puritas, major est charitas.* Ahol nagyobb a tisztaság, nagyobb az Isten iránt való szeretet is. (Szent Anzelm.) Akár Villanovai Szent Tamást hallgatom, hogy az égő csipkebokor a Szent Szűz szeretetének jelképe, akár szent Ildefonz szavait figyelem, hogy a Szent Szűz szíve úgy égett a szeretettől, mint a fehérre izzott vas a hőtől: mindenképen arra jövök rá, hogy a szeretetben s az Urért végzett munkában is első a Szent Szűz. Titkainak ismeretében is első a Szent Szűz. S ennek a szeretetnek eredménye is megfelelt a várakozásnak. Az apostolok lelkesedésének szítója a Szent Szűz. Munkájuk segítője a Szent Szűz. A Szent János-evangélium mélysége Jézus személyét illetőleg a Szűzanya közvetítésére megy vissza. Szent Lukács evangéliumában a magával ragadó könyörületesség a Szent Szűz közlésétől oly színes. Nem lehetett a hitnek apostola, aki szeretete nélkül indult volna térítő útjára. S alig esett meg máshitűnek az igaz hitre való térítése az ő közbejötté nélkül.

✱

Consalvo Silveria S. J. a Szent Szűznek egy képét víve magával az afrikai Monopotapába ment. Egy oltárt állított föl, a Szűzanya képét ráhelyezte és sokat imádkozott. Arra ment a királynak egyik embere, aki meglátta az imádkozó idegen papot és a látottakat a királynak megjelentette. Ez magához hívatta Silveriát, aki magával vivén a gondosan becsomagolt képet is, a király elé járult. Mielőtt azonban a képet kibontotta volna, röviden elmondotta az emberiség bűnbeesését, a megváltás után való vágyódását, az Isten irgalmas voltát, a Szent Szűz kiválasztottságát. Kezdte kibontani a magával vitt csomagot: először csak egy kis részét vette le a lepelnek. Azután letérdelt, s amikor egészen láthatóvá lett, így szólt a királynak: „Fenség! Ne tartsa méltóságán alulinak, hogy meghajtsa magát az előtt, akit az ég angyalai is királynőjüknek tisztelnek.”

A király nem győzött betelni szépségével. Magához vitette, szobájába függesztette, elnézegette. Sőt éjjel többször megjelent neki a képen lefestett valóság, s kimondhatatlanul kedves dolgokról beszélt hozzá. De nagy volt a szomorúsága, mert a mondottakból semmit sem értett.

— A beszédet természetesen nem érted, — mondotta neki Silveria atya — mert az égi királynő nyelve csak a megkereszteltek számára válik érthetővé.

(Murillo)

*Akinek mennybevitelén örvendenek
az angyalok."*

Nagy öröm jelent meg a király arcán, hogy csak ez az akadály. Rövid idő múlva ő, a királyné és népének legelőkelőbbjei megkeresztelkedtek, majd az egész nép követte őket.

*

John Moody, Amerika ismert pénzügyi szaktekintélye, 1931 végén megért. Már 40 éve működik a bankélet terén, tehát már nem éppen fiatal. Megtérése történetét körülményesen elmondja az „America” hetilap hasábjain. E szerint a kegyelem első lökését 1927-ben kapta Bécsben, a Szent István-templomban. Egyik bankár ismerőseivel volt az osztrák fővárosban pénzügyek tárgyalására. Nagyboldogasszony napján a székesegyházba vetődik, amely természetesen tele volt néppel. Mikor a két pénzügyember észrevette, hogy valami szertartás készül, menekülni akartak, mert még sohasem vettek részt katolikus szertartáson, de a nagy tolongás mind előbbre nyomta őket. Menekülni nem lehetett, tehát maradtak. Amint Moody észrevette, hogy a szentély tele van papsággal, figyelni kezdett. Az ének és zene saját szavai szerint csodaszép volt. Egy idő múlva látta, hogy a tömeg letérdel. Ő is le akart térdelni, de barátja visszatartotta. Mikor mindennek vége volt és a sokaság eloszlott, Moody megfigyelte, hogy az egyik mellékoltáron Szűz Mária-kép van, és hogy ott a népből sokan megállnak, hosszabb-rövidebb ideig imádkoznak: sőt hogy kívülről még mások is jönnek. Délután kószált a városban és egyszerre megint csak a Szent István-templom előtt találta magát. Bement és újra fölkereste a Szűz Mária-képet, amelyre éppen rávilágított az alkonyodó nap a színes ablakon keresztül. Nagy béke, nyugalom és édes boldogság ömlött el az egész környezeten és az ő lelkén is. Ő is letérdel és könyörgött, hogy Isten az ő lelkében is gyújtson világosságot. Vagy két óráig tartott az elmélkedése. Még három napig maradtak Bécsben az ügyeik miatt, s ő ezalatt minden nap elment a kegyképhez. Mikor az ideje letelt és Párizsba utazott, a 22 órai út alatt egyébre sem tudott gondolni, mint bécsi élményeire. Eltűnt minden előítélete a katolicizmussal szemben. Még keveset tudott róla és hitéről, de érezte, hogy katolikusrá kell lennie. Hazaérkezve Amerikába, katolikus könyveket keresett. Így került kezei közé Fulton Shean műve: „Isten és az értelem.” Azután Szent Tamás és Szent Agoston műveit szerezte meg. Lassankint elégetett több más zürzavaros könyvet, hogy helyet csináljon az újaknak. 1930-ban már hat sor katolikus könyve volt szekrényében. Elmélyedve tanulmányozta azokat, de még mindig habozott, hogy megtegye a döntő lépést. Elolvasott egy pár modern bölcslőt, s örömmel tapasztalta, hogy meg tudott felelni ellenvetéseikre. Így alakult ki meggyőződése, hogy csakis a katolikus vallásban van a helye. Elment egy kis helységbe New-York állam északi részében. Ott még egyhetes tanítást kapott, azután az ottani pap fölvette az Egyházba. Hayes bíboros newyorki érsek megbérmálta s a Tamás bérmanevet adta neki arra való tekintettel, hogy olyan

szívesen olvasta a nagy hittudós könyveit. „Most már majdnem egy éve katolikus vagyok, — írja megtérése után — s teljes lelki békét élvezek. Meggyőződésem, hogy csakis a katolikus vallás tud megfelelni arra a kérdésre, mi az élet célja. Ezt olyan ember mondja, aki 40 éven át megpróbált mindenféle elméletet.”

Regina Martyrum: Vértanúk királynője

Az 1925-i jubileum alkalmával a római missziós kiállításon egy egész terem szolgált a vértanú hit-hirdetők bemutatására. Mondják, hogy egy francia nő az egyik képnél hangosan fölkiáltott: „Ime az én fiam!” S hosszú ideig nézte őt a hóhérok, a kardok s egyéb kínzóeszközök között. „A vértanúanya!” — suttogták a körülötte mozdulatlanul álló franciák és azután áhitatosan, nagy tisztelettel mentek el az anya mellett, akinek fia missziósterületen halt vértanúhalált.

Ilyen tiszteletet akar bennünk kelteni az Egyház minden évben a Fájdalmas Szűz két ünnepével, s ezt akarja kiváltani belőlünk a Loretói litánia is, amikor szép invokációi közt fölhangzik a „Vértanúk királynője”.

*

„Vala pedig Jeruzsálemben egy Simeon nevű igaz és istenfélő férfiú, aki várja vala Izrael vigasztalását, és a Szentlélek vala őbenne. És ki volt neki jelentve a Szentlélektől, hogy halált nem lát, míg csak meg nem látja Krisztust. És lelke ösztönzésére a templomba méne. És amikor bevitték szülei a gyermek Jézust, hogy a törvény szokása szerint cselekedjenek vele, karjaiba vevé őt és magasztalván az Istent, mondá: Most bocsátod el, Uram, szolgádat a te igéd szerint békességben, mert látták szemeim a te megváltásodat, melyet készítetted minden népek színe előtt, világossággul a pogányok megvilágítására, és dicsőségére népednek, Izraelnek. És az ő atyja és anyja csodálkoznak azokon, amiket felőle mondtak. És megáldá őket Simeon és mondá Máriának, az ő anyjának: Ime tétetett ez sokak romlására és föl-támadására Izraelben, és jelül, melynek ellentmondanak; neked magadnak is tör fogja átjárni lelkedet.”

(Lk. 2, 25—37.)

A jelenet első fele melegséggel töltötte el a fiatal anya szívét, de a befejezés annál több keserőséget hozott. Tördöfésként hatott a szó, hogy szent Fiának majd ellentmondanak, sőt nagyon ellene fognak tenni. Szent Brigitta szerint a Szűzanya, amikor emlőjéből táplálta őt, már az ecetre és az epére gondolt. Amikor pólyába csavarta, kötélre gondolt, amellyel majd megszorítják tagjait. Karjaiban tartva, a kereszten látta. Alvásában szemlélve, halottnak látta őt. A Szentírás néhány szóval számol be a megrázó jelenetről.

„Jézus keresztje mellett állnak vala az ő anyja és anyjának testvére, Mária, Kleofás felesége és Mária Magdolna. Jézus látván anyját és az ott álló tanítványt, kit szeret vala, mondá anyjának: Asszony, ime a te fiad. Azután mondá a tanítványnak: Ime a te anyád. És ezen órától kezdve magához vevé őt a tanítvány.” (Jn. 9, 25—27.)

Ez a jelenet a Szűzanya vértanúságának forrása. A szenvedő Krisztus keresztje mellett csak a vértanúk királynője állhat. Figyelembe kell ugyanis vennünk, hogy ebben a legnagyobb vértanúban a testi fájdalmat a szenvedő Krisztussal való együttérzés pótolta. *Ubi summus amor*, — mondja Nagy Szent Albert — *ibi summus dolor*. Ahol legnagyobb a szeretet, ott legnagyobb az együttérző szenvedés is. *Nullus dolor fuit amarior, nam nulla proles fuit carior* — mondja Szent Bonaventura. Nem volt anyának drágább gyermeke, s azért sohasem létezett gyermeke fájdalomában nagyobb mértékben osztozó édesanya. Sziénai Szent Bernát szerint a Szűzanya szenvedése olyan nagyfokú volt, hogy a szenvedésre képes lények között elosztva, mindegyik elpusztulna a reá eső rész súlya alatt.

*

A vértanúk királynője elsősorban azoknak nyújtja segítségét, akik vérükkel pecsételik meg hitüket és hivatásukat. Ilyen volt *Szigmaringai Szent Fidé*, aki szentolvasót imádkozva kérte a kegyelmet, hogy vértanú lehessen. Aztán *Cipriano da Tarrasa* kapucinus fráter, a sarriai rendház alamizsnátestvére. — *Kövess*

bennünket! — kiáltottak rá 1936 július 28-án a forradalmárok, amikor éppen a Szűzanya szobra előtt imádkozva találták. — *Engedjétek meg, hogy fölvehessem menyegzős ruhámat* — volt a felelet. Ünnepiesen felöltözött, azután eléjük állt, s ezek puskatussal ott a helyszínen agyonverték.

Vagy *Heinrichs Leó*, a kedves ferences vértanú, akinek életkörülményei tele vannak a Szűzanya tiszteletére jellemző mozzanatokkal. Született 1867 augusztus 15-én, Nagyboldogasszony napján. Ünnepélyes fogadalmát meg december 8-án, Szeplőtelen Fogantatás napján tette. Az egyszerű német szabócsaládból származó gyermeket édesanyja világi papnak szánta, de ő így szólt: *Elmegyek először Kevlaarba, majd utána megmondom, mi leszek.* A Szűzanyát kérte, hogy döntsön, mert nagyon tisztelte őt. A kertben egy kis kápolnafélét készített, s mihelyt kinyíltak a magáultatott virágok, a Szűzanya képe előtt sohasem hiányzott a friss virág. Nagy öröme szolgált, amikor rá került a ministrálás sora, főképen májusban, mert ilyenkor a májusi ájtatosságon előénekelhette a Loretói litániát. A közös esti ima után pedig sokszor mondta: Imádkozzunk az állhatatosság kegyelméért, Ave Maria... Amikor megmondta otthon, hogy ferences lesz, atyja ellenszegült azzal, hogy nem akarja a fiát elevenen eltemetve tudni. De az ifjú erős elhatározását nem tudta megtörni, bár tudta, hogy előjárói Amerikába akarják küldeni. Ott nevelkedett, ott tett fogadalmat és ott szentelték pappá. Colorado állam Denver városában apostolkodott, s 1908 február 23-án a szentmise alatt egy olasz anarchista áldoztatás közben agyonlőtte. Nyolc nappal halála előtt a Mária-kongregációban mondott beszédében olvassuk ezt a nyilatkozatot: *Ha választhatnék halált, a Szűzanya lábainál szeretnék meghalni.* Azt a szentmisét, amely alatt az elvetemültség áldozata lett, a Szűzanya oltáránál mondta. A vér ömlött sebéből, de ő nyugodtan szedegette össze az áldozatókehelyből kihullott szentostyákat. Halála után a boncoló orvos két vezeklőövet talált a testén. egyiket a derekán, másikat a karján. A gyilkost elfogták. Vallatáskor azt mondta, hogy ezt a papot ugyan sohasem látta, de nem bánja, hogy agyonlőtte, mert ha lehetne, minden pappal ugyanezt tenné. Sőt „ha volna Isten”, még őt is elpusztítaná. A törvényszék kötélállati halálra ítélte, s az ítéletet hamarosan végre is hajtották rajta.

A Vértanúk királynője nagy segítséget ad azoknak is, akik hozzá hasonlóan nem vérontással, hanem sokszor még a legközelebb állók szeme előtt is eltitkolt nagy szenvedésekkel vértanúk. Betegek, akik esztendőkön át gondozatlan ágyon csodálatos megnyugvással viselik betegségük keresztjét. Hősi lelkek, akik valamikor jobb életkörülmények közt éltek, és most szóltanul viselik a nagy szegénységet. A cseléd,

aki a fölmondás miatt télvíz idején kocsira rakja kis cók-mókját, kopott asztalát, ágyát és ládáját, s 4—5 gyermekével Istenben bízva néz farkasszemet a jövővel. A házastársak, akik leromlott üzletük csekély jövedelméből háztartást nem tudnak vezetni, vendéglőben étkeznek és ketten esznek egy adagot, hogy a másik a beteg gyermeknek jusson, és ilyen hősies erőfeszítés árán még a szerencsétlen sorsra jutott lányukon is segíthessenek. Az az egyszerű parasztember, aki a háborúba vonult kántort helyettesítve remegő hangon, de végigénekelte az elesett fiáért mondott szentmisét. Istenem, de sok az ilyen szenvedő, akik a Vértanúk királynőjének segítségét igénylik, hogy elbírják szenvedéseiket. Amikor a litániában ehhez az invokációhoz jutunk, gondoljunk rájuk is és kérjük a Szüzanyát, legyen irgalmas királynőjük és eszközöljön ki számukra szent Fiánál törhetetlen mártírléket.

Vértanúk királynője, könyörögj érettünk!

Regina Confessorum: Hitvallók királynője

A természetben a térnek három irányát ismerjük, amelyekkel számunkra a mindenség káosz-volta rendezettségévé válik. A tárgyak egymás fölött, egymás előtt és egymásmellett helyezhetők el. Ez számunkra az életet lehetővé, az eligazodást könnyűvé, a berendezkedést kellemessé teszi. A természetfölötti életnek is vannak a mi berendezésünket és megsegítésünket szolgáló irányai. Ezekre utal az Apostol, amikor arra figyelmeztet, hogy minden szentekkel ismerjük meg a magasságot, a szélességet és a mélységet, vagyis az Isten kegyelmének minden irányban való nagyságát. (Ef. 3, 18.) A szentek értékének megítélésében maga az Úr ad irányítást, amikor azt mondja, hogy senkinek sincs nagyobb szeretete annál, mint mikor valaki életét adja barátaiért. (Jn. 15, 13.) S a barátok közt egy sincs, aki annyira megérdemelné és oly értékessé tudná tenni ezt a nagy áldozatot, mint az Úr.

A vértanúk azért előzik meg a hitvallókat. De utánuk a hitvallóknak is megvan a maguk nagy méltósága. Hitvalló általában az, aki hitét megvallja. Az Egyház ítélete szerint hitvalló az, aki kegyelemben eleven hitét nagy nehézségek legyőzésével juttatja kifejezésre és az Úrnak való elkötelezettségét egész életében kimutatta törvényeinek megtartása által. Remeték, özvegyek, gyermekek, prédikátorok, misszionáriusok, anyák, bűnbánók a legkülönbözőbb érdemekkel és fényességgel. Mert amint nincs itt a földön két egyenlő virágszirom és falevél és az égen nincs két egyenlően tündöklő csillag, nincs két egyenlő érdemmel megdicsőült hitvalló sem. A kegyelmekkel teljes Szent Szűz pedig, amint itt a földön mindenkinél magasabban állott érdemekben és hitvallásban, a hittitkok tudásában a legnagyobbakat is megelőzte. Hogy két életvirág olyan területen fakad, amelyek közül az egyik emberi értékelés szerint már nem termékeny, a másik pedig nem megművelésre termett: hogy Keresztelő Szent János meddő anyától kap életet, a Megváltó pedig a mindenkoron szűznek szánt Boldogságostól születik, ő tudta legelőször. S a helyett, hogy emberi bizonyítékokon törte volna a fejét, sietve a hegyekbe megy és megviszi az örömhírt Szent Erzsébetnek és közös örömben szentelik meg a legörvendetesebb hittitkok kihirdetését. Szolgálónak mondta magát, és a legegyszerűbb életkeretek közt királynő tudott lenni lelki kincseinek megőrzése által. S hitvalló volt a keresztnél, ahol pedig legnehezebb volt a hitet megvallani.

A Szent Szűz segítséget nyújtó királynője itt a földön az Isten ügyét és lelkük üdvét szívükön viselő hitvallóknak. Ifjaknak és leányoknak, akik megnehezült gazdasági körülmények miatt nem érhetik el a természet rendje szerint eléjük tűzött feladatot, a házaseletet, és hűek maradnak Isten törvényéhez a tisztaság megőrzésében. Anyák, akik megszámlálhatatlan éjszakán át virrasztottak a bölcső mellett és szépséget, kényelmet áldozatul adtak gyermekeikért,

akik azt nem is akarják meghálálni, de ők továbbra sem feledkeznek meg anyai kötelességükről. Házastársak, akik a rossz példák ellenére is hűségben őrzik családi szentélyüket. Feleségek, akik a házasságban durva, iszákos, rongy férjüknek vannak elkötelezve és hűségben kitartanak. A béres, aki Szeplőtelen fogantatáskor a szentmise alatt nyári kabátban térdel a prémesbundájú úr mellett, és társadalmi igazságtalanságra való gondolás helyett csak Istennel foglalkozik. Felesége, aki agyonfoltozott kendőben délután 4 óráig vár az ádventi gyónásra, és a sötétben gyalog megy haza. Pusztai lakók, akik esőben, szélben nagy utakat tesznek meg, hogy a misehallgatás kötelezettségének eleget tegyenek. Ezek mind hitvallók. Az Úr Jézus nagyon becsüli őket, amint saját szavaiból ki-világlik:

„Lőn pedig, midőn Jézus ezeket mondotta, fölemelvén szavát egy asszony a seregből, mondá neki: Boldog a méh, mely téged hordozott és az emlők, melyeket szoptál. Ő pedig mondá: Sőt inkább boldogok, kik az Isten ígését hallgatják és megőrzik azt. (Lk. 11, 27—28.)

A Szűzanya pedig szent Fiának az evangéliumban megírt szavai alapján önmagára ismer bennük. Mikor ugyanis prédikáció közben valaki azt mondta: „Nézd, testvéreid és anyád ott várnak rád!” — ő ezt felelte: „*Aki teszi Atyám parancsát, aki az égben van, az testvérem és anyám.*” (Mt. 12, 49.)

Regina Virginum: Szűzek királynője

Megyen a királyné,
Megyen a templomba.
Szép virágok, deli szűzek
Mind követik nyomba.

Igy énekli Arany János a magyar királyné dicsőségét.
A Zsoltáros eme szavaival pedig:

Elefántcsont palotákból örömödre
Királylányok jönnek dicsőségben.

(Zsolt. 44, 9—10.)

viszont az Egyház énekel az ég királynőjének udvaráról, aki méltóságával a szüzi élet minden fényét és értékét fölülmúlja.

Mellette homályba kerül a klarissza apácák alapítója, *Szent Klára* († 1253), akinek fatörzs volt a párnája, gyenge testét rözsén pihentette és állandóan vezeklőövvvel sanyargatta. Hetenkint háromszor étlen maradt, hogy a test fölött a lélek legyen az úr. Mikor utolsó órájában a szent Útravalót magához vette, a szüzek nagy seregét látta maga felé közeledni, akik közt egy fényesebb és kiválóbb, a Szent Szűz, őt szeretetettel hívogatta.

Királynője *Szent Gertrudnak* († 1302), az isteni szeretet heroldjának, akinek szívét az Úr olyan kiáradó szeretettel töltötte meg, hogy az még csak idegen tekintetet sem engedett meg. *Falkoniéri Szent Juliannáé* († 1341), aki csak azért, hogy őt megnézzék, férfit sohasem emelte szemét; aki a tisztaság ellen való bűnnek még a gondolatára is összerázkódott, egy bűneset hallatára pedig összeesett. Szívén kiformalódott a szüzeket nevelő eledel alakja. *Sziénai Szent Kataliné* († 1380), aki magas tudományával korának, de szüzességével az égi udvarnak is csodája volt. Azután királynője a Limai Szent Rózáknak, Merici Szent Angéláknak, akik a vonzódó emberi tekintet elkerülésére s a szüzesség megőrzése és biztosítása céljából arcukat elrútitják, hajukat összekuszálják és gondozatlanul hagyják. *Pazzi Szent Magdolnáé* († 1607), aki 10 éves korában örökös szüzességet fogadott és 40 évig angyalok módjára élt. Királynője *Kis Szent Teréznek* († 1897), a rózsák szentjének, akiről úgy látszott, mintha az eredeti bűn és gyászos következményeinek minden szikrája nélkül élte volna napjait. *Alexandriai Szent Eleké*, aki a házaselet küszöbéről fordult vissza, hogy teljesen az Úré legyen. *Clairveauxi Szent Bernáté* († 1153), akit gyönyörű megjelenése a nők előtt igen kedvessé tett, de 30 ifjú társaságában a ciszterciták kolostorába vonult vissza. *Benitius Szent Fülöpé* († 1285), aki

(C. Cignani)

*Esdek, hogy szívembe vészed
Szűzanyám, nagy szenvedésed
S az Átvertnek sebeit.*

(Stabat Mater.)

a közönséges ember számára szinte elérhetetlen sanyargatással őrizte lelke és teste tisztaságát. *Sziénai Szent Bernáté* († 1444), aki olyan kedvelője és őre volt a szent tisztaságnak, hogy jelenlétében senki sem mert illetlen szót kiejteni. *Gonzágai Szent Alajosé* († 1591), aki 9 éves korában a Szűzanyának szűzességet fogadott, s emberi testbe öltözött angyalként hatott. A passzionista szerzet alapítójaé, *Keresztes Szent Pálé* († 1775), aki *Potius mori, quam foedari* = Inkább meghalni, mint beszenyeződni elvéhez hűen, diadalmaskodott a tisztaság megőrzésében, s „*az angyalok már a földön úgy tekintettek rá, mint testvérükre*”.

Királynője a hős aszkétáknak, akik erősen tartották magukat, hogy kivívják a lélek uralmát a test fölött, és a szüzi élet lett küzdelmeik eredménye. *Szent Antoninusz* florenzi püspöke († 1459), aki súlyos betegség idejét leszámítva húst sohasem evett, földön vagy deszkán aludt, állandóan vezeklőövet hordott, amelynek vasa néha az eleven húsból vágott, s így szűzességét mindenkorra sikerült megőriznie. (Brev.) *Xavéri Szent Ferencé*, aki sokszor napokig még kenyeret sem evett, húshoz sohasem nyúlt, a búzakenyeret fényűzésnek tartotta, a földön aludt néhány órát és úgy megostorozta magát, hogy nyomában vér serkedt. *Alkantari Szent Péteré* († 1562), ezé a keményéletű gigász-aszkétáé, „akinek vezeklései emberi értelemnek fölülmúlhatatlan dolgok”. (Szent Terézia.) *Páli Szent Vincéé* († 1660), aki egy pillanatra sem engedte magát szigorú felügyelet és vezeklés nélkül. „Ha egyik lábunk már az égben volna — mondta — és az önmegtagadást abbahagynók, mielőtt még a másikat is utánahúzhattuk volna, kiennők magunkat a veszélynek, hogy lelkünk elvész.”

*

S főként a hős szüzek királynője. *Szent Tiboré*, aki így felelt Fabiánusz bírónak, mikor ez őt a pogány isteneknek való áldozatra azzal a fenyegetéssel akarta rákényszeríteni, hogy parázsra fekteti: „A parázs szá-

momra virággá válik". A szirakúzi *Szent Lucáé*, akit a tisztaság szeretete miatt lefejeztek. A 13 éves római *Piroskáé*, akinek ugyanezért szintén fejét vették. *Szent Agnesé* és *Szent Domitilláé*, a kisázsiai *Szent Dorottyáé*, az alexandriai *Szent Apollóniáé*, aki Decius császár alatt bíró elé állítva ott is Krisztust és a neki való föltétlen szolgálat édességét hirdette, s mikor szüzességéhez való ragaszkodása miatt összes fogát kiverték, örült, hogy annál biztosabban csak Krisztusé lehet.

Szűz Mária kicsiny kiadásban az Egyház egyeteme, mondta Villanovai Szent Tamás. „*Maria est microcosmos Ecclesiae.*” Minden megvan benne, ami a szentekben értékes és az Egyház kincse: az angyalok kiváltsága és az apostolok karizmája, a doktorok bölcsesége és a remeték önmegtagadása, a hitvallók hűsége és a szűzek tisztasága.

Regina Sanctorum omnium: Mindenszentek királynője

„Kezdetben teremtettem, még a világ előtt, és nem szünöm meg sohasem. A szent hajlékban tettem szolgálatot, majd pedig Sionban kaptam állandó lakást. A szent városban találtam ekkép pihenőt és Jeruzsálem lett uralmam székhelye. A dicsőséges nép közt vertem gyökeret. Az én Istenem részében, az ő örökrésében s a szentek gyülekezetében megtelepedtem.” (Jéz. Sir. fia 24, 14—16.)

De mint királynő van jelen ebben a gyülekezetben. Ha a fejedelmek hatalmát a megbízó fölsége és az alattvalók nagy száma és előkelősége adja, a Boldogságos Szűz mint minden szentek királynője minden királyt és fejedelmet fölülmúl. Hatalma az Úrtól van. Előkelő alattvalóit tekintve Sába királyné, Kleopatra, angol Erzsébet vagy orosz Katalin nevére még csak gondolni is káromkodás. Hatalma alá tartoznak minden megkülönböztetés nélkül az összes szentek. Óriási sereg! A szentek ismert lajstromának, a 70 Bollandista-kötet minden szentjén kívül az első embertől az

egész történelem folyamán üdvösségre jutott lelkek elképzelhetetlen tömege szünet nélkül hódol neki. *Aquinói Szent Tamás*, aki annyi csodát tett, ahány cikkelyből áll teológiai munkája, éppoly alázatosan hajtja meg magát előtte, mint a koldus szent. *Loyolai Szent Ignác*, akinek lelkigyakorlatos könyve több lelket térített meg, mint ahány a betűje, *Tarzusi Szent Pállal* és *Xavéri Szent Ferenc*cel együtt éppen úgy érzik előtte kicsinyes voltukat, mint a legigénytelebb szent, aki egész életében falujából sem mozdult ki.

*

Május hónap azoknak a szenteknek az ünnepi menetével hódol, akik a májusi liturgiában az egész mennyei kart képviselik. A fényes menet heroldja *Szent Mihály arkangyal*, aki, ha nevével és egész lényével mindenkor azt kiáltja: „Kicsoda olyan, mint Isten?” — megjelenésének ünnepén (május 8.) ezt ismétli: „Ki olyan tiszta, erős, olyan hű és nagylelkű, mint Mária?” Tekintete a Szent Szűzre van irányítva, aki trónusán ülve halad és jóságosan szemléli az előtte vonuló ünnepi menetet. Szent Mihály előtt közvetlenül két kedves ministránsgyerek lépdel. Arcuk ég az örömtől. Az egyik a 15 éves *Szent Venanciusz* (május 18.), akit Décius császár (249—251) megostoroztatott, mezítelen testét égő fáklyákkal kínoztatta, akit kötéllel fejjel lefelé erősen füstölgő tűz fölé eresztett, oroszlánok elé dobott és akkor is Krisztust hirdette. A másik a 14 éves *Szent Pongrác* (május 12.), a magyar nép fagyosság-szentje, az Úrnak pedig forrón szerető vértanúja, Krisztushoz való hűsége miatt az eskühűsége törekvők védőszentje. Az ősegyházban az újkereszteltek fehérvasárnap az ő templomában, az ő példájából tanulták meg, hogy miképen kell az Üdvözítőhöz ragaszkodni.

A trónt négy egyházdoktor vállá tartja. *Szent Athanázé* (május 2.), aki a megtestesülés alapvető tanításának megfogalmazásában vette ki a részét és amikor az eretnekekkel szemben az Úr Jézusnak az

Atyával való egylényegűségét vitatta, ugyanakkor a Szűzanya méltóságának védője. *Nazianzi Szent Gergely* (május 9.), aki elsőnek fejezi ki költeményben a katolikus tant, amely szerint „Mária nemcsak az élő embereket, hanem a széles égtől befogadott összes szellemeket is messze fölülmúlja méltóságban”. (In laudem virginit. 693—695.) *Bellarmin Szent Róbert S. J.* (május 13.), a Mária-támadó protestantizmussal szemben törhetetlen hirdetője a Szűzanya kiválóságainak, s tanultságával és szent életével biztosítja a Mária-kultusz fönntmaradását († 1621). Az angol bencés rend büszkesége *Tisztelendő Béda* (május 27.) latin nyelven a régi kultúra átszármaztatója és a Szent Szűz tiszteletének szószólója. Utolsó munkája († 735) az Úr Jézus lelkének mélységeit föltáró Szent János evangélium-magyarázata, költeményeinek gyöngye a „Szűzesség himnusza”. A papi zsolozsma a Szent Szűz közös ünnepein egész éven át tőle veszi az oktató részt.

Az ékes mennyezettartó püspökök: *Szent Szaniszló* krakkói püspök (május 7.), akit az Egyház jogainak védelme miatt II. Boleszláv király a szentmise alatt álnokul megöletett (1079). A domonkos *Szent Antonin* flórenci érsek (május 10.), a sok vezekléssel kivívott szűzesség főpapja; ma is idézett *Summa Theologica*-jának gyöngye a Szűzanyáról szóló rész. (*Summa Major* pars IV. tit. 15.) Nagyon munkás apostoli élet után a feszülettel a kezében halt meg (1459) abban a tudatban, hogy „nagy bűneinek” megbocsátása után a Szűzanya társaságában a Bárány kísérője lehet. *Szent Ubald* (május 16.), akit II. Honóriusz pápa csak paranccsal tudott rávenni arra, hogy Gubbio püspöke legyen. Hűsége, alázatossága és apostoli egyszerűsége a Szűzanya tiszteletének virágai és gyümölcsei.

A menetben közvetlenül a Szent Szűz után lépdelnek *Szent Jakab* (május 1.), az ifjabb, Alfeus fia, aki mint az „Úrnak testvére” (Gal. 1.), azaz a rokona, a Szent Szűznek is rokona volt és hősiessé-

gével nagy tisztességet hozott rá: mint Jeruzsálem püspökét sok évi apostoli munkásság után 96 éves korában az Isten Fiához való hűségéért a templom tetejéről ledobták és megkövezték; utolsó szavaival is ellenségeiért imádkozott. A rokonságot képviseli *Szent János* is, Zebedeus és Szalóme gyermeke és az „Úr testvére”, a legkedvesebb tanítvány, aki a kereszt tövében a Szent Szűzet gondviselésébe fogadta és annak fia lett, és aki nagy szeretetét akkor pecsételte meg, amidőn Domitianus alatt a forró olajba való merítetést Rómában elszenvedte (május 6.). Az első apostolokat *Szent Fülöp* (május 1.) képviseli, aki kedves a Szent Szűznek, mert a legelsőkkal csatlakozott szent Fiához. S aztán *Szent Ágoston*, Anglia apostola, akit Nagy Szent Gergely küldött az angolszászok megtérítésére és Etelbert királyukat 10.000 alattvalójával Krisztus hitére vezette (május 28.).

Amint a hierarchia magával hozza, az előkelő rokonság után mindjárt a pápák következnek. A pápasorban lépdel *I. Szent Félix* (május 30.), aki egy írásban a második isteni Személy tökéletes ember- és Isten-voltát hangsúlyozza, amely írás a 3. egyetemes zsinat határozatai közé fölvetetett és vezére azoknak, akik a Szűzanya méltóságát a kérdés mélyéig hatolva törekszenek bemutatni. *V. Szent Coelestin* (május 19.), aki remeteségből került a pápai trónra és csakhamar visszatért Isten titkainak szemléletéhez († 1296). Ott van a nagyhatalmú szent, *VII. Gergely* (május 25.), a Krisztusnak mindenütt tisztaságban szolgáló papságért törhetetlen energiával küzdő pápa, „az Úr szolgálóinak szolgálója”, akinek küzdelmeiben a hatalmas Szűz volt a segítség és példakép, de a szerzetesi élethez szokott lelke az alázat és szegénység ígéit hallotta tőle és közvetítette mások előtt is. „Nagyon intünk téged, — írja Tusciai Matildnak — hogy ernyedetlen törekvéssel vedd meg a földieket és mindig az örök égi javak után vágyódjál. Ird be szívedbe az igazságot, hogy az ég királynője, aki hitünk szerint föl van magasztalva az angyali karok

föle és az összes asszonyok dicsősége, dísze-virága, sőt üdvé, az összes kiválasztottak legelőkelőbbje, s mint Szűzanya, egyedül volt méltó Istennek életet adni, mondom, ez az égi királynő a földön nem tartotta rangján alulinak a szegény életmódot és a szent alázatosságot. Minél jobban keresi ugyanis valaki e földi dicsőséget, annál kevésbbé óhajtja a mennyeit."

S hogyan hiányozhatnék a főpapok közül az a pápa, aki 1572 május 1-én halt meg, 1672 május 10-én lett boldog, 1712 május 22-én lett szent és május 5-én üljük emlékeztét. Ez a pápa *Szent V. Pius*, a domonkosrendi egyszerű szerzetes, a Szűzanyának hűséges tisztelője és az iránta való bizalomnak szinte megtestesülése. A török visszaszorításakor többen bízott az ég segítségében, mint a keresztény fejedelmek ígéretében. Hetenkint 3 napot böjtölt, naponta sokat imádkozott; főként a szentolvasót imádkozta és ajánlotta másoknak is. Fővezére a török ellen fölkészült seregét Loretóban a Szent Szűz oltalmába ajánlotta, győzelmesen visszatérvén, a győzelmet az Ara Coeli-templomban nyilvánosan hódolva köszönte meg a Szűzanyának, maga a pápa pedig a győzelemre segítő Szűzanya emlékének évről-évre való megülését rendelte el.

A Vértanúk királynőjének öröme nem marad el *Szent Bonifác* (május 14.), római polgár, aki meg gondolatlan örömelet után Krisztushoz térve a keresztények segítője lett és a vértanúknak való szolgálat miatt kiállott kegyetlen szenvedésekkel vezekelte le, amit emberi gyarlóságból elkövetett: testéről a húst vaskapcsokkal tépték le, körme alá hegyes vasat szurkáltak, szájába folyékony ólmot öntöttek, majd végül eme szavak kimondása közben: „Jézus, Isten Fia, mindenért köszönetet mondok Neked!” — szerce vágta le a fejét. Eppen ilyen kedves neki *Szent Monika* (május 4.). Sok szenvedésben a Vértanúk királynőjét követő nők örök mintaképe, aki Istenben bízva a legkétségbeejtőbb helyzetekben is győzni tudott. Keresztény felesége lévén a pogány Patricius-

nak, ez őt hirtelen, haragos természetével gyötörte, míg nagy alázatosságával és szelidségével férjét le nem fegyverezte, sőt kereszténnyé nem tette. Eppen így szelidítette meg a szolgálókkal rá leselkedő, rosszindulatú napát. Amikor nagyon szerencsétlen volt mint feleség, még többet szenvedett, mint anya. „*Sunt quaedam inter domesticos parietes secreta martyria*: az otthon négy fala közt bizony könnyen akad titkos mártírság” — mondja róla Szent Ambrus Ágostonra vonatkozólag, akit meg könnyeivel és imádságaival segített a kereszténységre, és most annak római templomában a Szűzanya oltára alatt nyugszik, ahová 1455 május 4-én vitték.

S hogyan hiányozhatnak a hódoló menetből *papok és lelkipásztorok*, akiknek szavára Krisztus annyi lélekben újraszületik (Gal. 4, 19; Szent Ágoston, De bono Virginit. c. II; Nagy Szent Gergely, Hom. In Evang. I. 3.); szerzetesek, akik a Szűzanyával együtt imádkozzák és élik, hogy velük minden az Úr igéje szerint történjék. *Bayloni Szent Paszkál* (május 17.), a szeráfi tűzzel lángoló franciskánus, akit XIII. Leó az összes eucharisztikus egyletek védőjévé tett. A Breviárium azt mondja róla, mindennap tudott a Szűzanya tiszteletére időt szakítani, s hogy a szerzetházban úgy élt, „*sicut lilium convallium*”, mint a gyöngyvirág, a Szűzanya szeretetében és alázatosságban. *Néri Szent Fülöp* (május 26.), akit a szüzesség nagy szeretete miatt a Szent Szűz megjelenésével többször kitüntetett és akit betegségében csodálatosan meggyógyított. *De la Salle János* (május 15.), az Iskolatestvérek Rendjének alapítója, aki 1684 május 28-án, amikor iskoláit a Szűzanyának felajánlotta, azt mondta: „Akarom, hogy iskoláinknak a Szűzanya legyen irányítója és vezetője. „*Sziénai Szent Bernát* (május 20.), a Jézus-név tiszteletének apostola és a Szűzanya trubadúrja, aki mint előkelő ifjú hegedűvel a kezében járta Sziéna utcáit és ahol Szűz Mária-szobrot vagy képet talált, átszellemülten hegedült. Habár neki ezren is szívesen szolgáltak volna, fran-

ciskánus és a Santa Maria della Scala kórházában a leprás betegek szolgája lett. Gyenge szervezettel és gyenge hanggal Itália apostolaként járta be a vidékeket. Több híres szónoknak, köztük Kapisztrán Szent Jánosnak mestere és a szent szüzességnek olyan őrzője, hogy jelenlétében még csak kevésbé helytálló szót sem mert senki mondani.

Nem hiányozhatnak „*Sion leányai*“, akiket az utolsó májusi Mária-ünnep introitusának kezdő szavai buzdítanak hódolatra: „*Sion leányai! Vonuljatok ki és lássátok királynőöket, akinek a csillagok hódolnak, szépségét a nap és hold csodálják és látásán ujjong Isten minden gyermeke.*“

Kivonul Flávia Domitilla (május 12) s a vele együtt nevelkedett Eufrozina és Theodóra, akikre Trajánusz császár (98—117) rágyújtatta a házat, mert Krisztust megvallották. Szent Pudentiana (május 19.), Szent Péter római házigazdájának, Pudens szenátor-nak leánya. Aztán Szent Petronella (május 31.), Szent Péter római kereszteltje. Követik a királynőt és valamennyien vértanúk lévén, rápirítanak a mai kor eszménytelen leányaira, akik a mindenáron való férjhezmenés kívánságában csip-csup nehézségek miatt is fölmentve érzik magukat a kötelezettség alól, hogy a tisztaság erényét még a gondolati büntől is megőrizték. A szerzetben élő szüzeket ketten képviselik: Pazzi Szent Magdolna (május 29.), aki 10 éves korában szüzességet fogadott, 5 évig kenyéren vezekelt, s 5 évig tartó nagy lelki szárazság ellenére is hűséggel tartott ki eszménye mellett. Merici Szent Angela (május 31.) dús hajdiszét dobta el, hogy csak Krisztusnak tessenek. Amikor a remeteéletből haza hívták, otthoni teendői végzése mellett is Krisztusnak tudott élni és a pusztai magányt vezeklőövvel pótolta. Mint az Orsolyita rend alapítója, lelki leányainak gyakran mondogatta, hogy az Úr Jézushoz ragaszkodva állandóan a Szüzanyával vannak.

12

Csatlakozzunk mi is ehhez a felséges ünnepi

menethez. S amikor május utolsó napjának „*Minden-szentes királynője*“-ünnepével egy hónap hódolatát befejezzük, örvendjünk rajta, hogy a szentes hódoló-dicsőítő énekébe a mi alázatos szavunk is belevegyült.

Regina sine labe originali concepta: Eredeti bűn nélkül fogantatott királynő

— Nekem ez a Mária-kép nagyon tetszik, mert Mária rajta nem a szokásos, holtarcú szépség, hanem élő, szinte lélező Mária — szól egy pénzember a tárlaton a szóbanforgó kép mesteréhez. Mielőtt azonban szobámba akasztanám, csekély változtatást ohajtok rajta. Az a sárga karika a fején nem modern.

— El lehetne festeni, — felelte a festő — de az úgy való. Máriát csak glóriával lehet elképzelni.

— Nekem pedig a glóriával nem kell. Ritka szép női arc, csupa lélek. Szívesen írástalom fölé akasztanám. Szép pénz adnék érte, ha ezt a kis változtatást megteszi. Mert ha glóriával akasztom ki szobámba, mit mondanak rokonaim és ismerőseim?!

— Én pedig semmiért sem tudom megváltoztatni az eredeti formát. Így 1000 korona az ára.

A bankár fizetett s egy másik festőt hivat.

— Csekélyke munkára kérem. Nézze ezt a Mária-képet. Kaparja le róla azt a sárga kört.

A festő megnézte a képet és így szólt:

— Nagyon bajos feladat, mert az alap igen vékonyan van festve és a sárga kör magán a vásznon van.

— Hát akkor lessze be olyan festékekkel, amilyen a hátere.

S a festő csekély 30 K-ért bemázolta az aureolát, de talán három hét múlva a pénzember újból a képre pillantva ott látja az aureolát. Bosszankodva mondja el a harmadik festőnek, hogy mi történt a képpel.

Az így szól:

— Persze a korrektor vízfestéket használt, ami az olaj-festékekkel nem állt össze, s ahogy a képet porolták, lassan ledörzsölték róla a rákent réteget. Mindjárt megigazítom.

Meg is igazította, de egy kis idő múlva Mária fején megint ott volt a glória, ugyanis a repedezett felső festékréteg patogni kezdett. Megígérte, hogy az alsó festékréteget terpentinnel meglágyítja, azután bekeni sötétebb színnel, ami keményen főd. Így a képről teljesen eltűnt az aureola, de újból csak rövid időre.

— Némelyik sötét festéken áttör a világosabb szín, mondta egy újabb festő. Az alsó színt le kellett volna előbb választani és úgy rakni rá a sötétet. A megbízatás után tüzes vassal el-

barnította a sárga festéket és porrá változtatta. A vászonnak semmi baja sem lett és az aureolának nyoma sem látszott. Az új háttérfestés a pusztá vásznat fogta be. A bankár örömmel szemlélte, hazavitte, felakasztotta. Éjjel azonban arra ébredt, hogy a Szűzanyának sohasem volt olyan szép aureolája, mint akkor, — a szép holdvilágnak az ablak kerek nyílásán keresztül, éppen a Szent Szűz homloka köré vetődő fénytől.

Gárdonyi eme történetének bankára a bűnnel terhelt világ fia, aki a bűn hatása alatt az eszmények terén mindig tanul, de az igazság megismeréséig soha el nem jut. (II Tim. 3, 7.) A szépre törekedve pedig, terrena (Fil. 3, 9.), et quae carnis sunt, sapit (Róm. 8, 5.): földhöztapadó gondolkozással és a test ígézte alatt ítél meg mindent.

E szerint a felfogás szerint a szép, kedves és bájos, utólérhetetlen eszménye, azonban mindig egy az emberek leányai közül (Gen. 6, 2.), s a létének kezdetétől fogva szeplőtelenességgel tündöklő istenanyai tisztaság semmit sem mond neki. Szeretik látni, de az előbbi gloriola nélkül. S az örök gonosz kielégíti igényeiket. Az előhívott festők: Nestorius, Bonozus, Helvedius, Kálvin, Luther és a többi antidikomarianita eretnek. S azután a naturalizmus, a modernizmus, ezek a legmodernebb és legveszedelmesebb kontárok, akik a tagadáson kívül nem tudnak mit szólni az emberi erőknél hozzáférhetetlen és a romlott akaratnak túlnehéz eszményhez. Ezek a művészek a kor hangulatának megfelelően kevergetve a festékeket: a képet dörzsölték, a sárgát elbarnították rajta, a vízfestékeket olajjal cserélték fel, terpentinnel, vasalóval és krétával hol az Istenanyaságot, hol a Szeplőtelen Fogantatást, hol a mennybevitelt homályosították el rajta. S a gloriola mindezen kontárkodások dacára, amint a Szűzanyán el nem homályosult, a hívők lelkében is sértetlen maradt, mert az Egyház, Istentől kapott tisztségéhez híven, minden rábízott kincs fölött őrködött. Vigyázott a Madonnára, aki biztonságban volt rajta, „az igazság oszlopán és erősségén”. Nem feledkezhetett meg róla a tőle kapott sok-sok jótétemény miatt sem. A

názáreti köszöntésnek örökségbe kapott *gratia plena* szavait nemcsak ismételte, de tartalmukat a Szep-lőtelen Fogantatással tette teljessé. S a Loretói litá-niából sem hiányozhatott a köszöntés, amely a Szűz-anyát úgy állítja elénk, amint kezdetben volt és amint lesz, mindörökkön-örökké. Amen.

Regina Sacratissimi Rosarii: Szentolvasó Királynője

A szentolvasó az Egyháznak Szent Domonkos által elterjesztett kedves imája, amely 150 Üd-vözléggel végigvezet az üdvösség történetén. Ötven-szer gondol örvendve az Ürra, *akit a Szent Szűz mé-hébe fogadott, Erzsébetet látogatván méhében hordott, Betlehemben szült, a templomban bemutatott, és a templomban megtalált.* Ötvenszer köszönti a *Fájdal-mas Szent Szűzet, akinek szent Fia értünk vérrel veri-tékezett, megostoroztatott, tövissel koronáztatott, a keresztet hordozta és keresztre feszítettetett.* Ötvenszer köszönti a *Fia dicsőségén ujjongó Szent Szűzet, aki halottaiból feltámadott, a mennyekbe felment, nekünk a Szentlelket elküldötte, szűz Anyját a mennyekbe fölvette és megkoronázta.* Ebből látszik, hogy a szent-olvasó valóban „az evangélium rövidlete” (IX. Pius), amely nagy vonásokban az angyali köszöntésnek a következő mélyeit tárja elénk és bemutatja a Szent Szűz nagy dicsőségét. „Dum multae precati... Salu-tatione Angelicae conjuguntur, corona textitur, qua coronata procedit Regina mundi — mondja a szent-olvasóról szólva Nagy Szent Albert. — Amikor sok Angyali Üdvözlést mondunk, korona készül, amely-lyel feldiszitve vonul el előttünk a Mindenség Király-nője.”

Mindenkor szépen hangzik, de főként októberben milliók gyönyörű imája s milliók számára biztosít kegyelmeket, amikre kinek-kinek éppen szüksége van. A tudós Ampère kezében Ozanam hitének lett saját szavai szerint minden prédikációnál és lelki könyvnél jobban ható megerősítése. Ima, amelynek *Gluck Kris-*

től zenei karrierjét köszönte, amely Haydn-t zenei kompozíciójában segítette, O'Connellt, az írek felszabadítóját parlamenti küzdelmeiben lelkesítette. (*Prohászka és Kránitz* püspök és a szentolvasó I. Virgo Praedicanda.) *Michelangelo Utolsó Ítélete* szerint a belekapaszkodó, morzsolgató tömegeket úgy emeli, hogy majd egykor az utolsó ítélet áldó szavai hangoznak feléjük. Ima, amely az Isten ügyéért harcolók kezében karddá vált, és amelynek egy-egy szemé a szentolvasót imádkozók kezében sokszor többet ér, mint az ellenségre lőtt ágyúgolyó".

*

1. *A rettenetes Szent Szűz.* A Nagyboldogasszony-liturgia ki nem fogy a Szűzanyának a bölcséleti könyvek szavaival elmondott dicsőítéséből. Szépnek, gyönyörűnek mondja őt. Halljuk, hogy lelke édesebb a méznél, öröksége többet ér a lépesméznél. Mondja róla a liturgia, hogy jerikói rózsza, igen drága mirrha, pirkadó hajnal, tündöklő nap, bájos hold. Aztán egyszersak azt halljuk, hogy *rettenetes*. Nem is hatalmas, hanem rettenetes. Az előbbi jelzők mind ránk vannak tekintettel, akik szeretjük a Szent Szűzet, őt hallgatjuk, rá fényt derítünk és üdvösségünket vele akarjuk biztosítani. S rettenetes a gonoszléleknek, aki vele az első evangélium elhangzása óta állandóan szembenáll, s a lelkek megtevesztésére maga mellé sereget gyűjteni iparkodik, egyedül a Szent Szűz hatalmától retteghet, aki isteni ígéret szerint fejét összezúzza (Gen. 3, 15.), és aki e miatt számára *rettenetes, mint a melléje sorakozók tábora és csatarendje.*

A rettenthetetlen fővezér pedig a 13. század végéfelé tűnt fel. A keresztény világ és a felforgató eretnekségek által fenyegetett egész emberi társadalom megmentésére vállalkozott. Gyermekkorától kezdve őszinte szeretet élt lelkében a Szűzanya iránt és vállalkozását az ő védelme alá akarta helyezni. A Szent Szűz segítségére sietett és eme szavakkal adta neki a megbízatást: „*Accipe hoc sanctum gladium!*

Vedd ezt a szent kardot!" A szent férfiú Szent Donmonkos, a kard a szentolvasó volt.

2. A „**rettenthetetlen csatasor**” tagjai pedig mindazok, akik a Szent Szűz fővezérsege alatt vele indultak harcba a gonosz ellen: *Xavéri Szent Ferenc*, aki szentolvasóval ment a pogányok megtérítésére, *Navarrai Pál*, aki 1622-ben sok pogány megtérítése után vele lépett a máglyára és Kínában, Japánban a szentolvasónak olyan tiszteletet szerzett, hogy a 200 év múlva odaérkező hittérítők még nyomát találták; *Borromei Szent Károly*, aki a legjobb eredmény biztosítására a népmiszióknál kötelezően írta elő elmondását.

S a „**rettenthetetlen csatasor**” tagjai főként azok, akik a gonosz visszaszorítása céljából harci vitézségüket a szentolvasóval szentelték meg. Egy *Szent Lajos*, a szintén olvasót imádkozó francia királynénak fia, a franciák legnagyobb királya és hadvezére és ugyanakkor Egyházának gyönyörűsége. *III. Edward* angol király, Crécy győzője. Azután *Károly*, az utolsó lovag, akit a történelem *Merész*-nek nevez, mert életrajzírója szerint annyira vállalkozott, hogy azt harminc ember sem tudta volna végrehajtani. („*Qui ordissoit des entreprises que trent vies d'hommes n'eussent pas tixtre*”), s akit mindenki csak szeretni és tisztelni tudott.

Ez a „**rettenthetetlen csatasor**” győzte le 1231 szeptember 12-én, Montforti Simon vezetése alatt, az albigenzeseket, akik az egész társadalmat elpusztulással fenyegették. *Hunyadi János*, *Kapisztrán Szent János*, *Szobieszki János*, Bécs megmentője, *Lotharingiai Károly*, Buda felszabadítója, *Savoyai Jenő*, „a 17. század legnagyobb hadvezére”, a zentai győző, szintén ennek a rettegett csatarendnek kiváló vezérei.

3. A **legnevesebb fegyvertények emlékünnepe**. V. Pius keresztes háborújában 1571 október 7-én, a hónap első vasárnapján, Don Juan vezetése alatt a keresztet nem a szentolvasó katonái mentették-e meg a félholdtól? A keresztény hajókat olvasók díszítet-

ték, s keresztény katona bátorsága folytán Ali basának 30,000 muzulmánja a 94 legszebb hajóval elpusztult, s 20,000 gályára láncolt keresztény kapta vissza szabadságát. A velencei köztársaság követe a nemzethez küldött jelentésében ezt a jelentős, nevezetes bizonyoságtételt vette be: „*Non virtus, non arma, non duces, sed Maria Rosarii victores nos fecit.* Nem az erő, nem a fegyverek, nem a vezérek, hanem a szentolvasó Máriája tett bennünket győztesekké.” Ennek az erőshitű időnek, amikor a még osztatlan keresztény társadalom utoljára fejtette ki nagy erejét, örök emléke marad a *Győzelmes Szűznek* összes kápolnáiban elrendelt ünnepe, amelyet XIII. Gergely óta nevezünk Szentolvasó vasárnapjának. (1573 április 1.) S midőn 1717 augusztus 16-án III. Károly vezetése alatt az egész keresztény világ várakozására ugyancsak a Szent Szűz félelmetes csatásora a török uralom alól felszabadította Nándorfehérvárt, XIII. Kelemen pápa a Szentolvasó Királynő-ünnepét az egész Egyházra kötelezővé tette. XIII. Leó pápa pedig 1883 december 24-én a litániába a fenti invokációt vétette fel.

Mária országában sem az ünnep, sem az invokáció nem jelentett újdonságot: nálunk a Szentolvasó Királynője mindig nagy tiszteletnek örvendett. Eszterházy bíboros-érseknek 1776-ban kiadott rendeletében ezeket a szép szavakat olvassuk: „Szűz Máriát, hazánk pátrónáját és Nagyasszonyát ősi buzgósággal tiszteljük és óhajtjuk, hogy a mi Egyházunkban különleges módon hívassék segítségül. S mivel a szentolvasót vallásunk számára mindig igen üdvösnek tudjuk, elrendeljük, hogy az év leforgása alatt szombatunkint, továbbá a nagyobb Mária-ünnepeken és előnapjain kitett Oltáriszentség előtt, s egy pap előimádkozásával a Szűzanya védelme annak szavaival kéressék.”

Regina Pacis: Béke Királynője

Délfranciaország Alouville városában a természet szép emléket állított a Szent Szűznek. Nem más ez, mint egy óriási tölgy. Messze terjedő ágai köröskörül nagy tért árnyékoznak be. Törzse üres, középrészei több század óta elkorhadtak, csak kérge alatti fás része által tartja fenn magát, s ezen rész gallyai telve vannak illatos levelekkel. Ez a tölgy legalább 900 esztendőt ért meg és maga körül pusztulni látta a druidák rengeteg lugasait. Itt lett a Boldogasszonynak állandó lakása. Üregében t. i. gyönyörű kápolnát építettek, falai márvánnyal vannak kirakva, az oltáron a Boldogasszony képe díszlik. A vándorok és jámbor zarándokok mellette felfrissülve folytatják útjukat. A kápolna fölé a fa körül tekergőző csigalépcső vezet fel egészen a kis haranggal ékesített tornyocskáig. És az egészek tetején a tölgy ágai között vaskereszt emelkedik. Egy-egy szebb Mária-ünnepen a harang szavára a közeli falvak lakossága csoportosan tódul a Szent Szűz lábaihoz, aki természetadta palástjával mindegyiket betakarja. A nép meg volt róla győződve, hogy a béke, amelyben zavartalanul munkálkodhatik, a Szűzanya ajándéka. Azért a boldogtalan forradalom idején, mikor a hitnek megvállása halálbüntetés terhe alatt tilos volt, gonosz emberek fegyverekkel rátörték Allouille-re is és a tölgyet a benne szállást vevő Szent Szűzzel együtt el akarták égetni; a tölgy alatt összegyűlt nép a merénylőket vitézül és eredménnyel visszaverte. Így, bár a rémuralom tovább dühöngött és a meggondolatlan emberek tömegesen mentek a gonosz zászlaja alá, az allouville-i tölgy rendíthetetlen maradt. Görcsös ágai közül nem tűnt el a kereszt és homlokán továbbra is olvasható volt a kedves szentély egyszerű felirata: *A Béke Boldogasszonyának.*

A béke, amelyet a Szent Szűz lombosátra és palástja nyújt, elsősorban a lelkiismeret békéje. De nagy része van abban a békében is, amely lehetővé teszi a társadalomnak helyes fejlődését, az összes nemzetek békés együttműködését. S bárhol valami ok miatt a békének vége szakadt és egyesek lelkébe vagy a közösség soraiba a gonosz fészkelte be magát, az allouville-iekhez hasonlóan ki ne esdett volna a békéért, ha nem is találta meg mindig azt a szót, amelylyel a Szűzanya segítségét kérni kell.

Sohasem érezték ezt annyian, mint az első világháborúban, amikor a világpusztulás szörnyűségei közt vergődő XV. Benedek pápa a litánia megszólításai közé beiktatta a Béke Királynőjéhez való könyörgést,

nagy reményt keltve másokban is. A litánia eme legújabb invokációjából egyúttal az is látszik, hogy a maga idején mennyi aktualitást, korszerűséget jelentett a többi kérés is, amelyek ma már színtelenebbek.

Amikor az Egyház először könyörgött: *Béke Királynője, könyörögj érettünk!* — az első világháború összes következményét még nem lehetett sejtteni. Nem sejtettük pl., hogy annyi értéket rombol majd le, mint amennyit tényleg lerombolt. Mert elpusztult 500.000.000.000 dollár; akkora összeg, hogy belőle az Egyesült Államokban, Angliában, Német-, Francia-, Oroszországban, Belgiumban, Kanadában és Ausztriában minden család 2500 dolláros telket és 1250 dolláros felszerelést kaphatott volna. Uram, irgalmazz! S ezenkívül minden 20.000 családnak egy egyetem, egy kórház, egy-egy iskola jutott volna belőle, s a maradékból az összes orvosok, tanárok, betegápolók költségei kikerültek volna. Uram, irgalmazz! Az egész első világháború ideje alatt minden 13 másodpercben volt egy halott. Sírkeresztjeiket egymásmellé téve, az első Párizs közepén volna, Vladivosztokon keresztülvezetve a sort, az utolsót a Japán-tenger hullámai nyaldosnák. S a 11.000.000 hősi halotthoz 10.000.000 sebesültet és nyomorékot kell venni. A kettő együtt elég volna régi Nagymagyarország benépesítésére. Uram, irgalmazz! S a vesztésbe nincs beleszámítva a rengeteg egyéb anyagi kár, az elpusztult városok, a világszerte síró árvák panasza és jaja, a világkrízis szörnyősége, a világszerte robbanó bombák, a léggeröpített vonatok, a mérhetetlen számú gyilkosságok és a kétségbeesésből meg az erkölcsi nyomorból elkövetett öngyilkosságok. Mindezt érezzük ma, amikor a litániában arra a könyörgésre kerül a sor: *Béke Királynője, könyörögj érettünk!*

S amikor végrevalahára létrejött az úgynevezett béke, az összes nemzetek hihetetlen módon összekeveredtek benne. Nem volt istenadta béke: soha nem

látott gyanakvás és bosszúvágy kerekedett felül. Az angol király külön erre a célra készült aranymikrofonba beszélve akarta a népeket rábeszélni a leszerelésre, hogy régi hatalma versenyen kívül maradjon továbbra is, de minden eredmény nélkül. A világ semmi áron sem volt hajlandó a mult igazságtalanságaiba belenyugodni. Még nem felejtettük el a nagy háború halottait. Még tele volt a világ az előbbi mérsárlás sebesültjeivel és árvaival. A kórházak és iskolák építése elmaradt, s a franciák 300 milliárdot költöttek a német-francia határon húzott Maginot védelmi vonalra. A fegyverkezési költségek 1933—36 közt az Egyesült Államokban 6678-ról 9649 millió dollárra szöktek, Európa 23 állama 26,907 helyett 88,797, Azsia 6 állama 5383 helyett 643.000,000 dollárt áldozott fegyverkezésre. Ilyen óriási költségekkel állig fegyverben álltak a katonák, s egészen újszerű gépkocsik, tengeralattjárók, aknavetők és lángszórók ijesztgették mindazokat, akik csak képen is látták a gyilkolásra kész szörnyeket. S amint hallgatjuk a rádiót és olvassuk az ujságot és a háborúról értesülünk, az motoszkál eszemben, hogy 60 ágyúlövés 72,000 frankba kerül, hogy a Mont Calm 54 ágyúlövése 350,000 frankot emészt meg, s a Duncerque fedélzetén 1 percnyi tüzelés 200,000 frank kiadást jelent. (Ugyanennyi tüzelés a Richellieu-ról 2.600,000 frank kiadás.) A kis Svájcban, ahol még egyet sem löttek, még a csecsszopó gyermekek is már 1000 pengőt adóztak a háborúra. És Londonban, ahol a király aranymikrofonból hirdette valamikor a leszerelést, de ugyanakkor a régi apparátus tört minden lehető módon a régi hatalom fenntartására, sokszáz német repülőgép hányta tonnasúlyú rombolóbombáit a régi hazug világra, és több mint 100,000 gyujtóbombájával rémitgette a várost és messze környékét.

„A robbanóbombák gyorsan felvillanó fénye és a City lángoló utcái még világosabbá teszik az éjtszakát. Egész városnegyedek állanak lángokban. A bombabecsapódások után egyre újabb épületrészek repülnek szökőkutakként a magasba. Itt vilá-

gosan fel lehet ismerni a nagy gabonarakart, amott egy nagy háztömböt, amelyek salakként izzanak a mélyben. Olyan izzó vörösség terül el a látóhatáron, mintha maga az ég is lángragyúlt volna. Londonban még sohasem pusztítottak úgy a tüzek, mint ezen az éjszakán, jelenti egy német repülő, aki résztvevett a támadásban. A dokkokban itt-ott tüzek törtek az ég felé, a város középső részén a lángok már tüztengerré folytak össze. Az óriási kiterjedésű füstfellegek az egész nyugati városrészt eltakarták."

A régi idők vérszomjas napjaiban két burgundiai város összeveszett s a lakosok felbőszülve fegyverrel készültek egymásnak igazságot szolgáltatni. A környékbeli kolostor jámbor szerzetesei, a Szűzanya tiszteletében annyit szorgalmatoskodó ciszterciták, tudomásulvéve a nagy ellenségeskedést, kérték az Irgalom Anyját, hogy a béke érdekében szent Fiánál legyen közbenjáró. Amíg ők imádkoztak, a két város a csatára készülődött. Már-már megcsördültek a kardok, egyszerre csak gyönyörű Mária-ének hallatszott a táborból. A szerzetesek énekeltek, akik egy nagy Mária-szobrot hoztak magukkal, s azt a két felfegyverzett sereg közé helyezve, folytatták énekeiket. A szobor látása és az énekek hangja lecsillapították a gyűlölet tüzét. A leszerelés megtörtént. A fegyverek kiestek az öldöklésre kész kezekből. A szobrot együttesen visszakisérve a kegyhelyre, valamennyi ajakról szívesen hangzott az ének: *Salve Regina*... Üdvözlégy Királynő, a szent Béke Királynője.

A mostani rémséges körülmények közt is egyetlen segítségünk a *Regina Pacis*. De jó volna, ha a hozzá intézett imádság hallatára, a Szűzanyára való tekintetből kevesbednék a vad indulatok és tisztulatlan érzések hatása alatt határozó és cselekvő emberek száma, és csillapodnék a gyűlölet tüze, és az Úr békéje térne vissza a földre. Sajnos, Kedves Olvasóm, nagy kérdés, hogy így imádkozva tudjuk-e biztosítani, mert nem mindig a Szent Szűz szeretetében az Úr útjait járó emberek intézik a világ sorsát. De azt talán el tudjuk érni, hogy a mi környezetünk... S ha még ez is túlsok, ha még az sem áll hatalmunkban, hogy a békétlenséget onnan kiküszöböljük, legalább azt kell biztosítanunk, hogy a Béke Királynő segítségével lelkünkben távozzék a béke mérge, a bűn. S voltaképen ez a legjelentősebb dolog. Ezzel már nagyon sokat javult a világ képe, békekilátása, most

és az örökkévalóságban. Mi végre is csak magunkról adunk számot valamikor.

Regina Patrona Hungariae: Magyarország Pátrónája

Alarik utóda, a gót *Ataulf* (410—415) szerette volna a föld színéről eltörölni *Rómát*, hogy a tervezett nagy Góthiát állíthatná helyébe. De Narbonneban megismerkedett Nagy Theodosius leányával, Galla Placidiaival, s vele gondolatvilága egészen más irányt kapott. Belátta, hogy a fegyelmet nemigen tűrő gótokkal az előbbi terv megvalósíthatatlan, s hogy legjobb lesz a gót erőt a hasonlíthatatlanul nagyobb római erő szolgálatába állítani, ami által mindkettő nyer. A birtokában levő sok kincset Placidia lábai elé tette, s maga római lett.

Amikor Ázsiából ideszakadt magyar eleink vezérjelöltje, *Vajk* a római kereszténység kincsei közt megismerte a Szent Szület, aki az Egyház tanítása szerint szép, mint a friss májusi gyöngyvirág, s ereje miatt az ellenségnek, az örök rossznak terribilis, ut *castrorum acies bene ordinata*, veszedelmes, mint egy jól elrendezett hadsereg, élete nem sejtett tartalmat, s nemzete semmivel sem pótolható összefogó erőt nyert. Ugyanez a *Vajk* már mint Szent István, halálos ágyán az országot neki ajánlotta fel, s Magyarország védője ettől kezdve a Boldogságos Szűzanya lett. Akkor volt tulajdonképpen a Magyarok Nagyaszonnyának és Pátrónájának első ünnepe.

„Krisztus Anyjának tulajdonneve — mondja Szent Gellért élete (XIII. l.) — a magyarok nemzetiségében ki nem mondatik, hanem csak mondatik királyné asszonynak, miért is Pannóniát Szent István király a Boldogságos Szűz családjának hívta.”

„Növekedvén a híveknek és a papoknak a száma, folytatja ugyanaz a magyar legenda, az Isten embere, *Gellért püspök*, a Maros partja mellett főmonostort készíttetett. A mondott monostorban az Isten Anyjá-

nak tiszteletére oltárt emelt és tulajdon ama oltárnak előtte ezüsttömjénezőt függesztett, adván melléje két előrehaladottabb korú embert, vigyázásának szolgálatára, hogy ott a tömjén felette jóságos füstölésének illata egyetlen órában távol ne legyen. És minden szombatnapokon a püspök azonképen, mint Mária Mennybemenetelének ünnepén, buzgóságos dicséreteinek ájtatosságát ugyanott 9 lecke hozzáadásával megtoldatta. Tulajdon ama napokban az irgalmasság-nak cselekedeteit bőségesebben gyakorolta." (Szent Gellért élete XIII. l.)

*

Mindaz, ami utána történt, hogy t. i. képe pénzekben, zászlókon és emlékérmeken megjelent és feliratok dicsőítették, a vele összefüggő helység¹ és hónapnevek² és egyéb elnevezések,³ hogy tiszteletére templomok és kolostorok vetélkedve emelkedtek, csak a szent király Mária-tiszteletének folytatása a magyar utódok közt. Hogy képe a Szent Koronára került és a koronázási paláston is megtekinthető alatta ezzel az írással: „*Emicat in coelis tantae Genitricis imago: tündöklék az égen az Istenanya képe*”; hogy a koronázási kereszten, amire a király esküt tesz, a JHS mellett MRA is ott van, eme szavak kíséretében: „*Regina Coeli Patrona Hungariae, az Ég Királynője, Magyarország Pátrónája*.” IV. Béla és V. István okirataiban a *Domina et Patrona regni Hungariae*“, az ősi Mária-tiszteletnek az ősi alkotmányos életben való érvényesülése. A budai nemzeti zsinat ama határozata 1279-ben, hogy a papok elmenve a Szűzanya képe előtt, hajtás meg fejüket, hogy 1686-ban, a

¹ Máriaradna, Máriacsilova, Márialaka, Máriaszéplak, Máriapócs, Boldogasszonyfa, Boldogasszonyháza, Boldogasszonytelke.

² Augusztus = Boldogasszony hava; szeptember = Kisasszony hava.

³ Coccinella bipunctata magyar neve: Szűzmária-bogárka.

török visszaverésekor¹ katonáinkat az a hit segítette, hogy a visszafoglalandó Buda nevében ez olvasható: Beata Virgo Dabit Auxilium = A Szüzanya ad segítséget... Mindez s a nemzeti történelem sok egyéb feledhetetlen adata a magyar nép hitében a régi dicsőség előzménye, velejárója, sőt feltétele. A történelem sok fényes lapjából csak egyet tekintek meg, amelyen a tatárok vereségéről van szó, s amelyet *Arany Jánosunk* így mondat el a csatában résztvevő tatárral:

Oh nem volt az földi ember, Koronája napsugárból,
Egy azokból, kik most élnek. Oly tündöklő, oly világos!...
Feje fölött Szüz alakja Monda a nép: Az Szent László,
Látszott ékes nőszemélynek. És a Szüz, a Boldogságos.

S éppen azért minden nemzet fiai közt a magyar papnak dobban meg leginkább a szíve, amikor olvassa az Egyház által igen találóan a Szent Szüzre alkalmazott Judit-dicsőítő dalt:

„Megáldott téged az Úr az ő hatalmával,
mert semmivé tette általam ellenségeinket. Leányom,
a föld minden asszonyánál jobban megáldott téged
az Úr, a felséges Isten. Áldott az Úr, az ég és föld
Teremtője, ki arra vitt rá téged, hogy levágjad ellen-
ségeink fővezérének a fejét és ma megdicsőítette
nevedet és a te dicséreted el nem hal az emberek
ajkán. Örökké megemlékeznek majd az Úr hatalmá-
ról azok, akiknek kedvéért nemzedet szorongatása
és sanyarúsága miatt nem kímélted saját életedet,
hanem Istenünk színe előtt a romlásból kimentetted
őket.” (Jud. 13, 22—25.)

A Szentszék 1896-ban, nemzetünk ezeréves fennállásakor, a magyarok kérésére külön ünneppel és a fenti invokációnak a litánia gyöngyvirágszálai közé való fűzésével csak megpecsételte a hosszú

¹ Az egész csatában a *Mária*-név volt a katonák jelszava és a török félhold a Szüzanya lábai alatt hevert. (Titk. Jel. 12, 1.) „A Szüzanyát követve a magyar sereg tévútra nem jutott; rá gondolva nem hiányzott; segítségére támaszkodva el nem esett; védelme alatt nem rettegett; vezérletében el nem ernyedett; irgalmával eljutott önmagának bírásához.” (Istvánfi, Reg. Hung. Hist. 604. l.)

1000 év történetét. Megpecsételte és továbbra is nemzeti értéknek nyilvánította azt az eleven Mária-tiszteletet, amelynek révén a multban a nemzet annyiszor érezte az Istenanya segítségét, amelynek a további fokozott nehézségek közt még kevésbbé akar híjával lenni.

Nagyon vigyázzunk azonban, össze ne tévesszük a multat a jelennel, s a Patrona Hungariae miatt ne érezzük magunkat felmentve további kötelelességeink teljesítése alól. Vegyük fontolóra, hogy az olaszoknak a *Madonna*, a spanyoloknak a *Nuestra Senora*, a németeknek az *Unsere Liebe Frau*, az angoloknak az *Our Lady*, a lengyeleknek a *Matka Boska* nemzeti szempontból éppen olyan sokat jelent, mint nekünk a *Patrona Hungariae*; hogy a Propaganda Annami, abesszíniai, szumátrai tündöklőszemű kispapjai őt éppen úgy „*Mi Asszonyunk*”-nak mondják, mint mi magyarok. Ez nagyobbítsa és tegye észszerűbbé tiszteletünket. Mert a Patrona Hungariae segítségét az 1900-as évek közepén sem úgy kell elgondolni, hogy két birkózóhoz odamegy egy harmadik és a győztes az lesz, akinek az segít. A nemzetek mai küzdelmében, jövődő győzelmében és elhelyezkedésében nem a Szűzanya közvetlen ténykedése a fontos, hanem a mi előzetes tevékenységünk nélkülözhetetlen. Azaz a Patrona Hungariae nem magyar gyáripárt fejleszt, nem magyar mezőgazdaságot segít, nem piacot teremt a magyar cikkeknek, nem tanít meg bennünket külön tanfolyamokon technikai fogásokra. A Szűzanya magyarnak, lengyelnek, orosznak, angolnak, franciának és olasznak egyaránt mondja a liturgia szavaival: „Boldog az az ember, aki hallgat rám és ajtómnál virraszt naponta. Mert aki engem megtalál, életet talál és üdvöt merít az Úrtól. Aki azonban ellenem vét, saját lelkének árt.” (Péld. 8, 32—36.) Amely nemzetnek tehát legtöbb fia töltekezik a Szűzanya szellemével és lesz így minden nehézségben ellenállóbb és kitartóbb: a népek elszánt mai küzdelmében

az a nemzet remélheti, hogy győzelmesen megállja a helyét.

„*Nálam az élet és remény minden kegyelme.*” A Loretói litánia invokációi azt mondják, hogy az ezerféle nehézségekkel küzdő emberiség számára a Szűzanya tisztelete a leghathatósabb óvszer az emberi közösség kapcsainak szétesése, a család felbomlása, a nemzetek testének feloszlása ellen. Mert ennek a tiszteletnek nyomán lett az ösztönember keresztény lovag. Így lett az Éva-leány Isten szolgálóleánya, sőt minden szolgálatot megérdemlő Urnő. Ennek a tiszteletnek következménye a tisztaságban megőrzött ifjúkor után a töretlen házastársi hűségben megszentelt családi szentély, ami minden országnak főntartó alapja. Külön a *Patrona Hungariae* pedig nekünk magyaroknak azt mondja, hogy országunk számára minden Ürangyalára szóló harang és minden Üdvözlég Mária a legszentebb nemzeti himnusz. A katókombákban, a székesegyházak, vagy a nádfedeles hajlékok falán meghúzódó Mária-kép nem kisebb értékű nemzeti kincs, mint a májusi eső, a júliusi gazdag aratás vagy a szemtemberi dús szüret. Éppen úgy összefogó kerete Magyarországnak, mint természetes határai és éppen úgy egyik alkotója a dicsőséges nemzeti történelemnek és a jobb jövő reményének, mint az irredenta sóhaj, mint a kárpáti erdő, a bánáti búza és a körmöci arany. A katolikus magyar Egyház azért nem engedi gyöngíteni a Mária-kultuszt, ellenkezőleg, minden erejével szépségének és vonzó hatásának emelésén fáradozik.

Különleges invokációk

A litánia eddig tárgyalt invokációi a mindenkitől látott szinkép, kegyelemáradatát kiegészítik az ú. n. ultraviola sugarak, vagyis a kisebb körökre, egyes testületekre szorítókozó megszólítások és könyörgések, amelyeknek kegyelmei azonban a lelki hajszálcsovesség révén a nagyobb közösség javai és jótéményei. Szó van a szerzetesrendekről, ahol az Úrnak nagyobb lekötöttséggel járó közvetlen szolgálat több kegyelmet tesz

szükségessé. Ezeknek leesdője is a Szűzanya. És amikor így tisztelete nagylelkű vállalkozásoknak lesz biztosítéka, ugyanakkor a nyomába lépő romlatlanság az egész Egyház lelki gazdagságát gyarapítja.

Regina Decor Carmeli:

Kármel kertjének dicső királynője

A Kármel- (= kert) hegy szent magaslatán, ahol három évi szárazság után Illés próféta áldozatára (4. Kír. 1.) végre eső áztatta a földet, ahol később Elizeus próféta lakott, s Pithagoras „a minden hely közt e legszentebb helyen” elmélkedett, és Vespázianusz császár a zsidók ellen vezetett háború előtt az istenséget imádta, már nagyon régen volt kármelita kolostor, amelyet azonban a törökök leromboltak; 1827-ben az ugyanott épült új kolostorban újra hangzik a kármeliták külön fohásza: „*Regina decor Carmeli, ora pro nobis! Kármel kertjének dicső királynője, könyörögj érettünk!*” S a Szűzanya, akiről írva van, hogy sietve ment a magaslatokra (Lk. 1, 39.), hívásra méginkább ott terem minden magaslaton, ahol szemlélődő életben jámbor lelkek szent Fiának szolgálnak, és a sok szép invokációra¹ mint királynő osztogatja kegyelmeit.

E szerzetesi otthonokban a Szűzanya-királynő segít, de parancsol is. Az a zárda, amely főnöknül Szent Teréziát kapta, nem akarta őt elfogadni. Miután a főnöknői székbe a Szent Szűz szobrát állította, és a zárda kulcsait lábai elé tette annak kifejezéseül, hogy a szigorú kármeliták rendjében a fegyelmet a Szűzanya tartja, összehívta az egész rendházat, s mindenkinek lelkére kötötte, hogy a szerzetben az első parancsnok a Szent Szűz. Minden szerzet történetében olyan előkelő a szerepe, hogy örökös választott fejedelemszöny, akinek még a fogadalom formulájában is helye van.

A szomaszkusok alapítóját, *Aemiliani Szent*

¹ Balanyi György, Kalazanci Szent József élete 128—9. l.

Jeromost, a Szent Szűz mentette meg a börtönből, ahol nyomorultul el kellett volna pusztulnia, és onnan ki-menekülve áldozta életét az irgalmasság cselekedeteinek. *Liguori Szent Alfonz* a világ elhagyása után a Szent Szűz oltárához siet. *Szent Bernát* várandós édesanyjának a Szent Szűz egy gyűrűt adott át ezekkel a szavakkal: „Akit méhedben hordasz, azt örökre jegyezd el nekem ezzel a gyűrűvel!” S a Szent, a cisztercita rend második alapítója, a Szűzanya iránti nagy szeretetében elérte, hogy a Szűzanya a rend királynőjévé legyen; *Sancta Maria Ordinis Regina*, mondja a rendi címer írása.

„Azt akarom, hogy iskoláinknak a Szent Szűz legyen vezetője és királynője!” — mondja *De la Salle János*, mikor iskoláit a Szent Szűznek ajánlotta fel, és ennek megfelelően az iskolatestvéreknek külön loretoi kérésük: „Szentséges Szűz Mária, rendünk védelmezője, könyörögj érettünk!” *Loyolai Szent Ignác* 1522-ben, amikor már felgyógyult, a pampelónai templomba ment és a Szent Szűz oltárára helyezte kardját, hogy ezentúl a Szent Szűz legyen az ő védője. Ez a nap Gyümölcsoltó Boldogasszony volt, ugyanaz, amelyen 1235-ben a hét flórenci nemes közösen elhatározta, hogy a Szent Szűz tiszteletére társulatot alapít és szeptember 8-án a világtól visszavonult. Emlékképen a szervita rend bármely városban megtelepedve, az első templomot a Szűzanya tiszteletére építteti; összes templomainak összes oltárán ott van egy Mária-kép, melyet a szervita a mise elején a régi Ave Mária-val és végén a Salve Reginával üdvözöl. A szerviták egész napi munkáját szinte körülfonja az Angyali Üdvözlét. Midőn reggel keltik, vagy napközben bekopogtatnak hozzá, mindig az Ave Maria a válasz. Minden szentbeszéd, minden közös olvasmány az Angyali Üdvözlét első szavaival kezdődik. Beöltözköskor minden szervitarendi neve elé a Mária nevet kapja. Egész életén át hű a „*Servire Mariae* = *Máriát szolgálni*” jelszóhoz, melyet a rend címerében az összefonódott SM betűk fejeznek ki.

Ezért a szerviták külön invokációja: „*Szolgáid királynője, könyörögj értünk!*”

Gyümölcsoltó Boldogasszony napja volt az, amikor Kalazanti Szent József, a piarista rend alapítója felvette a szerzetesi ruhát és tizennégy társa fogadalmat tett kezébe a rend reguláira.

Regina Scholarum Piarum: Kegyes iskolák királynője

Kalazanti Szent József a krisztusi szeretet pedagógusa, aki a gyökeréig katolikus „*per Mariam ad Jesum*”-elvnek megfelelően Szűz Mária tiszteletével akarta a gyermekeket Jézushoz vezetni. Azért hangsúlyozta rendjében a Szűzanya-tisztelet révén a hozzá való lelki hasonulást, hogy akik a gyermekek lelkében Krisztust akarják újrászülni, azok a Szűzanya szeretetéből mindannyiszor újrászülessenek. A szeretet imádságai a Szűzanyára való emlékezéssel vannak át-, meg átszöve. Iskolájának címere a Szűzanya monogrammjá, benne a Szűzanya litániájának és a szentolvasónak elimádkozása naponként kötelező volt.

Kalazanti Szent József „egész életén át kimondhatatlan szeretettel és tisztelettel viseltetett a Szent Szűz iránt és azt akarta, hogy fiai és iskolájának növendékei is osztozzanak lovagias áhítatában. Ezért van, hogy beöltözése óta következetesen *Isten Anyjáról nevezett Józsefnek* (Giuseppe della Madre di Dio) írta magát, s rendjét és iskoláját a Boldogságos Szűz anyai oltalma alá helyezte. Ugyanez okból tanítását telehímezte az Istenanyára való utalásokkal. „Fiacskáim, — szokta volt mondogatni — aki igazán tiszteli Máriát, annak majdnem lehetetlen nem üdvözülnie. Ezért, édes kicsinyeim, esténként, mielőtt lefeküdnétek, térdeljete le, tegyétek kezeteiket keresztbe és a Szent Szűz nevének öt betűje iránt való tiszteletből mondjátok el ötször az Angyali Üdvözlét.” Máskor meg spanyolos temperamentummal fel-

kiáltott: „*Fiacskáim, éljen Jézus, éljen Mária!*”¹ Az Immaculata-dogma előtt a Szeplőtelen Fogantatásnak saját maga szerkesztette imáját mondatta a gyermekekkel. Ezt a szép nevelési módot pecsételte meg a Szent Szűz, amikor tanítás közben egyszer megjelent karján a kis Jézussal, s a nevelőket és a gyermekeket megáldotta. Az alapító pedig ennek az áldásnak életében annyiszor tapasztalt gyümölcseire haldokolva is visszaemlékezett. Ezért a piaristák számára ma is ez a litánia külön fohásza: „*Regina Scholarum Piarum, ora pro nobis!*” = *Kegyes iskolák királynője, könyörögj érettünk!*”

Ennek a szellemnek megnyilvánulása a magyar piarista iskolák mai nevelése. A Szűzanya nevenapján, tehát az iskolai élet küszöbén, minden piarista iskolában figyelmeztetik az ifjúságot a Szűzanyát megillető kegyeletre. „A Boldogságos Szűz iránt való kegyelet és szeretet gyarapítása iskolánk nemes hagyománya — mondja egy iskolai értesítő. Minden délben 12 órakor osztályonként elmondottuk az Ürangyalát. Az októberi szentmisék alatt közösen szentolvasót imádkoztunk. Május szombatjain a szentolvasó egy-egy tizedét és a Loretói litániát közösen mondtuk el és Mária-énekeket énekeltünk. Az Élő-rózsafüzér Társulat tagjai havonként gyónnak és áldoznak és naponként elmondják a kapott tizedet és többen felvették a Kármelhegyi Szent Szűz vállruháját is.” Jól esik látni egy-egy városban ezeket a fiúkat, homlokukon és mellükön a piarista jelvényben az Isten-anyaság szimbolumával, értelmükben és szívükben a Szűzanya emlékével, amely az élet sok viszontagságában személyes hatását mindegyikkel érezteti, de másokra kiáradó közvetett hatása sem marad el.

*

Mikor a dermedtséget a friss tavaszi élet elűzi,

¹ Balanyi György: Kalazanti Szent József élete. 128—9. l.

a természetnek csak hatásaiban megnyilvánuló erők kiadásai érvényesülnek. Amint az üde májusi levegő akác- és gyöngyvirágillata a szellő szárnyain mindenfelé terjed, megújul a föld színe. A természetfölötti élet is ilyen láthatatlan, csak eredményeiben megnyilvánuló erőhatások láncolata. Köztük vannak gyöngyvirág-illatként a Szent Szűz tisztelete, a májusi ájtatosság, az októberi szentolvasó és a Loretói litánia. Tavaszi szellő a romlatlanságban megmaradó fiatal lélek; tömegük az egész emberiség májusi újjá-születését jelenti.

Agnus Dei: Isten Báránya

A Loretói litániának a Szűzanya erényeivel foglalkozó s az örök dicsőséget is bemutató invokációi után befejezésképen a mennyei dicsőség középpontja, a Bárány kerül előtérbe, akihez a Szűzanya van legközelebb.

A Bárány a friss élet képe, a tavasz varázslatos szépségeinek kiegészítője. Az üde májusi mező és a rajta legelésző nyájban a szelíd, virgonc és tiszta, gyapjas báránycsordák úgy összetartoznak, mint a hegy és völgy, a csermely és üdítő csobogása, a harmatos hajnal és benne a madárdal. Az *őszövetségben* a tiszta, szeplőtelen egyéves bárány gyakori áldozati állat, szintén a friss élet jelképe s főként a naponkinti Istenengesztelésnek volt biztosítéka. Az „*Isten Báránya*” kifejezés a Szentírásban a bűnök átka alatt gyötrődő emberiség számára a tavaszt és a friss életet jelenti. Ezután sóvárog a próféta, amikor így fohászkodik: „Küldd el, Uram, a Bárányt, aki a földön uralkodjék.” (Iz. 16, 1.) S leírja a Megváltót az önmagát föláldozó bárány képében (Iz. 53, 7.), akinek áldozata az őszövetség összes áldozatait pótolja, végtelen értéke (Zsid. 10, 12.) még most is mindig tart. (U. o. 10, 14.) S amikor a pusztáknak az emberiség büntudatát elevenen érző apostola, Keresztelő Szent János, meglátja

az Üdvözítőt, így szól: „Ime az Isten Báránya, aki elveszi a világ bűneit!” (Jn. 1, 29.)

Szent János a Titkos Jelenések könyvében igen sokszor beszél a Bárányról, aki bennünket az örök élet forrásához vezet. (5, 12.) Ő, aki Sion hegyén áll (14, 1.) és Sionnak világossága (21, 23.), akinek vérében az összes bárányok, vagyis a hívek, fehérek lesznek (7, 14.), s akit a szűzen maradt lelkek minden-hova követnek (14, 4.); aki egyedül méltó arra, hogy birtokba vegye a hatalmat, a gazdagságot, az erőt, a tudást és az uralmat, s akit az angyalok karai szünet nélkül imádnak. A pap a szentmisében Szent János eme szavaival készül a szentáldozásra, s a hívek áldozása előtt is ezekkel a szavakkal mutatja be az újszövetség örök áldozatát, aki érettünk mindennap Isten-engesztelő áldozattá válik. S aki egykor azt mondta: „Misereor super turbam, szánom a sereget” (Mk. 8, 2.), azt az Egyház mintegy szaván fogja, amikor annyiszor kéri irgalmát.

De másrészt Isten hibátlan és ártatlan báránya (I Pét. 1, 19.) a történelem befejezése után a végkifejletben az utolsó események irányítója, akinek napja a világra zúduló büntetések ideje. Ezek a büntetések megdermesztik a gonoszokat, s rátekintve így szólnak rémületükben a kösziklákhöz: „Esetek ránk és temessetek el minket a Bárány haragja elől!” (Titk. Jel. 6, 16.)

Hogy a Loretói litánia ehhez a bünt elvevő Bárányhoz való esdekléssel végződik, egészen a katolikus hitrendszer szellemében történik. Bünt pusztítani ember akarhat, nagy szeretet isteni megbizatással fáradhat érte, de csak Istennek sikerül. „Miserentis est Dei: egyedül a könyörülő Isten ténye.” (Róm. 9, 16.) Azért a bevezetés háromszori esdeklésének megfelelően háromszor Isten Bárányát kérjük, hogy irgalmazzon nekünk, hallgasson meg minket, kegyelmezzen nekünk.

*

A háromszoros megszólítás különben a nagyon

ünnepélyes és a jelentősebb alkalmak etikettje és liturgiája. A szentév elején a szent kapu megnyitása-kor a pápa háromszor üti meg kalapácsával az örök kapu szimbolumát, a Szent Péter-templom bejáráját. Mikor a pápa meghal, a bíboros-dékán háromszor érinti meg fejét kis aranykalapácsával és háromszor nevé-n szólítja: *Ratti Achilles, alszol?* A pápaválasztás után a választottat háromszor kérdezi meg, hogy elvállalja-e a nagy tisztséget. Az Úr Jézus háromszor kérdezte meg Szent Pétert: *Simon, Jónás fia, szeretsz engem?* A szerzetesrendek gyűlésén a rendfő megválasztása után a szertartástevő háromszor kérdezi meg, hogy nincs-e kifogása valakinek a választás szabályossága ellen. A papszentelésen a főlszentelő püspök a Mindenszentek litániája végén papi méltóságának teljes díszében, süveggel a fején, pásztorbottal a kezében háromszor mondja el ezeket a szavakat:

Hogy ezen kiválasztottakat megszentelni méltóztassál,

Kérünk Téged, hallgass meg minket!

Ilyen fontos és ünnepélyes alkalom a litániában az Isten Bárányának háromszoros kérlelése is.

Annai „*Ora pro nobis = Könyörögi érettünk*” után a Szűzanya összes közbenjáró hatalmának gyökerére hivatkozva a pap az oltárnál teljes díszben terjeszti elő Isten országának közös kérését:

Ora pro nobis, Sancta Dei Genitrix:

Imádkozzál érettünk, Istennek szent Anyja!

Ránk, magyarokra nézve sajnálatos, hogy ez az ima, habár mindig az egész nemzet érdekében hangzik el, sohasem történik az egész nemzet megbízásából, mert a Szent Szűz személye tátongó szakadék a katolikus és protestáns vallás között. Mi, katolikusok, közbenjáróul kérjük a Szűzanyát, a protestánsok viszont az 1523-i országgyűlés szavai szerint: „*hostes Sanctissimae Virginis Mariae*”, ellenségei a Szent

Szűznek. Ez a protestantizmus egész esztendei vallásos és nem vallásos összejövetelén mindenről prédikál, amit a Szentírásban talál: Keresztelő Szent Jánosról, Zakariásról, Péter tagadásáról, Annásról és Kaifásról. Nincs olyan bibliai személy vagy név, amelyről bibliamagyarázó estéin meg nem emlékezett volna, csak egyetlen név, a Szűzanyáé, nem jön ajkára. Sőt szándékosan kerülve azt, a falvak, virágok nevéből is szinte számúzi. A régi rómaiak *flos cuculi*-ja a középkori magyar nyelvben Boldogasszony rózsája lett, ami a protestáns *Szenci Molnár Albert* szótárában kassai rózsá néven szerepel, mert ő eleinte Kassán volt tanító. Egy ilyen igazán jelentéktelen körülménynek inkább legyen emlékezete a magyar nyelvben, mint a Szűzanyának?! Mintha a Szűzanya személye valami Krisztustól való eltávolítót, valami Krisztus-ellenest, Krisztussal való versengést, vagy valami nemzetellenest jelentene!

Ha valaki ennek az idegenkedésnek okát keresi, azt a feleletet kapja vezetőiktől, hogy nekik nincs szükségük közbeeső fórumra, hanem közvetlenül Istenhez fordulnak. Vagy kifejezik elégedetlenségüket a fölött, hogy a katolikus Egyház egy teremtménynek olyan nagy hatalmat tulajdonít, ha mindjárt Szűz Mária is az.

Ami a Boldogságos Szűz nagy hatalmát illeti, azért a protestánsoknak az eddig mondottak értelmében magával az Úristennel kell pörbe szállniuk, mert hiszen nevét az Úr magasztalta föl annyira, amikor angyali üzenettel Isten Anyjává tette. Nagy hatalmát tehát magától Istentől nyerte. A katolikus Egyház ennek megfelelően hatalmasnak nevezi Máriát (*Virgo potens*), de tudatában van annak, hogy az Úr Jézusé az övénél fölségesebb hatalom. Azért a májusi ájtatosságok az Oltáriszentség előtt kezdődnek és az Ő áldásával végződnek. A májusi litánia eleje és vége az Uram, irgalmazz, Krisztus kegyelmezz! A Szűzanyát mindig csupán szent Fiánál való közbenjárásra kérjük. S ha a Szűzanya személyesen venne részt egy

májusi ájtatosságon, mi trónusra ültetnők őt, mert nagy méltósága miatt ez a tisztelet kijár neki, de viszont az Oltáriszentség elővételekor velünk együtt Ő is letérdelne, mert az Úr Jézus előtt ő is csak alázattal térdelő hatalom: „*Allmacht auf den Knien.*” A mi nagy semmisségünkhöz viszonyítva azonban mindig fölség marad, akinek védelme alatt állni nagy megnyugvás számunkra.

*

Dechamps mehelni bíboros egy előkelő angol protestánsval vallásos dolgokról beszélgetett. A protestáns nem helyeselte a katolikusok Mária-tiszteletét.

— Én egyenesen Krisztushoz, Istenhez fordulok kéresemmel — mondotta.

— Én is, — felelte a bíboros — csakhogy a Szűzanya kíséretében. Azt vélem, hogy ez a kíséret csak javamra válik.

„*Multiplicatis intercessoribus.*” Ez katolikus elv. Annál jobb, minél több a pártfogó! A „közvetlenül Istenhez fordulni” azonban üres nagyzás, hetyke és hazug szó! Ha ma valakinek akármilyen ügyes-bajos dolga akad, azon van, hogy közbenjáróinak száma minél nagyobb legyen. Tárgyalás előtt kiszemeli az ügyvédet, hízeleg a tisztviselőknek, sőt a hivatal-szolgák jóindulatát is iparkodik megnyerni. Ha pedig valamelyik magasrangú tisztviselő édesanyjának közelébe juthatna, mit nem adna ezért az ismeretségért! A mai ember éjjel-nappal pártfogók után fut. Hol az egyik, hol a másik befolyásos ember előszobájában fordul meg. Ma ennek, holnap annak a szakértőnek tárja föl a baját. Olvas, ír, gondolkodik, kutat, föl-túrja bizonyítékokért a régi írásokat, de a mellett keze mindig a zsebében van, hogy pártfogói el ne hagyják. S mikor az üdvösség elnyeréséről van szó, akkor a protestánsok egyszeriben olyan biztosnak érzik önmagukat, hogy nem kellene a szentek, s legnagyobb mértékben ellene vannak a Szent Szűz pártfogásának. Mi más volna ennek az oka, mint hogy nem akarják követni a katolikus Egyházat. Ezért ellene mondanak a való ténynek, az emberi természet legőszintébb

(Raffaello)

*Imádkozzál érettünk, Istennek szent Anyja,
Hogy méltók lehessünk Krisztus ígéreteire.*

megnyilvánulásának, a történelem tanúságának, hogy a magyarok nagyon tisztelték a Szűzanyát és ő nagyon védelmezte országunkat. Sőt ellentmondanak az általuk annyit hangoztatott bibliai hitnek is. Mert hiszen ott olvassuk, hogy a pusztában barangoló zsidók Mózesről azt kérték, hogy legyen közbenjárójuk az Úrnál. Erre Mózes, a szolga, bement az Úr fölségét körülvevő felhőbe, ahonnét mennydörgés és villámlás tört elő, a nép meg távolról várta az eredményt. (II Móz. 20, 19.) A zsidók nagyon örültek a szolga közbenjárásának, a keresztények viszont megvetik a Királynő segítségét!

**Ut digni efficiamur promissionibus Christi:
Hogy méltók lehessünk Krisztus ígéreteire.**

A Kufstein melletti *Geroldseck* várában fölállított 26 regiszterű és 1813 sípú hatalmas orgona 1931 májusában szólalt meg először. A kastély egyik toronyában olyképen helyezték el az orgona testét, hogy a kitűnő akusztikai viszonyok közt a sípok minél távolabbra szórják a hangokat. Ugyancsak a toronyba kerültek az orgonával közvetlenül a sípoknál érintkező részek, míg a játékasztal a kastélyudvar külön erre a célra készített pavillonjában nyert elhelyezést. Villamosáram úgy szabályozza a levegő vezetését, hogy a közel 100 méternyi távolság nem zavarja a művészt játékában.

Május első vasárnapján szólalt meg először. Mikor a tervet olvastam, az volt első gondolatom, hogy milyen szép volna fölvatásul egy májusi ajtatosságot tartani ott, ahol eddig a bérc lágy szellője füttyürészte az orgonaszót, ahol a nagymindenség egyházát eddig a viharfelhők orgonája reszkettette meg és hallgattatta el a hegyi örvény moráját. Milyen szép volna, ha a kirándulók és fürdővendégek gyönyörködtetésére az erdőségek csengetyű- és harangvirágai illaténéjükkel kísérhetnék a litánia dallamát, és ha az Angyalok királynője, Próféták királynője...

invokációkat a madarak kórusai és az erdők tisztásein legelesző nyájak kolompja színezte volna.

Ez volt első gondolatom, de aztán ráeszméltem arra, hogy a májusi Loretói litániának nem ilyen parádés keretek valók, s az a fürdővendégek önfeledt legnagyobb felének egy vasárnap délutánra való esztétikai élvezetnél alig jelentene többet.

A Szűz Mária-ájtatosság és a szép litánia ott vannak igazán otthon, ahol a mindennapi életben eltörődött és fáradó emberek lelkileg felüdülni akarnak. A városok kösivatagában, ahol munkásanyák emlői a kenyérhiány miatt nem tudják táplálni a 4., 6. gyermeket; ahol a kitört ablaktábla helye kalendáriumlappal van beragasztva, s a tányérok csorbák, a szita lyukas, télen az ajtó alja ronggyal van betömve és a tűzhelyen csak immel-ámmal sistereg a ligetből hozott nedves szedelék, a gerendáról meg csöpög a pára; ahol az ágy alatt csirázik az elrejtett krumpli. Ahol minden szegényes és elnyűtt s a lelkek is elnyűttek volnának, ha néha-néha föl nem üdülénének. Mert ezeknek a szegényeknek a Szűzanya látása és tisztelete az, ami a nyári vándornak zsúfolt vonatozás után a megérkezés egy olyan helyre, ahol illatos fű zöld bársonya és fehér gyöngyökben felzőkő friss forrás hűvös lehellete várja.

Aztán helyén van a Mária-tisztelet falun, ahol a füstfogta kunyhókban becsület, munka és egészen a nyomorúságig menő szegénység tanyázik. Ahol parányi keretek közt ércpajzs-kemény emberek élnek, Libanon-emberek, akiknek a keze kerges, szava érdes, mozdulata durva; de hűségesekek. És bár fű, esik, szakad és villám csapdos, födetlen fővel állnak az élet gátjánál. De bele is fáradnak, és falatkenyér-életszükséglet a Szűzanyában az égi segítség megtestesülését látni. Akik emberi szemmel tekintve kopár hegyek, de lelkükben sok az arany és drágakő — a Szűzanya tiszteletére... Kell a falunak ez a felüdülés, ahol a mindennapi élet sziklanehézségei közt annyi nővirág húzódik. Ezekre nap sohasem tekint és a Szűz-

anya nélkül örökös volna a tél hava számukra. „Amely felé mosolyogna, nincsen fűszál vagy lombos ág.”

A Szűz Mária-ájtatosság ezek között a keretek között van igazán otthon. Itt akusztikáról az kezessedik, aki megmondotta, hogy a törődött lélek panaszát és jajkiáltásait nemcsak hallgatja, hanem meghallgatja. Ahol a kérő imádság harmóniáját sem orkán, sem égháború meg nem zavarhatja és az élet nehézségei közt megtörődött ember basszusa és az ártatlan gyermek ezüsthangja a Szűzanya közvetítésével messzebbre jutnak, mint amennyire a rádió vezethetné: eljutnak egészen az Úr trónusáig. Ott kell a Szűz Mária-ájtatosság, ahol a szomorkodók vigasztalást keresnek. Ahol az igazságra szomjazók azt a Szent Szűzben mint tükörben szemlélhetik. Ahol a bűnösök menedékére áhítoznak a romlás ellen. Ahol jóakarató emberek a pap *Ora pro nobis Sancta Dei Genitrix: Imádkozzál érettünk Istennek szent Anyja* intonációjára hangos áhitattal felelik: *Ut digni efficiamur promissionibus Christi: Hogy méltók lehessünk Krisztus ígéreteire.*

Mely ígéreteire? Arra, amit bűnbánó Magdolnáknak mondott: Megbocsáttatnak bűneid. Menj és többé ne vétkezzél! Amit a poklosnak mondott: A te hited megszabadított téged. Arra, amit a bűnbánó latorhoz intézett: Még ma velem leszel a paradicsomban. Arra, amit Zakeusnak mondott: Ma házádba kell betérnem. Amivel apostolait bátorította a tengeren: Mit féltek, kicsinyhítűek? Arra, amit apostolainak mondott: Bízatok bennem, én meggyőztem a világot. És arra, amit az őt követő sokaságnak mondott: „Az éhezők megelégtítetnek . . . Az irgalmasok irgalmat nyernek . . . A szelídek a mennyek országát bírják.” S főként az az ígéret, amely ma mindenkinél jobban a szívünkhöz szól, hogy „a szomorkodók megvigasztaltatnak”. Hisszük, hogy mindez így történik. Isteni ígéretünk van rá, hogy mindenki meghallgattatásban részesül, aki a mennyei Atyától szent Fia nevében valamit kér, és főként meghallgattatásban részesül akkor, ha érde-

kében a Szüzanya jár közben. Ő elsősorban akkor vállalkozik erre a közvetítésre, amidőn az Egyház megbízott szolgája a közösség nevében a jelenlevők buzgó imádságát az Úr elé terjeszti:

„Úristen, kérünk téged, engedd meg nekünk, a Te szolgálóidnak, hogy folytonos testi és lelki egészségnek örvendezzünk és a dicsőséges és mindenkoron szűz Máriának esedezésére a mostani szomorúságból ki-menekedvén, örökké tartó örömet élvezhessünk. A mi Urunk Jézus Krisztus által. Amen.“

*

Hogy az Úr Jézus és szűz Anyja a mennyei Atyánál nem hiába jár közben kéréseink meghallgatása érdekében, ez az egész kereszténységnek a lélekzetvételnél is fontosabb meggyőződése és minden bajban megnyugvásunk. A Loretói litániából kiáradó eme szellem egyik legnagyobb kincsünk.

Ú T M U T Á S

azok számára, akik az egyes ünnepek jelentőségére jellemző és méginkább a szentírási szakaszoknak megfelelő részeket a Szűzanya egyes ünnepein akarják olvasni, főként, ha azok vasárnapra esnek.

sor- rendje	A z ü n n e p		A szentleckék és evangéliumok lelőhelyei és szövegei	Hányadik oldalon van egy-egy ünnepi gondolat?
	ideje, neve és loretói vonatkozása	jellege az Introitus szavaival kifejezve		
1.	Jan. 23. Szűz Mária eljegyzése	Salve Sancta Parens . . . Szent Anya! Üdvözlégy! Méhedből jött a Király, ki földet, eget tart birodalmas erővel. Sedulius.	Péld. 8, 22—35.: Az Úr útjai elején szerzett engem . . . Mt. 1, 18—21.: Mikor el volt jegyezve Jézus anyja . . .	43; 64 kk.
2.	Febr. 2. Gyertyaszent. Bold.- Asszony. (Domus Aurea, Foederis Arca.)	Zsolt. 47, 10—11.: Megemlé- kezünk, ó Isten, irgalmadról templomodnak belsejében. Miként hird, ó Isten, dicsé- reted is betölti az ég határait. Igazsággal van tele jobbold.	Malach. 3, 1—4.: Ezt mondja az Úr, elküldöm követemet . . . Lk. 2, 21—32.: Miután betelék a nyolcadnap . . .	123 kk. 125 kk.
3.	Febr. 11. Lourdesi Bold. Assz. (Salus infirmorum.)	Titk. jel. 21, 2.: Látám a szent várost, az új Jeruzsálemet, amint férjének föltekített menyasszonyhoz hasonlóan az égből, Istentől leszállt.	Titk. jel. 11, 19; 21, 1. és 10.: Es megnyílték Isten temploma az égben . . . Lk. 1, 26—31.: Elküldé Isten Gábrriel angyalt . . .	134 kk.

A z ü n n e p			
sor- rendje	ideje, neve és loreitől vonalkozása	jellege az Introitus szavaival kifejezve	Hányadik olda- lon van egy-egy ünnepi gondolat?
4.	Nagyvénetek előtt való péntek. Fidalmos Szűz. (Regina martyrurum.)	Jn. 19, 25.: Jézus keresztje melletti pedig állának vala az ő anyja és anyjának testvére, Mária, Kleofás felesége és Salome és Mária Magdolna.	Judit 13, 22. és 23—25.: Meg- áldott téged az Úr . . . Jn. 19, 25—27.: Jézus ke- resztje mellett állnak vala . . .
5.	Márc. 25. Gyümölcsölő Bol- dogasszony. (Virgo veneranda, Virgo praedicanda.)	Zsolt. 44, 13—16.: "Tekinte- tedet esdik valamennyien a nép gazdagái." Szűz társnői követik őt a kirtályhoz. Ujlongó örvendezéssel vele együtt bevezetik őket.	Iz. 7, 10—15.: Szólt az Áházának . . . Mint 1. alatt.
6.	Ápr. 26. A Jolands Anyja. (Maier boni con- siliit.)	Mindnyájan örvendezzünk az Úrban és ünnepeljük a Jótá- nás Anyját! akinek ünnep- ségén örvendeznek az anya- lok és velünk együtt ünneplik Isten egy Fiát.	Jéz., Sir. fia 24, 23—31.: Jó illatot fakasztok, mint a szó- lótő. Mint 3. alatt.
7.	Máj. 24. Keresztények segit- sége. (Auxilium Christianorum.)	Mint 1. alatt.	Jéz., Sir. fia 24, 14—16.: Kéz- detben teremtettem . . . lk. 11, 27—28.: Mígben Jézus ezeket mondotta, fölemelve szavát egy asz- szony . . .

A z ü n n e p		Hányadik oldalon van egy-egy ünnepi gondolat?		
sorrendje	ideje, neve és loretti vonatkozása			
8.	<i>Kegyelmek közzététye.</i> (Mater divinae gratiae.)	Zsid. 4, 16.: Bizalommal járjunk a kegyelem trónja elé, hogy irgalmasságot nyerjünk és kegyelmet találjunk alkalmas időben való segítségére.	Iz. 55, 1—3. és 5.: Szomjazók! Mindnyájan jöjjetek a vizekre! . . . Mint 4. alatt.	48 kk.
9.	<i>Szép szeretet anyja és Minden szentek királynője.</i> (Mater pulchrae dilectionis et Regina Omnium Sanctorum.)	Sion leányai! Vonuljatok ki és lássátok királynőtököt, akiknek a hajnalcillagok hódolnak, szépségét a nap és hold csodálják és látásán ujjong Istennek minden gyermeke.	Jéz., Sir. fia 24, 22—31.: Kiterjesztem ágaimat . . . Mint 4. alatt.	61 kk. 170 kk.
10.	<i>Piarista iskolák királynője.</i> (Regina Scholarum Piarum.)	Mint 5. alatt.	Mint 6. alatt. Mint 3. alatt.	
11.	<i>Urunk mennybe menetele után való szombat.</i> <i>Apostolok királynője.</i> (Regina Apostolorum.)	Zsolt. 86, 1—3.: Szent hegyeken vetette meg alapjait. Jobban szereti az Ur Sion kapuit, mint Jákob többi hajlékait. Dicsőséges dolgok hangzanak el rólad, Isten szent városa.	Ap. csel. 1, 1—14.: Teofil, az első beszédben mindarról szótoltam . . . Mint 4. alatt.	158 kk.

A z ü n n e p				
sor- rendje	ideje, neve és loretoi vonakozása	jellege az Introitus szavaival kifejezve	A szentlecek és evangéliu- mok lelőhelyei és szövegei	Hányadik olda- lon van egy-egy ünnepi gondolat?
12.	Jézus Szíve után való szombaton. <i>Mária szent Szíve.</i> (Mater amabilis.)	Zsolt. 44, 14—15.: Belül csupa szépség a Királyleánya, arany- szegélyű, sokszínű a ruhája. Szűzi társnői követik a Király- hoz. Neked viszik őket.	Én. 8, 6—7.: Tégy engem mint pecsétyűt, szívedre . . . Lk. 2, 48—51.: Mondta Jézus Anyja neki: Fiam, miért cse- lekedél velünk így . . .	61 k.
13.	Jún. 9. <i>Kegyelme anyja.</i> (Mater divinae gratae.)	Mint 5. alatt.	Mint 6. alatt. Mint 3. alatt.	48 k.
14.	Jún. 27. <i>A folytonos segítés anyja.</i> (Stella ma- tutina.)	Mint 6. alatt.	Mint 6. alatt. Mint 4. alatt.	130 k. 145 k.
15.	Júl. 2. <i>Szűrés Boldogasz- szony.</i>	Mint 1. alatt.	Én. 2, 8—14.: Csitt! im itt jó kedvesem . . . Lk. 1, 39—47.: Mária sielve méné a hegyek közé . . .	39 k. 46 k. 70 k. 73 k.
16.	Júl. 16. <i>Kármelhegyi Bold- asszony.</i> (<i>Regina decor Carmeli.</i>)	Mint 13. alatt.	Mint 6. alatt. Mint 7. alatt.	192 k.

A z ü n n e p				Hányadik oldalon van egy-egy ünnepi gondolat?
sorrendje	ideje, neve és loreitől vonatkozása	jellege az Introitus szavaival kifejezve	A szentleckék és evangéliumok leföhelyei és szövegei	
17.	Júl. 17. A Szűzanya alázatossága.	Mint 1. alatt.	Jéz., Sir. fia 24, 11—13. és 15—20.: Pihenőt kerestem ... Mint 3. alatt.	65 kk.
18.	Júl. IV. vas. után való szombaton. Irgalmasság anyja. (<i>Mater misericordiae.</i>)	Mint 1. alatt.	Mint 7. alatt. Mint 7. alatt.	138 kk. 151 kk.
19.	Aug. 5. Havas Boldogasszony.	Mint 7. alatt.	Mint 7. alatt.	
20.	Aug. 13. Bűnösök menedéke. (<i>Refugium peccatorum, Janua coeli.</i>)	Mint 7. alatt.	Mint 7. alatt.	128 kk. 138 kk.
21.	Aug. 15. Nagyboldogasszony	Mindnyájan örvendezzünk az Urban és ünnepejük a Boldogság Szűzet, akinek mennybevitelen örvendenek az angyalok és velük együtt dicsérik Isten Fiát.	Mint 17. alatt. Lk. 10, 38—42.: Betétre Jézus egy faluba, ahol egy Márta nevű asszony befogadta őt házába ...	

A z ü n n e p				
sor- rendje	ideje, neve és loreói vonalkozása	jellege az Introitus szavaival kifejezve	A szentleckék és evangéliu- mok lelőhelyei és szövegei	Hányadik olda- lon van egy-egy ünnepi gondolat?
22.	Sz. Ágoston nap- ja (aug. 28.) után való szombat. Vigasztaló Szűz Mária.(Consolatrix afflictorum.)	Zsolt. 44, 16.: Aranynál át- szóit, sokszínű ruhában a királyné jobboldon áll.	Iz. 11, 1—5.: Szár sariad Jessez törzseéből . . . Mint 15. alatt.	142 k.
23.	Aug. utolsó vas. előtti való szomb. Betegek gyógyítója. (Salus infirmorum.)	"A nép hűve vagyok. Bármely szoron- gatásban kiáltanak hozzám, meg- hallgatom őket." V. o. Zsolt. 90, 15.	Mint 1. alatt. Jn. 2, 1—11.: Mennyegző Ión a galileai Kánában . . .	134 k.
24.	Szept. 8. Kisasszony napja.	Mint 1. alatt.	Mint 1. alatt. Mt. 1, 1—16.: Az Úr Jézus Krisztus nemzetsége . . .	
25.	Szept. 12. Mária nevenapja.	Mint 5. alatt.	Mint 6. alatt. Mint 6. alatt.	37.
26.	Szept. 15. Mária 7 tájdalma. (Regina martyrurum.)	Mint 4. alatt.	Mint 4. alatt. Mint 4. alatt.	162 k.
27.	Szept. 24. Fogságból kiútló Szent Szűz. (S. Ma- ria de Mercede.)	Mint 1. alatt.	Mint 7. alatt. Mint 7. alatt.	

sor- rendje	A z ü n n e p		Hányadik olda- lon van egy-egy ünnepi gondolat?
	ideje, neve és loretoi vonatkozása	jellege az Introitus szavaival kifejezve	
28.	Okt. 7. Szentolvasó ünnepe. (Regina sacratissimi Rosarii.)	Mint 6. alatt.	179 k.
29.	Okt. 8. Magyarok Nagy- asszonya. (Patrona Hungariae.)	Mindnyájan örvendezzünk az Urban és ünnepeljük Nagysz- szonyunkat és Pátrónánkat, akinek ünnepségén örvendez- nek az angyalok és dicsérik Isten egy Fiát.	187 k.
30.	Okt. 11. Szűz Mária anya- sága. (Mater admirabilis.)	Iz. 7, 14.: Ime a Szűz méhé- ben fogan és fiat szül és neve Emmanuel.	52 kk. 64 kk.
31.	Okt. 16. Szűz Mária tisztá- sága. (Mater puris- sima. Sancta Virgo virginum.)	Mint 1. alatt.	41 k. 52 k. 54 k.

A z ü n n e p				
sor- rendje	ideje, neve és loretoi vonalkozása	jellege az Introitus szavaival kifejezve	A szentleckék és evangéliu- mok lelőhelyei és szövegei	Hányadik olda- lon van egy-egy ünnepi gondolat?
32.	Nov. III. vas. előtt való szombat. Isteni Gondviselés anya.	Jn. 19, 26—27.: Jézus mondá anyjának: Asszony, íme a te fiad! Aztán mondá a tanít- ványnak: Íme a te Anyád!	Jéz. Sir. fia 24, 1. és 4—13.: Magasztalja önmagát a böl- csesség . . . Mint 23. alatt.	48 k.
33.	Nov. 21. Boldogszony be- mutatása.	Mint 1. alatt.	Mint 7. alatt. Mint 7. alatt.	
34.	Dec. 8. Szeplőtelen fogan- tatás. (Regina sine labe originali con- cepta.)	Örvendek az Úrban és uj- jong lelkem az én Istenem- ben, mert az üdvösség ruhá- iát adta rám és mint függő- vel földiszított jegyest körül- vett az üdvösség öltözetével.	Mint 1. alatt. Mint 3. alatt.	177 k.
35.	Dec. 10. A loretoi ház ün- nepe.	Gen. 28, 17.: Mily félelmes ez a hely! Nem más ez, mint az Isten háza és a menny kapuja! Isteni hajlék lesz a neve.	Mint 17. alatt. Mint 3. alatt.	21 k.
36.	Dec. 18. A üdvendő anya. (Mater purissima, castissima, invio- lata, intemerata.)	Iz. 45, 8.: Harmatozzatok, égek és a felhők adják az igazat. Nyiljék meg a föld és sariassza az Üdvözítőt.	Mint 5. alatt. Mint 3. alatt.	51 k.

TARTALOMJEGYZÉK

A Duce előszava	3
A természet Ave Maria-ja	5
Az emberiség hódolata	9
Május hónap Mária-hónap	14
Mi is az a litánia?	17
Szűz Mária litániája, a májusi litánia	21
A litánia bevezetése	31
 ELSŐ GYÖNGYVIRAGSZAL	 37
1. Szentséges Szűz Mária	37
2. Istennek szent Szülője	39
3. Szűzeknek szent Szüze	41
 MÁSODIK GYÖNGYVIRAGSZAL	 45
4. Krisztusnak szent Anyja	46
5. Isteni kegyelem Anyja	48
6. Tisztaságos Anya	53
7. Széplőtelen Szűzanya	54
8. Sérelem nélkül való Anya	56
9. Szűz virág szent Anya	58
10. Szeretetreméltó Anya	61
11. Csodálatos Anya	64
12. Jótanács Anyja	68
13. Teremtőknek Anyja	70
14. Üdvözítőknnek Anyja	73
 HARMADIK GYÖNGYVIRAGSZAL	 77
15. Nagykosságú Szűz	77
16. Tisztelendő szent Szűz	80
17. Dícsérendő Szűz	86

18. Nagyhatalmú Szűz	90
19. Irgalmas Szűz	94
20. Hűséges Szűz	98

NEGYEDIK GYÖNGYVIRAGSZAL 105

21. Igazságnak tüköre	106
22. Bölcseségnek széke	108
23. Örömnünknek oka	111
24. Lelki szent edény	113
25. Tisztaságos edény	114
26. Ajtatosságnak jeles edénye	115
27. Titkosértelmű rózsza	116
28. Dávid királynak tornya	119
29. Elefántcsont torony	119
30. Mária, aranyház	123
31. Frigynék szent szekrénye	125
32. Mennysorság ajtaja	128
33. Hajnali szép csillag	130

ÖTÖDIK GYÖNGYVIRAGSZAL 134

34. Betegék gyógyítója	134
35. Bűnösök menedéke	138
36. Szomorúak vigasztalója	142
37. Keresztények segítsége	145

HATODIK GYÖNGYVIRAGSZAL 149

38. Angyalok királynője	153
39. Pátriárkák királynője	155
40. Próféta királynője	156
41. Apostolok királynője	158
42. Vértanúk királynője	162
43. Hitvallók királynője	165
44. Szűzek királynője	167
45. Mindenszentek királynője	170
46. Eredeti bűn nélkül fogantatott királynő	177
47. Szentolvasó királynője	179
48. Béke királynője	183

49. Magyarország Pátrónája	187
50. Különleges invokációk	191
Kármel kertjének dicső királynője	192
Kegyes iskolák királynője	194
Isten Báránya	196
Imádkozzál érettünk Istennek szent Anyja . .	198
Hogy méltók lehessünk Krisztus ígéreteire . . .	201
Útmutatás	205

